This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

James Lenox

[illegible]
NCV

Po[illegible]m

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX
TILDEN FOUNDATIONS

David Hebræorum Rex, Divinus Vates ac Psaltes.
Arcturus Jonstonus Scotus, Psalmorum Paraphrastes.
Jonstono Ingenium Natura potentior Arte;
Artes, Phoebe, tuas provida cura dabat
Ingenij specta vires, spectentur et artes;
Quem dabis Ingenio! Quem dabis arte parem!
D. Wedderburnus.
Geo: Jamison pinxit.
R Cooper Sculp.

POETARUM SCOTORUM MUSÆ SACRÆ:

SIVE

PATRICII ADAMSONI, Sancti-Andreæ in Scotia Archiepiſcopi, Jobi, Threnorumque ſeu Lamentationum Jeremiæ, ac Decalogi, Paraphraſis poëtica.

GULIELMI HOGÆI, Jobi atque Eccleſiaſtis Solomonis, & duorum Moſis Canticorum, Paraphraſis poëtica.

Poëticum Duellum: ſeu G. EGLISEMMII cum G. BUCHANANO pro dignitate Paraphraſeos Pſalmi CIV. Certamen.

Cui adnectuntur ejuſdem Pſalmi aliæ Paraphraſes poëticæ ſex, Auctoribus totidem Scotis.

PARS ALTERA.

Summo quæque ſtudio recognita, & ad fidem optimorum exemplarium expreſſa.

EDINBURGI:
Apud THO. & WAL. RUDDIMANNOS,
M.DCC.XXXIX.

LENOX LIBRARY
NEW YORK

Reverendiſſ. in Chriſto Patris, PATRICII ADAMSONI, Sancti-Andreæ Archiepiſcopi in Regno Scotiæ meritiſſimi, VITA.

Operâ Tho. Voluſeni I. C. conſcripta.

PATRICIUS ADAMSONUS, natione Scotus, cunctis naturæ dotibus inſignitus, Parentibus ingenuis & ſtirpe honeſtâ natus, ad Taüm amnem amœniſſimum, ac regni Scotiæ facilè maximum, anno ſalutis Chriſtianæ ſupra milleſimum quingenteſimo triceſimo ſexto, circa Idus Martias, in urbe Perthi totius regni clariſſimâ, & in ipſo medio ſitâ, adſpectu atque ſitu multò jucundiſſimâ, propter aëris temperiem, proſpectum undique amœnum, vallibus, fluvio navigabili & naviculis conſpicuum, frugum, pecudis, ſalmonum, aliorumque piſcium abundantiam accolis apprimè utilem; haud procul à Sconâ, Monaſterio olim inſigni, ubi ſita fuit Cathedra marmorea, quâ Reges & nomen & Regum inſignia accipere ſolebant. Is diſciplinis liberalibus in ſcholis patriis, primùm urbanis honorificè educatus, dein ad Fanum Reguli (quod poſteritas Fanum Andreæ dici maluit) amandatus; parentum ac propinquorum omnium ſummâ ingenii ſpe de eo habitâ & conceptâ: ubi purioris literaturæ ac Philoſophiæ ſtudiis non ſine ſummâ laude imbutus, exacto ſtadio Cathedram publicam Artium Liberalium magnâ omnium admiratione quotannis tenuit, donec Lutetiam, totius Galliæ eruditionis ac Muſarum matrem parentem & dominam, vocatus; ubi amici & Mecænatis ſui amantiſſimi D. Jacobi Makgillæi, Regi ab archivis publicis, ac Senatoris ſummæ Curiæ, & Joannæ Adamſonæ conjugis ſuæ lectiſſimæ precibus flexus, D. Jacobum Makgillæum, filium parentum primogenitum in diſciplinâ habuit, & quod Lutetiæ literarum rarius & delicatius fuit biennio toto decerpſit. Inde Pictaviam & Paduam contendens, Juris Civilis & Canonici ſtudiis, ad Joannis Calvini exemplum, aliiſque diſciplinis liberalibus gnaviter incubuit, ibique tantum conſumſit olei, ut nihil ei reduci legitimæ ſcientiæ deeſſe videretur. Is reditu Gene-

vam inviſens, ac dilectiſſimi D. Theodori Bezæ colloquiis & jucundâ ſocietate ſuaviter & familiariter uſus, purioris Theologiæ doctrinam ſincerè avidèque hauſit. Ac tandem ſeptennio integro exacto Lutetiam reverſus, in ipſum belli civilis furorem & incendium incidit, ac rabiem Pariſienſem devitans Biturigibus Gallorum ſeptem menſes delituit: ubi maximas perſecutiones perpeſſus vir pius, & per omnes Galliarum ac Italiæ Provincias, quaſi ſummus Papicolarum hoſtis, ſtrictiſſimâ indagine indagatus, indies extremo vitæ diſpendio vixit. Is vix decimum lapidem noctu clam urbe recedens, re notâ, hoſpes ſeptuagenarius in capitis diſcrimen vocatus, ac ſtatim ſolo hoſpitii reatu damnatus, è ſummitate turris ſuæ miſerè dejectus, obiit: quod præ ceteris pium virum anxie tenuit. Hîc Jobi hiſtoriam præclaram, patientiæ & conſtantiæ ἀρχέτυπον, heroo carmine ornatiſſimo, piè quidem & eruditè conſcripſit, unà cum tragœdia illius Herodis, qui ab Angelo percuſſus teterrimè exſpiravit. Tandem fugâ ſalvus, & Dei Opt. Max. fauſtiſſimis auſpiciis liberatus, ac ad ſuos revocatus, Fani Andreæ Archiepiſcopatu inſignitus eſt, anno ſalutis noſtræ milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſexto.

Hunc natura φιλόκαλον, hoc eſt, pulcri & honeſti ſtudioſum finxit; cui vera inſidebat εὐθυμία, animi ſcilicet tranquillitas; in quo virtutis omnis bractea & ſeminarium quoddam, naturali ſuâ indole, medullitùs quidem (ut Plautinâ voce utar) & divinitùs inhærebat: cunctis animi & corporis dotibus præditus, & juxta M. Tullium, naturæ muneribus adeò ornatus, ut non natus ſed à Deo fictus videatur; & *cui arte benignâ* (ut fert Juvenalis) *& meliore luto finxit præcordia Titan:* divinus Theologus, linguæ ſacræ ſui temporis coriphæus, politioris omnis diſciplinæ & ſcientiæ theſaurus, ſummi acuminis & judicii, humanitatis, pietatis & caritatis plenus; Orator ſummus, ſuadendo aptiſſimus, Poëta inſignis, felix in eo calor, cultus non inviſus, temperatum judicium, dictio candida, numeri non affectati; uſu rerum, prudentiâ & experientiâ plurimùm pollens, ac quaſi alter ſcientiarum & linguarum orbis, nihil hominem latuit: imò quod omnium maximè mirum & rarum eſt, rei ſemel lectæ ſeu auditæ obliviſci numquam potuit. O quæ profuſiſſimæ lacrimæ tantum literarum decus, gentis ſuæ illuſtriſſimum

lumen,

lumen, tantam prudentiæ affluentiam, morte in uno illo exſtinctam, ſatis dignè unquam deflere poſſunt! In quo ita certabat cum pietate doctrina, cum natura ars, cum diſciplina uſus, ut æternam ſibi reliquerit in animis omnium memoriam. Obiit ad *Fanum Andreæ*, bonórum omnium & doctorum ſummo luctu ac mœrore, Regnique, Muſarum & Reipub. literariæ ineffabili jactura, uxore matronâ graviſſimâ cum duobus liberis & tribus pullis orphanis, ex ſeptena prole progenitâ relictis, circa Idus Martias, Salutis noſtræ anno 1591, ætatis ſuæ anno quinquageſimo quarto, ſanctè quieſcens in pace, in glorioſum Servatoris adventum, cui cum Patre & Flamine ſancto, Triuni JEHOVÆ cunctipotenti, ſit omnis honos & gloria in æternum. *Amen.*

Ejuſdem pientiſſimi ac doctiſſimi Præſulis moribundi apoſtrophe ad ſuam animam.

O Anima! aſſiduis vitæ jactata procellis,
Exſilii pertæſa gravis, nunc lubrica tempus
Regna tibi, & mundi inviſas contemnere ſordes.
Quippe Parens rerum cæco te corpore clemens
Evocat, & verbi crucifixi gratia cœli
Pandit iter, patrioque beatam limine ſiſtet.
Progenies Jovæ! quò te cœleſtis origo
Invitat, felix perge, æternùmque quieſce.
Exuviæ carnis cognato in pulvere vocem
Angelicam exſpectent, ſonitu quo putre cadaver
Exſiliet redivivum, & totum me tibi reddet.
Ecce beata dies! Nos Agni dextera ligno
Fulgentes crucis, & radiantes ſanguine vivo
Excipiet: quàm firma illic, quàm certa capeſſes
Gaudia, felices inter novus incola cives!
Alme Deus! Deus alme! & non effabile Numen!
Ad te unum & trinum moribundo pectore anhelo.

Cl. Viri Thomæ Voluſeni de vita & morte ejuſdem Præſulis carmen.

NAturâ Orator ſuadens, ſuaviſque Poëta,
Myſtica divini defungens munia verbi,

Sex

Sex & vicenis annis, ac munere ſacro
Præſulis Andreiæ fani ſacratus, in alti
Immortale decus Jovæ, populique ſalutem.
Multa hic perpeſſus Chriſti ſub Marte cruenta;
Decubuit mœrore animi: quique omnia pridem
Pertulit invicto conſtantis robore ſenſus,
Non tulit immites Myſtas: hinc lenta ſequuta eſt
Tabes, lethifico carpens præcordia morſu.
Occidit: haud facilè æqualem cui noſtra tulerunt
Secula, degeneri ſenſim evanentia prole.
Agnoſcunt docti jacturæ vulnus acerbæ,
Præſulis & funus, proh incaſſum! lumine lugent.

Jacobi Lauſonii V. D. M. in Patricii Adamſonii Latinam Catechiſmi verſionem Carmen

SOL & Adamſonus perfundunt luce coruſcâ
 Æquor, tellurem, ſidereumque polum.
Ignitâ Phœbus perluſtrans lampade terras,
 Umbras corporibus pellit, at ille animis.
Ergò mare & tellus, & quas tenet igneus orbis,
 Cœleſtes animæ, & numina ſumma poli,
Jam gaudete novum vobis luceſſere ſolem,
 Quodque duos ſoles quos ferat orbis habet.

Roberti Pontani V. D. M. in eamdem Catechiſmi verſionem Carmen.

INventis facilè eſſe ferunt ſuperaddere, rerum &
 Fundamenta ſemel jacta labore ſequi.
Utilis illa tamen ſæpè eſt induſtria, notum
 Præſertim ſplendor ſi novus ornat opus.
Ecce! Catecheſis primus quam prodidit auctor
 Calvinus, ſacro magnus in eloquio.
Hanc methodum ante alias, veræ pietatis amantum
 Concio Chriſtiadum publica jure probat.
Hinc variis variè viſum eſt traducere, Græcè,
 Hebraicè, linguis innumeriſque aliis.
Hoc ex parte etiam tentârunt carmine fratres,
 Atque ego perfectè jam propè finieram.
Vidit Patricius cum Conſtantinus, opellæ
 Admovitque manum noſter Adamsonius:
Omnia qui meliùs percurrens, penè retexit:
 Non invita dedit cui mea muſa locum.

Quid-

Quidquid id eſt operæ, docilis pietate juventus!
Et nos, & ſtudiis dedicat ille tuis.

De eodem Auctore.

CUncti olim Vates Scoto ceſſere Poëtæ,
Scotia nunc palmam præripit ipſa ſibi.

GULIELMI HOGÆI ad Lectorem de ſeipſo Carmen, Solomonis Eccleſiaſtis Paraphraſeôs Poëticæ Editioni præfixum.

SI quis aves hujus, Lector! de auctore libelli
Noſcere, quis fuerit, quove ſub axe latet:
Ex quo ter denos vidit mea vita Decembres,
Lanigerum reduci ter pede Phœbus adit.
Gorea me peperit, dein extera terra recepit,
Jam duo in Angligenûm luſtra peracta ſolo.
Hîc licet infeſtis agitarer ſæpè procellis,
Hæc ſunt in mediis carmina facta malis:
Scilicet, ut de ſe cecinit Sulmonis alumnus,
Ut poſſem curas ſic relevare meas.

Ad Dominum Cæſar. Scholarcham Croydonienſem Gulielmus Hogæus, poſt publicatam ejus impenſis Eccleſiaſtis Solomonis Paraphraſim Poëticam.

JUre tuum celebro, Cæſar generoſe! favorem,
Et meritas grates jure libenter ago:
Hunc tu cùm preli donaris honore libellum,
Prædicat officium pagina læta tuum.

Honori & laudi præſtantiſſimi Domini Gul. Hoggæi, Periphraſin metricam edentis in Jobum, bis pauculis litare debuit T. R.

ARgos cum traheret, vel cum religaret Homerum
Smyrna ſibi, Salamis nec ſiluêre Chios:

Cunctis

Cunctis majores famâ virtutis Athenæ
  Eſſe ſuum clamant, & Rhodos eſſe ſuum:
De patria Vatis ſeptem dum mœnia certant,
  Penè fuit nullo natus in orbe pater.
Uſitiden Jobum ſimilis fortuna manebat,
  Hunc & Arabs, Edom hunc arguit eſſe ſuum:
At queiſdam Gentilis ovat, de ſtirpe FIDELIS
  Eſt aliis: patria mox caruiſſet Iob:
Te niſi per vatem lis tanta diremta fuiſſet,
  Hogge! Caledonii lauſque decuſque ſoli:
Nam dum verba facis Jobum reſonare Latina,
  Quis civem Romanum inficietur Iob?
Quod magè tam nitidè, quàm quod collapſa Poeſis
  In lapſo Jobo, TE præunte micet.
Quidquid enim Pelignus habet, vel Corduba pinguis,
  Bilbilis aut numerûm, Mantua quidquid habet:
Id tua tu totum nervosè ad plectra reducis,
  Atque jubes Arabes verba Latina loqui.
Ergò Caſtalides cingant tua tempora lauro,
  Et meritas properent condecorare comas:
Perpetuâ ſic fronde mices, ſic denique quidquid
  Seu Parnaſſus habet, mons Heliconve tene.

In Gulielmi Hògæi Scoti Paraphraſin Poëticam

ΕΓΚΟΜΙΑΣΤΙΚΟΝ.

ELoquar an ſileam? Laudaret Zoilus ullus?
  At ſupra laudem eſt: ſiccine? tum ſileam.

GUL. RAMISÆUS.

In Eumdem.

EN tibi Caſtalius fons, qui cupis eſſe Poeta
  Cœleſtis, verax: Ito profane procul!
Has ſibi ſervat aquas divina Urania ſoli:
  Hoc in fonte pedes Angelus ipſe lavet.
Hic etenim, dederat quam ſanctus Spiritus olim,
  Auctor materiam, verba Maronis habet:
Hìc res divinas tractat Maro, Naſo, Catullus;
  Quos ſine figmentis, hìc ſine fæce legas.

Dignus es, O Hogæe! ſenes quem fronte verendâ,
Dignus quem juvenes, quem puerique terant.
Oppreſſi gravibus ſtudiis relevamen habebunt,
Hinc morum juvenes & documenta pia.
Ingenio pueri nunc hinc datur eſca, profani
Præter adulterium Mercurii atque Jovis.

Rich. Davisi

Amico ſuo D. Gulielmo Hogæo, dum Paraphraſin in JOBUM Poëticam in lucem emitteret *.

CLara Caledoniæ gens nulli cedit in orbe,
Moribus, ingenio, vi, pietate virûm.
Eximium cujus decus eſt hic doctus alumnus
Pieridum, cecinit qui modò digna cedro.
Mole licet parvum, magnum virtute volumen,
Cernitis hic juvenes, quin teritiſque manu?
Romuleus vates paſſim laudatur abundè,
Quòd ducis Iliaci pinxerit acta ſtylo.
Davidicum corpus cultu quòd ritè Latino
Texit, honorandus ſic Buchananus erit.
Hoc opus haud dubiè pariter celebrabitur olim,
O redivive Maro temporis, euge! tui.
Purpureis Jobum nudum tu veſtibus ornas;
Ulcera nectareo putrida melle lavas.
Carmen Apollineum longæva in ſecla manebit,
Nec millena valent ora referre ſatis.

Jo. Minroe.

b Cl. Vi-

* *Idem Hogæus præter poëticas Jobi atque Eccleſiaſtæ, quas hîc publico exhibuimus, paraphraſes, tria Joannis Miltoni Angli, Poëtæ celeberrimi, ſermone vernaculo conſcripta poëmata, nempe Paradiſum amiſſum, Paradiſum recuperatum, ac Samſonem etiam Agoniſtam, hortante præcipuè ſummo Muſarum patrono, pietate ac literis juxta inſigni, viro clariſſimo DANIELE COX, Medicinæ Doctore famigeratiſſimo, ac Regiæ Societatis Londinenſis Socio, (cujus prolixam in ſe benignitatem atque liberalitatem graphicè patheticèque profectò, tum ſtrictâ, tum ſolutâ oratione Hogæus proſequitur) haud inſcitè certè, ut antè dictum, pro ar-*

Cl. Viri, Thomæ Dempſteri JCti de auctoribus quibuſdam in hoc noſtro Poëtarum Scotorum delectu, eorumque ſcriptis Teſtimonia, ex hiſtoria ſua Eccleſiaſtica Gentis Scotorum excerpta.

De Patricio Adamſono Teſtimonium, lib. I. p. 50.

PAtricius Adamſonus, vir incomparabilis in humanioris literaturæ eruditione, Græcè & Latinè doctiſſimus, utroque ſtylo facilis & elegans. Scripſit Catechiſmum verſu; in Andream Melvinum declamationes; Epigrammata ac Poëmata, in quibus feliciſſimus calor.

De Andrea Melvino, lib. xii. p. 497.

ANdreas Melvinus diſcipulus Georgii Buchanani, Poëtarum omnium noſtratium hoc ævo literatiſſimus, ſuaviſſimus, diu in Galliis & Germaniis ſeu palæſtra omnis virtutis decurrit, bonaſque artes liberaliter profeſſus. Ad Scotos ſuos redux, ne Epiſcopi crearentur pro virili obſtitit, eoque nomine Londinum citatus, facilè ab Anglicano Concilio ad Scoticum Tribunal, mirâ libertate provocavit, ſed conatu irrito: datus enim ad cuſtodiam ad D. Pauli Decano, indeque turri Londinenſi inclusus, etſi omni favoris apud Regem ſpe præcluſâ, tamen ſui non eſt oblitus, & negatâ chartâ parieti tamen & lateribus cultiſſima Epigrammatia incidit, ut appareret liberum

---

argumenti difficultate, ante quinquaginta ferè annos Latino carmine tranſtulit. Ceterùm, de eo certi quod adferam, idque poſt diligentem ſatis indagationem, ultra nihil habeo. Promiſit quidem vir clariſſimus Gulielmus Benſon, (ea eſt viri humaniſſimi ad benè de re literaria merendum propenſio) ſedulo ſe operam daturum, ut certa, ſi fieri poſſet, Hogæi de vita ac morte ad nos brevi Londino (in ea enim urbe vivus ille ut plurimùm diverſabatur) tranſmitteret: ſed nec ille, ſatis acrem poſt ſcrutationem habitam, certi quidquam aut ſcitu dignum inveſtigare potuit, quod dolendum profectò. Porrò, & eximiæ pietatis fuiſſe eum, nec invenuſtum ad hæc Poëtam credere omninò fas eſt.

liberum ingenium clauſo corpore non potuiſſe coërceri: in eum tunc ignobiles quique, & muſcæ aulicæ, gratiam à Rege inituræ, ineptiſſimis verſibus ſtylum acuere. Inter alios non defuit, qui propudio literarum *Melvinum* quaſi *Milvum* inficetiſſimo frigore comminiſceretur. Ejus ſunt infinita, ſed ego pauca vidi, in his *Gathelus*, poëma heroicum ſublimi venâ de Scotorùm in Albionem appulſu, Melviniana ſuperbia, lib. I. cui exordium,

Scotorum, Anglorum, Gallorum à ſanguine Regum,
Ille ego Melvinus.——————————

Declamationes in Pat. Adamſonum, Archiepiſc. Sanctandreanum; contra Epiſcopos Epiſtolæ ad Regem; Epigrammata varia acutiſſima; in his in aræ Regiæ abuſum luſit ingenioſiſſimè, ut mihi videtur. Reſponderunt plerique pro aulæ conſuetudine, ſed nullus appoſitè. Obiit anno 1620. Carus Henrico Bulloniæ Duci, quò ſe poſt cuſtodiam Anglicanam contulerat, & jam in ultima ſenectutis ingraveſcentis periodo dicitur Muſas juveniliter colere, vir bono rei literariæ natus.

[*Arcturi Jonſtoni de eodem Melvino Carmen.*

CEde Caledonio volucris Stheneleïa cygno,
  Quæ reliquas niveo corpore vincis aves.
Tu fugis, ille petit cœli commercia; tu fles
  Perpetuò, fletum temperat ille jocis;
Tu foris, ille intus candorem poſſidet; unam
  Tu Venerem, Veneres mille ſed ille vehit.]

Ejuſdem de Roberto Bodio teſtimonium, lib. II. p. 128.

RObertus Bodius Trochoregius, vir nobili loco natus, & amœno ingenio, variam lectionem acerrimo judicio temperans: artes optimas & didicit feliciter, & glorioſè in Galliis docuit. Ejus ſunt multa; in his harmonia Evangeliorum, orationes, epiſtolæ. Vivit in Scotia, & literato domi otio fruitur, doctiſſimus ipſe & doctorum fautor, Regi ac Principibus carus.

De Georgio Egliſemmio, lib. v. p. 271.

GEorgius Egliſemmius, Hamiltonienſis, bonas artes & didicit Lovanii in Belgio operosè, & docuit in Galliis gloriosè, Philoſophiam Rothomagi primùm, mox & Lutetiæ ſummo auditorum applauſu profeſſus. Apud Cimbros & Batavos medicinam fecit, ut audio, feliciſſimè, nec Galeni oſor, nec Chemiæ nimiùm addictus. Demum à Rege Magnæ Britanniæ inter domeſticos Medicos adlectus, aliquod ſtudiorum ſuorum præmium videtur conſecutus, Græcè Latinèque doctiſſimus, verſu bonus & proſâ, omnibus cultioribus artibus, ſed maximè ſpagiricis inſtructus. Varia publicavit. Ego tantum vidi, Poëmata varia; Epigrammata varia; contra Worſtium hæreticum; declamationes philoſophicas; duellum poëticum cum Georgio Buchanano in verſione Pſalmi CIII. [CIV. noſtrâ ſupputatione;] quo opere vellem abſtinuiſſet, non quod ingenium contemnam, ſed quia felicius aliud argumentum, & minùs invidioſum eligere potuiſſet. Contra Thomam Reidum; Preparationes medicamentorum: vivit adhuc Londini, quàm longè poteſt ab aulico tumultu Muſis vacans, quas ſeriò ſanè & bonâ fide colit. Hactenus ille. Publicavit præterea narrationem de morte Ludovici, Lenoxii & Richmondiæ Ducis, ejuſque Fratris Marchionis Hamiltonii, & denique Regis Jacobi; in qua oſtendit eorum mortem veneno acceleratam à perfido Buckingamio, à quo, mortuo Rege, aulâ exactus in Germaniam invidiæ devitandæ cauſſa conceſſit,

De Gulielmo Barclayo, lib. ii. p. 120.

GUlielmus Barclayus nobiliſſimo loco ortus, Baronis Tauui frater, generis magnitudinem ingenii felicitate depreſſit. Pariſiis humaniores literas cum ingenti omnium admiratione profeſſus eſt, quas Lovanii in ſchola Lipſii didicerat, cujus ad eum eſt epiſtola XXXIII. centuriæ III. Inde in Scotiam profectus aliquantiſper ſubſtitit, donec peregrè iterum abiit, atque in Galliis docere bonas artes ſuſtinuit, Nanneti in Britannia minori. Ejus ſunt multa, in his commentarius in vitam Julii Agricolæ Cornelii

Taciti, genethliacon Jacobi Regis, orationes, de-tiones, epiſtolæ eloquentiſſimo ſtylo, de aquis Spa-. Vivit adhuc in Scotia, & medicinam, ut aiunt, po-ėm exercet.

e Davide Humio Theagrio, lib. viii. p. 362 *.

Avid Humius nato ad Muſas ingenio, cultiſſimus Poëta, ſcripſit multa, ſed ad me venerunt pauca: in unt poëmata varia; laudes patriæ, verſu; adventus s in Angliam, verſu; contra Epiſcopos, vernaculè; ogia miniſtrorum Vaſconum, vernaculè. Vivit ad-in Scotia.

De Thoma Reido, lib. xvi. p. 576 †.

Homas Reidus Aberdonenſis, pueritiæ meæ & infan-tilis otii ſub Thoma Cargillo collega, Lovanii literas hola Lipſii ſeriò didicit, quas magno nomine in Ger-a docuit, carus Principibus. Londini diu in comi-humaniſſimi ac clariſſimi viri, Fulconis Grenvilli, r conſiliarii interioris & Angliæ proquæſtoris egit: ad amicitiam Regis, eodem Fulcone deducente, e-us, inter Palatinos admiſſus à literis Latinis Regi ſcripſit multa, ut eſt magnâ indole & variâ erudi-:. Omnia Regis Jacobi VI. opera Latina fecit, & dini publicavit. Ex aula ſe nuper ſub annum 1618. puit, dum illi omnia feſtinati honoris augmenta ſin-ominarentur: rumor poſtea fuit in aulam rediiſſe, & tiſſimis honoribus redditum, ſed numquam id con-etur quod virtus promeretur.

Tho-

* *Hujus viri clariſſimi poëmata in deliciis Poëtarum rum prioris ſeculi illuſtrium exſtant, loco profectò iſſima.*

† *Hujus in obitum Epicedium exſtat elegantiſſimum Ro-Aytoni, viri literis ac dignitate clariſſimi, in deliciis arum Scotorum, ubi & ipſius quoque poëmata, pauca-idem illa, ſed venuſta, ſed elegantia comparent.*

Thomæ Rhædo ſuo Gulielmus Barclayus S. P. D.

CUm induxiſſem animum proferre judicium meum de Paraphraſi G. Egliſemmii, quæ publicè edita circumferebatur: oſtendit mihi quidam ejuſdem Pſalmi Paraphraſim tuam; quam cùm etiam cenſorio animo & exacte legiſſem, arbitratus ſum dignam quæ videretur ab omnibus, & propter elegantiam carminis, & propter expreſſam Prophetæ mentem non ſemel præ ceteris, & propter antiquitatis & doctrinæ non obſcura argumenta. Satis ſcio te ſcire quæ dico; ſed ut alii ſciant promam exempla. Primum ,ipſum carmen pulcrum eſt, & ſplendet.

Eia, age! divinos, mea mens! celebremus honores.

Et illud,

Tu gemmata tibi tendis conopeà Cœlos.

Et illud,

Penſilibuſque hærere jubes cœnacula nimbis.

Quid poteſt dici argutius iſto?

————————*Ne concidat, in ſe*
Undique nixa cadit.—— ————

Quod ſequitur non limpidè ſolùm fluit, ſed fluit ex fontibus Philoſophiæ naturalis:

Tu trahis illimes montana ab origine fontes,
Quos pecudes & prata bibant. ————

Jam notemus Prophetam duobus verſibus, 14 & 15, mentionem *panis* facere. Priore verſu *panem* accipit pro omni cibo: hinc Tremellius vertit, *ut depromant cibum de terra.* Altero verſu, *panem* capit pro pane propriè dicto, ut opponitur obſonio: ſic hos verſus interpretatur Theodoretus, & alii. Utramque ſententiam exprimis:

Et dulces genus omne cibos.————

Paulo poſt,

Et guſtata Ceres feſſos corroborat artus.

Quis non ſuſpiciet reconditam eruditionem in illo verſu

Cuique piam credit ſobolem crotaliſtria, pinus.

Pia ſoboles, Latinè & propriè dicitur. Et *crotaliſtria* convenit ciconiæ tam decorè, ut nihil ſuprà. Et eleganti figurâ ponitur ſine ſubſtantivo.

Amo hemiſtichium,

——*Lictorque ſacras ulciſcitur iras.*

Ma[...]

Maro videtur dictaſſe tibi *umbram odoratam.*

Cedrus odoratâ Libanum qui protegit umbrâ.

Qui ipſe *umbram amaraci* vocaverat olim *dulcem.*

Non dícam oppidò quàm intimè penetraveris in ſenſum Prophetæ illo verſu,

Tu ſtata multiplici deſignas tempora lunâ.

Intueor *aſtriferum* illud *peplum*, admirans elegantiam tranſlationis:

Ut verò aſtrifero texit nox omnia peplo.

His verſibus quot figuræ lucent?

Plena tui tellus, rerum ſator! æquora plena:
Æquora ſquamigerûm domus ingens. ——

Servat & tranſlationem & ſententiam Prophetæ hoc quod ſequitur,

Dum nova vernat humus, ſubitiſque arridet alumnis.

Denique viginti aliquot verſibus brevior es utroque Paraphraſte. Fateor ſeriò & bonâ fide, me non audere per pudorem exprimere laudes, quas ego judico te mereri.

Sed, ne fraudetur lector tam exquiſitè eleganti carmine, ſubjiciam totum. Quæſo te vel patriæ cauſſâ, cui vivimus, ne patiare venam illam tuam exareſcere. Non deeſt argumentum, cui eſt & materies & Mæcenas, JACOBUS MAGNUS. Vale.

Incerti ad Thomam Rhædum Carmen.

AT periiſſe tibi tacitas ſi conſtat Amyclas,
  Cur tibi Amycleo more perire placet?
Barbita ſi Phœbi taceant, quis barbita laudet?
  Aut quis in iis uſus, quidve leporis erit?
Si prædulce melos tacuiſſet Thracius Orpheus,
  Nec fera, nec cœptum ſiſteret amnis iter.
Gemmatas niſi pandat avis Junonia pennas,
  Incaſſùm tantas Argus haberet opes.
Tu quoque Pieridum ſi munera ſacra recondas,
  Munera Pieridum deperiiſſe puta.

Cl. Viri Gulielmi Caminii, Philologiæ primò, poſteaque Philoſophiæ in Acad. Edinb. Profeſſoris, de Gulielmo Stuarto Ochiltrio Teſtimonium.

Thomæ

Thomæ Bello, H. L. P. Gulielmus Cuminius S. *

QUos ad te, dilecte Frater, non ita pridem miſi verſiculos, raptim quidem illos & calente calamo fuſos; audio jam prelo ſubjici; quod licet fieri neceſſe ſit, non ſine aliquo meæ cujuſcunque exiſtimationis diſpendio; condonabo fortè, ut nihil non poſſum, perſpectæ tuæ in me voluntati & amicitiæ: tu videris ne dehoneſtamento ſint potius quàm ornamento inſigni tuo operi, elogiorum ejuſmodi non indigo, cum bono vino non opus ſit hederâ. Quo tamen minùs gravatè feram facit, quod ſubaudiam ipſos à ſeverioribus criticorum calculis communiri carmine verè heroico, vernantem auctoris genium

---

* *Tanta linguæ Latinæ cognitione vir hic doctiſſimus inclaruit, ut omnium Latinorum Poëtarum difficillimi, Auli Perſii prologum, carmen ſatis obſcurum, liberiori paraphraſi Latinâ, quà ſolutâ quà legibus adſtrictâ oratione, quater ac decies variaret, adeoque Humaniorum literarum in Academia Edinburgena Profeſſionem, publicæ diſputationi ante octoginta ferè annos ſubjectam, merito ſuo conſequeretur, ceteris omnibus candidatis jure prælatus. Ceterùm, raram illorum temporum, quibus ſuus merito conſtabat honos, felicitatem ſatis admirari non queo. Atque utinam quidem hodie eadem fierent: ſed id fuit ſcilicet ſeculum aureum, hoc verò ferreum aut luteum, aut ſi quid his pejus. Sed ad rem. Hujus porro doctiſſimi viri Gulielmi Cuminii, Joannis Domini de Relugas in præfectura Moravienſi filii natu ſecundi, Jacobi fratris natu maximi nepos, familiæ heres, vir reverendus, D. Patricius Cuminius, verbi Divini apud Edinburgenſes Miniſter digniſſimus, doctiſſimuſque in Academia Edinburgena Theologiæ atque Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Profeſſor Regius, ac Concionator cum primis facundus, munus geminum ſumma cum dignitate ac ſecunda exiſtimationis fama ſuſtinet. Idem vir clariſſimus inter principes hujus libri Editionis auctores atque procuratores, merito ſuo, ſerò ſed ſeriò, grato animo beneficiique memore nobis hic commemorandus venit.*

um redolente, eximiæ ſpei juvenis D. GULIELMI STUARTI OCHILTRII, qui in laborantis & exſpirabundæ Poëtices incrementum, felice Mercurio, imo Numine propitio natus videtur. Quare tibi auctor ſum, imo & ſupplex, ut opuſculo tuo ſubjungas quam nuper expediit verſionem noviſſimam Pſalmi centeſimi quarti, expleto nondum anno ætatis decimo quinto, ut vel inde pateat, quantas ſpes faciat erectioris animi, & Poëticen ad ſupremum culmen etiamnum non fuiſſe perductam. Patriæ honori, almæque veſtræ matris, quæ ſuo gremio tam genuinam & generoſam ſobolem fovet & complectitur, imo virtutis & literaturæ incitamento id non denegabis, neque importunitati votiſque amiciſſimi tui,

Dabam Sterlini, 27. *Decemb.* 1672. GUL. CUMIN.

Ejuſdem viri clariſſimi Thomæ Belli de eodem Gulielmo Stuarto Ochiltrio Teſtimonium. ‡

POſtquam nobiliſſimus hujus carminis auctor ſummâ Phœbi induſtriâ ad Poëſin factus & informatus, Muſiſque propitiis natus, ſuâ ſponte, aut noſtro Præceptorum monitu, themata ſubinde multa præclarè tentaverat, auſus eſt tandem non ſine Dîs animoſus puer ſe rebus viriſque magnis miſcere, & in divinis Muſarum choreis, ducente BUCHANANO, reſtem ſequi; quo ſucceſſu, quâ ingenii laude, & ſpei effulgentis luce te arbitrum appello. Sunt hæ meſſis uberioris primitiæ, hæc victimæ polluctæ prima libamina, hoc operis, quod molitur, perfecti ſpecimen antecedaneum. Deus Opt. Max. indulgentiâ largus pulcerrimum

‡ *Exquiſitæ hujus viri clariſſimi, Philologiæ quoque in Academia Edinburgena Profeſſoris olim digniſſimi, eruditionis luculentum exſtat teſtimonium, liber ab eo compoſitus editusque, cui titulus* Roma reſtituta: ſive Antiquitatum Romanarum Compendium abſolutum: *opus doctiſſimum, ſtudioſæque juventuti utiliſſimum, tum in Scotia, tum apud exteras etiam regiones typis non ſemel commiſſum. Exſtat in id ejuſdem Gulielmi Stuarti Ochiltrii carmen profecto non inelegans, iſtius operis excellentiæ, ſuæque ſimul venæ poeticæ haud obſcurum argumentum, quod propter loco hîc indignum haud exiſtimavimus.*

mum ſanguine & cognomento regio ornamentum, certiſſimum rei literariæ præſidium, ſuum Muſis delicium, nobis, ſcholæque noſtræ dulce rarumque decus diutiſſimè conſervet, melioribus uti fatis det, opibus mactet, proſperet. T. B.

De eodem nobili juvene vaticinium.

NObilis hic juvenis, ſi vitæ ſtamina ducat,
Caſtalidaſque colat, carmine clarus erit. J. A.

In Thomæ Belli librum, cui titulus Roma reſtituta, *Gulielmi Stuarti Ochiltrii carmen.* *

MUſa ſtupet, trepidiſque premit præcordia fibris,
Antiquum luſtrare decus: ſeu bellicus ordo
Progreditur, moleſve tumet ſpecioſa theatri,
Sive triumphatis reſonant Capitolia pompis.
Hæc oculos animoſque tenent, ubi Roma reſurgit
Auſpiciis rediviva tuis; ubi fronte verendâ
Eruta fonte ſuo ſtat conſpicienda vetuſtas.
Quantum Roma tibi, tantum tua gloria Romæ
Debuit, & quantum ducibus ſua Roma vetuſtis
Contribuit virtute decus, tantum ardua Romæ
Ceſſit inextinctis extincta potentia faſtis.
Te poſcit tua Roma, ſuum te Scotia civem
Vendicat: at fortes Decios, Marioſque potentes
Prædicat indomiti miratrix Roma Camilli.
His patriam tutari armis, patriæque decorem
Cura fuit: tu merſa ſuis monumenta tenebris
Eruis, antiquæ renovans primordia Romæ.
His patriæ tibi ſurgit honos, hæc ſæva vetuſtas
Invidet arcanis non eſſe ſepulta tenebris,
Nec mortis ditione premi: ſed provida virtus, An-

* *Nobiliſſimus hic adoleſcens, ſummo bonorum atque doctorum omnium deſiderio, die Februarii duodecimo, anno 1675. in medio ſtudiorum ſub Profeſſoribus Academiæ Edinburgenæ curriculo, exacto nondum ætatis anno decimo ſexto, prœmaturâ morte præreptus eſt, præcocis admodum ingenii, Muſarumque ſtudiis aptiſſimi, plurima ſpecimina manifeſta poſtquam edidiſſet. Ceterùm, cum hoc exſtincta eſt illuſtris atque antiqua Ochiltriæ Stuartorum familiæ dignatio.*

Annorum inconcuſſa minis, hæc laudis avitæ
Aſſerit æternis ſibi conſecranda trophæis.

In Thomæ Belli Romam reſtitutam *Niniani Paterſoni carmen.* †

MArtia Roma tibi ſtetit olim gloria bello,
Dum tremuit faſces axis uterque tuos.
Ardua quæ cœlo bello caput extulit olim,
Nunc cecidit bello, vix ſit ut umbra ſui.
Reliquias dominæ rerum vix cernimus urbis,
In Roma Romam quærimus, urna ſui eſt.
Utque olim cecidit bello, quæ condita bello,
Bello eadem tantum reſtitui potuit.
Dumque animas urbis doctis ſimulacra figuris;
Debet Roma ſuum jam tibi, Belle! decus.

R. viro, muſicolæ venuſtiſſimo, D. Niniano Paterſono Paſtori Libertonenſi, Thomas Bellus S.

MUſa mihi ſtudium nuper, tibi gratia cordi,
Utraque germano ſemine nata Jovis.
Alternis nunc facta animis, ac ſede novatâ,
Muſa benigna tibi, gratia blanda mihi.
Mutua quæ fuerant, communia commoda fiunt,
Gratia dat carmen, muſaque grata vicem.
Sic coaleſcit amor, coeunt ſic fœdera rerum,
Ut ferat alterius qui ſua ſponte dedit.
Patrima bellipotens jubeat modò virgo, repentè
Ipſe paternus ero, tu mihi Bellus eris,
Solviſti decimas, pius es: duodena tuliſti,
Te ritu Herculeo copia macta beat.

T. Bellus.

† *Glaſcuenſis hic fuit, Verbique Divini ad Libbertonam, villam Edinburgo bina circiter millia paſſuum diſtantem, ante ſexaginta fere annos Miniſter. Scripſit ediditque Epigrammatum libros octo, cum quinquaginta Pſalmorum Davidicorum paraphraſi poetica: qui liber omnium jam manibus circumfertur paſſim, legiturque etiam non ſine aliqua auctoris tum ab ingenii acumine, cum carminis elegantia approbatione.*

Joannes Baird de Newbaith Niniano Paterſono S.

PErlegi eximios oculis animoque libellos,
Ingenii admirans flumina ſacra tui.
Judice me vigilem redolent operoſa lucernam,
Sparſa & odoratis pictaque cuncta roſis.
Ut qui ſuccedens doctis penetralibus hoſpes,
Aonidumque hortos, Heſperidumque putet.

Joannes Anderſonus D. Niniano Paterſono, ſuo & Muſarum alumno, S.

SIdera multa ſolo, cœloque micantia noſtro,
Atque ſalo, rutilas ſpargebant aurea flammas,
Tempore quo noſtri Buchanani buccina buccâ
Pieridum ſonuit; quæ, dædala machina mundi
Donec erit, Latiâ reſonabit maxima terrâ,
Et ſpatio poſt hunc aliquanto tempore lapſo.
Proh dolor! aſt ævo patiuntur lumina noſtro
Et Phœbus Phœbeque ſoror: jam culmina Pindi
Rarus adit famulus Muſarum; Aganippidos undæ
Rarus adit latices: paucos jam numine ſacro
Delius inſpirat, neque dantur præmia vati:
Ut meritò Naſo ſtudium ſine fruge vocârit,
Quòd comes eſt maleſuada fames, & turpis egeſtas.
Sacra diu Clarii cum ſic diſpreta jacerent,
Ecce! PATERSONUS ſoboles peramata camœnis
Exoritur, miſeratus eas: & vindice dextrâ
Ac facili calamo, moribundas arcet ab orco.
Ne pudeat, Niniane! tui, ſed macte laboris,
Magna Panomphæi referes myſteria quamvis:
Hoc itidem fecêre olim non lumina pauca,
Quæ dum clara dies, ſeu numina clara nitebunt.
Nec pudeat natale ſolum quæ Glaſcua, cujus
Ubera ſuxiſti roſeis pergrata labellis.
Te quoque Caſtalidûm ſe tanto jactet alumno
Noſtra domus, tibi quæ Phœbi penetralia pandit.
Jamque vale, auſpiciis currat felicibus opto
Quod meditaris opus: faveat, foveatque precamur,
Partus ingenii quicumque revolvet acuti.

D. Henrico Henriſono, Medico & Poëtæ celeberrimo, Ninianus Paterſonus V. D. M. S. *

HEnriſone! duplex cui circum tempora laurus
  Floret, utrumque cui præſtat Apollo decus.
Sive Machaoniam poſcant contagia dextram,
  Seu placet argutæ plectra movere lyræ.
Publica morborum requies, laus prima medentum,
  Ægrorumque ſalus, præſidiumque cluis.
Et Buchananæis certat tua muſa camœnis,
  Aptat ut Iſacidæ plectra Latina lyræ.
Vatis Idumæos miſcent ſtygioſque triumphos
  Et medici, doctæ ſic monumenta manus.
Si medicina artus, ſanetve poëtica mentem,
  Nulli equidem vitæ ſanior uſus erit.
Sic radient geminâ viventi tempora palmâ,
  Claraque defuncto deſtinet aſtra Deus.

In obitum Archibaldi Pitcarnii Scoti, Medicorum ſui ſeculi facilè Principis, qui fatis conceſſit X. *Kalend. Novembris, anno æræ Chriſtianæ vulgaris* MDCCXIII. *Ætatis ſuæ* LXI.

QUid fruſtra erepti fatis quæramus, amici,
  Pitcarni meritis carmina digna dari?
Cùm Muſæ Chariteſque omnes comitentur ademptum,
  Et tantæ cladi ſe ſupereſſe negent.
Squalidus & vatum genitor, Medicæque repertor,
  Abnuat ipſe ſuam Delius almus opem.
Sed neque jam doctas opus implorare ſorores,
  Irrita vel Clario fundere vota deo:
Te tua, Pitcarni, celebrant, te maxime vatum,
  Carmina Mæoniis æquiparanda modis;
Quæ te Pegaſeâ tollunt ſuper æthera pennâ,
  Nec niſi cum mundi ſunt peritura rogo.

Hæc

* *Hujus viri clariſſimi ex filia in nepotem, natalibus ac probitate juxta conſpicuum, D. Joannem Clerk de Pennycook, Equitem, Regii Scaccarii ex Baronibus unum, eumdemque digniſſimum, hereditario jure transfuſa eruditio eſt.*

Hæc licet inſignis tibi laus, ac propria, magni
 Ingenii pars eſt quantula at illa tui?
Namque ſui natura parens penetralia regni,
 Et vaſto pandens munera clauſa ſinu,
Quæ priſcos latuêre Sophos, latuêre recentes,
 Condi uno voluit pectore cuncta tuo.
Cumque prius fœdis vinclis Medicina jaceret
 Obruta, barbariem ſævaque fata gemens,
Auſpiciis rediviva tuis faſtigia tollit
 Ardua, & excuſſo libera colla jugo.
Ac velut Eois lotus modo Lucifer undis
 Cum ruit, aut niveis Cynthia vecta rotis,
Deſtituit ſtellas alias ſua lux; ita poſtquam
 Emicat ingenii flamma benigna tui,
Amittit decus omne Cous, decus omne Galenus,
 Nec retinet faciem cetera turba ſuam;
Cuique alii ceſſêre omnes, Bellinius ingens,
 Jam minor, & primum dat tibi jure locum.
Verùm O! immenſo deſunt ſua verba dolori.
 Mortis iter ſolitus rumpere, morte cadis.
Ergo vale, lux Scotigenûm! Princepſque Medentûm!
 Muſarum columen deliciæque! vale.

THO. RUDDIMANNUS.

Ad Pitcarnium morientem.

QUid te, Pitcarni! juvat has nunc linquere terras,
 Atraque Tartareæ tecta ſubire domûs?
Nobis parce, precor; morienti parcere mundo
 Tune velis? fugias: nemo ſuperſtes erit.
Linquere nos ſi ſtat, ne ſit mora longa precamur,
 Aſt ah! ah! paucis fas revocare gradum.

Pitcarnius reſpondet.

TErras purgabam monſtris: fatalia terris
 Monſtra Erebi in ſedes nunc domiturus eo.
Me jugulante cadent immanis Cerberus, angues
 Atque Meduſæi, nulla & Erinnys erit.
Orpheus hîc ſilvas duxi, fluvioſque moratus;
 Orpheus & manes voce lyrâque ciam:

Sic

Siſyphus haud ſaxum verſabit, & ociùs urnas
  Belides abjicient, Æacus ipſe ſuam.
Inde tropæa ferens, ſuperas evectus ad auras,
  Æthera conſcendam: Juppiter æquus erit.
Dîs miſtus ſuperis ſpumantia pocula ducam:
  Junia Pitcarno ſidere ſtella cluet.
Hinc Fergufiadas ſpectabo lumine læto,
  Atque Caledoniis uſque favebo meis.

JO. KER.

Confeſſio fidei ejuſdem Archibaldi Pitcarnii, die 25 Decembris, anno 1712.*

HAc Chriſtus juſſit ſe noſtram ſumere formam,
  Ipſe hominum rector, Filius ipſe Dei.
Hâc homines juſſit mortales eſſe beatos,
  Qui patris vellent, qui ſua juſſa ſequi;
Juſſa ſequi, queis ille Pater, queis Filius ille
  Vos homines fecit, ſemideoſque viros.
Atque alii voluit faciendum quod ſibi vellet,
  Atque numiſma tui Cæſaris eſſe ſuum.
Hâc te, Chriſte! die natus Pitcarnius olim
  Auſpice, Te coluit, Te colit, atque colet.

A. P.

Illatio ex confeſſione Pitcarnii.

HÆc tua, Pitcarni! fidei confeſſio Chriſti,
  Viva fides fuerat, quod benefacta probant.

For-

---

* *Hujus viri celeberrimi Pſalmi CIV. paraphraſis poetica ſub Gualteri Daniſtonii, Ludimagiſtri Muſſelburgenſis nomine, ita volente tum Pitcarnio, ante quadraginta annos Edinburgi fuit impreſſa. Daniſtonii autem non fuiſſe, ejuſdem paraphraſeos exemplar accuratius (cui proinde poſtremam auctoris manum acceſſiſſe credibile eſt) inter ſelecta alia vatis cultiſſimi ante duodecim annos Edinburgi excuſa poemata quod comparet, indicium præbet manifeſtum. Ceterùm, ſcriptis ſuis eruditiſſimis per ora hominum toto orbe volitantibus celebre adeo indeptus eſt nomen princeps ille medentum, ut plura de eo hîc adjicere ſupervacaneum omnino ſit.*

Fortunis inopes, ægroſque levare medelâ
    Promtus eras, triſtes aut hilarare jocis.
Non ſapit hæcce fides Arii, nec dogma Socini,
    Sanguinei praxin neve rebellis olet.
Hâcce fide ductus didiciſti Cæſari, & Iro,
    Et dare cuique ſuum, temnere & orbis opes.

Epitaphium.

ECce! Mathematicum, Vatem, Medicumq; Sophumq;
    Pitcarnum magnum hæc urnula parva tenet.
R. CALDER.

In obitum dolendum Archibaldi Pitcarnii, qui obiit Edinburgi 23. *Octobris* 1713, *anno ætatis* 61, *Patre ſuperſtite.*

QUantum jacturæ fecit Medicina, Matheſis,
    Et Sophia, & Muſæ, te moriente, novem,
OEnotrii narrent, Galli, tum Belgica tellus,
    Angli, Germani, & patria mœſta tua.
Pythagoræ Samii plus certo dogma videtur,
    Corpore multæ animæ nam coiêre tuo.
Geber & Euclides, Plato, Syracuſius ille,
    Mæonides, Flaccus cum Cicerone, Maro:
Hippocrates, Chiron, Podalirius atque Galenus,
    Convenêre animæ centro habitare tuæ.
Rimando magni & parvi penetralia mundi,
    Scrinia naturæ, te reſerante, patent.
Tu conclamatas animas ex faucibus orci
    Cogebas proprias ſæpè redire domos.
Laſſabas Lacheſin nendo, Clothoque ſororem
    Tu nova cogebas addere penſa colo.
Hanc mortem gaudet durâ cervice rebellis,
    Atque Deum fictâ gens pietate colens.
Sed vulgus, proceres, princeps & turba ſophorum,
    Artes & linguæ, te moriente, dolent.
Muſa ſtupet, morbique vigent, mors atra rriumphat,
    Ex quo tu letho victima grata cadis.
Plura recludemus, vir ornatiſſime! de te,
    Aſtræa his terris quando redibit ovans.

D. Dan

D. Davidi Drummondo, Edinb. 25. Decemb. 1713.

NAtalis Chriſti, lux feliciſſima mundo,
Te cum Pitcarno protulit illa dies.
Nexus amicitiæ veſtræ, Drummonde! juvabit
Pitcarni manes hâc memorare die.
Multa ſtylo obſcuro Pitcarnus carmina ſcripſit,
Perſpicuo calamo aſt adſerit ille fidem.

In mortem Archibaldi Pitcarnii, M. D.

SCOTIA te raptum dolet, æternùmque dolebit,
Grande Sophôn, Medicûm, Caſtalidûmque decus!

Inſigne hoc elogium, quod alicubi Pitcarnio adſcriptum animadverti, de magno illo Medico coronidis loco hîc adjicere haud abſurdum viſum eſt.

NEc ineptè de eo adfirmari poteſt, quod de alio Medico, his verbis: Salvete Parcæ! quæ parcè vitam Medico neviſtis, ne parcere videremini. Nimio plus jam vixerat: ſexagenarium opportunè de vita dejeciſtis: qui ſi vixiſſet diutiùs, ſanitas mortalis propè immortalis fuiſſet. Invidebat ſcilicet manes Superis, Charonti naulum, Plutoni umbras, Libitinæ pompas, præficis planctus, pollinctoribus unctiones, veſpillonibus funera, ſandapilariis feretra, deſignatoribus ordines, tibicinibus nænias. Reddidiſtis ſingula ſingulis, omnibus omnia. Nunc abeunte Medico, febris exſul reditura eſt, ſanitas ægrotabit, jacebunt remedia, morbi in regno erunt, vitæ invitæ morientur. Salvete iterum Parcæ! quæ ſalvum vultis neminem: vobis de hoſte ſpolia opima referre licet, nec jam Feretrio, ſed feretro dedicare.

Hanc paraphraſin poëticam Pſalmi CIV. clariſſimi viri D. Thomæ Hopæi de Craighall, Militis Baronetti, Advocati olim Regii ſereniſſimi Britanniarum Monarchæ, CAROLI I. ſuo prætermiſſam loco, hîc, alieniore licet, omninò quàm prætervehere, exhibere ſatius viſum eſt: lectorum ſcilicet commodo atque voluptati conſulentes. Ceterum

terùm, hæc paraphraſis excerpta eſt ex ejuſdem viri Cl. codice Pſalmorum M. S. exarato ſub annum 1617. penes Bibl. Juridicam Edinb.

Sereniſſimo CAROLO, Scotiæ & Valliæ Principi, Pſalmorum & Cantici Canticorum Dedicatio.

MAxime, in heroo, Princeps! cape carmine ſacras
Jeſſiadæ, Iſacidûm Regis Pſaltiſque, camœnas:
Hymnumque hymnorum, quo ſuavi ænigmate caſtos
Rex Jedidija canit ſponſi ſponſæque hymenæos:
Non phraſeologiæ ſub liberioris amictu,
(Quo genere à multis, quos inter SCOTIA palmam
Præripuit, venæ non poſt imitabilis æſtro:)
Fontis at Hebræi purâ præeunte figurâ,
Hincque ſtyli ad Latii ſtrictam (quà quibat) amuſſim,
Abſque peregrinæ fuco faſtuve loquelæ.
Utereque his ergò quo fine exſcripta, foveque
Jugiter; ut, Jovæ hîc verſans ſub lumine, poſtquam
Sis ſceptro ſatiate brevi, potiare perenni.

Pſalmi Davidis Regis CIV. paraphraſis poetica: Auctore Cl. viro Thomâ Hopæo de Craighall *.

O Anima! elogiis mea Jovam tolle ſupremis.
Summe Deus! multâ es tu majeſtate verendus,
Teque decor, radiiſque micans te gloria cingit.

Se

* *Hic vir clariſſimus non Poeta ſolùm ſummus, quod Pſalmorum Davidicorum, Canticique Solomonis carmine heroico elegantiſſimo paraphraſis poetica, luce profectò digniſſima, luculentiſſimè teſtatur, verum Juriſconſultus etiam eximius, prudentiſſimuſque exſtitit: cujus rei præter alia manifeſtum exſtat indicium, in id argumenti ab eo olim conſcriptus liber, nuperrimèque in lucem datus. Ceterùm, Gallum hunc origine accepimus, quæ res à vero non abludere videtur; ejus ſiquidem poſteri, in plures ſplendidiſſimas propagati familias, (quas inter primas facilè obtinet nobiliſſimus Hoptoniæ Comes, inter Scotiæ Nobilitatis Heroes, tum ingenii tum divitiarum copiis haud poſtremi certè nominis) Gallicæ gentis civilitatis morumque elegantiæ tenaciſſimi, vividoque etiam ejuſdem ingenii acumine, in hunc uſque diem, ad unum omnes prædi-*

ti

Se roſeæ Altitonans lucis veſtivit amictu,
Sidereumque velut velo diffudit olympum:
Et ſua cæruleis cœnacula fixit in undis,
Æthereoque ſedens vehitur per nubila curru,
Ventique aëriis gradiens ſecat æthera pennis,
Aligeriſque ſuis dat diûm munere fungi
Spirituum, & famulis ſua juſſa capeſſere flammis.
Telluremque ſuâ libratam mole columnis
Adſtruxit ſolidis, quæ nullo mobilis ævo eſt.
Hancque, velut veſtis, velo coperibat abyſſus,
Undæque excelſos ſuperabant culmine colles.
At ſimul increpitas fugiunt, vocemque tremendo
Ut tonitru ingeminas, ſubitò in ſua ſepta faceſſunt;
Viſique exſerto ſe vertice tollere montes,
Inque ſibi fixam valles ſubſidere ſedem.
Pontoque impoſuit, nequeat quas ſcandere, metas,
Ne refluis iterum tellus ſtagnaret ab undis:
Juſſitque è vivis emergere flumina lymphis,
Quæ, juga celſa inter, leni ſe murmure volvant:
Hincque pecus bibit omne, almis quod paſcitur arvis,
Hincque ſitim ſilvis onagri, ſecus invia, ſedant.
Tum volucres, levibus quæ tranant aëra pennis,
Hîc ſua per medias edunt modulamina frondes.
Aëriosque rigat cœleſti flumine colles,
Lætaque multiplici ſatiatur ſemine tellus:
Unde pecus carpit viridis nova pabula fœni,
Atque olus humanos geniale adſurgit in uſus,
Eque ſolo prodit vitalem panis in eſcam,
Poclaque jucundi recreantis pectora vini,
Quique hilarat vultum fœcundi ſuccus olivi,

Cor-

---

ti conſpicuique admodùm viſuntur. Porrò, tam piâ doctâque exercitatione, (quam otii benè impenſi oblectamenta vocitare ipſe ſolebat) Pſalmis nimirum Davidicis Latino carmine vertendis, horas ſubſecivas idem vir præſtantiſſimus quin optimè collocaverit, adeòque virorum etiam maximorum perdignum imitatione exemplum poſteris reliquerit, nemo, credo, ſanus mortalium inficias iverit. In eum præterea cultiſſimum exſtat Arcturi Jonſtoni carmen, cujus initium, Maxime Phœbigenum! *&c. quod antea exhibuimus. Denique, hoc ut obiter notem, hæc eſt decima Pſalmi CIV. Paraphraſeôn Poeticarum, quæ hoc noſtro in delectu exhibentur, totidem Scotis concinnatæ.*

Cordiſque effœtas renovantia munera vires.
Jovæque arboribus genitalis copia ſucci
Sufficitur: Libanumque cedris frondentibus ornat,
Nidus ubi alitibus, latitatque ciconia denſis
Incluſa abietibus, ſuaque hîc tentoria figit.
Suntque capris colles latebræ, rupeſque cuniclis:
Et ſtata ſunt lunæ ſua tempora, ſolque per orbem
Vergit in occiduas conſtanti tramite metas.
Inde ruunt tenebræ, noxque atra incumbit olympo,
Prorepuntque feræ latebris, catulique leonum
In prædam rugiunt, eſcamque à numine poſcunt,
Moxque ſuas repetunt, exorto ſole, cavernas.
Inque vicem ſubeunt hominum cum luce labores,
Incumbuntque operi, redeat dum veſper olympo.
O quàm, Jova! tuæ ſunt geſta ingentia dextræ!
Quàmque hæc conſilio ſapienti cuncta creaſti!
Unde opibus ſatiata tuis ſtat terrea moles,
Undeque laxa fluunt ſpatioſi murmura ponti:
Turbæ ubi ſquammigeræ natat innumeroſa propago,
Parvaque ubi degunt immixta animantia magnis,
Eſtque ubi veliferis curſus ſtatioque carinis,
Effinguntque ſuos ubi cete immania ludos.
Omniaque à te uno pendent, teque omnia poſcunt,
Cuique ſuum proprio tribuas ut tempore victum.
Tuque ut das accepta ferunt, dextramque benignam
Te pandente tuam, donis ſatiantur abundè.
Teque tuam rurſus faciem condente, fatiſcunt,
Sublatâque ruunt animâ, in cinereſque recurrunt.
At ſimul inſpiras animam, rediviva reſurgunt,
Tellurîſque iterum facies quæ priſca revertit.
Summa ſit ergò Deo laus cuncta in ſecla ſupremo!
Inque ſuæ geſtis dextræ Deus uſque triumphet!
Ab cujus vultu tellus pavefacta tremiſcit,
Tactique emittunt cum fumis fulgura montes.
Ergò canam Domino, dum vitæ perfruar aurâ,
Jovamque extollam, ſim quamdiu in orbe ſuperſtes,
Deque illo mea ſuavis erit meditatio valdè,
Inque Deo exſultim jugi lætabor ovatu.
Peccatrixque ruet gens de tellure, nec ultrà
Impia ſubſiſtet rabies: at tu mea ſummum
O anima! elogiis fer Jovam in ſecla ſupremis,
Omneſque excelſo canite hallelujah Jehovæ.

PARAPHRASIS JOBI POETICA:

Auctore PATRICIO ADAMSONO, *Sancti Andreæ in Scotia Archiepiſcopo.*

EDITIO ALTERA.

CAP. I.

TErra eſt, Uzæam priſci dixêre parentes,
Cultor ubi recti, & vitæ degebat Iobus
Integer; ante oculos cujus, pietaſque, metuſque
Numinis, & ſceleris maleſuadi ſerius horror.
Septem illi nati; dilectæ pignora tædæ;
Femineæ tres ſortis erant: Quid ruris honores
Commemorem? latis armenta errantia campis;
Lanigeræ pecudes ſeptenis millibus ibant;
Millia complebant robuſti terna cameli,
Mille boves curvis ſolers jungebat aratris,
Lætaque quingentæ carpebant paſcua aſellæ:
Crebri aderant famuli, nec quis poſſederat alter,
Latius, Eois quà ſol ſe porrigit oris.
Septem inter ſeſe fratres de more ſolebant
Exercere epulas; caraſque ad feſta ſorores
Poſcere; & alternis mulcebant pectora menſis.

At pater ut primùm convivia mutua vidit
Impleviſſe vices, miſit qui protinus omnes
Expiet, & mundæ luſtret libamine lymphæ.
Ipſe autem primò ſupplex ſe manè ferebat
Ante aras, ſacris adolens holocaumata flammis,
Pro numero ſobolis: Nam, ſi mea forſitan, inquit,
Progenies, interque epulas, interque lyæum,
Quid temerè effudit, factove, aut voce Tonantem
Læſerit, offenſi placabo numinis iras.
Inque dies talem ſe matutinus agebat:
Jamque aderat tempus, quo Jovæ celſa frequentes
Atria cœlicolæ celebrant ante ora parentis.
Ecce autem ſatanas: cui ſic moderator olympi,
Fare, age, tentator, quibus huc adveneris oris?
Ille autem, magni circum pomœria mundi
Erro fui, & vaſtæ peragravi jugera terræ;
Pars orbis nulla eſt, noſtri non plena laboris.
Cui Pater omnipotens. Nuſquamne inſpectus Iobus
Eſt tibi, vir noſtri metuens, quo juſtior alter
Non manet in terris, aut obſervantior æqui?
Scilicet, ille pius, nullâ mercede Tonantem
Suſpicit, invicto circum munimine ſeptus
Undique, cui pleno demanat copia cornu
Cælitùs, adverſis nunquam tentata procellis:
Verte vices rerum, fortunæ nixa beatæ
Terga dabit pietas, inque os convicia fundet
Libera, blaſphemiſque laceſſet te maledictis.
Talia tentator: cui mox immittit habenas
Omnipotens, quidquidque bonus poſſedit Iobus,
In ſatanæ dedit eſſe manu; tantùm imperat, ipſo
Abſtineat: non hæc hoſti conceſſa poteſtas.
His monitis ſeſe ſubducens juſſa capeſſit.
Et jam tempus erat, quo, natû primus Iobi
Excepit fratres epulis, caraſque ſorores,
Vinaque libabant læti, genioque favebant.
Ecce autem, celeri accurrens velociùs Euro
Nuntius exclamat, populantes arva Sabæos,
Intentos operique boves, aſinaſque per herbam
Paſcentes, cæſis ferro cuſtodibus, omnes
Diripuiſſe; & ſe ſolum ſupereſſe furori,
Qui Jobi tantam cladem perferret ad aures.
Vix ea fatus erat, ſeſe cùm nuntius alter

In-

Intulit, è cœlo flammanti turbine tactos
Eſſe greges, ſeſe de tot paſtoribus, unum
Crudeli ereptum letho, qui vera referret
Flammivori monumenta ignis; ſubit inde loquenti
Tertius, & terno partitis agmine turmis
Chaldæos, ſecum raptos egiſſe camelos
Commemorat, cædem latè ſtragemque dediſſe,
Nec famulum ſupereſſe refert, ſe ex hoſtibus eſſe
Elapſum, dominum clades ne tanta lateret.
Jamque aderat quartus, qui verba loquentis ab ore
Arripit, & mœſtâ ſic voce affatur Iobum;
Dum nati natæque tuæ convivia læti
Concelebrant, frâtriſque ſui ſubiêre penates
Primævi, extremis deſerti à finibus ingens
Incubuit ventorum agmen, junctaſque reſolvit
Compages, parte ex omni, concuſſaque ſævo
Turbine, tecta ruunt; ſubitâ, heu! tua pignora clade
Strata jacent; miſero ſoli mihi dura negarunt
Fata necem, tanti ut luctûs tibi nuntius adſim.
Tum verò exſurgit, veſtemque à pectore Jobus
Diripit, abraditque comam, tum numen adorat
Pronus humi, ac infit: nudum me in luminis oras
Edidit infantem genitrix, nuduſque revertar
In cineres, generis quondam primordia noſtri.
Jova mihi largitus opes, mihi rurſus eaſdem
Abſtulit, ejus honos ſemper, laudeſque manebunt,
Sic fatur; nec vocem illi ſcelerata reſolvit
Impietas, numenve injuſto murmure læſit.

C A P. II.

Jamque iterum Angelicæ præſtò venêre cohortes
Ante Deum, ſummi exſpectantes juſſa parentis;
Nec ſatanas aberat, fraudiſque dolique magiſter:
Cui pater omnipotens; dic quæ te, perdite, nobis
Advexit regio, aut unde hæc ad limina tendis?
Ille autem, vaſtæ linquo circundata terræ
Mœnia, & ambitum variis erroribus orbem.
Quem ſic adfatur, nutu qui temperat axem,
Vidiſtine, inquit, Jobum? cui nulla per orbem
Par pietas, puram recto qui tramite vitam

Ingreditur, noſtri metuens, fugienſque malorum?
Haud ille abſtinuit rectos inſiſtere calles,
Immeritum contra quamvis odia aſpera fruſtrà
Moveris, & verbis nos irritaris iniquis,
Perdere jam dives quidquid poſſedit Iobus.
Tentator contrà, non hæc ego magna putarim
Argumenta pii, quis enim ſe funere demens
Servare alterius, quis opes, cunctaſque paciſci
Divitias, dulcis nollet pro munere vitæ?
Sin tabo ipſius carnes, atque oſſa medullis
Contigeris, quantas contra te colliget iras?
Tum Pater excelſas cœli qui condidit arces
Lora manu demens, dilecti corpus Iobi
Permittit ſatanæ, tantùm, inquit, ſtamina vitæ
Nolo ſeces; vitæ, moneo, parcatur Iobi.
Haud mora, pallenti peſtes mox evocat orco
Tentator, Stygiàque lue, en! liventia membra
Inficit, & toto diffundit corpore virus.
At conſtans, patienſque mali, degebat Iobus
In cinere, & durâ radebat vulnera teſtâ.
Quæ ſimulatque oculis conjunx percepit iniquis,
Siccinè, ait, moriens, & clade oppreſſus acerbâ,
Integer es, Jovamque illum laudaſque, coliſque?
At Jobus, muliebri, inquit, te more loquutam
Arguit imprudens ſermo, nos rebus opimis
Ditati quondam divino munere, Numquid
Adverſos æquâ toleremus mente labores?
Sic ait, & nullo temeravit crimine linguam.
Et jam per cunctas rumor penetraverat urbes,
Atque Themaniten Eliphan, Bildadque Suhiten,
Et Naamathiten Sophoar, quos ſanguis Iobo
Junxerat, & miſeri caſus commovit amici,
Evocat, ut rebus conſolarentur in arctis.
Quem procul ut cernunt oculis, ignotaque diſcunt
Ora viri tandem, ruptam de pectore veſtem
Diripiunt, fœdantque ſuos in pulvere vultus,
Proſtratique jacent, dum ſeptima lumina Phœbus
Perdit, & aſſiduo paſcunt jejunia fletu,
Nec voce appellant ullâ, ſic improbus illum
Urgebat dolor, & totos inſederat artus.

CAP. III.

TUm Jobus emiſsâ ſic voce ſilentia rumpit,
Nataleſque ſuos, & primos devovet ortus.
O utinam, æthereas qui me produxit in oras,
Ille dies, fœta quæque efformavit in alvo,
Effinxitque marem, tantæ nox conſcia cladis
Diſpereat! Lux illa, atris immerſa tenebris,
Ignoret ſine fine diem, ſit nulla supernè
Cura Deo, nunquam Phœbæo ſplendeat ortu!
Atra dies, triſti ſed morte, & noctis opacæ
Horrificis ſemper devota expalleat umbris!
Nocti illi denſus cæcâ caligine nimbus
Incubet, infauſtuſque æternùm obnubilet æther.
Infelix, ſoliſque vias, lunæque labores
Perpetuò, & menſes redeuntis neſciat anni,
Sit deſolata, illætabilis, undique luctu
Perſtrepat, ingratos vitæ quicunque labores
Ingemit, hæc illi nox exſectabilis eſto.
Nec matutinos unquam ejus Lucifer ignes
Induat, & toto palleſcant ſidera cœlo;
Exſpectentque diem, qui nullo mobilis ævo,
Infortunatæ cupiat ſuccedere nocti.
Scilicet illa mihi miſeræ primordia vitæ
Attulit, atque uſum lucis monſtravit acerbæ.
Eheu, cur noſtros uterum patefecit in ortus,
Nil ſobolem miſerata, parens! cur ubera ſuxi
Lactea, cur genibus ſedi, cur lumina vitæ
Prima videns, plures auxi infeliciter annos!
Me nunc alta quies tacitum ſub nocte ſilenti
Conderet, & magnis felix par regibus eſſem,
Principibuſque viris, qui ſolis ardua campis
Tecta ſtruunt, ſeclis olim monumenta futuris;
Aut ubi tuta locent argenti pondera & auri:
Menè mori miſerum fœtâ genitricis in alvo
Non potuiſſe, ipſovè animam hanc effundere in ortu?
Fata ibi crudeles æquali ſorte tyrannos
Pauperibus miſcent, nec iniquus creditor urget
Fœnora, nec famulos nexorum vincula terrent.
Et parvus magno, & captivis libera colla,

Æter-

Vidi equidem quos nulla tenet reverentia ſummi
Numinis, aſſiduo rerum diteſcere luxu;
Non aliter quàm quæ læto ſe germine tollunt
Pampineæ vites, & pleno palmite turgent.
At ſubitò exſecrata domus, devotaque diris
Corruit infelix, nec ſpes ſuper ulla ſalutis
Adfulſit ſoboli, nullo quæ vindice pœnas
In portis luit, & maturæ præmia meſſis
Prædoni ceſſit rabido, nec culta labore
Semina, nec gravidas autumno colligit uvas.
Non hæc, crede mihi, cæco fortuna rotatu
Advehit, aut caſu quicquam ſine numine nobis
Eveniſſe poteſt, cultæve è pulvere terræ
Proveniunt ærumnæ homini: ſed Rector olympi
Addidit has vitæ comites; & præmia culpæ
Certa dedit, nec certa minus, quàm pruna ſub altum
Scintillas vomit, & levibus petit æthera flammis.
Ergo erit ille mihi ſemper Deus, illius arctis
Perpetuò in rebus numen nomenque vocârim.
Innumera illius paſſim miranda per orbem
Facta patent; pluviis, qui findens æthera nimbis,
Fœcundat terræ gremium, cui divite venâ
Flumina profiliunt latis errantia campis.
Ille ſalutiferam miſeris in tempore dextram
Porrigit, atque humiles excelsâ in ſede reponit.
At quoties pravos colens gens impia cœtus
Inſidias ſtruit innocuis, ſcelerata coërcet
Conſilia, & vanas reddit ſine viribus artes
Providus, ut propriis ſeſe verſutia technis
Induat, & cæcis erret deprehenſa tenebris.
Non aliter luce in media, quàm nocte profundâ
Palpet, & incerto titubent veſtigia greſſu.
At pater inſontes cœlo miſeratus ab alto
Eripit omnipotens; non illis hoſticus enſis,
Aut vis ulla oberit minitantis ſæva tyranni.
Spes illos nam certa fovet: Sed perdita contrà
Impietas, mutoque ſilet malè conſcius ore.
O fortunatos nimium, clemenſque bonuſque
Quos Deus affligit! non illa afflictio, verùm
Dulce rudimentum, & patriæ correptio dextræ,
Non ſpernenda tibi, ſævo te quippe dolore
Sauciat, & doctâ rurſum medicabitur arte.

Si

Sex cladem patiêre vices, totidemque ſalutis
Propitius monſtrabit iter, ſed ſeptima nunquam
Innocuæ ærumnis turbabit tempora vitæ.
Nec tibi ſæva famis rabies, nec Martius ardor
Adferet exitium: nec portentoſa timebis
Omina, nec fœdæ metues convicia linguæ.
Sed cùm damnârint ſteriles jejunia campos,
Ubertim largo paſcet te copia luxu;
Nec lapidi plantam impinges, nec beſtia lædet
Noxia, ſed ſtabili conjunges fœdere agrorum
Saxa tibi, tutamque colet fera beſtia pacem;
Pacem, inquam, domui, ventura in ſecla perennem,
Perpetuamque tuæ; quæ tu ſpectacula lætus,
Sepoſito tecum quondam mirabere faſtu;
Inſtabiſque viam recti, calleſque beatos
Juſtitiæ, ſanctoque premes veſtigia greſſu.
Utque vides gratos flores ſub vere tepenti
Gemmantes paſſim lætis herbeſcere campis,
Sic tua progenies in ſecula ſera nepotum
Felici creſcet ſerie, & longæva ſenectus
Effœto oſtendet numeroſæ gaudia prolis.
Utque ſuas meſſor ſegetes ſpem colligit anni,
Et gravidis flavam cererem componit acervis:
Exſaturatum annis, ſic te expletumque dierum
Excipiet tumulo tellus, gremioque fovebit.
Certa quidem ſunt hæc, uſuque edocta magiſtro:
Quæ ſi fortè ſapis memori ſub mente repones.

CAP. VI.

TUm Jobus, ô trutinæ ſi quis moderamina rectæ
Suſtineat, queſtuſque meos, ſævoſque dolores
Quos patior, judex æquato examine penſet!
Namque meâ levior plagâ vaſti eſſet arena
Oceani, & totis pelagi præponderet arvis:
Nec verbis æquare queo; mortalia quippe
Sollicitum me nulla tenent, ſed tela veneno
Imbuit, & ſiccas exhaurit ſanguine venas
Omnipotens, trepidiſque infert terroribus arma,
Conglomeratque aciem, & multo me turbine vexat.
Anne rudit teneris onager benè paſtus in agris?

Aut bos manſuetus plena ad præſepia mugit?
Cui placitura albugo, ſalis ſi copia deſit?
Me cum dira lues tabo conſumat inerti,
Ingratumque cibum præſtent languorque, dolorque,
Mirum eſt tranſverſam rapiar ſi à cardine mentem?
Quis dabit, ut, voti compos, cœleſtibus armis
Obruar, &, poſito mitis ſolamine dextræ,
Irarum laxis in me graſſetur habenis
Omnipotens, tantos ut mors extrema labores
Finiat? O nobis, inquam, mors ultima rerum
Optatâ, ventura, dic, dum lingua recuſat
Noſtra nefas, vitæque mihi benè conſcius actæ
Celarim nunquam divinæ encomia laudis!
Sed cui tam validæ ſuperant in corpore vires
Hæc ut ferre queat? non ſic adamantina nobis
Ferro corda rigent, nec duro pectora aheno,
Ut valeam tantos tolerando æquare labores.
Num mihi nulla meæ ſupereſt defenſio cauſſæ?
Num penitus fugit ratio, mentemque reliquit?
Nec quiſquam eſt, adeò pietas mortalia liquit
Pectora, qui miſeri caſus ſoletur amici?
Namque ut præcipiti torrens delabitur alvêo,
Sic noti ſubitò, & cuncti fugêre propinqui.
Ac tanquam tellus hyberno tempore multas
Sudat aquas, cœlo ſupra quam, plurimus imber
Irrigat, ut paſſim vaſtis exæſtuet agris,
Nix tegit, & pigro torpeſcunt marmore foſſæ.
At qui Sabbææ feſſus ſitientis arenas,
Siccaque Themaneæ peragrat deſerta viator,
Flumineos hauſtus, ſævi ſub ſidere Cancri,
Faucibus exſpectat ſiccis, tamen arida potum
Unda negat, calidiſque exhauſti ſolibus amnes:
Haud aliter ſubitâ tacti formidine, vanam
Oſtentâſtis opem, & me ſpe luſiſtis inani.
Cur quæſo vos terror habet? num munere veſtro,
Pauperiemque gravem, duræque incommoda vitæ
Solari volui, num collo hoſtilia vincla
Excutere, immitiſve jugum exitiale tyranni?
Quin potius rectum, ſi quo me devius error
Abripuit, monſtratis iter? nec vera loquentem
Arguite, aut fictis ultra contendite verbis?
O quàm acris, fundoque animum mihi verberet imo

Sana

Sana ſalutiferam ſpirans reprehenſio vocem!
Cur technas ſtruitis proli genitore carenti?
Et foveam inſonti nequicquam aptatis amico?
At nunc quæſo iſthæc animis atque auribus æquis
Accipite, haud noſtro ſermo manabit ab ore
Futilis, & noſtras iterumque iterumque querelas
Converſi juſtâ tandem perpendite lance;
Non injuſta peto: numquid vox impia linguam
Polluit? inſipidumve palatum iufecit amaror,
Ut nequeam ſano ærumnas diſcernere guſtu?

CAP. VII.

STat ſua cuique dies, & meta extrema laborum,
Nec ſemper trepidis miles Mavortia campis
Bella fremit, placidiſque ſubit pax aurea pennis.
Atque æſtum fugiens ſervus ſe recreat umbrâ,
Et pretio, & gratâ ſolatur nocte laborem.
At mihi amara dies, & noctis amarior umbra,
Mutua ſollicitis producunt tempora curis.
Nox ubi pallenti cingit caligine terras,
Sic aio, ſeros ſegnis cur Phoſphorus ignes
Occulit? at niveo poſtquam jubar extulit orbe
Excrucior, donec ſero decedat olympo.
Eſt furtim nobis lento durantia tabo
Viſcera, ſordeſcitque imo ſub pectore, virus,
Diſſolvitque cutem, & putri carnem ulcere findit.
Non citiùs cuiquam radiis decurrit acutis
Trama levis, noſtræ quàm ſpes deperdita vitæ.
Sis memor, ut nobis fugitivi flaminis auram,
Indideris, rerum Genitor! ſi lumina vertas,
Illicò ſuccedent tenebræ, nec tecta ſubibo
Terrea, nec caris ultra ſpectabor amicis.
Sed veluti nubes celeris vis concita venti
Diſſipat; haud aliter ſupremo tempore nobis
Vita perit, non hos iterum inviſura penates.
Ergo ego cur parcam vocique, iræque, dolorique,
Ampliùs, afflictove premam ſub pectore queſtus?
Neve putes pelago, tanto quem turbine perfles
Aſſimilem; videorve immanis bellua ponti
Eſſe tibi, ut tali cuſtode, & carcere frenes?

Forſitan afflictos lectus mihi molliet artus,
Quum dixi, tacitam portenta objecta quietem
Terrificant, diriſque agitant inſomnia monſtris,
Feſſaque mens toto ſuſpirat pectore lethum.
Ne me afflige, precor, quí non in ſecula curem
Vivere, ſed vanæ deteſtor tædia lucis.
Sed quæ laus hominis miſeri, quæ gloria tanta eſt,
Ut Pater omnipotens ſemper mortalia corda,
Aurorâ monſtrante diem, exploreſque, probeſque,
Et fragilis vitæ inquiras momenta per horas.
Quin ſinis humentem ſaltem abſorbere ſalivam.
Non ego me immunem culpæ, & ſine crimine vitæ
Profiteor, ſed quâ culpam mercede piabo,
O hominum cuſtos! cur tot me hoſtiliter armis
Aggrederis, nulluſque inimica finis in ira eſt?
Quin potius ſcelus omne aufers, & crimina deles
Noſtra, Deus! tutum ut cognato in pulvere ſomnum
Edormire queam, plagarum experſque metûſque?

CAP. VIII.

His dictis Bildad ſolvens mox ora Suhites,
Siccine, ait, trepidi tanquam vis concita venti,
Verba amens ſtudio ſemper jactabis inani?
Num Pater omnipotens, celſi qui flammea olympi
Templa colit, juſtiſque orbem moderatur habenis,
Judicio cœli ſolium fœdabit iniquo?
Quid? tua cum nuper nec opinâ pignora clade
Perdidit, & letho natos involvit acerbo,
Immeritas numquid vindex exarſit in iras?
Sin tu cum primos aurora infecerit ortus,
Integras ſupplex tendens ad ſidera palmas,
Voce humili fidens poſcas in vota Tonantem,
Audiet extemplò, & pleno tibi copia cornu
Affluet, & firmis ſtabunt tua tecta columnis,
Juſtitiæ fundata manu: tibi gloria ſurget
Inclita, & è parvis tollet ſe proſpera rebus.
Quin ævi tecum recolis monumenta prioris,
Majoreſque tuos, & priſcos conſulis annos?
Non ſic immiſſis trepidant à ſolibus umbræ,
Quàm vitæ brevis hora fugit, momentaque parva

Nos

Nos planè expertes rerum, ignaroſque relinquunt.
Plurima ſed nobis prudens exempla vetuſtas,
Suggeret, & docto te ſic affabitur ore.
Juncus ut humenti creſcens uligine turget,
Et carex elegit aquas, tamen utraque marcet
Ante alias, primâque arens flacceſſit in herbâ:
Talis erit quicunque Dei præcepta monentis
Spreverit, aut fictâ pietatem oſtenderit arte.
Non citiùs telam, quam pendula texit Arachne,
Æolus adverſi proturbat murmure cauri,
Quàm perit impuræ ſpes & fiducia gentis.
Quid ſtruit incaſſum? ſubitâ inclinata ruinâ
Corruet, & nullis ſtabit domus impia fulcris.
At tanquam pigris quæ primùm innaſcitur arvis,
Et duro damnata ſolo, cui noxia fibras
Saxa premunt, lapidoſa inter vix rudera ſurgit;
Aſt illám poſtquam prudens ſolertia docti
Agricolæ, terrâ imbutam meliore recondit,
Tollitur in cœlum ramis felicibus, arbos;
Nec ſoles curat, medio nec deficit æſtu,
Miratur fontes, & amœni jugera campi,
Et ſubeunt ſterilis gaudentem oblivia glebæ:
Sic Pater omnipotens humiles è paupere tecto
Eriget, & multo pietatem ornabit honore.
At contrà impietas, ſeſe malè conſcia nunquam
Tollet humo, nunquam divinæ munera dextræ
Sentiet, ut lapſo poſſit conſurgere greſſu.
Tuque adeo lætam ſolves in gaudia mentem
Et labra; & largo ſatiabis pectora riſu,
Oſores, hoſteſque tuos cum dedecus atrum
Induerit, tetroque horrens infamia vultu,
Et cernes dejecta imo tentoria fundo
Impia, ne everſis reſtent veſtigia tectis.

CAP. IX.

QUæ poſtquam effatus, ſiluit; reſpondit Iobus.
Non obtuſo adeo, Bildad, me pectore finxit
Omnipotens, quemquam ut polluto è ſemine cretum
Juſtitiâ credam perfectâ æquare Tonantem.
Quippe homini patrata, Deus, ſi crimina mille

Imputet,

Imputet, an quiſquam ſeſe purgaverit uno?
Illi cor prudens, & fortis robora dextræ,
Non illi injuſtus quiſquam ſe impunè rebellem
Præbuerit, montes qui imis radicibus altos
Verrit, nec modicæ apparet tamen impetus iræ.
Qui labefacta manu trepidæ fundamina terræ
Concutit, & ſimul ac celſi de vertice olympi
Annuerit, cæcis Titan caput occulit umbris,
Et fraudat ſplendore diem, ſignataque claudit
Sidera, qui nitidi ſolus tentoria cœli
Explicat, & tumidas ſicco pede permeat undas.
Arcturum, paribus ſomnum qui dividat horis
Atque diem, gelidæ rurſum ſub tempora brumæ,
Imbriferi madidos pluvioſque Orionis ignes,
Vere renaſcentis gratam ſpem Pleiadas anni,
Evocat actutùm, ſeptem ornamenta trionis,
Et quæcunque alter nobis intercipit orbis
Auſtrali diſtincta polo: tam grandia facta
Exſuperant laudum cumulos, mirandaque virtus
Illius haud numero poterit nec fine teneri.
Non illum celeri quum præterlabitur aurâ
Cernere fas, & cum pigro ſe tramite ſiſtit
Conſilii quiſquam nôrit ſecreta latentis?
Num prædam eripiet quiſquam? Num poſcere cauſſas
Audeat? Iratum contra ſubſiſtere numen
Num vis ulla poteſt? Forti ſub pondere tanto
Genua labant, fractiſque ſuperbo corde tyrannis.
Quid mihi tum miſero verbis contendere fruſtrà
Proderit, aut numen dictis inceſſere amaris?
Quod ſi pura mihi, nullique obnoxia culpæ
Vita foret, ſupplex tamen ante advolverer ora
Judicis, & quamvis leni bonus annuat aure,
Haud equidem credam vocem exaudiſſe precantis.
Quippe atro cæcæ correptum turbine noctis
Implicuit tenebris, pronuſque in vulnera noſtra
Immeritas cumulat clades, nec mollia novit
Intervalla furor, litem finire duello
Quî potero invalidus? dicam illi, ut polleat armis,
Jure diem quis tam audaci præfiniet ore?
Si me ſinceræ veſtigia carpere vitæ
Profitear, proprio damnatus protinus ore,
Non alio ſub teſte cadam, ſin vita vacaret

Crimine,

Crimine, non auſim tamen hoc inducere mentem
Ignaram, & miſeræ ſpernentem tædia vitæ.
Unum id me torquet, quonam diſcrimine juſtos,
Injuſtoſque viros mundi diſtinxerit auctor?
Utraque nonne vides paribus gens quomodo pœnis
Fungimur, & ſimilis patimur compendia lethi.
Utque ſuâ omnipotens Rector ſecurus ab arce
Innocuæ ridens ſpectet tentamina vitæ?
Nonne orbis dedit immani feritate tyrannis
Frena manu, & mundi paſſim præfecit habenis
Artifices ſcelerum? quorum velamine vultus
Obtegit, ut cæco titubent per devia greſſu,
Ignorentque æqui leges turba inſcia recti;
Hæc Deus, annè alius quiſquam præfiniit auctor?
Non citiùs ſummas qui vix pede lædit arenas
Curſor abit, ventove ratis delata ſecundo,
Aut pavidas aquila in campis ſectata columbas,
Quàm noſtri fugêre dies, nec gaudia vitæ
Carpſimus, aut miſeri lætis indulſimus annis.
Sæpe mei, dico, venient oblivia luctûs,
Atque iræ ſtatuam finem, poſitoque furore
Mulcebunt placidam tandem ſolatia mentem.
Sed dirus circum ærumnarum exæſtuat horror,
Percellitque animum, nec tu me crimine mundum
Decernes: Quorſum vana hæc me cura fatigat?
Quòd mihi ſi niveo candor certaret olori,
Involvet cœno, & lutulentos protinus artus
Polluet, & nullo ſordes celabit amictu.
Nec noſtri eſt ſimilis, cum quo contendere poſſim,
Omnipotens, nobis nec ſe interponere quiſquam
Audeat, arbitrio litem qui terminet æquo.
Virgam aufer, Deus alme! & me terroribus iſtis
Exime, tum vitæ farer benè conſcius actæ
Intrepidus, timido nec me ſermone tuerer.

CAP. X.

AT nunc, inviſæ quoniam me tædia vitæ
Sollicitant, ſævo juvat indulgere dolori.
Ne me condemnes, quæſo, verùm ede roganti,
Judicio mecum cur experiaris iniquo?

Siccine

Siccine cura tibi eſt, ambages nectere fraudum
Innocuo, propriaque effictum munere dextræ
Perdere opus, pravoſque inter tibi nobile cœtus
Nomen, & egregias hoc pacto acquirere laudes?
Num tibi quæ humanas obducunt nubila mentes,
Mortales hebetant oculos? num tempora vitæ,
Atque tui fluxis decurrunt menſibus anni,
In noſtram ut vitam, & peccata inquirere pergas
Sedulus, & pœnis inſontem affligere tentes?
Non ignota tibi eſt pietas mea, nec tamen uſquam
Apparet, tantam vindex qui averterit iram.
Cur me diſperdis, propriæ plantaria dextræ,
Quemque tuæ quondam mirâ feliciter arte
Undique perfecêre manus? quin mente revolvis
Ut generi humano limoſæ è pulvere terræ
Corpora limaſti, utque iterum collapſa redibunt
In cineres, generis quondam primordia noſtri?
Num me ceu nivei libamina mollia lactis
Fudiſti in matris gremium? num caſeus ut ſit
Muſteus, haud aliter tepidâ concrevimus alvo?
Num ſuperinductam per te cutis arida carnem
Veſtiit, & toto diſtentos corpore nervos,
Oſſaque formâſti ſolidas firmantia vires?
Æthereoſque hauſtus corpus, ne informe jaceret,
Naribus accepit generoſæ ſemina vitæ?
Quod vivo, & vegetus quod ſpiritus hos regit artus,
Sola tua eſt bonitas, Domine! & clementia ſola.
 Interea, tantos occulto corde dolores
Celaſti tecum, nec me ſententia fallit.
Num quoties pecco, memori mea crimina ſemper
Mente notas, nec me delicto abſolvere curas?
Væ mihi, ſi vitæ fuero perverſa ſequutus,
Non impunè feram: ſin ipſo tramite recti
Ingrediar, non ullam auſim ſperare ſalutem,
Me mala tanta premunt, tot vexant undique clades.
Nam veluti rabidus pecora inter inertia ſævit,
Ingluvie ſtimulante, leo; ſic irruis in me
Hoſtili, Deus! enſe ferox, & vulnera victor
Congeminas, ſemperque novas inſurgis in iras.
Cur eduxiſti miſerum genitricis ab alvo
Servatum in pœnas, nec nobis fata ſubire
Ante diem, & letho licuit prævertere lucem?

Ecce mihi ſubitò miſeri mors terminus ævi
Advolat, interea ſævâ pauliſper ab irâ
Deſine, dum modico recreem ſolamine mentem.
Parva mora eſt, cæci ſubeam quin limina Ditis
Non iterum calcanda mihi, caligine regna
Æterniſque horrent tenebris, quæ ſemper opacat
Terrificâ mors atra umbrâ, nox incubat illic
Perpetuò, nuſquam ſe ordo, nec lucida monſtrant
Sidera, ſed triſtis pallor, ſed livida ſqualet
Effigies, cæcumque æternùm obnubilat antrum.

CAP. XI.

Tum Naamathites Sophoar ſic ora reſolvens,
Siccine, ait, quiſquam patientem accommodet aures
Spermologo, tua nec prudens mendacia fando
Arguat, & nugas ſolers confutet inanes?
Scilicet illa tua, ut jactas, oratio munda eſt
Ante Deum, vel te tua garrula reddet, Iobe!
Lingua pium, culpâque vacas & crimine vitæ?
Aſt utinam arcanos genitor recludere fontes
Conſilii velit omnipotens, & tollere nubem
Mortales hebetantem oculos, ut conſcia cernas
Pectora nequitiæ, & duplo majora mereri
Supplicia, inque tuis numen miteſcere pœnis!
Sed quæ te tandem regio in penetralia ducet,
Secretoſque adytus, & magna arcana Tonantis?
Ille etenim immenſo longè ſpatioſior orbe eſt,
Latior oceani campis, ſupra ardua cœli
Eminet, infernoque patet declivius antro.
Ille ſimul jubeat, totius machina mundi eſt
In priſcum reditura chaos; nutuque momentis
Ex nihilo rurſumque novus coaleſceret orbis.
Nec quiſquam impediat, nec facta immenſa moretur,
Nec noſtra impietas divinos fallit ocellos.
Qualis enim ſolis natus laliſſio campis,
Brutum animal, ſtolidum, indocile, indomitumque, ferumq;
Talis homo, niſi, naturâ rationis egenus,
Cordatus fiat divino munere, rectè
Incipiat ſapere, & cœli myſteria diſcat.
Quin tu igitur mentem ſacros accingis in uſus,

Exſilioque ſcelus damnas, & crimine tendis
Ablutas in vota manus? tunc integer ore
Sublimi erectos tolles ad ſidera vultus,
Firmaque ſecuro figes veſtigia greſſu
Intrepidus, nuſquam facies adverſa laborum
Immemori occurret, rapidi ſed fluminis inſtar;
Sic tibi præteritos condent oblivia luctus:
Sol tibi ſublimis medio fulgebit olympo,
Reſtituetque diem, tuque almæ lucis amictu
Splendidus, auroræ gratos imitabere vultus,
Et tibi firma dabit fiducia nixa Tonanti,
Securos habitare lares, experſque pericli
Nil metuens dulces carpes in gramine ſomnos:
Quippe hoſtis tibi nullus erit, ſed plurima ſupplex
Turba fidem dextramque tuam implorabit egenis
Rebus, & ut tuto ſeſe committet aſylo.
At contrà impietas ſperatam tempore nullo
Sentit opem, nullo finit ſua tædia luctu.

CAP. XII.

TUm Jobus, nec vos ſolos prudentia rerum
Erudiit, nec me ſtolidum, & rationis egentem
Obſcurâ involvit cæca ignorantia nocte,
Nec vobis cedo, nec vulgo ignota refertis.
Sed ſimplex quoniam ſtudium me detinet æqui,
Et recti ſincerus amor, ludibria mente
Volvitis, & ſannis miſero inſultatis amico,
Qui Dominum inclamat, facilem qui commodat aurem.
Sic lampas, quæ nutantes in paupere greſſus
Dirigit, & modicâ ſolatur luce tenebras,
Divitibus ſordet: multo hæc gens ebria luxu
Vi potitur rapto, ac opibus confiſa ſuperbis,
Pauperiem, & tenuis rident incommoda vitæ;
Quos lentas Domini patientia ſervat ad iras.
Nec tamen, ut ſpero, cuiquam tam cornea fibra eſt,
Condita quin olim cœleſti ſecula dextrâ
Noverit, & vaſtam mundi ſubſiſtere molem.
Hinc pecudes, armenta, viri, genus omne ferarum,
Quæque ſecant liquidum ſtridentibus aëra pennis,
Et quæ marmoreo ſpirant ſub gurgite ponti,

Planta-

Plantæque, & duris naſcentia robora ſilvis,
Arceſſunt tenuis genitalia ſemina vitæ.
Nos equidem fidam tantum dimiſſa per aurem
Percipimus, ſani vel guſtu experta palati,
Aut quæ canicies provectis attulit annis.
At rerum genitor, fortis, prudenſque, bonuſque,
Cuncta poteſt, novitque ſimul, nutuque gubernat.
Eruit ille arces, fundoque exterminat imo
Heroum monumenta, & ſtringit compede fontes,
Nec reparare iterum fas, aut recludere cuiquam:
Ille ſimul jubeat vacuos ſubſiſtere fontes,
Protinus exhauſtum tellus abſorbeat æquor,
Et niſi vim ponti modicâ compeſcat arenâ,
Effuſis terram videas immergier undis.
Nam Pater omnipotens æternæ robore dextræ
Conſilioque valet, prudentique omnia ſecum
Expendit trutinâ, & juſto moderamine frenat.
Ille malos vates, ſua qui deliria ſpargant,
Excitat, auſcultatores erroribus afflans.
Judicibus ſanam mentem prudentibus aufert,
Conſilique inopes, & inertia pectora reddit.
Quin ipſis rerum dominis regalia ſceptra
Eripit, & famulis præcingit colla catenis.
Inſignes ſpoliis ſatrapas prædator opimis
Exuit, & valido ſubvertit robore fortes.
Et quos commendat fandi vis aurea, balbos
Efficit, ut comtis diſcedat gratia labris.
Et quos prudentes ſeris facit uſus ab annis,
Deliros reddit ſenio, crudoſque tyrannos
Excutit è ſolio, quos turpis dedecus ævi
Inſequitur, tetroque horrens infamia vultu.
Quid memorem ut ſolus tenebris immerſa profundis
Eruat, & cæca ſub nocte, & morte repoſta
Proferat in lucem, & patulas educat in auras?
Utque auget numero populos, auctoſque repentè
Hoſtili metat enſe ferox, fœcundaque rurſum
Suppeditet ſobolis rediturae ſemina genti.
Dat fatuos populo reges, & ſceptra rebelli
Impia, qui ſummo turbati culmine rerum,
Per loca ſenta ſitu, noſtroque impervia cultu,
Errabunda legunt veſtigia, perque tenebras

Cimmerias palpant, ſoliſque & lucis egeni
Incerto titubant, tanquam gens ebria, greſſu,

CAP. XIII.

HAud ignota loquor, ſed viſa, auditaque tantùm,
Et longo nobis uſu comperta recordor,
Nil veſtrum inferior quoquam, nunc voce Tonantem
Aggrediar, ſummoque Deo certare juvabit.
Non ego vobiſcum vanæ certamina linguæ
Inſtituam, quippe impurâ mendacia fronte
Fingitis, & medicas fruſtrà prætenditis artes.
Quin potiùs præbete aures, atque ore ſilenti,
Quæ dicam, accipite, ut vobis prudentia honorem
Conciliet, quoniam hoc ambitis nomine laudem.
Argutâ nunquid ſeſe vult fraude tueri
Omnipotens, fictoſve innoxia cauſſa patronos
Poſtulat, ambages nectant qui & retiâ fraudem?
Siccine vobiſcum, ut ſub iniquo judice, regnat
Gratia, perſonamque Dei ſpectare lubebit?
Siccine tentatis numen? vobiſve putatis
Utile, ſi veſtras inveſtigaverit artes,
Nil homini ſimilis, pro quo mendacia fingi
Expediat? num ficta animi ſecreta latentis
Proferet in lucem, ſceleratoſque arguet auſus?
An nullâ trepidas vobis formidine mentes
Territat, æterno qui temperat omnia nutu?
O modò limoſæ fragilis de pulvere terræ
Progenies! quo te vexat veſania faſtu?
Vos linguæ cohibete nefas, ſed noſtra ſilere
Lingua nequit, de me rerum providerit auctor.
Cur laniata cutis, putri caro rancida verme,
Exoſam horrentes dentes invitat in eſcam?
Aſſiduoque animam lethi diſcrimine vexat?
Me licet occidat, non deſperabo, nec ipsâ
Diſcedet nobis unquam fiducia morte:
Speque ſalutiferâ plenus, ſi in morte recumbam,
Illa mihi victâ ſtatuet de morte triumphum.
Interea vitæ recolo delicta peractæ;
Nam cur diſſimulem? Num judicis ante tribunal
Impietas auſit ſceleratos ſiſtere vultus?

Arrigite,

Arrigite, hic ſurdas ſermo non poſtulat, aures:
Non ego judicio cuiquam certare recuſo,
Nec quin abſolvar dubito, laudemque reportem
Juſtitiæ; ſed quis mecum contendere porrò
Audeat, emoriar juſtam quàm liquero cauſſam,
Ora premens, mutoque ſilens malè conſcius ore.
Tu tantùm, Pater omnipotens! ne territa turbes
Pectora, & aſſiduo finem largire dolori,
Non ego tum metuam fidens, actorve, reuſve
Eſſe velis, cedo nobis quo crimine vitæ,
Quo numero, merui tantas exſolvere pœnas?
Cur faciem celat, cur me ſibi comparat hoſtem
Omnipotens? laudem egregiam & ſpolia ampla parabis,
Scilicet, attrito folio, quod turbine cæco
Aura levis rapidis torquet ludibria ventis.
Ergò dicam nobis cur ſic inſcribis acerbam?
Et memor oblitæ recolis delicta juventæ?
Duraque concluſis circundas vincula plantis?
Inſculpiſque tui pedibus veſtigia cippi?
Ne quoquam aufugiam, nec ſpes ſoletur eundi.
Sed quis ego vilis, qui ſum putredine trunci
Vilior, & veteri, quam rodit tinea, veſte?

CAP. XIV.

GEns humana equidem duris obnoxia fatis
Naſcimur, ac natos brevis infortunia vitæ
Excipiunt, tanquam verno flos germine lætam
Pingit humum, tenero primùm qui carpitur ortu.
Non citius pereunt umbræ, quàm futilis ævi
Flabra ſilent; & te tantâ mortalia curâ
Sollicitant? hominesque tuis dignaris ocellis
Scilicet, & miſerum tot me in certamina poſcis?
Quis, primos ſemen patrium cui polluit ortus,
Expertem reddet ſceleris? ſi ſtamina vitæ
Dimenſis currunt ſpatiis, vitæque neciſque
Arbitrium à te uno pendet, moderare furori
Pauliſper, miſeros donec mors finiat annos;
Mors optata diu, merceſque extrema laborum.
Ecce arbos ſucciſa novis ſe frondibus ornat,
Et veteri quamvis putris radice ſeneſcat,

Læta

Læta tamen rurſum redivivo germine ſurgit
Stillanti perfuſa polo, ramiſque ſuperbit:
At pereunt, ipsâque velut radice revulſi
Intereunt homines, & ubi poſt funera degunt?
Utque neget ſi fortè ſuas in flumina vires
Oceanus, fonteſque undâ recreare perenni
Negligat, arenti diſparet gurgite torrens:
Sic hominis tenues vita evaneſcit in auras,
Et longos gelido dormit ſub marmore ſomnos,
Experrecturus nunquam, dum tecta noventur
Cœlica, & iſtius facies mutabitur orbis.
O utinam Jovæ donec pertranſeat ira,
Securam tumuli carpam ſub mole quietem,
Præſcribatque diem, noſtri nec deſinat ille
Eſſe memor, clemenſque in me ſua lumina vertat!
Sed num mortalis vivet poſt funera quiſquam?
Illam ſollicitâ ſemper mihi pectus anhelat
Mente diem, quâ me ſupremâ voce ciebis
E tumulo, dextramque dabis, promtuſque vocantis
Parebo imperio, & nictu immutabor ocelli.
Intereà ſævo ne quâ via ducat ab hoſte,
Dinumeras greſſus, nec parvo tempore differs
Supplicium, memorique tenes ſignata libello
Faſciculiſque meæ compacta volumina culpæ,
Ac veluti rupe excelsâ, cùm fragmina magna
Præcipitata cadunt, & celſos fluminis iræ
Irruerint montes, atque ardua culmina pulſant;
Aut cùm vorticibus rapidis ſe ſpumeus amnis
Explicat, & tumido depaſcit littora fluctu,
Saxa cavans, volvenſque ſinu latè obvia cuncta:
Sic homines perdis, ſic ſpem mortalibus aufers
Fortior, & validæ metuendus robore dextræ:
Mutabitque illis triſtes mors lurida vultus.
Haud illos tanget viventis cura nepotis,
Seu felix degat, miſeroſve inglorius annos
Exigat, iſtius tanta eſt oblivio ſecli.
At caro putreſcens ingenti afflicta dolore
Ingemit, & magno mens ſe mærore fatigat,
Dum colit infirmos moribundi corporis artus.

CAP. XV.

Aſt Eliphas, illi objurgantia verba retorquens,
Tene, inquit, fruſtrà prudentem dicere quiſquam
Audeat, Æoliis turgent cui pectora ventis,
Vanaque mendaci fundis convicia linguâ?
Nec ſatis eſt læſiſſe homines, ipſumque Tonantem
Voce petis, nec te ſummi reverentia tangit
Numinis, & ſacro decet auſcultare timori.
Non ego nunc teſtis, Jobe! in tua crimina veni;
Sat linguæ impietas, & ſubdola labra profanum
Evincunt, damnantque: rudi num primus in orbe
Exſtiteras, cernens facti incunabula mundi?
Scilicet aſſeſſor fueras, cum ſurgere montes
Juſſerat, & patulis valles ſubſidere campis?
Secretoſque aditus calles, arcana Tonantis?
Aut alit occultas in te prudentia vires?
Num paucis tecum prudentia canuit annis?
Nos longo rerum fatui ſtulteſcimus uſu?
Nam tuus haud nobis genitor certaverit ævo.
Cur ſic divinæ ſpernis ſolamina vocis?
Quid tibi tranſverſam rapuit de cardine mentem?
Cur faſtum ſignant oculi, nutuque rebelli
In Dominum ferris, blaſphemaque polluis ora?
Scilicet eſt quiſquam peccati adſpergine liber,
Mortali exceptus gremio? non incola cœli
Immunis degit ſceleris, nec tegmina mundi
Labe carent, quàm fœda & deteſtabilis ergò
Colluvies impuri hominis? namque arida tellus
Ceu bibit humentes undas, ſic ſemina culpæ
Sugimus, & totos penitus perfundimur artus.
Pauca tibi fabor, memorem ſi adverteris aurem,
A priſcis accepta atavis, qui regna tenebant
Juſtitiæ ſtudio, queis rectas figere leges
Cura fuit, populoſque æquis adſueſcere ſceptris,
Nec quiſquam externis pacem violaverat armis.
Ut cruciata diu, multoque enixa dolore
Femina, perpetuò tali ſub ſorte laborat
Impietas, vitæque tremit malè conſcius actæ,
Ignorantque diem ſubitæ quæ nuntia cladis

Advolat; ut nequeant ultrà ſævire tyranni.
Horrida vox illis trepidas circumſonat aures;
Vaſtatorque repentinus nil tale timentes
Exitio premet, & ſubitâ clade obruet hoſtis.
Perpetuas metuet tenebras, lucemque, diemque
Oderit; ut ſtrictus ſemper ſi impendeat enſis,
Emendicabit victum, caligine tectus
Cimmeriâ, & triſtis ſemper vexabit Erynnis.
Ac veluti firmâ regem ſtipante coronâ,
Claſſica cùm bello inſonuêre, globoque cohortes
Confertæ junctas acuunt in prælia vires:
Sic illos vallo, foſsâque, ac aggere circum,
Et metus, & cingit trepidis anguſtia curis.
Utque Deo forti toto conamine bellum
Indixêre, illis fractâ cervice viciſſim
Irruet in collum, & quà pars denſiſſima parmæ eſt;
Per clypei jaculum figet ſeptemplicis oras.
Ecce nitet multâ ſplendens pinguedine vultus,
Et lateri fallax arvina incumbit obeſo,
Magnificaſque urbes vacuis inſtaurat in agris.
At ſubitò labentur opes, pejuſque peribunt
Parta malè, inſtabili tandem devota ruinæ.
Nec fibras aget impurus radicibus altas,
Nec primo veris gemmantes tempore ramos
Proferet in lucem, quippe ejus germina carpet
Flamma vorax, flatuque Dei ſpirante peribit,
Perpetuas palpans cæca ſub nocte tenebras.
At vix vana tamen (ſic vanus faſcinat orbis
Luxus opum, & noſtros ſic ludit gloria ſenſus)
Eſſe putat; donec ſerò vana omnia tandem
Senſerit, & fluxis diſcat diffidere rebus.
Ante diem ſubitò, nec opinâ morte peribit,
Nec patulâ virides frondebunt arbore rami.
Ac veluti ſterilis viti ſua germina ventus
Invidet, ac Euro mites nudantur olivæ,
Flos cadit, & nullo ſequitur vindemia fructu:
Sic jacet impietas, ſic ſpe fruſtratur inani,
Et deſolatas deſerta per avia terras
Incolet, & vaſtus latè populabitur ignis
Impuras arces, ſumma ad faſtigia tecti;
Reſtingui in reliquis poterit nec flamma favillis.
Nulla illis æqui ratio, jura omnia vendunt

Dorophagi, produntque bonam pro munere cauſſam,
Parturiuntque dolos, & fraudem in pectore verſant.

C A P. XVI.

TAlia jactantem Jobus ſic ore repreſſit;
Fruſtrà iſtis noſtræ ſurdeſcunt vocibus aures;
Nec toties repetita placent: ſempernè moleſtos
Eſſe juvat, vanæ nec frena imponere linguæ?
Quid vobis tales animum firmavit in auſus?
O mihi ſi liceat vel parvi temporis uſu
Vobiſcum mutare vices! convicia numquid
Eloquerer, quateremve caput probriſque, miniſque?
At vobis noſtro robur manaret ab ore,
Augeremque animi vires, morbumque furentem
Lenirem, & grato plagas ſermone levarem.
Nunc mihi ſeu taceam, tacitâ jactata quiete
Membra carent, & cùm fandi me ceperit ardor,
Nulla quies, ſic me cunctorum lerna malorum
Exagitat, fractoſque dolor ſic diſſipat artus;
Obducitque cutem macies, nec corpore ſuccus
Ullus ineſt, rugæque in me teſtantur inanes.
Me Pater omnipotens, infeſtæ more leænæ,
Dilaniat, ſequiturque odiis, frendetque minaci
Dente ferox, oculoſque truces ſcintillat in iras.
Heu quibus opprobriis petimur, quæ vulnera linguæ
Exacuunt, certantque meis impingere malis
Dedecus, & magnâ pergunt comitante catervâ!
Me Deus impuro ſternendum tradidit hoſti,
Avertitque meos recto de tramite greſſus.
Fortunatæ olim carpenti gaudia vitæ
Proſperitas mihi grata fuit, nunc rebus acerbis
Preſſus humi jacco, nunc me cervice reflexâ
Conterit imbellem, & validis circumdedit armis.
Ac veluti jaculis freti, qui figere metis
Signa ſolent, ſic ætherei moderator olympi
Contortis in me direxit brachia telis,
Perque mihi renes atque ilia venit arundo,
Effuſique bibit fellis terra atra cruorem.
Quin etiam inſultat miſero, fortiſque, potenſque,

Vulnera vulneribus cumulat, meque obruit armis.
At non his acto furiis mihi corda rebellem
Noſtra unquam ſumsêre animum, ſed corpora vili
Præcinxi ſacco, ſummoque à vertice crines
Adſperſi cinere, & fœdatos pulvere vultus
Immerſi limo, lacrimiſque humentia lavi
Lumina, palpebraſque ipſa ſub morte natantes.
Quid puras ſervâſſe manus cœloque ſupinas
Proderit, innocuæ ſi ſunt hæc præmia vitæ?
Ne noſtrum tellus celes ingrata cruorem,
Quæque ob vindictam juſtorum ad ſidera clamas,
Ne ſileas, ſi fortè mihi malè conſcius erro.
Utque neget tellus, celſi qui culmina cœli
Poſſidet, & ſummâ tellurem deſpicit arce,
Teſtis erit cordiſque, & vitæ haud inſcius actæ.
Vos ſocii comtæ delectat gratia linguæ,
Sanniſque & probris miſerum irridetis amicum.
At mea perpetuis decurrunt lumina rivis,
Aſſiduoque madent luctu, lacrimiſque profuſis
Quæſivêre Deum, ut clementi exaudiat aure.
O mihi fas fuerit, rerum certare parenti
Ut ſocio, liceatque æquâ contendere lege!
Nam brevis advenit fugitivi terminus ævi,
Atque iter ingrediar mox irremeabile lethi.

C A P. XVII.

JAmque adeò tenues noſter rareſcit in auras
Spiritus, & rigidæ nobis nent fila ſorores,
Extrema ſub parte coli, ſpes ſola ſepulcri
Permanet, ut buſto ſummos ſolvamus honores:
At vos inſontem interea ridetis amicum,
Qui ſannis gemit aſſiduò irritatus acerbis.
Quis mihi ſponſor erit pro te, quo pignore nobis
Obſtringis, Deus alme! fidem, qui neſcia veri
Iſtorum nunc corda facis, nec tollis honore,
Qui ſocio blandæ tendunt venabula dextræ,
Inque ipſos vindex punis delicta nepotes?
Ipſe ego nil equidem meritus jam fabula vulgi
Conſtituor, gemituque meo obſcurata fatiſcunt
Lumina, & affecto marcent in corpore vires,

Umbræ inſtar, primo Titan quam territat ortu.
Res miranda piis, cùm pravis proſpera cedant
Omnia, quæque illos ſanctas accendat in iras.
At non hæc quæcunque piis ſunt tædia vitæ,
Juſtitiæ nobis ſtudium, & virtutis amorem
Ex animis delere queunt: ſed ficta labaſcit
Impietas, agitata malis, fiducia contrà
Juſtorum aſſiduis creſcit firmata procellis.
Non equidem veſtrûm cuiquam prudentia curæ eſt,
Huc aures ergò & memores convertite mentes.
Jam vitæ exegi ſpatium, præcordiaque imis
Deficiunt fibris, extremaque munera claræ
Lucis habent oculos, mox atro vellere mortis
Induar, & triſti pallens circundabor umbrâ.
Si mihi ſpes reſtat ſolius certa ſepulcri,
Et lectum ſternam tenebroſo mortis in antro,
Ac foveæ dicam, genitor dulciſſime rerum!
Et vermi, ſoror, & mater cariſſima, ſalve!
Tum quorſum promiſſa cadent, quæ maxima nobis
Fingitis, & mundi ſpes oſtentatis inanes?
Cum mors cuncta ſimul lethali vulnere ſternet.

CAP. XVIII.

TUnc his offenſus Bildad ſibi proxima fandi
Jura capit; nunquamnè tibi jactantia finem
Inveniet, monituſque ſacros ſub pectore figes
Indocili, & caris aurem præbebis amicis?
Cur ceu bruta tibi pronas ſpectantia terras
Deſpicimur, viliſque inſtar ſordeſcimus algæ?
Fare, quis indomitas tantus furor excitat iras?
Num ſolido impellas ſtabilem fundamine terram?
Et firma poteris rupes è ſede movere?
Et cœlum terræ, & terram miſcebis olympo?
Lux impuri hominis, multo ſi ſplendeat igne,
Mox exſtinguetur, tenuis ſine lumine flamma,
Lux ſeſe in tenebras vertet: nec lampadis uſus
Ullus erit, cæcæque tegent tentoria noctes.
Deficiet robur, nec mens improvida cernet
Exitium, propriâque cadet, quam texuit, arte.
Retibus impediet timidæ veſtigia plantæ,

Nec ſeſe expediet, laqueiſque & caſſe doloſo
Excipient pedicæ, & validus multo impete prædo,
Decipulæ tellure latent, calleſque per omnes
Funiculi, nervoque pedem fallente tenentur.
Undique pulſabit terror, ſubitamque capeſſet
Erro fugam, pedibuſque inerit ſpes nulla ſalutis.
Abſumetque fames robur, laterique recumbet
Pernicies, nec mors parcet ſæviſſima membris,
Depaſcetque artus, firmaſque in pectore vectes,
Robora ſpeſque domûs multo terrore labaſcent,
Horrificique ipſum deducet ad ora tyranni.
Quòd ſi fortè ſua tutus videatur in arce,
(Sed quid dico ſuâ, quam jam terrorque metuſque
Incolit?) ambuſtis ſubitò conſumta favillis
Corruet, excipietque avidis incendia venis
Adſperſum ſulphur, non ipſâ condita radix
Tellure effugiet flammas, ramoſque per omnes
Fructuſque & frondes vulcania ſæviet ira.
Perpetua ingratum tenebris oblivio nomen
Obruet, & ſplendore procul, procul orbe repulſus
Exſul erit, cæcæ æternùm ſub tegmine mortis.
Nullus ei natus, nulli poſt fata nepotes:
Nec reliquus quiſquam deſertos incolet agros.
Hæc olim pavidi memorabunt fata nepotes,
Adque hæc attoniti ſtupeant ſpectacula vivi.
En tibi quo miſeras tandem gens impia terras
Fine colat, monitus ſpernens ſecura Tonantis!

C A P. XIX.

AT non hæc tacito paſſus convicia Jobus
Ore infit, non ſat, credo, me magna malorum
Exercet ſeries, niſi noſtra in vulnera amici
Arma ferant, ſævæque acuant opprobria linguæ,
Jam decies poſito perfrictâ fronte pudore.
Si vitam addixi ſceleri, me pœna merentem
Digna manet, verbis non exagitanda ſuperbis;
Namque Deus ſolus nobis hæc vulnera fecit.
Me Pater omnipotens fallacibus undique cingit
Retibus, & noſtras averſâ negligit aure
Judicio ceſſante preces, cœleſtia quamvis

Atris

perpetuo ſupplex clamore fatigem.
ter, ut nuſquam nobis loca tuta relinquat,
: inacceſſum tenebris, capitique coronam
ılit, ut degam reliquos inglorius annos.
·uxitque ferox, tanquam radicibus arbos
a jacet, ſteriles deflens ſine pondere ramos.
etiam hoſtili contra me incanduit irâ,
natimque ſuas cogens in bella cohortes,
ique metatur caſtra, & tentoria circum
ra fremit pugnas, & firmis obſidet armis.
: mihi caros, quondam ſolatia, fratres
lidit infeſtos animis, notoſque removit,
quiſquam mihi ferret opem, nec ſancta propinqui
colunt, fictique adverſo tempore amici
vêre ſimul lethæi oblivia fontis.
vernæ auſcultant domino, nec juſſa parati
piunt famuli; ſervum ſi fortè rogâro,
:icet, & tacitus jus dedignatur herile.
uxor miſerum ſpernitque, ac horret anhelæ
is iter, putri fætor ſic defluit ore,
ſobolis curat conjunx communis amorem.
pariter riſu excipiunt juveneſque, ſeneſque,
filii pars magna mei; quoſque ordine primo
:ipuos inter quondam amplectebar amicos.
caro diriguit macie, vixque oſſibus hæret
is, & arenti dependent in cute dentes.
, ſi qua eſt pietas, miſerandi caſus amici
nmoveat, qui nunc divinæ ſubjacet iræ.
plagas inferre novas, affligere fortis
re Dei, noſtraſque placet depaſcere carnes,
: ſatiari eſu, nec crudo parcere denti?
) utinam eductum plumbo mea verba volumen
ato excipiat calamo, ſculptorque peritus
e dicam, nunquam perituro in marmore figat!
do equidem ſine fine perennem degere vitam
ratorem orbis, qui me de pulvere tandem
et, ut lætus redivivo germine ſurgam.
ego, cùm caries renovatos liquerit artus,
oculis cernam Dominum, propriâque videbo
ne Deum, quamvis defecto corpore renes
reſcant nobis, certæ ſpes illa ſalutis
id dubium monſtrabit iter, ſævoſque dolores

Leniet,

Leniet, & victa ſtatuet de morte triumphum.
Ergo hæc vobiſcum; cur inſectamur Iobum,
Cui radix pietatis ineſt, quæ germina tandem
Proferet, & foliis tellurem umbrabit opacis?
Nunc autem vobis acri à mucrone cavendum eſt,
Et ferri metuenda acies, nam fervidus enſis
In ſcelera & vindex divinæ ſtringitur iræ.
Ut vobis conſtare queat, juſtum eſſe tribunal
Judicis, & recto ferri libramine mundum.

CAP. XX.

VIx ea fatus erat, vocem cùm Sophoar ultrò
Præcipitat. Cui ſic gelido ſub pectore torpens
Sanguis hebet, tacito ut ferat hæc convicia vultu?
Quin animo tecum memori momenta revolvis
Alta vetuſtatis, poſtquam conceſſa creato
Eſt tellus habitanda homini, num perdita ſemper
Impietas, primis ſcelerum defecerit auſis?
Utque petat cœlum, & caput inter nubila condat,
Immundas feriet reſupino pondere terras:
Stercoris inſtar erit, quod fœdâ excreverit alvo;
Quique illum rebus quondam vidêre ſecundis,
Dicent, quo tanto deceſſit gloria luxu?
Utque intempeſtâ volitant inſomnia nocte,
Quæque graves ſomno turbant phantaſmata ſenſus:
Sic ſpes tota ejus tenues vaneſcet in auras,
Nec cernent oculi, nec tecta antiqua videbunt.
Fraude pater creſcit, patrio dat crimine pœnas
Natus, & injuſto reparat vi rapta parenti.
Indulget vitiis juvenis, penituſque medullas
Eſt tabes, non oſſa priùs putredo relinquet,
Quàm ſimul extremo carpant in pulvere ſomnum.
Ac veluti linguæ medicatum melle venenum
Dulcè ſapit, cupidiſque tenet lethalia labris
Toxica, quæ gratâ fallunt dulcedine guſtum:
At cibus ut ſtomacho primùm deſcendit hianti,
Vertitur in virus, ſævæ fel dixeris eſſe
Aſpidis, & ſubitâ turgent præcordia morte:
Talis dives opum, quem mundi blanda voluptas
Faſcinat, & fervor ſceleratus vexat habendi.

Nulla

ι illi ſatias, plenoque abſorbuit ore
:as, aviduſque aurum ſub viſcera condit:
iſeri ſubitò turbatum nauſea pectus
:ditur, vomit ille ingrato gutture quidquid
t opum, fortiſque illi Deus ilia pulſat.
iferæ infelix lethalia pocula ſuget
is, ardentique exſtinguet vipera morſu.
i haud rivos, nec flumina euntia melle
:t, & aſſiduo bullantes nectare fontes.
et opes raptas, alieno parta labore
uet, quiſquam nec deglutiſſe putaret
citò cùm rebus prædo mutârit egenis.
trivit tenues, miſeroſque è paupere tecto
, haud ſtabiles inſtauraturus in ædes.
ι quies ventri, optatis fraudabitur alvus
iis, nullâque famem medicaverit eſcâ.
reliquus cibus ullus erit, victum vigor omnis
et, utque illi non deſit copia rerum,
:r erit, ſpoliis prædo potietur iniquis.
que ineat lætus feſtæ convivia menſæ,
inis offenſi trepidis furor irruet armis.
nùs enſe cadet, ferratoque eminùs arcu
venenatâ ſpirabunt cuſpide mortem.
et terror, ſplendeſcent ſpicula felle:
anque ingreditur per clauſtra occulta viarum,
rrent tenebræ, vel miſſus cælitùs ignis
t, ut tanta nemo de clade ſuperſit.
:t hoſtiles cœlos, inimicaque tellus
itiam tribulo & ſterili ulciſcetur avena;
tuna domûs celeri ceu flumina curſu
et, irati ſic ſtat ſententia Jovæ.
ſors impuri eſt hominis, hæc portio pravis
:nit, haud aliud nequam poſſederit heres.

CAP. XXI.

Jæ contra, non hoc, inquit, ſolamine Jobus
Tempus eget, præbete aures, ſolaminis inſtar
erit, juſtam ſannis nec lædere cauſſam
e, dum verum patienti admittitis aure.
ego mortali vanæ certamina linguæ

Inſtitui

Inſtitui, mundi mentem mihi territat auctor.
Quin mea perſpicitis nunc infortunia cæci,
Et ſtupidi dextras taciturno apponitis ori?
Nam quoties memini, totos exterreor artus,
Horreſcuntque pili, & trepidanti carne tremiſco.
Cur rerum aſſiduo ſuperat gens impia luxu,
Proſperitaſque illis feros arridet ad annos?
Grata illis colitur tellus, atque ubere creſcit
Gleba ſolo, ſteriles ſucco nec fraudat ariſtas.
Læta domus nunquam adverſis obnoxia fatis.
Non vaccæ abjiciunt fœtus, armentaque campos
Plena terunt, ſoboliſque ſuæ fœcunda propago
Exſultat cytharis, numeroſaque tympana pulſat.
Cumque diu ærumnis vacuum tranſegerit ævum,
Momento optatâ claudit ſua lumina morte:
Impia ſed tamen hæc gens imo in pectore muſſat,
Omnipotens! procul à noſtrâ ſecede cohorte,
Nobis nulla tuos cura eſt cognoſcere calles,
An fruſtra ignotum numen dignemur honore?
Fundamuſque preces ad ſurda altaria noſtras?
Odi equidem impuras voces, procul illa faceſſant
Conſilia, haud ſtabili quicquam gens impia dextrâ
Poſſidet: ah! quoties exſtinctâ lampade noctem
Ingemit, inſtantem ignarus vitare ruinam?
Aut Pater omnipotens, paleæque & pulveris inſtar,
Turbineque, & rapidis ventorum diſſipat alis.
Sæpe luunt nati pravi delicta parentis,
Agnoſcitque Deum, cum pocula plena furoris
Ebibit, & Domini accenſâ ſe proluit irâ.
Scilicet exſtinctus victuri damna nepotis
Ulla timet, curatve ſuos poſt fata nepotes?
Quis tua, ſumme Deus! tacitis arcana tenebris
Eruet, humanæ non unquam pervia menti?
Hic opibus dives felicis munere vitæ
Fungitur, & pleno deſpumant ubera lacte,
Irriguiſque madent ſemper ſolida oſſa medullis.
Aſt ille in luctu miſerando carmine mortem
Sollicitat, triſtiſque exoſus luminis uſum,
Gaudia nulla capit mœſtas ſolantia curas.
Et tamen æqua pari tandem mors funere utrumque
Mergit, & eroſam proponit vermibus eſcam.
Non me allata quidem nuper, quæ captio veſtra eſt,

Argumenta latent, ubi nunc excelſa tyranni
Mœnia? magnificis ubi nunc domus inclita tectis?
His aliquis melius reddet reſponſa viator,
Hæc documenta notans. Sed ſeſe ſubtrahit iræ
Impius, & ſævos evitat ſæpe furores.
Quis ſcelus objiciet, quis reddet digna tyranno
Supplicia, & pœnas crudelibus exigat auſis?
Illum deducit peramœnæ ſemita vitæ
Ad tumulum, aſſiduòque illa ſub mole quieſcit.
Dulcis ei vallis; dulces in pulvere glebæ,
Innumeras poſt ſe gentes, atque agmina ducet,
Innumeræ gentes atque agmina præceſſerunt.
Cur ergò vanæ inſtruitis ſolamina linguæ?
Veſter iners fœdis putet nam ſermo cavillis.

CAP. XXII.

MOx Eliphaz linguæ Themanites clauſtra reſolvit.
Num Jovæ quiſquam forti, multùmque potenti
Mortalis prodeſſe queat? ſi tramite recto
Sinceram carpis vitam, num juſtior inde
Omnipotens? pravos ſi contrà inſiſtere calles
Eligis, an juſtas metuet depoſcere pœnas?
At tu, ne ſimulem, non ullo fine ruebas
In facinus, durum ſub iniquo pignore fœnus
Fratribus extorquens, & nudos veſtibus artus
Diſpolians, non te pauper miſerante ferocem
Ore famem pepulit, nec grato munere quiſquam
Tædia longa viæ modicis compeſcuit undis.
Quinetiam inſigni tellus captiva tyranno
Colla dedit, nunquam cauſsâ, te judice, dives
Succubuit, nunquam viduæ, nunquam orphanus infans
Liquerunt tua gaudenti ſubſellia vultu.
Et mirum eſt, ſi te terror, ſi retia cingant
Cæca pedes, tenebræque, & præceps fluminis ira
Ante oculos Furias & ſævam ſiſtat Erynnin?
Nec tamen interea credis mortalia quemquam
Procurare Deum, tenet alti culmina cœli
Scilicet, & ſummis nequicquam præſidet aſtris.
Neve acie terras poſſit ſpectare patentes,
Impediunt nebulæ, & chaos ætheris interfuſum.

In gyrum, vacuaſque poli circumambulat oras.
Sicne exempla tibi ſtatuis ſectanda prioris
Nequitiæ? ſic trita placet tibi ſemita mundi?
Nec memor es quando effuſo luit æquore pœnas
Tellus, & gravidi vaſtarunt æthera nimbi?
Gens ſecura Dei, rebuſque elata ſecundis,
Ante diem, procul hinc, procul hinc, diſcede, ferebant,
Omnipotens! nec enim nos verba minacia terrent
Deliri vatis, nec tali à clade timemus.
A tam perverſis ſemper mihi pectus abhorret
Conſiliis, gaudentque iſta ad ſpectacula juſti,
Et ſancto rident zelo, dum funera cernunt
Impia, dum præceps quidquid non læſerat unda,
Flammivoro juſtus judex conſumit hiatu.
Qualis erat quondam Sodome, cùm ſulphure cœlum
Depluit, atque ignis miſeras exhauſerat urbes.
Judicii interea juſtos ſpes certa ſupremi
Suſtinet, ac alæ divinæ protegit umbra.
Ergò, ſi ulla tuæ tangit te cura ſalutis,
Promtus adi Dominum; pacem, veniamque precatus.
Diſce lubens ſacræ perfecta oracula vocis,
Et memori præcepta ejus ſub pectore verſa.
Ille ſimul videat verſæ penetralia mentis,
Sufficiet vires ſoboli, ſceleriſque nefandi
Illuviem arcebis tectis, arxque aurea ſurget
Protinus, haud flavis Ophiræ ceſſura caminis.
Inſtar rupis erit valido fundamine turris,
Argenti ac auri cumulis, quos India mittet
Dives opum, nec opem celſi moderator olympi
Abſtrahet, argentoque auroque ut pulvere replens.
Solus deliciæ, ſuavis tua ſola voluptas
Jova erit, erectoque coles hæc numina vultu,
Orabiſque Deum, patulâque exaudiet aure,
Votaque perſolves, ſuccedent omnia rectè
Quæ ſtatues, greſſus ſemper tibi prævia lampas
Diriget, & clarâ fulgebit ſemita luce.
Nec mala te tantùm duris preſſêre periclis
Elatum, tumidumque animo; quem tollet honore
Jova, humiles oculos, demiſſaque lumina cernens.
Nec ſeſe ſervat ſolum, qui tramite recto
Ingreditur, ſæpe illi & noxia turba ſalutem
Debet, & innocuæ ſervatur munere dextræ.

CAP. XXIII.

JObus ad hæc, triſti defixus pectora curâ,
Non ulla adfulget requies; majoraque ſumit
Incrementa dolor non enarrabilis ulli.
O utinam liceat me judicis ante tribunal
Siſtere, & innocuæ rationem reddere cauſſæ!
Non tamen ille velim toto conamine vires
Exſerat, & juſtum nobis in prælia robur
Suppeditet, qualis ſuevit, quantuſque videri
Cùm claris vitæ merito & pietate decoris
Jus reddit clemens, & iniquis liberat auſis.
Aſt ego quas cingam ſolers indagine terras?
Vertar ad Eoi redeuntia lumina Phœbi?
Nuſquam eſt, occiduis nec quâ ſol cingitur undis,
Nec Boreæ in campis, nec quâ ſol fervidus axem
Induit in flammas, & ſolis æſtuat arvis.
Non illi, qui cuncta videt, noſtræ orbita vitæ
Diſplicuit, quippe erecto veſtigia calle
Inſtitui, nec me carpentem devia vidit
Ulla dies, ſacræve oblitum oracula legis.
Utque aurum multâ purgant fornace recoctum,
Adverſis me ſic explorat Jova caminis,
Exeam ut è flamma obrizo purgatior auro.
Ille ferox in me ſolum ſua ſpicula torquet,
Quis tela avertet? quiſnam illius irrita fraudet
Conſilia, & vanas reddet ſine viribus iras?
De me perfecit quidquid decreverat olim,
Et forſan graviora manent, (arcana Tonantis
Quippe latent homines,) hinc illius horreo vultus
Adſpicere, & multus vexat mihi pectora terror.
Et mihi ceu ferrum diuturno molliit ictu
Corda Deus, repletque ſui tremefacta pavore.
Menè mori miſerum tam diras ante tenebras
Non potuiſſe, nec hos letho prævertere luctus!

CAP. XXIV.

CUr ſeries rerum, mundi cur tempora nôrit
Jova, ſuis non hæc ſervis myſteria pandens?

Cernimus ut ſævis mundus det colla tyrannis,
Qui neque legitimè diviſos limite campos
Eſſe volunt, adeò latè diſcrimine nullo
Omnia vi complent: aliena armenta gregeſque
Diripiunt, patulis nec ceſſant paſcere campis.
Pupilloque aſinum, & tenuis ſolamina vitæ
Abducunt vaccam viduæ, quam pignore ſervent,
Obvius haud prodit pauper; per devia tutum
Carpit iter, cæciſque abdit ſe hæc turba latebris.
Utque onager dubiæ exſpectans confinia lucis
Invigilat prædæ, deſertos bellua campos
Incolit, ad crudum adſueſcitque laliſio victum:
Sic inhiant illi rapto, natiſque, ſibique
Proſpiciunt, multâque exercent ſtrage rapinas.
Seminaque alterius fruſtrà ſudata labore
Falce metit, nunquamque ſuâ ſe proluit uvâ
Impius, ac prædo injuſtos vindemiat agros.
Nec veſtem linquit miſeris, dum frigore bruma
Sævit, & effuſis humoribus ingemit æther,
Diluviique metu per montis ſumma vagantur:
Pignora diripiunt inopi, non orphana pubes
Tuta latet, pendens lactantis ab ubere mammæ.
Quique famem raras poſt meſſem ut pellat ariſtas
Colligit, ereptis luget ſine pane maniplis.
Quique oleum prælis, & torcularia calcat
Aſſiduò, haud æſtum modicâ leniverit uvâ,
Sedabitve ſitim, quamvis labor improbus illum
Urgeat, & plenis ſpumet vindemia labris.
At miſeri interea replent clamoribus urbes,
Et luctu ingenti cœli convexa fatigant
Atria nequicquam; innocuoque imbuta cruore
Ætherium fruſtrà tellus implorat olympum.
Et tamen impietas umbrâ ſe noctis opacæ
Occulit, accenſæque odit confinia lucis.
Manè latro jugulat, ſub lucem occidit egenos;
Luce notat quas fur ſub noctem perforet ædes;
Se furvis credens tenebris, his mollis adulter
Vertitur ad facinus, vicinaque lumina mortis
Inſtar habens, fœdum in tenebris delibat amorem.
Mox ubi res patuit, fugit ilicet ocior undâ
Præcipiti trepidans, incultaque ſentibus arva
Occupat, errantem paſſim veſtigia terrent

Omnia

Omnia, quâ multo purgatur vinea cultu.
Ac tanquam gelidus canis in montibus humor
Liquitur, & calidos metuens nix frigida ſoles
Terra bibit ſitiens, avidéque ingurgitat undas;
Carnea ſic ſubitò putres ſe gleba reſolvit
In cineres, vires præſtant peccata ſepulcro.
Nec memor eſt ejus genitrix, oblivia cunctos
Alta tenent, gratâ paſcunt dulcedine vermes.
Frangitur & putris tanquam ſuccíditur arbos,
Ille etenim affligit ſteriles, viduaſque relinquit
Parcus opis, fortique viro, multumque potenti
Inſtruit exitium, ſi quis conſiſtere contrà
Audeat, hunc propriæ cogit diffidere vitæ,
Illum fidentem Iovæ indulgentia reddit.
Qui tamen aſſiduo perverſos lumine greſſus
Perſpicit, intentiſque vias perluſtrat ocellis,
Sublimes tollit ſubitò, ſubitoque premuntur
Exitio, ſicuti ſummis qui culmen ariſtis
Demetit, & gravidas ſuccidit arundine ſpicas.
Quis me mentiri, quis verbis dicere contrà
Audeat, aut ſeſe tam juſtæ opponere cauſſæ?

CAP. XXV.

JAmque adeò vocem vacuo collegerat ore
Bildad, & hæc infit: ſuperi quem cernimus orbis
Concentum numquid conſtanti pace ligavit
Omnipotens, rerum ſoli cui ſumma poteſtas?
Num quæ ejus cingunt ſolium, laudantque cohortes
Angelicæ, conſtant numero? num lumina mundo
Perſpicuâ ſolus fundit radiantia luce?
Et tamen impuro quiſquam de ſemine cretus,
Juſtitiâ audebit ſeſe conferre Tonanti?
Tanta eſt humanæ fiducia turgida mentis!
O ſcelus infandum, non illi candida Phœbe
Luceat, aut rutilis palleſcant ignibus aſtra!
Et quæ laus hominis miſeri, quem dicere vermem
Poſſis, & vilis pollutum reptile terræ.

CAP. XXVI.

FInierat, quem mox alterno excepit Iobus
Alloquio; quânam preſſas ſub pondere vires
Arte levas Bildad? quis te ſecreta magiſtro
Ardua, & immenſi diſcat miracula mundi?
Semina ſub terris redivivo germine ſurgunt,
Squamigerique greges, & valdè immania cete
Æquorei, ſolum nôrunt cunabula ponti.
At rerum æternus genitor, Cocytia latè
Regna videt, nullis tenebrarum impervia velis.
Ille ſui per inane altum tentoria cœli
Explicuit, ſolidæque appendens pondera terræ
In medio, nullis docuit ſubſiſtere fulcris.
Ille etiam liquido ſuſpenſas fornice lymphas
Comprimit, effuſo vaſtent ne gurgite terras,
Flammiferumque arcet nebulis volitantibus æſtum,
Neve ſuâ Nereus turgeſceret altiùs undâ,
Præſcripto rabiem ponti compeſcuit alveo,
Altaque vel nutu ſolo concuſſa tremiſcunt
Atria, & attonitæ cœlo titubante columnæ.
Nunc ſeſe attollit, jactatque ad ſidera fluctus,
Et mox horriſono ſubſidit murmure pontus,
Tanta Dei virtus mundi ſe corpore miſcet.
Quin & mirando cœlos ſua tecta decore
Imbuit, & tortum ſtellas formavit in anguem.
Ille inter geminas urſas ſeptem implicat orbes,
Et ſpiras ſeptem, & ſinuoſa volumina torquet,
In gyrumque urſæ circumdat ſigna minoris,
Et caudâ ſeſe à majori ſeparat urſa,
Ornamentum inſigne poli: quis cætera ſando
Explicet, aut Jovæ exhorrenda tonitrua pandat?
Ad nos vix horum tenuis perlabitur aura.

CAP. XXVII.

COnticuit, ruptoque hæc inſuper addidit ore;
Ut vivit Deus, utque ejus nunc numina teſtor,
Qui me judicio miſerum circumdat iniquo,

Nec

Nec noſtros ullo dignatur fine labores,
Æthere dum veſcar, dum ſpiritus hos reget artus,
Injuſto nunquam temerabo crimine linguam.
Abſit ut à recto declinans tramite, veſtrum
Ingrediar periturus iter! ſunt conſcia nobis
Pectora juſtitiæ, diro nec mollia vinci
Hortatu ſcelerum, & pravis impervia telis.
Sit, quicunque in me dictis inſurgit iniquis
Impius, & pravus quicunque invaſerit hoſtis.
At quæ ſpes homini nequam, ſi copia rerum
Adfluat, ereptâ ſubitò de corpore vitâ?
Nam nec preſſa malis ſceleratæ factio turbæ
Ad Jovam ſua vota facit, nec victa procellis
Spectat opem cœli; nec, ſi ſe voce fatigent,
Omnipotens illis rebus ſuccurreret arctis.
Me contrà, quis ſim divinæ tempore plagæ,
Cernitis, & planâ non ceſſo voce fateri.
Voſque hortor vanis ultra deſiſtere verbis.
Namque hæc injuſtis ſors eſt præſcripta tyrannis,
Heredi hæc patrio ſuccedit portio jure.
Illis ſi fuerit ſobolis numeroſa propago,
Crudeli cunctos cernas occumbere ferro,
Aut rabies inopes conſumet tabida edendi,
Aut ipſo lethi jugulo ſub morte ſepultos
Haud unquam viduo deflebit nænia cantu.
Quod ſi larga beet pictaï veſtis & auri
Copia, quàm multæ oceano numerantur arenæ;
Utraque juſtitiæ cedent, partiſque fruetur
Innocuus, rerumque pio ditabitur uſu.
Ille ſuas ædes, ævo ſua tecta perenni
Exſtruit, & ſeclis ſperat monumenta futuris:
Non aliter quàm quæ decuſsâ tinea veſte
Decidit, aut arvis condit mappalia paſtor,
Aut quæ maturos ſervant umbracula fructus.
Nocte cubat dives, non illi copia major
Affluxiſſe poteſt, deterſo pollice ſomno
Indiget, horrorumque atris circumdatur umbris.
Divinæ præceps tempeſtas ingruit iræ,
Abripiet turbo, & violentior irruet Eurus,
Turbabitque loco, concuſſaque murmure tellus
Ejiciet de ſede virum, plagaſque repentè

Ingeminans, juſti rector non parcet olympi.
Ille fugam, ſi quà poſſit vitare, capeſſens,
Divinæ nunquam vindictam effugerit iræ.
Quis non applaudat, cernit cùm tale tyranni
Exitium, exſertâ illudit cui ſannio linguâ?

CAP. XXVIII.

FErri, æris, fulvique auri, argentique metalla
Scindimus è terræ venis, doctaſque ſequuntur
Artificis liquefacta manus, arcanaque pandit
Naturæ ſecreta labor, lucemque reviſunt
Æthercam, infernis altè ſubducta cavernis.
Exundat torrens, terræque illapſa meatus
Præbet iter tutum, ſed ſubterranea lympha
Ingenio cedit, doctâque educitur arte.
Eſt ubi flava Ceres excultis naſcitur arvis,
Sulphureis ſubtus ſpirans incendia venis.
Illic ſapphirus lapis eſt, ramentaque flava
Suppeditat pulvis, generoſum ut diſparet aurum.
Non illas volucri quæ ſulcant æthera pennâ
Cognovêre vias, nec ſolis vulturis arvis
Sentit iter, rabido tellus ignota leoni,
Et quæcunque terit deſertos ungula campos.
Quinetiam montes ima à radice revellit,
Subvertitque ferox, duriſque è cautibus amnes
Elicit, & ſilicum prorumpunt flumina venis,
Et cohibet ripis, & fontibus obligat ora.
Ille videt quidquid pretioſo occulta reſervat
Terra ſinu, ac imis Acherontia regna lacunis.
Sed quibus in terris ejus prudentia fixit
Ignotas homini ſedes, quo comparet illam
Mercator pretio, quæ non has incolit oras?
Quæris abyſſum ubi ſit, ſeſe noviſſe negabit,
Ignorant alto demerſi gurgite campi,
Nuſquam ejus venalis honos, argentea ſordent
Pondera, nec flavis Ophyre confiſa caminis
Jactat opes, non hanc Sapphiro aut Onyche quiſquam
Cryſtallove paret, puro eſt præſtantior auro,
Sardius haud æquet, non ipſa eſt unio tanti,
Nec qui perſpicuo ſplendet Carbunculus igne,

Nec ſe Smaragdus, non ipſe Topazius æquet
Æthiopum, nec quod gemmarum maximus orbis
Illacrimat; Tethyſve ſuis irrorat arenis.
Aſt ubi ſecretas fixit prudentia ſedes,
Ignorat quidquid mortali carpitur aurâ,
Neſcit iter, levibus cœlo quæ remigat alis,
Perditio, & mors ipſa imis defoſſa latebris,
Famâ, aiunt, noſtras tantum pervenit ad aures:
At Pater omnipotens, rerum cui ſumma poteſtas,
Secretos novit calles, arcanaque tecta.
Namque illi totum Nereus quà perſonat orbem,
Et cœli convexa patent, qui pondera nimbis
Ventorumque alis ſtatuit, libramine juſto
Menſus aquas, ſuperâ ſeu pendent fornice lymphæ,
Seu pelagus vaſtum concluſis æſtuet undis:
Cumque ſuas pluviæ, fulgur, tonitruque tremendum
Acciperent leges, illic prudentia viſa eſt;
Exſeruit vires, factas res ordine cunctas
Omnibus aptavit numeris, penituſque repoſta
Conſilia, atque aditus perveſtigaverat imos:
Aſt hæc ſcire hominem voluit; ſapientia ſumma eſt
Ex animo metuiſſe Deum, & prudentia prima
A vitio fugere, & rectos inſiſtere calles.

CAP. XXIX.

PErrexit Jobus, linguæ ſic clauſtra reſolvens.
O mihi præteritæ referat ſi tempora vitæ
Omnipotens, qualis primæ ſub flore juventæ
Numinis auxilio fueram, cùm prævia lampas
Dirigeret certos nobis per inhoſpita greſſus!
Non ejus noſtros tum dedignata penates
Cura fuit, numeroſâ mihi cum luderet aulâ
Progenies, oleoque meæ veſtigia plantæ
Abluerem, & rupes ſuccos ſtillaret olivæ:
Cumque urbis peterem portas, ſolioque vocatis
Jura darem populis, tunc inconſulta juventus
Condere ſe latebris, adſurgere cana ſenectus
Sueverat, intenti proceres tacita ora tenebant,
Nec quiſquam ſolvit nocituram in murmura linguam.
Me, quicunque aderant, uno ſimul ore ferebant

Ad cœlos, quoniam pauper me judice tutam
Senſit opem, & nullo pubes defenſa patrono
Patris egens, linguis nobis animiſque favebant
Afflicti, & vidui deflentes tædia lecti.
Undique conſpicuum circumradiabat amictus
Juſtitiæ, & recti cinctus diademate vertex.
Pro pedibus claudis fueram, pro lumine cæcis,
Atque orbis genitore parens; mihi ſedula cura
Adfuit ignotas ſtudio perquirere lites.
Cumque inopes tererent diſperſos ore molares
Illiſi, & fracto prædam de dente recepi.
Tum mihi felicis promiſi ſecula vitæ,
Extremumque diem fati, ceu feſſa ſenectam
Morte novat Phœnix terris oriente remotis.
Ac veluti irriguæ quæ conſita margine ripæ eſt
Arbor ero fœcunda diu, cœlique perenni
Rore fruar, nomenque meum, laudeſque manebunt
Perpetuò, nullis fortunæ obnoxia telis.
Accreſcent firmæ renovato robore vires.
Parebat populus, cupidâque exceperat aure
Dicta mea, & muti me conſultante ſilebant;
Nec mea prudentûm quiſquam reſponſa refellit:
Interea totus noſtro pendebat ab ore,
Dura ſiti tanquam tellus, cui roſcida ſtillat
Unda poli, & lymphis arentia temperat arva.
Si me fortè joci caperent & gaudia riſu,
Vix me credebant vultus liquiſſe ſeveros,
Offenſæ timidi: ſemper primaria ſedes
Cœtibus in mediis ceſſit mihi, regius uni
Eſt delatus honos, ceu rex, cingente coronâ,
Solatur luctum verbis, & pectora mulcet.

CAP. XXX.

Nunc me ludibrio juvenes, viliſque popelli
Quiſquiliæ excipiunt, quorum vix antè parentes
Dignatus catulis fueram præponere noſtris,
Aut armenta ſequi, ſordes, & inertia terræ
Pondera, quos maleſuada fames, & turpis egeſtas
Damnatos ſceleris procul in ſpelæa ferarum
Compulit, aſſiduo terras ubi vomere nunquam

Taurus

Taurus arat, nullos damnant ſua vota colonos:
Sed vitam urticis tolerant, ſpinoſaque carpunt
Arbuta, vulcanumque fovent in ſtipite raro
Juniperi: medias ſi fortè intraverit urbes,
Ut furem exſibilant, coguntque excedere portis.
Ille ſubit foſſas alto torrente cavernas,
Et ſcopulos vepreta inter, frigusque famemque
Ingeminat, rabidos credas rugire leones.
Fæx vulgi, genus impurum, ignavoque parente
Progenitum, limi ac telluris inutile germen,
In me decantant ſatyras, ac carmina dicunt.
Elongant ſeſe, & lævo procul omine vitant,
Nec ceſſant fœdare ſuo mea tempora ſputo.
Quippe Deus noſtri nervum jam diſcidit arcûs,
Afflixitque malis, & frenum his depulit ore.
Inſurgunt in me pueri, dextrâque juventus
Irruit, impellitque pedes, veſtigia calcat
Exitii, tritoque premor, ceu ſemita, calle:
Diruta noſtra via eſt, quamvis nil hoſtibus iſta
Profuerint, ruptoque hoſtiles tramite turmæ
Irrumpunt caſtra, & victâ ſtatione triumphant.
Undique circumdat terror, ventique ruentes
Abripiunt animam: ceu concita turbine nubes
Fracta ſalus periit totis emarcida nervis.
Nec mihi nox curas minuit, jactataque vaſtat
Oſſa dolor, fœdum virus mihi ſordida veſtis
Imbuit, & cingit polluto tegmine corpus
Infectum triviis, & multo pulvere merſum.
Tu tamen intereà cœleſtis conditor aulæ
Nuſquam ades afflicto, ſed multâ voce rogatus
Vota ſinis levibus ventorum errare procellis:
Ipſe quoque hoſtiles animos, inimicaque ſpiras
Pectora, & infeſtis contra me accingeris armis,
Sublimemque altis ventorum ſubvehis alis,
Diffluat ut tenuis conſumto corpore vita.
Non equidem ignoro tandem quin debita fatis
Perſolvenda mihi, ſed numquid meta laborum
Certa manet vitâ functum, vel vindicis ira
Sæviet in mortem, & cineres affliget inertes?
Lugebitque ſuis cæca ſub mole querelis?
Menè unquam ſiccis quiſquam conſpexit ocellis,
Cùm gemeret pauper, rebuſque attritus egenis

Suſpiraret opem? ſed me tum proſpera cuncta
Sperantem adverſa excipiunt, lucemque tenebræ
Eripiunt, regnatque imo ſub pectore, nullo
Fine, dolor: nigrum ſolis non reddidit ardor.
Auſcultat magnâ clamantem concio voce,
Miraturque novas voces, lamenta draconis,
Aut quales vacuos terret cùm ſtruthio campos:
Decolor ecce caro eſt, calidoque exæſtuat intus
Ardens ore vapor, cytharæque & nablia cantum
Mutârunt lacrimis, & fletu pectora pulſant.

CAP. XXXI.

IPſe ego cum propriis quondam ſum pactus ocellis,
Accepique fidem, ne me ureret ulla videndo
Femina, & arcanum virgo ſpiraret amorem:
Nam quæ ſpes nobis ſuperis reſtaret in oris,
Si vitii ſectarer iter, quod tramite vaſto
Ducit ad infernas, pallentia regna, tenebras?
Ante oculos, pater alme! tuos noſtræ orbita vitæ
Tota patet, binas æquato examine lances
Sume manu, quo ſe ſceleris contagio noſtri
Deprimat, innocuæ vergant quo pondera vitæ.
Si me perverſos calles, oculique ſequutum
Illecebras patulæ macularunt munera dextræ;
Tunc quæcunque ſeges noſtris adoleſcit ariſtis
Me fugiat, cedatque novis tranſcripta colonis.
Si cuiquam inſidiis obſedi limen amatæ
Conjugis, aut caſtas violavi crimine tædas,
Crimine quo nullum ſævas magè concitat iras
Judicis, atque imâ populatur ſede penates:
Per me nulla mora eſt, noſtri quin fœdera lecti
Polluat, & mollis ſtupro ſe jactet adulter.
Non ego judicio famulos crudelis acerbo
Oppreſſi, memor ut fragilis conceperit ulva
Humanam effigiem, & ſimilis primordia vitæ;
Sic ſe propitium ſummi clementia patris
Præbeat, excelſâ cùm majeſtate tribunal
Judicis ingreſſus trutinæ moderamine rectæ
Urgebitque hominum vitas, & præmia ponet.
Si fera pauperies, noſtram indignata repulſam,

Ingemuit, viduiſve averti quæſtibus aurem:
Si ſine pupillis cerealia munera feſſus
Indulſi genio, teneris nam primitùs annis
Accrevit mecum, & ſenſit gens orba parentem:
Si mihi deſpectus pauper ſub frigore quiſquam
Veſtis inops jacuit, noſtræ nec vellere lanæ
Ceſſit hiems tergo, & nobis bona multa precatus
Cinxerat exſultans; ſi me ſub judice iniquo
Orphana ſuccubuit pubes, luxata lacertis
Brachia, & attritis marceſcant oſſa medullis.
Quippe imo ſemper ſedit mihi pectore terror
Numinis, & celſæ metui faſtigia dextræ.
Si mihi mentem unquam fulvi fiducia nummi
Extulit, aggeſti quamvis ſuperaverat auri
Congeries; ſi me illexit Titania Phœbe
Accenſum radiis, vel qui ſol temperat orbem;
Oſcula ſi junxi dextræ, per ſidera jurans,
Infandum ſcelus & juſtâ mercede piandum,
Quodque nefas Jovam gentili more negâſſem;
Si mihi cum fractis hoſtis diffideret armis,
Gaudia tentarunt mentem; ſi vindice linguâ
Impuras ultus voces maledicta rependi;
Si non abſtinui famulum, cum nomine noſtro
Exigeret pœnas, odio irritatus acerbo:
Hoſpitii mihi cura fuit, ne clauſa viator
Limina, & obſtructas defleret cardine portas;
Si quando occului commiſſæ crimina culpæ,
Et tacui vano noſtri occæcatus amore,
Qualis Adam, primi ſuxit cùm mala veneni,
Silvarum denſâ ſeſe caligine texit;
Poſteritas ſequitur triſtis malè conſcia culpæ.
Quòd ſi fortè fuit, populo turbante, coorta
Seditio, impavidum medio me concio cœtu
Vidit pacificis mulcentem pectora dictis.
Nulli vim feci, nec læſi ignobile vulgus,
Sed juſtæ patulo reſonabant cardine portæ.
O mihi ſi liceat juſto ſub judice cauſſam
Dicere, ſi calamo vitæ momenta peractæ
Digerat, & dicam nobis inſcriberet hoſtis!
Illa meis monumenta humeris, & vertice celſo
Obvia geſtarem cunctis, & principis inſtar
Ingrederer tali fulgens ſublimis amictu.

Si mea lugenti tellus deflevit aratro,
Si ſulcij gemuere mei, ſi dura coloni
Conditio nullâ Cererem mercede miniſtrat:
Tum generoſa licet committam ſemina terræ,
Carduus & ſpinis ſurgat paliurus acutis.
Hæc Jobus, & facto ſic tandem fine, quievit.

C A P. XXXII.

AT tres non ultrà pergunt contendere amici,
Quòd ſeſe nullo maculatum crimine vitæ
Crederet, idque ultrò verbis jactaret Iobus.
Quæ poſtquam Elihu vidit, Barachelia proles,
Qui Buzen numerabat avum, Ramitide clarâ
Stirpe ſatus, calidos irarum concipit æſtus.
Hinc indigna virum jactantia movit Iobi,
Qui ſeſe auderet rerum præferre parenti.
Illinc ardebat furiis, quòd muta tenerent
Ora omnes, & quem firmâ ratione nequibant
Vincere damnantes, animos auxiſſe ſuperbos.
Non tamen indulſit linguæ, verituſque ſenectam,
Canitiem merito prudens adfecit honore.
Sed cùm nulla illis pulſarent murmura linguas,
Iratus tales diffudit ab ore loquelas:
Hac me noſtra tenùs primæ lanugo juventæ
Terruit, auderem canæ ne noſtra ſenectæ
Senſa loqui, namque attritis prudentia ab annis
Viſa mihi feroque uſu pendere magiſtro.
At Pater omnipotens ſacri ſpiramine flatus
Imbuit humanos animos, & cœlica pandit
Dona viris: ſapiunt divino munere parvi,
Deſipiunt multi, queis ſpargunt tempora cani.
Audite, expendi veſtræ certamina vocis,
Alternaſque vices fandi, nec victor Iobum
Arguit, aut rectâ quiſquam ratione refellit.
Nam ratio vobis hæc prudentiſſima viſa eſt;
Non illum mortale aliquid, ſed concita terret
Ira Dei, juſtiſque luit ſua crimina pœnis.
Ipſe illum, quoniam potior ſub pectore nobis
Sermo ſedet, prior aggrediar, juſtèque movebo.
Terror habet reliquos, tacitâque ſilentia ſignant

Ora

Ora manu, mutæque hærent in gutture voces.
Quid moror? ipſe meo promam de pectore verba,
Pectore quod multo jamdudum murmure clauſtris
Æſtuat, & patulas certat proferre ſub auras:
Non aliter concluſa cadis bullantibus undis
Muſta gemunt intus, ſpumat vis ignea Bacchi.
Ergò iter expediam linguæ, gravidoque levabo
Faſce animum, nec perſonam, aut diſcrimina vultus
Reſpiciam, nec me mutato nomine quemquam
Compellare juvat, fictis præfatio verbis
Diſplicet; utentem, ſubitâ me morte Creator
Perderet, & triſti æternùm conſumerer igne.

CAP. XXXIII.

NUnc his, quæ dicam memorem te advertere mentem
Jobe precor, puro quoniam de pectore ducam
Sinceram nullo fucatam crimine vocem.
Me ſacer effinxit fragilis de pulvere limi
Flatus, & accendit vegetam ſpiramine vitam.
Reſponde, & promtis contra me accingere verbis.
Quid metuis? quin noſtra vides interritus ora?
Figmentum mortale times? non aſpera nobis
Verba ſonant, quamvis meritus ſis aſpera verba.
Annon iſta meas nuper vox perculit aures?
Immunem ſceleris vitam ſine labe peregi,
Oppugnat me fraude Deus, Mavortia frendens
Ora ferox, nervoque pedem, atque obſeſſa viarum
Clauſtra tenet, nonne agnoſcis veſtigia vocis
Injuſtæ? quid enim divina potentia cedet,
Jobe! tibi, tolleſque animos, cœlumque laceſſes,
Si tecum omnipotens verbis certare recuſet?
Sed quibus ille modis humanas, accipe, mentes
Erudiat; nam vel ſeſe ſub nocte ſilenti,
Cùm tacitos volvit Phœbe Titania currus,
Exhibet, inquè ſonum ſinuoſas explicat aures,
Informatque animum monitis, quid quemque ſequi fas,
Quæ via declinet recto, quàm dira rebelles
Pœna manet, tum quâ poſſint ratione ſupremum
Exitium, ferrique acris vitare furorem.
Aut quatit adfectos labefactis oſſibus artus,

Immit-

Immittitque luem, non illum pocula Bacchi
Ulla juvant, ſordet Cereris genialis arundo.
Carnea marceſcit moles, flaccetque medullis
Omnis honos, ſupereſt mortis niſi nomen inane.
Tum ſi quis pietate valens, cui pectore Suada
Inſidet, interpres divini & nuncius oris,
Juſtitiæ pandat calles, veniamque precatus,
Vota ferat Jovæ: afflicti miſerere, Redemtor!
Interitu ſerva, ſpes in te ſola recumbit:
Propitium nobis Chriſti te victima reddat,
Reſtituet primæ quondam ceu flore juventæ;
Ille colet Jovam ſupplex, & pectore toto
Diliget, & vultu lætus gaudebit amœno.
Gratuito reddet miſeratus Jova favore
Juſtitiam, tunc ille altâ per compita voce,
Peccavi miſer, & recto de tramite flexi
Infelix, iter; haud iſtos inſiſtere calles
Profuit, heu noſtræ ſenſi infortunia culpæ!
Ille meam mediis animam de faucibus orci
Eruit, atque novâ dignatur luce Redemtor.
Hæc fortis ſunt facta Dei, bis terque monentis,
Qui ſervat foveâ, qui vivâ lampade luſtrat.
Auſculta, attentas hic ſermo poſtulat aures.
Si quid habes dignum profer: ſed, Jobe! ſilere
Profuerit, noſtro prudentia manat ab ore,
Servandi mihi namque tui primaria cura eſt.

C A P. XXXIV.

Conticuêre alii, ruptoque hæc inſuper ore
Addidit Elihu; vos ô quibus abdita rerum
Scire datum, rectique vias callere latentes!
Huc adhibete animos: ſtudio explorata fideli
Eloquar, occultaſque æqui tentabo latebras.
Auris ſermonis judex, guſtûſque palatum eſt.
Immunem ſceleris ſeſe proponit Iobus,
Injuſtas clades, & iniquas numinis iras
Arguit, afflictamque omni ſine crimine vitam.
Mentiar haud, inquit, quum ſim ſine crimine, telis
Obrutus, & ſpirent lethalia ſpicula mortem.
Num par impietas Stygio ſeſe extulit antro?

Inven-

ntuſque Jobo ſimilis, ludibria tanta
voret, innocuæ ceu dulcia munera lymphæ?
ıe illis addit ſocium, quos nulla Tonantis
a tenet, nullis virtus compeſcit habenis?
rſum, inquit, ſtudio quiſquam ducatur inani,
ratam curet Jovæ traducere vitam?
, ô cordati! appello; ſcelerata faceſſant
ɔa procul, nec enim novit cœleſte tribunal
itium, arbitrio mundum quod temperat æquo,
œnas ſceleri, & virtuti præmia ponit.
e alium quemquam terræ præfecit habenis?
ıenſove præeſt alter, quem condidit, orbi?
ſimul flatum vaſti quo machina mundi
ı agitur, ſpirantque iſtis animantia terris,
cet ad ſeſe, ſubitò exanimata fatiſcent
ıia, & informi ſolvet ſe tabe cadaver
ineres, generis quondam primordia noſtri.
nihi te facilem, ſi quid tibi mentis, Iobe!
ıt adhuc, tantumne tuo ſcelus excidit ore,
rnum rerum Dominum, cœlique perennem
ıatorem, odiſſe pios; indicere bellum
tiæ, & ſanctum maculari labe tribunal?
on hæc impunè ſinit patrare per orbem
loſque duces populi, regeſque ſuperbos,
nateſque, inopeſque æquo diſcrimine penſat.
que furor vulgi fæcem populatur inertis,
a à clade tegent injuſtos ſceptra tyrannos,
ſine vi pereunt mediæ ſub tempora noctis.
e etenim intentis orbem perluſtrat ocellis,
rvatque vias hominum, tenebroſa profundæ
tis clauſtra ſubit, ne quo ſe condat in antro
etas, fidatve ullis occulta latebris.
tamen immeritâ quemquam juſtiſſimus ultor
e petit, forteſque viros, multumque potentes
erit, ut ſolio juſtus ſuccedat iniquo.
ı injuſta patent; nam noctis protinùs umbras
utit, & clarâ reſplendent omnia luce.
veluti inflatos quiſquam comploſerit utres,
lle in propria tumidus ſtatione peribit:
ıque Dei ſprevit leges, & noluit ejus
ı ſequi, gemituſque inopes, & triſtia verba
eris, excelſas Jovæ deduxit ad aures.

Ille ſimul pacem dederit, quis territa turbet
Pectora? quis vultus rurſum condente ſerenos
Pandat opem miſeris? an non offenſus iniquo
Dat fatuos reges populo, rurſumque rebelli
Immites frenat populo turbante tyrannos?
Ergo Deum implora fortem, cui parcere cordi
Inſidet, invitus ſeſe convertit ad iras.
Quod video, ſcelus agnoſco, me crimina tecta
Inſtrue, nam poſthac ſemper peccare recuſem;
Ex animo hæc numquid profers? clemenſque rependet
Jova tibi, ſed ſi porrò contendere pergas,
Elige, nam talem nequaquam elegero ſortem;
Quin loqueris, quæ fert animus? prudentia poſco
Pectora, num ſtolidis violarit vocibus aures
Jobus, & indigno fœdarit crimine linguam?
Alme parens! priùs his Jobum ne deſere pœnis,
Quam victas dedat palmas pro talibus auſis,
Ne ſcelus accumulet ſceleri, ludibria jactet
In ſocios, ipſi indicat certamen olympo.

CAP. XXXV.

PRomit adhuc tales Elihu de pectore voces,
Siccine te vanæ tóllit fiducia mentis,
Ut pietate parem credas non eſſe Tonantem?
Quid mihi profuerit, dices, quòd talia paſſus
Supplicia, & tantas exſolvo corpore pœnas?
At te nunc, Jobe! admoneo, ſocioſque per orbem
Quos hic error habet, ſinuoſi tegmina cœli
Adſpice, ſuſpenſaſque alta ſub fornice lymphas.
Si ſceleri indulges, numquid nocitura Tonanti
Arma geris? contrà, ſi recto tramite vitam
Dirigis, an poteris quidquam prodeſſe Tonanti?
At tua te ſervat pietas, vicinia tota
Sentit opem, ſceleris contrà contagio latè
Serpit in exitium, luctuque involvit acerbo.
At dices, gemit aſſiduo plebs multa tyranni
Fracta jugo, & largo ducit ſuſpiria luctu,
Nec tamen attingunt inopum Cœleſtia curæ.
Haud equidem inficior, ſed non ea turba potentem
Ritè vocat Dominum, Deus ô mihi conditor adſis!

Ut te nocte canam: nam ſunt mihi plurima laudis
Argumenta tuæ, pronas ſpectantia terras
Bruta fugit ratio, nec avis quæ præpete pennâ
Ingreditur didicit prudentis dogmata vitæ.
Sed quonam vanas pacto voceſque, preceſque
Audiat, auſcultetve tibi, qui cernere ſummum
Nec contemplari credis mortalia Jovam?
Jobe hanc expendas, ipſo te judice, cauſſam,
Exſpecteſque Deum; nam quod neglexeris illa,
Ignorans quàm munificus, clemenſque, bonuſque,
Quanta illi largo diſtillet gratia fonte,
Hinc plagæ, & tantas Jovæ furor induit iras.
At tu dilatas ſceleratis ora querelis,
Nec facinus ceſſas verbis augere ſuperbis.

CAP. XXXVI.

Accipe quæ dicam, non longa ſilentia poſco,
Nec mihi vox deerit, cauſſam quæ judicis æqui
Aſſerat, ipſa ſuos pandet prudentia fontes.
Non equidem omnipotens, fortis qui robore dextræ
Prævalet, afflictos rebus deſpectat egenis:
Propitiumve videt ſceleratæ factio turbæ;
Aut quoquam à juſto flectit ſua lumina cœtu:
Sed tandem extollit ſoliis, & regibus æquat.
Quod ſi compedibus vincti, ſtrictâque ligati
Pauperie fuerint, illis commiſſa repentè
Indicat, & cauſſas divinæ nunciat iræ.
Hortatur retrò à vitiis veſtigia flectant.
Si corde inducat Jovæ parere monenti,
Illum tarda dies numerantem gaudia vitæ
Imponet tumulo; ſed ſi parere recuſet,
Non aciem ferri, aut mortem vitabit acerbam.
Nam fallax animi, & pœnis gens neſcia flecti
Theſauros iræ cumulat: primâque juventâ
Occumbet, viles inter, ſua ſcorta, cynædos.
At pater inſontes & opis miſeratur egenos
Omnipotens, nec te, ſi certa in vota vocaris,
Deſpiciet, trepidique ereptum è faucibus orci,
Luxificis lætum faciet diſcumbere menſis.
At tu judicio es totus repletus iniquo,

Pervertiſque æqui leges, quibus omnia fulcit,
Hinc iras ſpirat, te ſævi verbere flagri
Auferet, & nullo ſervabis munere vitam.
Quid tibi divitiæ, quid fulvum proderit aurum?
Quid vires? ne mortem opta ſub nocte ſilenti,
Innumeræ cujus clauduntur tegmine gentes,
Nec mentem addicas ſceleri, quo te effera ducit
Paupertas, ſuadetque ſuis afflictio telis.
Ecce Deus cunctis virtute & robore præſtat!
Illi quis doctor ſimilis, præſcribere leges
Qui recti queat, & Jovam incuſabit iniqui?
  Sis memor, ut magni miracula plurima mundi
Facta Dei, noſtros circumfulgentia ſenſus,
Magnificis verbis & multâ laude celebres.
At Jovam immenſum qui cuncta hæc condidit auctor
Vix noviſſe datum eſt, æternæ tempora vitæ
Quis numeret, nôritque dies, annoſque perennes?
Ille ſimul calido evectos à ſole vapores
Colligit in panſas tanquam tentoria nubes,
Et facit arenti diſcurrere nubila vento,
Aut lavat æthereo demerſos gurgite campos,
Franguntur nubes, multo terrore reſultant
Fulmina, collucent accensâ lampade campi;
Mox piceâ nubes pontum caligine celat.
His modò terra luit pœnas, modò paſcua rura
Irriguis ſaturantur aquis, modò lumina ſoli
Obtegit, & currus Phœbæos invidet orbi.
Hoc intercedunt divini tempore vates,
Placaturque Deus, ſolioque exaudit ab alto.

CAP. XXXVII.

IPſe animi, quoties rerum admiratio verſat,
Deſtituor, quatiorque imis terroribus artus.
Mugitu tonat horrendo, vis ignea flammæ
Emicat, ingenti miſcetur murmure cœlum,
Voce boans Domini, miſta cum grandine nimbus
Inſequitur, fugit omne genus pecudumque, hominumque,
Attonitique imis ſubeunt ſua tecta cavernis.
Turbine perflantur campi, ſata læta tepenti
Excipiunt lymphas gremio, ſtat marmore pigro

Vincta

Vincta palus, Boreæ horrificis calcata pruinis.
Facta equidem miranda Dei, qui temperat orbes
Æthereos, totumque regit liberrimus axem.
Seu placidas vultu terras proſpectat amœno,
Seu ſævam immittit meritis mortalibus iram:
Arrige nunc aures, & mundi arcana patentis
Diſce lubens; num te comitem ſibi legit, Iobe!
Cùm ſtatuit legem vacuo, cùm figeret arcum
Qui bibit innumeros adverſo ſole colores?
Num caluit quondam tepefacto veſtis ab Auſtro,
Auſtro quo ponunt ſedati turbine venti?
Adfueraſne illi, celſi cùm tegmina cœli
Explicuit, ſolido tamquam conflata metallo?
Nos equidem obruimur tenebris, tu ſi quid, Iobe!
Provida mens alto ſecum ſub pectore verſat;
Pande mihi rerum cauſſas, cur nubila cœlo
Nunc ſolem impediunt, Boreæ nunc flabra minacis
Diffugiant, redeatque iterum lux aurea mundo:
Scilicet hæc rerum ſolus ſibi vendicat auctor,
Juſtitiâ, virtute potens, & robore multo
Conſpicuus; quales non ulla afflictio vires
Vel ſentit, vel ferre queat, penetralia mentis
Novit, nec dubiis opus eſt inquirere rebus:
Nec ſibi qui ſapiunt, cordatique eſſe videntur,
Reſpicit, aut dignos prudentum nomine cenſet,

C A P. XXXVIII.

AT Pater omnipotens rapido de turbine Jobum
Appellans, capiant, inquit, certamina tandem
Veſtra modum, & promtis contra me accingite lumbis.
Quæ te habuit regio, ſolidæ fundamina terræ
Cùm jacerem, & primus mundi conſurgeret axis?
Quis rexit rubricam oculis, orbiſque profundum
Menſus iter, ſtatuit ſuſpenſæ pondera terræ
In medio, aëreis tantùm ſuffulta columnis?
Quis cœli convexa procul tentoria flammis
Imbuit, æternumque melos, laudeſque parentis
Ætherii angelicis docuit decurrere plectris?
Quis rabiem ponti, rudibus quum ferveret undis,
Continuit, mulcens animos? retinacla furenti

Quis

Quis dedit, & certas vetuit tranſcendere metas?
Annè umquam roſeum linquens aurora cubile
Eſt monitus experta tuos, ut lampade terras
Viſeret, alternis iterum obſervanda tenebris?
Tempore quo impietas denſis ſeſe occulit umbris,
Brachia franguntur que elati ſæva tyranni.
Dic ſi menſus iter pelagi es, quo gurgite Nereus
Altior, ima petens lethæos miſceat amnes?
Vidiſtine domos Ditis, regna invia luci?
Quàm longa eſt tellus, quàm largo in Tartara clivo
Præcipitat, quanto circus ſe colligit orbe?
Sin te ſcire vias rerum, momentaque mundi
Noſſe putas, paucis ne dedignare rogantem.
Quas habitant terras tenebræ, quo limine lumen
Exeat, unde atrâ rediens nox palleat umbrâ?
Utque hæc cognôris, numquid primordia vitæ
Cœperunt tum prima tuæ? num cana ſenectus
Adſcribit tibi tot numeratis meſſibus annos?
Copia quanta nivis, quàm largo militat æther
Grandine, quo ſeſe tollunt è tramite venti,
Fulguraque, & duras motura tonitrua mentes?
Ecquis fœcundos gravidis è nubibus imbres
Dividit in terras, ne deſolata querantur
Arva ſitim, & lætis tellus arrideat herbis.
Quis pluviam genuit, rorem, canamque pruinam,
Horrentemque gelu glaciem, quâ turbida aquæ vis
Siſtitur, & pigro torpeſcunt marmore fluctus?
Quis ſuper alta poli flammantia temperat aſtra?
Arcturum, pluviaſque hyadas, ſiduſque Orionis,
Vergiliaſque ſuâ virtute, atque ordine pandit?
Num ſimul increpitet tua vox, è nubibus altis
Præcipitem dabit unda gradum, num fulgura parent
Imperio ſubjecta tuo? quis tanta repentè
Scire dedit, ſophiamque animis accenderat auctor?
Quis nubes docuit ſapphiri ritè colorem
Exprimere, & ſudo volitantia vellera cœlo?
Utque utres alto ſuſpenſas æthere lymphas
Diffluere in terras, ſparſus per compita pulvis
Cogitur in glebas, fœcundaque recreat arva.

CAP.

CAP. XXXIX.

SEd quorſum ætherii curas ſpeculamur olympi?
Fare mihi ſolùm, quo docta leæna magiſtro
Inſidias ſtruit, ut catulos ſoletur hiantes?
Unde cibus manat corvis, cùm flebilè pulli
Ingeminant, poſcuntque ſuo clamore Tonantem?
Noſtin' rupicapræ, & cervæ quo tempore primùm
Concipiant, quotus abſumat faſtidia menſis?
Illæ vi multâ partum nituntur in auras
Edere, qui pinguis detondens pabula campi
Luxuriat, miſsâque colit deſerta parente.
Vincula quis ſolvit? qui ſunt qui libera colla
Reſtituêre onagro? ſolus campeſtria juſſi
Tecta colat, ſterileſque agros, deſertaque ſalſa;
Delicias urbis ridet, vocemque tyranni
Non metuit, montana illi ſunt paſcua, gramen
Sectatur viride, incultis per inhoſpita terris.
Rhinoceroſnè ulli domitus ſub pondere aratri
Ingemet, aut raſtro glebas perfringet inertes,
Sulcabitvè viam Cereri, aut ſpem colliget anni
Plauſtra ferens dorſo? num hos robuſtus in uſus
Ornâſti pavonem alis, quibus ille ſuperbit?
Aut tibi depictis decorata ciconia pennis?
Aut ſtruthius panſis nequaquam inglorius alis;
Hæc fatua eſt volucris, mediis ſua negligit arvis
Ova, nec incertus metuit ne fortè viator
Conterat, aut vacuos depaſcens ungula campos:
Ova mihi curæ, calidoque foventur ab æſtu:
Dura illa eſt genitrix; ſed rerum providus auctor
Noluit eſſe piam; voluit cùm ſurgeret alis
Temnere equum curſu, & volucres ſeſſoris habenas.
Sed quis equo robur tribuit, qui hinnitibus auras
Territat? accendunt rabidæ ſpiramina nares,
Inſurgitque jubis, vaſtum quatit ungula campum,
Voce ciens Martem: non illum ſpicula terrent
Gnoſia, nec rutilis ardens mucronibus enſis,
Exardetque animis, & Martia concipit arma
Terribilis clangore tubæ; num fecit Iobus
Accipiter calidos ut curſu invaderet auſtros,

Et rabidos aquilæ auderent contemnere ſoles ?
Ille ſuper celſas deſerta cacumina rupes
Ardua tecta colit, notaſque cadaveris auras
Haurit, & intentis prædam ſpeculatur ocellis,
Jamdudum crudos aſſueſcens ſanguine natos.
Et Dominus Jobo, hæc illum feciſſe neceſſe eſt,
Qui dubio mecum ſubeat certamine Martem.
At Jobus, nimium, fateor, temeraria nobis
Lingua fuit, tacitus, poſthac tua juſſa verebor.

CAP. XL.

AT Pater omnipotens vocem de turbine pandit;
Tune es quem ſtudium commendat amabile recti
Nos vitio intenti pollutum degimus ævum ?
Num tibi ſtant æquæ firmo ſub pectore vires,
Aut tali vox ore tonat ? Sume ardua, quæſo,
Sceptra manu, auricomis plaudat tibi gloria pennis.
Undique cingat honos ſolium, dent ſæva ſuperbi
Supplicia, afflictis jaceat gens impia terris.
Non ibo inficias, propriæ quin munere dextræ
Servari, innocuamque queas producere vitam.
Ecce tibi Behemoth, noſtri pars una laboris,
Tondeat ut fœnum campis, fortiſſima lumbis
Robora habet, virtus magna inſidet umbillico.
Cauda inſtar cedri eſt, nervoſo tegmine teſtes
Occulit, adſurgunt validis firmata medullis
Oſſa, velut ferri rigidis conflata caminis.
Excellens opus eſt Jovæ, nec ferrea deſunt
Arma illi, gladium próboſcis & arma miniſtrat.
Et tamen innocuis Elephas ſua pabula campis
Carpit, & alludunt lætas armenta per herbas.
Illa ſub umbroſo producit tegmine ſomnos,
Et ſalicum quærit latebras, ſubſiſtere credas
Flumina cùm mediis ingens ſeſe abluit undis,
Quod ſi fortè ſitim ſedet, non ebria, quamvis
Jordanem vacuum totis abſorbeat undis.
Aſt illi validæ tendens venabula dextræ
Omnipotens, laqueis nares præfigit acutis.
Num balæna tibi fallaci pendeat hamo,
Ore trahens funem, maxillaſque ære rigentes

Per

Perfodies ſpinæ ſtimulo, monſtrumque domabis
Indocile, iratum verbis ut leniat hoſtem?
An tibi perpetuâ tradet ſe lege miniſtram
Servitii ſubitura jugum, vel paſſeris inſtar
Delicias faciet pueris, convivaque menſæ
Appoſitas libabit opes, cautuſvè redemtor
Dividet in partes? non harpagonibus uti
Piſcanti prodeſt, nec acuto fuſcina dente.
Siſte manum, durâ bellum nam ſorte capeſſis:
Spes capiendi ejus mendax, terrorque repentè
Dejiciet, tantis quis non fruſtrabitur auſis?

CAP. XLI.

ILla ſoporifero cùm dat ſua membra cubili,
Quis levet è ſomno, quis ſeſe opponere nobis
Audeat, invicta eſt cui magna potentia ſoli?
Omnia cui parent? ſed paucis ora reſolvam.
Quum decus & firmis ornet compagibus artus,
Num veſtis quiſquam ſtrictæ patefecerit oras,
Et docili freno patulos conſtrinxit hiatus,
Nil veritus multâ ſævos formidine dentes?
At veluti juncto irrumpunt umbone phalanges,
Sic ſeſe impediunt ſquamæ clypeique teguntur
In morem, & tutos arcent à cuſpide morſus.
Nec tenues ullo penetrant ſpiramine venti.
Naribus eructat ſparſæ vaga lumina flammæ;
Purpurei radiant oculi, vulcania tædas
Ora vomunt, fumus flagrantibus æſtuat auris.
Ardua colla jubis, quàcunque immania verrit
Æquora, crudelis latè comitatur egeſtas.
Stat ſolidâ compage caro, ſub pectore cautes
Poſſidet, obductoque rigent præcordia ferro.
Illa immane ſimul tumidis caput extulit undis,
Diffugiunt omnes trepidi, queis gloria laudem
Conciliat bello, nec enim ſubſiſtere contrà
Ferri acies, thoraxve poteſt ex ære rigenti.
Mucro inſtar paleæ eſt, glacies ceu futilis æra
Diſſiliunt, fundæ ridet balearis habenas.
Nec catus arcitenens, nec ſtridula terret arundo?
Lancea cùm multo vibratur robore ridet.

Ferveſcit velut olla undis bullantibus æquor,
Spumea quà graditur caneſcit ſemita ponto;
Non illi vaſtis viget æqua potentia terris,
Terroriſque metuſque expers, cui rector olympi
Imperium tribuit ſupra genus omne ferarum.

C A P. XLII.

TUm Job reſpondens converſo pectore dixit;
Non equidem ignoro tandem, quin ſumma poteſtas
Sit, pater alme! tibi, motus quem corda latentes
Non fugiunt: fateor, cæcâ mea pectora nocte
Caligâſſe diu, fateorque ignota fuiſſe
Et neglecta mihi facta excellentia Jovæ.
Cœleſtes crebrò monitus his auribus hauſi,
Audivique lubens divinæ oracula vocis:
At non ante datum manifeſto in lumine Jovam
Perluſtrâſſe oculis: nunc me & mea putida facta
Deteſtorque, odique, & abominor, undique nobis
Luctus erit, teſteſque mihi ſaccuſque ciniſque,
Et fœdum multo conſperſum pulvere corpus.
Tunc ſic Jova Eliphæ; calidâ mens æſtuat irâ
In te Elipha, contraque duos ferveſcit amicos:
Non etenim puro vobis de pectore ſermo
Proceſſit, qualiſque meo manavit Iobo.
Nunc grege de toto taurorum corpora ſeptem,
Balantes totidem numero, mactare repentè
Profuerit, ſcelus hæc vobis holocauſta piabunt
Immenſum, ipſe meas Jobus projectus ad aras
Vota ſimul, veniamque feret: nec tetricus aures
Dilecti potero precibus divertere ſervi.
Haud mora, feſtinant omnes, & juſſa capeſſunt.
Nec duro clemens vultu reſpexit Iobum
Omnipotens, auxitque bonis, fortunaque riſit
Blandiùs, & duplâ lætum cumulavit opum vi.
Quæ ſimulac rumor vicinis attulit arvis,
Accurrunt ſubitò fratres, & læta ſororum
Concio, nec paucis epulæ celebrantur amicis.
Munus quiſque ſuum, cultoque monilia collo
Attulit, & verbis animum ſolantur amicis.
Interea pleno diffuſa eſt copia cornu

ova, duplicique accrevit gloria luxu.
am bis ſeptem balantes millibus ibant,
: juga mille boum deerant; ſex mille cameli,
le aſinæ errabant campis, ſeptemque beatæ
:ra domûs genuit natos, ternaſque propagat
ıineæ ſortis; quarum quæ maxima natu,
ima nomen habet; quæ proxima, Kezia dicta eſt;
:a Kerenhappuch poſtremo eſt edita nixu:
ſtanti nymphæ formâ, nec talia vidit
pora, quà latum radiis ſol temperat orbem.
; jure pater voluit cum fratribus æquo
iri, quæcumque ſibi poſt fata manerent.
que poſt cladem centum ſuperaddidit annos,
ıis vicenos: tandem matura ſenectus
ıturata annis, ſeriem mirata nepotum
nina compoſuit, tumuloque excepit avito.

F I N I S.

THRENORUM,

SIVE

Jeremiæ Prophetæ

LAMENTATIONUM,

PARAPHRASIS Poetica:

Eodem PATRICIO ADAMSONO, *Sancti Andreæ in Scotia Archiepiſcopo, Auctore.*

Editio itidem altera.

CAP. I.

QUomodo ſola ſedet, tot nuper civibus orba
Urbs, inter cunctas quæ populoſa fuit?
Ut quæ triſtè gemit defuncto conjuge conjunx,
Et vidui deflet tempora mœſta tori.
Quomodo, quæ gentes ſupra caput extulit omnes,
Victa, tributorum fert patienter onus?
Nec luctum minuunt cæcâ ſub nocte tenebræ,
Et gravido madidas depluit imbre genas.
Nec quiſquam ex priſcis miſeram ſolatur amicis,
Belláque crudeli ſæviùs hoſte gerunt.

Quo-

Quomodo ſic patriis migrat de finibus exſul
  Juda, ſui fugiens limina cara ſoli?
Nec ſpes eſt inter gentes jucunda quietis,
  Anguſtumque atrox obſidet hoſtis iter.
Quomodo mœſta Sion deſerto tramite luget?
  Et populus regni ſabbata rara colit?
Et deſolatæ deflent ſine judice portæ?
  Et vacua à myſtis atria ſola gemunt?
Squalida virginitas tundit ſua pectora palmis,
  Nec ſibi amara umquam deſinit eſſe Sion.
Nam rerum potitur, miſereſcere neſcius, hoſtis,
  Lætaque tranquillâ gaudia pace colit:
Scilicet ardeſcens offenſi numinis ira
  Artifici ſcelerum triſtia fata tulit.
Hinc captiva phalanx juvenilibus exſulat annis;
  Eximium amiſit natâ Sione decus.
Territa nobilitas nullo diſcrimine belli
  Venit in hoſtiles deditione manus.
Utque volant trepidi campis per paſcua cervi,
  Sic illi, cervi more fugacis, eunt.
O Solyme! deflens inimicæ vulnera dextræ,
  Num ſubeunt animum gaudia priſca tuum?
Cùm populi turmas hoſtilis demetat enſis,
  Et torvo feſtos rideat ore dies.
Peccavit Solyme, impuris ceu menſibus uxor
  Abſtinet à caſti fœdere ſola tori;
Nuda ſinus, latas oſtentat fimbria ſordes
  Vilis, amatori deſpicienda ſuo.
Ingeminat luctum, triſtemque averſa dolorem,
  Mercedem hanc ſceleris vix memor eſſe ſui.
Nec cùm corruerit, mirando perdita caſu,
  Solamen miſeræ qui ferat ullus adeſt.
Adſis ô mihi, Jova! favens; nam turgida criſtas
  Tollit, & hoſtilis colla ſuperba furor.
Prædantur gentes pretioſa, & ſancta profanant
  Atria, barbarico non adeunda choro:
Aſſiduo populus paſcit jejunia fletu,
  Nec modicam pellit res pretioſa famem.
Alme parens! miſeram clementi reſpice vultu,
  Nec vilis ſervi deſpice vota, Deus!
Huc adverte animum, tranſis quicunque viator,
  Eſſe pari quidquam poſſe dolore putas?

Jova furens in me ferventi exæſtuat irâ,
Oſſaque dejecto cœlitùs igne coquit.
Intendit pedibus cæcâ venabula fraude,
Ne poſſim tortos arte cavere dolos.
Tranſverſum me retro agitat, terræque ſupinum
Alligat, & totos langueo ſola dies.
Utque gemunt fortes torto ſub vimine tauri;
Sic juga me ſcelerum crimine texta premunt.
Nec ſuperant vires, nec fracto in corpore virtus,
Nec disjecta iterum tollere membra licet.
Conculcat pedibus præſtantem robore pubem,
Et cecidit validâ fracta juventa manu.
Atque ut torcular maturas exprimit uvas;
Sic virgo Judæ filia trita fuit.
Hinc mihi perpetuis decurrunt lumina rivis,
Et madidi ex oculis flumina roris eunt.
Nec ſpes affulget redivivæ parva ſalutis,
Pignoraque hoſtiles diripuêre manus.
Mœſta Sion tendit panſas ad ſidera palmas,
Suppetias nuſquam, qui ferat, ullus adeſt.
Finitimos omnes, ſunt hæc præcepta Tonantis,
Juſſit Jacobo bella ciere ſuo.
Immunda eſt Solyme, & juſtus ſine crimine vindex
In mea crudeli crimina Marte furit.
Huc oculos populi, & noſtras advertite clades,
Quas capti juvenes, quas mea virgo luit.
Cùm poſco auxilium, ſpes me fruſtratur amantûm,
Enecuit myſten cum ſeniore fames.
Me conclamatis tandem, Jova! adſpice rebus,
Cor mihi ceu medio fluctuat unda mari,
Et tamquam pelagi tumidis vexata procellis,
Viſcera ſunt craſſo turbida noſtra luto.
Deflexi, fateor, nec parcit pœna rebelli,
Enſe foris pereo, mors mihi certa domi eſt.
Nec cum lugubri reſonant mea pectora planctu,
Quiſquam eſt qui molli leniat ore malum,
Interea feſtis celebrant Pæana choreis,
Lætaque fit plagis gens inimica meis,
Quin, Deus! à ſanctis olim prædicta prophetis,
Vertis in hoſtiles triſtia tela greges?
Conſpectum ſubeant inimicæ crimina gentis,
Parque pari crimen conditione luant.

Me ſcelus afflixit, pavido cor pectore languet,
Solvit & in luctus ſqualida membra dolor.

C A P. II.

QUomodo nata Sion piceâ caligine tecta eſt?
Sublimiſque ruit de ſtatione poli?
Nec memor eſt ſcamni, (ſic fervens æſtuat irâ)
Quod pedibus ſuberat, motus Iova, ſuis.
Quomodò munitas Judæ fundo eruit arces,
Ne reliquas habitet gens Jacobæa domos?
Abjecit regnumque ſimul, proceresque potentes,
Et cum principibus, ſceptra profana ſuis?
Quomodo divino periit ſic impete robur,
Viſque Iſraelis tota repentè ruit?
Et retrahit dextram, dextram ne conſerat hoſti,
Flamma Jacobæas undique paſcit opes:
Quomodo more hoſtis, tenſoque minaciter arcu,
Dirigitur celeri certa ſagitta manu?
Electos perimit populi lethalis arundo;
Ignis edax vaſtæ tecta Sionis habet.
Quomodò ſic vultus hoſtiles vertit in iras,
Nec firmas arces, nec loca culta ſinit?
Et multo Judæ confecta eſt filia luctu,
Triſtia perpetuo lumina rore lavat.
Utque hortus, rupto firmæ munimine ſepis,
Contra ſilveſtres non habet arma feras.
Conventus ſpernit, vileſcunt Sabbata, Regem,
Deſpicit, Antiſtes ſentit abeſſe Deum.
Quomodo rejecit ſacris altaria flammis?
Reſpuit & templi tecta verenda ſui?
Ac urbis muros, & celſas occupat arces,
In Jovæ & reſonat gens inimica domo?
Quomodo diſruptis admota eſt linea muris,
Ac æquata ſolo mœnia celſa ruunt?
Langueſcunt firmæ circum pomœria turres,
Nec retrahit dextræ vulnera Jova ſuæ.
Quomodo, convulſis, miſerandum! vectibus, alto
Sublimes portæ ſic cecidere loco?
Vates, Rex, Princeps, peregrinis gentibus errant,
Hi ſine lege, illum viſio nulla monet.

Quomodò cana cohors ſeniorum ætate verenda,
Et cinere, & ſacco corpora ſtrata ſilent!
Demiſſo graditur Solyme tua lumine virgo,
Nec lacrimas oculi ſuppeditare queunt.
Viſcera ſunt lutulenta, & putri turbida cœno,
Ex jecore immenſi ſanguinis unda fluit.
Me triſtes populi caſus, nil conſcius infans,
Et media lactens obrutus urbe movent.
Appellant pueri dulces cognomine matres,
Sed nulla eſt vini copia, nulla cibi.
Mors triviis regnat, genitrix miſerabilis artus
Excipit, & gremio tabida membra fovet.
Quos teſtes tibi, nata Sion! quæ exempla requiram,
Ut te conſoler, par tibi qualis erit?
Non pelagus tumido Boreas cum turbine perflat,
Tanta procelloſis verbera ſentit aquis?
Quis medicam præſtabit opem cum futile vates
Somniet, & vano te gravet ore furens?
Nec reducem, ut par eſt, peregrinis evocat oris,
Sed nova captivæ ſemina gentis alit.
Complodit manibus, lævo caput omine quaſſat,
Sibilat hoc gradiens quiſque viator iter.
Hæccine ait cunctas inter præcelluit urbes,
Cauſſaque lætitiæ gentibus una fuit?
Effundunt hoſtes torvo convicia rictu,
Dentibus infrendit turba profana ſuis.
Hæc optata dies, albo ſignanda lapillo,
Hæc, aiunt noſtri meta laboris erit.
Jova olim priſcis à ſe decreta diebus,
Conſilii præſtat firma ſtatuta ſui.
Quod te deſtruxit, quòd cornu erexerit hoſti,
Ejus ſolius dextera ſola fuit.
Interea tumido turgent præcordia faſtu,
Clamat & in Jovam gens inimica nefas.
Nata Sion! fac ut muris nova flumina currant,
Et rivi ex oculis nocte dieque fluant.
Nox precibus ſit parva tuis, confinia lucis
Teſtentur vigiles in pia vota manus.
Nec te cor pudeat, liquidæ & libamina lymphæ,
Fudiſſe in Jovæ pectora nuda ſinum.
Reſpice, Jova! meos clemens mea pignora natos,
Tabida quos media conficit urbe fames.

Reſpice palmares pueros, quos languida mater
  Cogitur ingratis mandere deliciis.
Siccine, qui ſacris operantur myſtica templis?
  Et cadet ante aras ipſe propheta tuas?
Nec virgo, parvuſque puer, juveneſque, ſeneſque;
  Evadunt enſis vulnera cruda tui;
Concilium vocitas, paſſim terrorque metuſque
  Advolat, & cogens agmina multa pavor?
Nec quiſquam eſt reliquus qui tanta è clade ſuperſit;
  Barbarico lactens concidit enſe puer.

CAP. III.

ILle ego ſum, tanto qui ſic diſcrimine vexor,
  Edidit in quem iræ tot documenta ſuæ.
Involvit tenebris, cæcâ caligine merſit,
  Nec lux eſt oculis ulla relicta meis.
Inſtar me adverſum crudi ſe comparat hoſtis;
  Ingeminans iræ fulmina ſæva ſuæ.
Oſſa quatit frangitque imis concuſſa medullis,
  Trita caro eſt, marcens & ſine carne cutis.
Exſtruxit vallum, foſsâque ac aggere cinxit,
  Obſidet & caſtris dira cicuta ſuis.
Utque colunt tenebras vitâque & lumine caſſi;
  Sic me mortiferâ nox tegit atra domo.
Undique me ſepſit, ne ſpes mihi reſtet eundi,
  In laqueoſque chalybs ingenioſus erat.
Inclamo numen, levibus ſed vota procellis
  Credimus; & ſurdâ negligit aure preces.
Invia facta via eſt cæſi munimine ſaxi,
  Per ſalebroſa meum devia flectit iter.
Inſidias, urſique inſtar crudique leonis,
  Comparat, ut lacerum vexat ovile fera.
Contra me tenſo torquet ſua ſpicula cornu,
  Lethalis renes tranſit arundo meos.
Me rident gentemque meam, me paſcit amaror,
  Illita lethifero pocula felle bibo.
Deprimit in cineres, fractos in rudera dentes
  Evomo, pax animæ nulla relicta meæ eſt.
Penè omnis Lethæa boni me oblivio cepit,
  Et dixi, robur, ſpes mea tota perit:

Cùm plagas recolo, planctus, abſynthia; mentem
 Lurida cùm ſubeunt toxica pota meam.
At poſtquam hæc alto rurſum ſub pectore verſo,
 Spes rurſum nobis pectora mœſta fovet.
Summa Dei eſt bonitas, ſumma eſt clementia Jovæ,
 Quod ſupereſt noſtri gratia ſola fuit.
Certa fides dictis, factis conſtantia ſumma eſt,
 Solis ut Eoo qui vehit axe diem.
In te, Jova! mihi fiducia tota recumbit,
 Eſque animæ tu ſors illa beata meæ.
Jova bonus, ſi quis ſpe non confidat inani,
 Abque ſalutifera pendeat ejus ope.
Felix ô nimium teneris qui aſſueverit annis,
 Sub ferula Domini ſuſtinuiſſe jugum!
Felix qui tacitus lævo ſine murmure perfert,
 Ora gerens triſti pulverulenta ſitu!
Felix qui fœdæ patitur convicia linguæ,
 Et plagis læto porrigit ore genas!
Scilicet exſpectant Dominum, qui tempora ſignans,
 Auxilio numquam deſinit eſſe ſuis.
Mœſtitiâ affecit, ſed qui modo vulnera fecit,
 Ille idem medicam mox tibi reddet opem.
Invitus, fateor, tales ſe accinxit in iras,
 Nec propriâ quemquam ſponte perire cupit.
Quod calcant inopes crudi juga ſæva tyranni,
 Juraque pervertunt inſidioſa piis:
Quod nulli eſt æqui ratio, flectitque tribunal
 Gratia vel munus; num probat iſta Deus?
Unde hæc ſunt dices, ſi Jova haud fecerit auctor?
 Num bona, nonne ejus prodit ab ore malum?
Cur contra Jovam dictis inſurgit iniquis,
 Qui pro peccatis vix leve ſentit onus?
Quin noſmet potiùs trutinæ moderamine rectæ
 Pendimus, & verſo fundimus ore preces?
Alme Deus! qui templa colis procul ardua olympi,
 Reſpice nunc panſas in pia vota manus.
Nos, eheu! curvos ſequimur per devia greſſus,
 Externæ procul hinc orbita legis abeſt.
Defectrix gens noſtra fuit populuſque rebellis,
 Non impunè tamen res ſcelerata tulit.
Perſequeris nos more hoſtis, atque obtegis irâ,
 Nec finem cladis bellicus enſis habet.

Te,

Te, Jova! interea nube & caligine velas,
Ne noſtræ penetrent in tua vela preces.
Nos viles animas, fœdæ ut purgamina terræ,
In medio iſtius gentis ineſſe ſinis.
Dilatant patulis contra nos rictibus ora,
Nec mors, nec clades, nec pavor ullus abeſt.
Hinc lacrimæ largis humectant lumina rivis,
Maxima de parvis fontibus unda fluit.
Nec prius areſcent flentes in flumina venæ,
Vulnera quàm clemens viderit iſta Deus.
Afficiunt oculi turbatam in pectora mentem;
Nata Sion! cauſsâ pectora mœſta tui.
Immeritò me contra hoſtis venabula tendit,
Ut ſolet immites qui capit arte feras.
En jaciunt lapides, & ſaxa minantia torquent!
In foveam ſubitò mors truculenta rapit.
Supra me exundant multis vaga flumina rivis,
Ut me nil aliud quàm periiſſe putem?
Inclamo numen, lacco me Jova profundo
Audiit, atque omnem juſſit abeſſe metum.
Jova mihi patronus erit, quo vindice fretus,
Vita mihi in mediis eſt mea tuta malis.
Cerne, Deus, judexque! æquo moderamine libra,
Quæ mala pertulerim, quanta ferenda mihi.
Non te quæ tacito ſecum ſub pectore muſſat,
Nec fugit illa oculos ultio ſæva tuos.
Probra audis, noſtique animi ſecreta latentis,
Cognita, quæ dicunt, quæ meditantur, hàbes.
Seu ſurgunt, placidove locant ſua membra cubili,
De me perpetuò quod modulentur habent.
Redde vices, meritaſque luat gens impia pœnas,
Et referant factis præmia digna ſuis.
Tu defende pios, & forti protege dextrâ,
His animi invigilet cura benigna tui.
Aſt illos diræ, & crudelis vexet Erynnis,
Atque ardens furiis torva Megæra ſuis.
Quantum irâque odioque potes, tot concipe flammas,
Ne videant cœli tegmina celſa tui.

CAP. IV.

QUomodo ſordeſcit rutilis fulgoribus aurum,
Et templi lapides compita cuncta terunt!
Nata Sion, quondam obriſo pretioſior auro,
Facta eſt ut vilis terrea teſta luti.
Ecce! phocæ jactant catulos atque ubere paſcunt:
Nata Sion duræ cor ſtruthionis habet.
Quomodo adhæreſcit lactentis lingua palato,
Nec datur infanti quâ levet eſca famem!
Quomodo deliciiſque fluens, veſtitaque cocco
Gens inter cineres ſtercore fœda jacet!
Nec ſubito Sodome flagrans à ſulfure pœnas,
Quàm longo Solyme fracta furore dedit.
Non lac candidius, nec nix eſt pulcrior alba,
Formoſus quondam quàm Nazaræus erat.
Non ſic effulget rubeo carbunculus igne,
Pulcraque ſapphiros vincere forma poteſt.
Quomodo nunc nigrâ vultus fuligine pallet!
In vicis faciem lurida membra negant.
Utque arens lignum, ſic imis oſſa medullis,
Carne carens tenuis vix tegit oſſa cutis.
Quomodo, quos rabies conſumit tabida edendi,
Hoſtili cupiunt oppetiiſſe manu?
Et ſatius ducunt effuſam in vulnera vitam,
Quàm victum ſterilis prata negare ſoli.
Quomodo maternos genitrix oblita favores,
Sic ſuâ funeſtâ pignora clade vorat?
Jova furens laxas irarum effudit habenas,
Nata Sion avido funditùs igne perit.
Quis regum Solymam, quis totius incola terræ,
Vaſtatam hoſtili crederet eſſe manu?
Sic vates peccata luunt, delicta ſacerdos,
Et gens innocuo ſanguine tincta manus:
Cum cæci plateis errant, adſpergine veſtis
Sanguinis & fluido tincta cruore madet.
Hinc tamen impuri clamant procul eſte profani,
Ne tangas tetro fœda cruore, cave.
Interea celeres ſparſis in gentibus errant,
Exſilii dicunt parva futura mora eſt.

Quo

Quos facies Jovæ peregrinis expulit oris,
Quos vultu non eſt intuitura ſuo.
Cùm neque trux ſenibus nec myſtis parſerit hoſtis,
Momento Solymem poſſe redire putas?
Intereà auxilii nos ſpe lactamur inani,
Ægypti fruſtrà cùm ſpeculamur opem.
Impediunt, quàcunque imus, venabula greſſus;
Mœſta dies, ſummus jam mihi finis adeſt.
Pernices ſuperant aquilas, hoſteſque ſequuntur;
Aërios montes, ſeu loca ſola petunt.
Spes quæ ſola fuit, quâ vitæ traximus auram,
Quæque inter gentes lætior umbra foret;
Jovæ, unctus, ſacrâque caput perfuſus olivâ,
Nunc etiam hoſtiles incidit in foveas.
Gaude Hutzi tellus! plaudens læteris Idume!
Pocula lethifero mutua felle bibes.
Ebria eris, diſcincta ſinus, nudataque corpus,
Vix mentis compos terra futura tuæ.
Cum tua Jova, Sion! tandem delicta piârit,
Tunc poſtliminii jus habitura tui es.
At te cum patriis, Edom! rejecerit oris,
Nulla dies longi meta doloris erit.

CAP. V.

JOva! memor noſtri, triſtes adverte querelas,
Quæque ferunt hoſtes probra pudenda vide.
Ecce peregrinus noſtras novus advena ſedes
Occupat, & culti jugera lata ſoli!
Pupilli ſumus, & ſoboles orbata parente,
Et viduæ mater tædia ſortis habet.
Nec gratis fruimur currentis munere lymphæ,
Inque focum gratis cædere ligna nefas.
Incumbit collo qui nobis inſidet hoſtis,
Et veluti indomiti terga fatigat equi.
Cum panem ſupplex poſco, nos accola Nili
Negligit, Aſſyrius nil mea vota facit.
In tua peccârunt noſtri mandata parentes,
Nos iræ luimus fulmina ſæva tuæ:
Imperium patimur crudi ſervile tyranni,
Sed quis ſervili liberet imperio?

Pauxil-

Pauxillum victûs multo diſcrimine vitæ
  Quærimus, & ſterilis non caret enſe locus.
Atra cutis calido ceu furni obduruit antro,
  Præſtaret dicas enecuiſſe fame.
Vim patitur virgo, nec fœdis abſtinet auſis,
  Invita impurum femina paſſa nefas.
Suſpendunt teretis proceres ex arbore trunci,
  Canities illos nil reverenda movet.
Deduntur juveneſque molæ, piſtrinaque verſant;
  Succumbunt pueri, ſic grave vexat onus.
In portis legeſque ſilent, ceſſatque ſenatus,
  Lugubri juvenes carmina voce fremunt.
Nec ludunt choreis, nec ducunt ordine ſaltus;
  Heu capiti cecidit læta corona meo!
Væ peccâſſe mihi, ſcelere irritâſſe Tonantem!
  Hinc oculis tenebræ, languida corda pavent.
O mihi cara Sion, non parvi es cauſſa doloris!
  Cùm vulpes habitent per ſacra templa feræ.
Tu, Jova! alterni vicibus non ſubderis ævi;
  Qui fueras, idem tu quoque ſemper eris.
Tu judex æquis orbem moderaris habenis;
  Fixaque ſunt ſolii juraque faſque tui.
Redde iterum me, Jova! tibi, ut mea pectora vertam;
  Et renova noſtros, ceu fuit antè, dies.
Num nos omnino ſpernes, ſic concitus æſtu es?
  Æternùm ut nullo ſæviat ira modo.

FINIS.

GULI-

GULIELMI HOGÆI
PARAPHRASIS
JOBI
POETICA.

CAP. I.

TErra olim, roſei ſurgunt ubi lumina Phœbi,
(Cum jam cæruleo manè exit in æthera lecto,
Præcipiteſque fugat ſtellas, nocturnaque pellit
Lumina, ſidereas abigens ex æthere turmas)
Uzza vocabatur: Poſt ſecula plurima tandem
Magnificum Heroem (tantis natalibus una
Nobilitata fuit) ſanctum produxit Iobum.
Illi animi purâ Dominum pietate colebat,
Semper & innocuum ſine labe exegerat ævum,
Flagitium & ſceleris fœdi contagia vitans
Aſſiduè, cœtuſque malos fonteſque malorum.
2 Maſculeos genuit viridanti robore natos
Septem, tres numero formâ præſtante puellas.
3 Illi blanda quies tranquillæque otia pacis
Cuncta miniſtrabant jucundæ commoda vitæ:
Namque ovium, tenero campi quæ gramina roſtro
Ad fluvios ſalientis aquæ creſcentia tondent,
Millia ſeptem habuit, magnos ter mille camelos;
Nec non quingentas aſinino è ſemine matres:
Ac valido totidem juga dorſo appenſa trahentes,

Aſſidue

Aſſidue glebas ferro frangente tenaces
Vaſta laboriferi ſubigebant arva juvenci.
Et domus auratis latè radiata tapetis
Innumeros habuit per amœna palatia ſervos:
Uſque adeo in terris longe fuit ille ſupremus,
Manè novo radiis rutilus quas tundit Eois
Phœbus, ut æquoreis nitidum caput exſerit undis;
4 Ergò alacres certis epulas ſtruxêre diebus,
Inque vicem læti convivia lauta parabant,
Ædibus in propriis habitantes, maſcula proles;
Tres quoque participes pariter fecêre ſorores.
5 Jamque dies feſtis epulis cùm addicta veniret,
Formoſam ſobolis ſeriem collegit in unum;
Æternumque patrem lacrimis vultuque ſupino
Sollicitat, geminas tendens ad ſidera palmas;
Effunditque preces: aliiſque ſopore ſolutis,
Ante jubar ſolis ſomnos diſcuſſit inertes,
Atque torum liquit, juxtaque altaria cædens
Corpora ſacrificis animantûm exurere flammis
Dat, conſanguineam numero referentia turbam.
Namque meo, dixit, generata è ſanguine proles
Rebus erit nimium nimiumque elata ſecundis,
Labeturque Dei ex animis reverentia vanis,
Forſitan & laxas ſceleri permittet habenas.
Nec ſatis eſſe putat ſemel hunc præſtare laborem,
Sed quoties alacres repetunt convivia nati,
Hos toties ad ſacra vocat: tum pectore puro
Auxilium cœleſte petit, numenque ſupernum
Cæde laboriferi colit imploratque juvenci.
Panditur interea limen radiantis olympi;
Protinus Angelicæ volitant ſimul agmina turbæ
Sideream in ſedem, ſatanaſque intervenit audax:
Quem ſic aggreditur ſuperi Regnator olympi:
Tu quibus hic tandem veniens te ſiſtis ab oris?
Ille refert, ſceleris quaſi nil ſibi conſcius atri,
Innumeras conſtante vias errore replebam,
Sæpe agili varias ſolitus pede carpere terras.
8 Tum Deus arcanæ cernens penetralia mentis:
Ergóne ferventi ſtudio conaris Iobo
Stulte veneniferas odii jactare ſagittas,
Qui ſemper mea jura colit legeſque verendas;
Qui ſcelerum genus omne fugit; quem vincere conſtat

Inſignes

Inſignes pietate viros, quoſcumque capaci
Terrarum immenſus gremio complectitur orbis?
9 Nonne, inquit ſatanas, cauſſis ingentibus ille
Incitus uſque animo recipit tua juſſa benigno?
10 Nonne ita conſervas ipſumque torumque laremque,
Ut, licet à dextra trepidet pariterque ſiniſtra,
Tutus ab ambigui maneat diſcrimine fati?
Auſpice te quamcunque animo ſpem nutrit avaro
Fit citò, & innumeros finis beat alma labores.
Auſpice te magnos ſibi colligit æris acervos,
Creſcit opum, creſcit pecudum fœcunda propago.
11 At vaſtas ſemel aufer opes modò, ſic tibi certè
In faciem rabidum cito conſpuet ille venenum.
12 Rettulit omnipotens nutu qui cuncta gubernat:
En! tibi committo quidquid ſibi vendicat ille,
Dirue, dede neci; ſiſtat tamen iſta furoris
Præcipitem tibi meta gradum: crudelis in ipſum
Ne ſis: hâc furias ego lege coerceo veſtras:
Ille Dei adſpectum fugiens volat ocior Euro,
Horridus, acer, atrox, ſpirans bellum, arma, ruinas:
13 Fortè dies aderat ſoboles quâ tota coibat
Ædibus in fratris, natu qui maximus; illic
Viſcera manducant pecudum, atque impoſta caniſtris
Dona laboratæ ſegetis, vinoque redundant.
14 Interea ceſſante domi genitore propinquat
Nuncius, & dominum miſerandâ voce ſalutat,
Ecce boves duras terræ jam vomere glebas
Verſabant, juxtaque aſinis carpentibus herbam,
15 Protinus indomiti rapuêre utroſque Sabæi,
Et famulos necuêre tuos: ſine parte pericli
Solus ego fugiens tibi fata hæc triſtia narro.
16 Vix bene defierat, ſubitò venit alter & inquit:
Æthereo delapſa polo vaga flamma repente
Uſſit oves, uſſit famulos: ſine parte pericli
Solus ego fugiens tibi fata hæc triſtia narro.
17 Vix benè defierat, ſubitò venit alter & inquit:
Agmina Chaldæi tria collegêre feroces
Fortia, & ingentes ſecum rapuêre camelos,
Et famulos necuêre tuos: ſine parte pericli
Solus ego fugiens tibi fata hæc triſtia narro.
18 Vix benè defierat, ſubitò venit alter & inquit:
Fortè tuo cuncti juvenes de ſemine nati

Fraternam ſubiêre domum, lætique ſedebant,
Dulciaque appoſitis comedebant fercula menſis,
Et multo in primis hilarant convivia vino.
19 Ecce Eurus rapidus deſerta per avia ſpirat,
Inque domum volitans flabris agitare tremendis
Incipit ille ferox, everſiſque undique fulcris
Quaſſa domus ſubitâ cecidit miſeranda ruinâ,
Et natos nataſque tuas mox obruit omnes
Una ſtrage ſimul ſubitò: ſine parte pericli
Solus ego fugiens tibi fata hæc triſtia narro.
20 Hæc ſimul attonitas fama horrida venit ad aures
De nece natorum, ferro radiante capillos
Diſſecuit, veſtemque ſuam laceravit, humique
21. Procubuit, ſupplexque Deo mox ora reſolvit,
Effundens humilem ſedato pectore vocem,
Incurvanſque caput lacrimis ita fatur obortis:
Olim ego communis luteo de ventre parentis
Nudus eram egreſſus, nuduſque revertar in illum;
Dona dedit Dominus; mihi qui dedit, abſtulit idem:
Semper honos nomenque Dei laudeſque manebunt.
22 Uſque adeo quamquam toties vexatus Iobus,
Numquam laxa dedit rabidæ retinacula linguæ,
Nec Domino ſtolidis maledixerat ille labellis.

CAP. II.

PAnditur interea domus omnipotentis olympi,
Conciliumque vocat mundi Pater atq; hominum Rex
Sideream in ſedem, ſatanaſque intervenit audax,
Nec metuit ſanctæ comitem ſe adjungere turbæ.
2 Tum Pater ætherei graviter ſic fatur olympi:
Tu quibus hic tandem veniens te ſiſtis ab oris?
Ille refert, ſceleris tamquam haud ſibi conſcius atri,
Innumeras conſtante vias errore replebam,
Ingentem celeri ſolitus pede cingere terram.
3 Tum Deus arcanæ cernens penetralia mentis:
Ergóne ferventi ſtudio conaris Iobo
Stulte veneniferas odii jactare ſagittas,
Qui ſemper mea jura colit legeſque verendas,
Qui ſcelerum genus omne fugit, quem vincere conſtat
Inſignes pietate viros, quoſcumque capaci

Terrarum immenſus gremio complectitur orbis?
Ante illum pietas decoraverat aurea, nec jam
Præcipitat dubium tranſverſa per avia greſſum:
Sed veri rectique colit ſervatquè tenorem
Antiquum, nec fata virum tam triſtia mutant
Afflictum preſſumque gravi ſua corda dolore:
Illi etenim variis agitarem ut corda procellis,
Non animum movêre meum ſcelerà impia quorum
Mens pia non maculis fuerat ſpurcata pudendis,
Non animum movêre meum ſcelera impia; verum
Ut tecum in dubia durum luctamen arena
Exſuperans tandem & victricia ſigna reportans
Victor magnificos ageret poſt bella triumphos.
4 Sed neque jam ſatanas operâ ſtudioque nocendi
Feſſus erat, damnis cumulat damna horrida, luctus
Luctibus inſequitur, miſerumque dolore dolorem,
Ergò acies iterum renovat, rerumque potentem
Talibus irritat Dominum; ſeſeque ſuoſque
Objiciet variis quiſquam, mihi crede, periclis,
Dummodo non propriæ ſubeat diſcrimina vitæ,
5 Vulneribus pateat corpus modò; ſic tibi certè
In faciem rabidum rabido vomet ore venenum.
6. Rettulit Omnipotens nutu qui cuncta gubernat;
En! tibi permitto illius pulcerrima membra
Arbitrio cruciare tuo, & transfundere morbos;
Scinde, ſeca, lacera: ſiſtat tamen iſta ruenti
Præcipitem tibi meta gradum; ne exſcindito vitam:
7 Hâc ſaltem furias ego lege coerceo veſtras.
Ille Dei adſpectum fugiens volat ocior Euro,
Atque hominem ulceribus figit mox undique denſis;
Undique, nam talos à vertice plenus ad imos
Totus erat, toto cruciatus corpore morbis:
Morbis, ille quibus miſerè exagitatus in horas
Indoluit magis atque magis, creſcente dolore.
8 Genua labant, trepidæ nequeunt conſiſtere plantæ;
Ergò miſer diſcumbit humi: mox fragmine teſtæ
Ulcera dura fricat, aliquà relevare laborans
Ulcera, ſanguineo paſſim manantia tabo.
9 Hæc uxor lacrimoſa videns laxata profanis
Frena dedit furiis, ſtolidiſque ita vocibus infit;
Uſque adeo prorſus remanent expertia mentis
Corda tibi, ut cupias animo ſpes fingere vanas,

 Eventumque

Eventumque optare bonum, licet actus iniquis
Caſibus & dubiis, minitanti ſorte, procellis?
Funde preces: maculas cæcæ lacrimare pudendas
Nequitiæ: * hoc facto ſubitam tibi dextera cædem
Acceleret, miſeræ ſpatium citò contrahe vitæ.
10 Ille refert merita graviter ſuccenſus ab ira,
† Nunc pro conſilio ſano tibi debeo grates
Femina, tu veſtri longe ſtolidiſſima ſexus
Femina! Quid? cùm tanta Deus mihi dona dediſſet,
Non etiam exſpectem genitorem poſſe minari,
Æquo animo horriferæ patiens fera flabra procellæ?
Uſque adeo quamquam toties vexatus Iobus
Non umquam rabidæ laxat retinacula linguæ.
11 Quam primum attonitas hæc fama advenit ad aures
Horrida; tres illi ſociali fœdere juncti
Antiqui comites Eliphazus gente Temanus,
Et Suchitarum Bildadus origine natus,
Atque Namathites Zopharus ſua linquere tecta,
Et pede pernici patriis diſcedere ab oris:
Atque ita conventi terram petiêre feracem,
Heſperiæ diverſa plagæ quæ ſubjacet Euris.
12 Ergò procul comitem ſimul ac vidêre jacentem
Ulceribus denſis uno tamquam ulcere toto
Corpore conſperſum, ah! quantum diſtabat ab illo
Qui nuper multis præclarus honoribus ingens
Laude ferebatur, tetigit quoque vertice cœlum;
Quique vocabatur patriæ laus maxima terræ,
Et populi tutela ſui quos vixerat inter,
Hunc ſimul ac vidêre, comam ſibi pulvere ſpargunt
Et flentes laceras traxêre à pectore veſtes.
13 Cùmque propè accedunt, lacrimantes ſqualida terræ
Corpora projiciunt. Septem ſine murmure noctes
Sederunt totidemque dies, nec verba loquuntur
Dulcia, vitantes ſtrepitumque ſonumque loquendi,
Ne cumulent miſerum cupidi relevare dolorem.

C A P. III.

TAndem ora Jobus in querelas ſolverat
Dolore longo languidus, nec propriis

Male

* *Sic Beza locum hunc interpretatur.* † *Ironia.*

Malè ominari abhorruit natalibus.
2 Sic ergò vocem tollit ille lugubrem,
Mœſtiſque pulſat ætherem ejulatibus.
3 Lux illa pereat quâ creatus ſum miſer;
Nox illa pereat, nuncium quâ venerit
Proles in orbem venerit quod maſcula.
4 Lux illa nigris ſit tenebris obſita,
Rerumque nulla conditori cura ſit,
Gratoque cunctis lumine haud reſplendeat.
5 Imago mortis illam obumbret tetrica,
Densâque tota nube lateat obruta:
Illam nigredo reddat horrendam omnibus,
Quicumque fines ultimos terræ colunt,
Quoſcumque clarâ percutit ſol cuſpide.
6 Nox illa nigris ſit tenebris nigrior,
Numquamque ſociis juncta ſit poſthac ſuis,
In menſiumque calculum non prodeat:
7 Planèque fiat illa ſolitaria,
Mœſtoque penitus horreat ſilentio.
8 Quos torquet angor atque lamentabilis
Dolor, ſuæque ignobilis vitæ piget,
Sortem querentes flebilem, atrociſſimis
Hanc exſecrentur exſecrationibus.
9 Ejuſque quando acceſſerit crepuſculum,
Caligo ſtellas univerſas obtegat:
Lucem diurnam exſpectet uſque languida,
Fallatur autem atque inde triſtis mœreat.
Nec ejus oculis dulcis auroræ jubar
Appareat nec ſplendeat gratiſſimum.
10 Cur non in illam congeram diras preces,
Quæ matris uteri clauſtra reſeravit meæ,
Nec me futuris miſeriis ſubtraxerat?
11 Cur non in auras vita noſtra evanuit,
Et in ſepulcro ſum repentè conditus,
Quando parentis primum ab alvo prodii?
12 Quare papillas blanda nutrix obtulit
Mihi? ſinuque condidit? vel aëris
Injurioſo ab impetu defenderat,
Cunis in ipſis faſciis circumplicans?
13 Nam ſic cubâſſem protinus feliciter
Exſors laboris & doloris anxii,
Conſors quietis & perennis otii,

14 Cum

14 Cum regibus qui regna terræ rexerant,
Magnatibuſque, qui ſepulcrorum ſibi
Struxêre moles maximas, ditiſſimas
Pulcrèque pictas in locis ſilveſtribus:
Quorum leones ſæpe terram permeant,
Quorum volucres ſæpe ramos pervolant,
Sed deſtituti ſunt virorum cœtibus.
15 Aut cum caterva principum potentium,
Qui poſſidebant aureis & æreis
Argenteiſque fulgidas vaſis domos,
In orbe donec vixerant feliciter.
16 Aut more fœtûs, non adhuc qui particeps
Vitalis auræ carpſerat lumen, forem.
17 Hîc ſæva ceſſat improborum injuria,
Carpunt quietem hîc languidi laboribus:
18 Incarcerati hîc liberi ſunt carcere,
Nec ſe virorum pertiment prementium
Vocem tremendam & rauca vocis murmura.
19 Plebeia ſtirps hîc atque ſtemma regium,
Servuſque heruſque nil habent quo diſcrepent.
20 Cur vivit ille, qui procellis turbidi
Vexatur animi, nec quieta littora
A fluctuumque flaminumque viribus
Jam ſpectat, aut ſpectare ſperat poſtmodo?
21 Qui felle vitam amariorem judicat,
Sed melle mortem dulciorem judicat,
Flaviſque nummis ſub ſolo reconditis
22 Hanc anteponit; qui reſultat gaudio
Tumulo reperto, in quo recumbat mortuus?
23 Cur vivit ille, quem Deus doloribus
Circumplicavit undiquaque triſtibus?
24 Mihi profectò vita ſola eſt emori:
Menſâ paratâ lacrimarum flumina
Menſam antecedunt, luctus & ſuſpiria.
25 Nam quod loco omni, omni verebar tempore,
Quod pertimebam corde trepido palpitans,
Hoc prorſus ipſum contigit mihi & meis.
26 Noctes dieſque me pavor circumſtetit,
Nec blandienti ſpe fovebar; attamen
Ingens dolorum nunc tumultus obruit.

C A P. IV.

TUnc Eliphazus præcipuus trium
Honore; & ævi tempore maximus,
Has fervidus voces profudit,
Cæci animi latebras recludens.
2 Forſan dolores accumulabimus
Si colloquemur paucula, ſed tamen
An juſtus ullus jure poſſit
Frena ſuæ retinere linguæ?
3 En ipſe nutantes animos tuo
Sermone firmâſti & trepidas manus:
4 Multoſque verbis roborâſti
Poplite ſucciduo labantes.
5 At nunc iniquis ſors Aquilonibus
Movet procellas; hinc tibi pectora
Vexata ſingultum remittunt,
Et gelidus notat ora pallor.
6 An mentis ergò hæc integra puritas?
Hæc ſpes vocanda eſt? hic Domini timor?
An cuncta tandem evanuêre, &
Cum rapidis abiêre ventis?
7 Ab uſque primis omnia ſeculis
Exempla tecum collige ſedulo:
A ſtirpe cæſos non videbis
Innocuos animique puros.
8 Quicumque ſemen nequitiæ ſerunt,
Fruges acerbas nequitiæ metunt:
9 Afflatus hos magni Tonantis
In cinerem minuit ſolutos.
10 Sic improborum vel ſenio gravis
Ætas, vel ipſo in robore perditur:
Sic fœda ſtirps puellulorum
Flagitiis maculoſa fœdis:
11 Qui ſemper atro dente ferociunt,
Qui dira rauco murmure proferunt;
Tamquam leones & leænæ,
Et catuli rabidi leonum.
12 Clam fortè acutis auribus imbibi
Paucos ſuſurros nocte ſub algida,

13 Ut membra torpor alligabat
Implacidis relevata curis.
14 Mox terror ingens & penetrat tremor
In oſſa cuncta, & protinus artubus
Horrore tanto diſſolutis,
Conſtiterant rigidi capilli.
15 Namque ante vultus tranſierat meos
Demiſſus ad me flammifer Angelus;
Demiſſus, ut ſanctam doceret
Juſtitiam Domino placentem.
16 Mox ille greſſum ſiſtit, imaginem
Quamdam videbam; non tamen illius
Formam notabam, quæ nequibat
Corporeis oculis notari.
Tandem ille rupto pauca ſilentio
17 Levi ſuſurrat murmure: num Deo
Se juſtiorem quis putabit
Stirpe hominum fragili creatus?
18 Non ille ſanctis nititur Angelis,
Quos ala pennis evehit aureis,
Delirio captasque ridet
Cœlituum celebres choreas.
19 Quales videntur ante oculos Dei,
Qui terram inertem & pulvereas domos
Tenent coloni, & mox vorantur
Vermiculis avidiſque blattis?
20 Hos Phœbus alto ut ſurgit ab æquore
Mors raptat atris unguibus, uſque quo
Laboribus feſſus diurnis
Currat in Heſperium profundum:
Raptoſque nemo reſpicit omnium
Quos terra geſtat, nec niſi ſubdolis
Unus vel alter forte mutam
Proſequitur lacrimis favillam.
21 O pompa mundi, gloria, vanitas,
Laus, fama, ſplendor, magnificentia!
O quàm repentè ab his volatis
Vos rapidis fugitiva pennis!
Ad regna Averni triſtia confluunt:
Sanare nullis ſcilicet artibus
Novere ſeſe, cum propinquat
Mors gravis impatiens medelæ.

C A P. V.

NUnc voce ſtellas percute flammeas,
Nunc voce valles percute concavas,
Ut icta vocalis remittat
Aura tibi ſonitum loquacem:
An ullus oris orbis in ultimis
Sic te dolentem commiſerabitur?
An turba juſtorum querelis
His faciles adhibebit aures?
2 Vir mentis impos rebus in aſperis
Spem ponit omnem, & frena dat impiis
Furoribus, greſſuque currit
Præcipiti temerè in ruinam.
3 Vidi ipſe talem ſæpè ego floridum
Frondoſa latè brachia pandere,
Radice fultum nil timenti
Horriferæ fremitum procellæ:
Vidi, ſed alti ut vox tonuit Dei,
Ætherque ſævis increpuit minis,
A ſtirpe mox vulſus tremendum
Lapſus humi ingeminat fragorem.
4 Proles periclis obvia plurimis
Infauſta latè cingitur, orphanos
Aperta vis graſſata natos
Præſidii viduos laceſſit.
5 Dumos repoſtas inter & arbutos
Meſſes latronum diripiunt manus,
Ædeſque perfringunt, & aurum
Et nitidos populant lapillos.
6 Non terra curas, non parit aſperos
Pulvis dolores: gens hominum tamen
7 Ad hæc ferenda eſt nata, tamquam
Alta petunt calidæ favillæ.
8 Fortuna * ſi me lubrica ſterneret,
Deum rogarem mox prece ſupplice;

O o Deum

* Id eſt, *Sors vel conditio vitæ.*

Deum fatigarem querelis
Uſque meis miſeroque planctu:
9 Qui mira promit ſigna potentiæ,
Quorum profundam nemo voraginem
A ſummo ad imum emetietur,
Nec numero reputata certo
10 Comprendet: amplis qui rigat imbribus
Verſata duris arva ligonibus;
Ut rideat blandè colonis
Fulta ſeges ſtipulis decoris;
11 Qui ſæpe tollit ex humili loco
Preſſos iniquis corda doloribus,
Inter togatas aulicorum
Ut ſedeant hilares catervas:
12 Qui callidorum conſilia obruit,
Et vana reddit prorſus & irrita:
13 Qui fraudulentos jure captos
Fraude ſuâ ſuper aſtra ridet;
14 Et mentis illis lumine fulgidum
Perfundit atris ſic tenebris diem,
Ut ambulans greſſumque firmans
Cæca ruat chaos in profundum.
15 At impotentes munificus trahit
A vi potentum & fraudibus impiis;
16 Ne pauperum ſpes obruatur,
Impietaſve animos reſumat.
17 O ter beatum! quem pater optimus
Curâ paternâ criminis arguens
Caſtigat, haud a ſtirpe vulſum
In barathri tenebras relegat:
Fac ergò vanos ne foveas metus,
Mœrore torpens pectora marcido;
Priſcam reducet ſanitatem
Omnipotens tibi rector orbis.
18 Infligit idem vulnera corpori,
Idem repellit vulnera ſedulus;
Unâque morbum ſæpe dextrâ,
Et placidum medicamen adfert.
19 Utcunque cinctus mille periculis
Dextrâ, ſiniſtrâ mille periculis,
Tu turbidæ fruſtrà procellæ
Terrificos trepidabis æſtus.

20 Te

20 Tellure cultâ vota colentium
Fallente, numquam lethiferâ fame
Perdêre, numquam pertimebis
Horriferi fremitum duelli.
21 Clades, ruina, incendia, vaſtitas
Ventûra mentem non quatient tuam:
Tu liber à linguæ flagello
Sub Domini latitabis umbra:
22 Tu vaſtitatem, incendia, prælia
Ridebis, ipſam & lethiferam famem;
Nec te ferarum infeſta turba
Prædam avido laniabit ore.
23 Quin bruta tecum fœdera ſancient,
Et ſaxa tecum fœdera ſancient;
Ne vomerem hæc lædant, vel illa
Dente terant ſegetum catervas.
24 Ædes beabit candida pax tuas:
Quies penates incolet aureos:
Fauſtoſque ſucceſſus habebis:
Ex animo tibi vota cedent.
25 Semen videbis tam numerabile,
Quàm nata campis gramina floridis,
Quos rara fœcundat pruina
In liquidas glomerata gemmas.
26 Videſne meſſem ruſticus ut ſuam
Serò recluſum volvat in horreum?
In ultima ſic tu ſeneƈta
Ad placidum venies ſepulcrum.
27 Hæc oſcitanti non ſtudio mihi
Quæſita tandem vera reperta ſunt:
Ampleƈtere ergò veritatem
Hanc geminis violenter ulnis.

CAP. VI.

Ast hunc Iobus talibus mox excipit,
Acri dolore percitus:
2 O ſiquis adſit æſtimator candidus!
Qui lance juſtâ penderet
Noſtros dolores altera in trutina locans,
Gravidamque arenam in altera;

3 Quàm jure trutinam confiteretur meam
Longè elevare proximam?
Immane pectus degravat pondus meum
Rabidi doloris: hinc mihi
Laſſus fatiſcit ſpiritus, gemitum gravem
Lento trahens a gutture,
Ac vix anhelis graviter obluctans valet
Vox egredi pulmonibus.
4 Rerum creator jactat in me ſpicula
Sævo veneno fervida;
Sævo veneno, quod vigorem corporis
Animique prorſus ebibit:
Et undiquaque me tremendis obſitum
Circumdedit phalangibus.
5 An voce aſelli conqueruntur rancidâ
Per prata late florida?
Aut an querelam ſuſcitat famelicam
Taurus boatu languido,
Herboſa latè dum pererrat jugera,
Et grata tondet gramina?
Aut membra feſſus explicat languentia,
Rivi fluentis ad latus?
6 Ecquem ſaporis penitus expertem cibum
Guſtaveris, niſi hic ſale
Sic condiatur ut novus redeat ſapor,
Novamque gratiam adferat?
Talem videmus eſſe partem candidam,
Flavum tenello tegmine
Ovi implicantem, quam niſi adſperſam ſale
Comeſſe quis non deneget?
7 Sic jam palato cuncta ſordeſcunt meo
Sapore caſſo, ſcilicet
Me morbus ulcerum hinc & hinc ſcatentium
Fœtore ſuffocat gravi:
Quæ fœditatis me manus quidquam auferat
Quondam abnuebam tangere.
8 O ſi benignus vota concedat Deus!
Nec aure ſurdâ reſpuat!
9 O morte ſubitò perdat! ô dextram exſerens
Vitam enecet miſerrimam!
Vitam uſque duris obrutam moleſtiis:
10 Namque aſpero ſic ſuaviter

Me

Metas dolori poneret; ſic arduas
  Evincerem moleſtias:
Ne parcat animam ſegregare à corpore;
  Nam ſegregata à corpore
Volabit altum in ætherem: Quid? quod meis
  Sermonibuſque & moribus
Divina populis omnibus myſteria
  Legeſque ſanctas prodidi?
11 Quæ roboris mî ſtulta confidentia
  Adblandiendo ſuadeat
Optare vitam longiorem? quæ mihi
  Mentem incitet veſania
Sperare, tanta poſt malorum flumina,
  Ævum beatum degere?
12 An me creavit ferreum rerum Parens
  Aut ſaxeum, tot languidi
Perferre morbos corporiſque, & turbidos
  Animi dolores anxii?
13 An ſpes opis vel ulla jam reſtat mihi?
  Aut arte doctâ ab anxiis
Feliciter me ſubtraham doloribus,
  Priſcum reducens gaudium?
14 Adverſa cum ſors intonat, fraternitas
  Fratrem levare fratribus
Sævis doloris innatantem fluctibus
  Suaderet atque impelleret:
At cæteris vappa iſte cum balatronibus
  Dei timorem negligit.
14 Vicini, amici, & quos mihi firmiſſimis
  Neceſſitudo vinculis
Junxit, relinquunt deſtitutum ab omnibus
  Rebus laborantem in malis:
Cunctorum in auras avolat favor leves,
  Torrentis inſtar fluminis:
16 Torrentis atro bruma quem ſtringit gelu,
  Nives ſuperfuſæ tegunt.
17 At cum teporem ſol reducit aureus,
  Æſtu rigorem temperans,
18 Repentè rivos in liquentes ſolvitur.
  Hi varia tranſcurrunt loca
Latè, nec ullis finibus coerciti
  Altum ſonanti murmure;

Diſperſa

Diſperſa donec hinc & illinc agmina
Spectantium oculos fugerint.
19 Ad hos Temani principes olim, & ſimul
Lectis Sabæi copiis,
Labore & æſtu languidi greſſum trahunt,
Pedeſque feſſos incitant,
Laborioſas ampla ſpes levat vias.
20 Optata ventum eſt ad loca,
Quærunt laboris præmium, liquidas aquas
Sitim levare torridam;
Hinc inde quærunt, nec reperiunt uſpiam;
Rediêre ſanguinario
Rubore vultus denotante conſcios
Laboris haudquaquam utilis.
21 Sic noſtra veſtri ſpes favoris credula
Dilapſa prorſum eſt in nihil;
Dum nunc videtis perfidi caput meum
Rapidis procellis obrutum:
Cor palpitatis, ora pallor inficit,
Et alligat ſenſus ſtupor.
22 Num vos rogavi voce lamentabili?
Aut ora ſolvi talibus?
O arduis adferte opem periculis!
Et me laboris anxii
Onere levatum liberate arctiſſimis
Queis implicor jam anguſtiis:
O vos amici damna ſortis aſperæ
Lenite, & amiſſas opes
Gazaſque larga porrigentes munera
Meas mihi reducite!
23 Nam nunc feroci deprimit me dexterâ
Dira impotentûm audacia.
24 Quis noſter ergò nunc ſit error edoce?
Mox frena pertinaciæ
Addam; ſeverum haud veritatis vindicem
Rectè monentem reſpuam.
25 Quantum decoris ponderiſque & gratiæ
Aptis adhæret vocibus!
Sed nil leporis verba comitatur tua;
Nullum ſalis veſtigium.
26 Cur aſperis me vocibus laceſſitis
Effutientem inania;

Dum

Dum nunc minacem dirigit mors cuſpidem?
Namque hinc mea verba tranſvolant
Auræ voluceris inſtar abſque pondere,
Magno licet cum murmure.
27 En! vos amico incogitanti conditis
Præceps lacunam ut irruam:
Pupillum & inopem frangitis conviciis,
Animumque turbidum angitis:
Et ſiqua nobis ſpes ſuperſit funditùs
Subitâ ruinâ ſternitis.
28 Huc mentis aciem intendite; & videbitis
Num lingua falſum effutiat.
29 Mutate mentem, opinionem vertite,
Nam verba vera diximus:
Mutate mentem, damna perpeſſi aſpera
Juſtas querelas fudimus.
30 An ſum locutus impia? an prudentiæ
Me plane inanem creditis?
Adeoque ſenſu deſtitutum, ut non queam
Fandum & nefandum cernere?

CAP. VII.

NOnne præſcripſit Dominus fugacis
Terminos vitæ? poſuitque metas,
Quas valet nemo ſuperare vaſtæ
Incola terræ?
Nonne conductos imitamur ære
Servulos omnes, ubi vel recenti
Manè ſol profert caput, aut recondit
Veſpere nigro?
2 Servus obſcuras tenebras anhelat
Noctis, ut merces veniat laborum,
Utque tranquillum requieta carpant
Membra ſoporem.
3 Sic ego mortem cupio, dolores
Quæ mihi mœſtos levet, & labores
Finiat longos, rapiatque in alti
Culmina cœli:
4 Nam rotas feſſi ut Pyroentis æquor
Lavit, in ſtratis requietis expers

De-

Deprecor noctem, roſeamque lucem
Sæpè repoſco:
Nàm meos artus agitatus omnes
Uſque conſtanti crucior tenore,
Donec auroræ jubar antevertat
Lucifer almæ.
5 Obſidet carnem fera turba noſtram
Vermium; glebis cutis obvoluta
Pulveris cunctos propiùs tuentûm
Terret ocellos.
6 Blanda ſors quovis radio avolavit
Ocior denſam peragrante telam;
Ulla nec jam ſunt mihi poſt priorem
Gaudia vitam.
7 Ah! potens rerum genitor, memento
Flabra gens noſtra eſt animæ fugacis,
Quæ pigræ nobis vegetat movetque
Pondera molis:
Illa cum fugit tenues in auras,
Nil ſumus præter gelidum cadaver,
Putridis eſcam gregibus futuram
Vermiculorum.
8 Nullus in mundo faciem videbit
Poſtea (nec tu Deus ipſe) noſtram,
Mors ut obſcuro moribunda membra
Condidit antro.
9 Nam velut nubes, modò quæ tegebat
Solis aurati radios decoros,
Prorſus in fumos citò diſſoluta
Tranſit inanes:
Unicus finis manet, una vitæ
Meta mundanos ſequitur colonos,
Scilicet cæcis tenebroſa condent
Antra cavernis.
10 Hic jacent longis tenebris ſepulti,
Nec domum rurſus veterem ſubire
Fas; nec antiquam gelido ſub antro
Ducere vitam.
11 Ergò nec juſtas reprimam querelas,
Quas miſer fundo lacrimis profuſis:
Certa nec noſtris adhibebo cautus
Frena labellis.

12 Tunc

11 Tune me tantum, Pater alme! finxti
Quantus eſt pontus? tumidive ponti
Monſtra, tam duris clypeata ſquamis
Grandia cete?
Sin minus, quare, Pater! actiones
Perſpicis cunctas oculo ſagaci?
Nec tibi quidquid malè perpetravi
Tranſit inultum?
13 Atra nox furvis ſimulatque pennis
Induens cœli faciem ſereni,
Obruit gentes ſub utroque mundi
Axe jacentes:
Lectulus curas relevabit, inquam,
Lectulus dulcem referet ſoporem,
Et mihi blandâ requie dolores
Leniet ægros.
14 At mihi, ſomno redeunte, mentem
Territant diris ſimulacra formis:
Atque monſtroſis animum figuris
Somnia vexant.
15 Ah! piget vitæ miſerum fugacis:
Ah! magis nobis reputo beatos,
Quos tegit ſaxum gelidæ repoſtos
Viſcere terræ.
16 Non enim vivus remanebo ſemper:
Tempus annorum ſubitò meorum
Tranſvolans levem Zephyrum citatis
Deſerit alis.
17 Quantula eſt noſtræ ſobolis propago,
Hanc ut illuſtri jubeas honore
Splendidam claræ radiis decoris
Fulgere famæ?
18 Quantula eſt noſtræ ſobolis propago,
Hanc ut expendas trutinâ ſeverâ
Indies, juſtis ſcelerata penſans
Crimina pœnis?
19 Hinc precor paullum removeto greſſum;
Ore concedas ſpatium quietis,
Donec arentem libero ſalivam
Gutture ſicco.
20 Sum reus; verum tibi quid rependam?
Gentis humanæ venerande cuſtos!

Cur mihi ſemper miſero ſagittas
Dirigis atras?
Dirigis ſævas odii ſagittas:
Ipſe ſum pondus mihi non ferendum,
Dum fero tantos animo dolores,
Corpore morbos.
21 Cur mihi numquam ſceleris tenaces
Abluis ſordes? oculiſque culpæ
Semper intentis facies oberrat
Fœda vetuſtæ?
Mox enim nigri tenebris ſepulcri
Obrutus longum capiam ſoporem:
Me ſuperfuſæ tumulus recondet
Ater arenæ.
Ipſe me fato, Pater alme! functum
Quæreres fruſtrà: fugitiva numquam
Umbra poſt mortem gelidos redibit
Rurſus in artus.

CAP. VIII.

JAm, donec reliqui tacent, Iobum
Statim talibus excipit furentem
Bildadus, parili furore ſævus.
2 Tandem deſine, deſine impudenter
Vanæ murmura jactitare linguæ:
Tandem reprime verba, quæ rapaci
Euro ter citiùs volant, in alto
Qui vexat rapidis rates procellis,
Jactans undivagas per æquor alas?
3 An qui legibus adminiſtrat orbem
Leges ſperneret? aut an æquitatem
Ipſe everteret æquitatis auctor?
4 Si proles ſcelus horridum patravit,
Et pœnas ſceleri reportat æquas:
5 Tu tamen Domino manus ſupinas
Tollens ſupplicibus precare verbis:
6 Nil facti tibi conſcius nefandi;
Hoc ſi feceris, ille ceu ſopore
Excuſſo, ſtabilem tibi ſalutem
Præſtans, incolumes beabit ædes.

7 Et ſors principio favens in ipſo
Ridebit tibi termino ſenectæ,
Vultu blandior elegantiorque.
8 Quin patrum ſtudio ſagace cunctas
Ætates animo tuo revolvas:
9 Nam nos nil benè poſſumus notare,
Heſternâ modò luce procreati:
Vita umbratilis eſt in orbe noſtra.
10 An non ſecula te priora planis
Te verum poterunt docere verbis?
11 An non in media virens palude
Juncus creſcit, & inde ſuſtinetur?
An non & mediis virens in undis
Vimen creſcit, & inde ſuſtinetur?
12 Non ſemper tamen inde ſuſtinetur:
Quid? quod in media virens juventa
Quâvis ociùs areſiet herbâ.
13 Tales ſunt quibus excidit ſupremi
Regis mentio mentibus profanis:
Qui coram Domini colunt probantque,
Sed ſecum veneranda juſſa rident.
14 Horum ſpes, veluti ſecuris ictu
Poſtquam trajicitur cadit cupreſſus
Horrendo quatiens humum ſonore,
Planè à ſtirpe reciſa decidet mox:
Horum ſpes domus eſt aranearum.
15 Hac dum permanet in domo jacentes
Ponent corpora molliter, ſed illa
Labetur ſubito repente caſu:
Hanc binis humeris domum labantem
Tentabunt ſtabilire, ſed repentè
Convulſa horrificeam trahet ruinam.
16 Auratæ facis igne procreati
Tangent ſidera vertice, & per hortum
Pandent brachia frondibus decora.
17 Radices quoque firmiter locatæ,
Spectabunt lapides procul latentes
In terræ medio ſinu profundæ.
18 Divini tamen ut ſonat furoris
Procella horrida, ſtirpitùs revulſi
Nullis poſt oculis videntur umquam;
Et qui tam benè floridos videbant

Viſos fortiter eſſe pernegabunt.
19 Hanc ſpem ſcilicet eſſe conſtat horum
Cunctorum, quibus excidit ſupremi
Regis mentio mentibus profanis:
Qui coram Domini colunt probantque,
Sed ſecum veneranda juſſa rident:
Horum divitias, opes, honores
Exſurgens herus alter occupabit.
20 Ecce hæc! ſecula quæ priora monſtrant:
Curas omnipotens videt ſuorum:
Sed ſe conſiliis negat nefandis.
21 Tu noſtras vigilanter ergò voces
Obſerva: tibi rector orbis æquus
Tanto pectora gaudio replebit,
Tanto ut non valeas tenere linguam,
Quin riſu ferias polum ſonoro,
Quin plauſu ferias polum canoro,
22 Et quiſquis tibi parturit dolorem,
Spargetur ſubito rubore vultum:
Hoſtileſque domos polo minantes
Lapſas adſpicies, ſolo jacentes.

C A P. IX.

JObus ergò quæ comes inclitus
Rectè monebat plurima comprobat:
Sed ſtat querelis, atque tenaciter
Cauſſam tuetur (nil titubans) ſuam.
2 Certè iſta noſtris ſplendida veritas
Clarum refundit luminibus jubar:
Verum Tonantis judicis æquitas
Horrore mentem concutit anxiam.
3 Quis ad tribunal judicis illius
Se ſiſtet omni crimine liberum?
Quâ fronte, quamvis millia millium
Objectet illi, deneget unicum?
4 Pollet potentis robore dexteræ,
Pollet ſagacis mentis acumine:
Quis, ejus armis qui caput obtulit,
Pulcrâ refulget clarus adoreâ?
Quis ejus iram provocat igneam,

Et pace blandâ perfruitur tamen?
Vitamque grato degit in otio?
Et vota fauſtum ducit ad exitum?
5 Ad cujus iram robora montium
Convulſa pronam præcipitant fugam;
Rupeſque vaſtæ funditùs obrutæ,
Si frena laxat quando furoribus.
6 Ad cujus iram protinus undique
Confixa firmis terra repagulis,
Concuſſa motu terrifico tremit,
Tremenſque cunctos territat incolas;
Qui lege certâ nocte ſub algida
Phœbi coërcet lumina ſplendidi;
7 Qui luce verſâ rurſus amabili
Vetat minores fulgere lampades.
8 Illius altis undique brachiis
Panſis, ab Euris Heſperium ad latus,
Phœbi latebras, fornice concavo
Convexa cœli regia panditur:
Ponti profundo in gurgite, qui ſuo
Fluxu & refluxu perpetuo ſolet
Latè perennes volvere vortices,
Stat, nec pes undis tingitur arduis.
9 Arcturon alto fixit in æthere,
Qui prata largis irrigat imbribus,
Matura mittens flumina, quæ ſeges
Aurata ſiccis faucibus imbibit;
Orionemque qui nitet aureo
Stellata cinctus pectora balteo,
Qui ſtagna velans marmore vitreo
Imponit undis frena rapacibus;
Ac mitiores Plëiadum greges,
Quæ dura campi jugera frigidi
Vernis reſolvunt imbribus, & plagam
Auſtri tepentem cum cane torrido.
10 Oſtendit oris orbis in ultimis
Stupenda vaſtæ ſigna potentiæ,
Quæ verba vincunt omnia, quæ ſuo
Splendore mentis lumina nubilant.
11 Hàc ecce greſſum dirigit ambulans,
Hàc ille tranſit ſpiritus igneus:
Mortalium ſed grex hominum tamen

Nec

Nec cernimus, nec cernere poſſumus.
12 Aufert beatæ pignora conjugis,
Aufert laboris præmia ſeduli,
Aufert honoris nomina ſplendidi,
Et deſtitutos undique deſerit:
At iſta donec vi Dominus ſuâ
Paſſim per urbes regnaque perpetrat,
Quis increpabit talibus? heus! rotam
Sævi furoris ſiſte volubilem.
13 Fruſtrà dolores jam comes inclitus
Sedare, fruſtrà nititur anxiam
Levare ſortem, Rex hominum Deus
Si frena laxat quando furoribus.
14 Egone ſtultus, debilis, impotens
In jus vocabo juſtitiam Dei?
Ac dira linguæ toxica garrulæ
In aſtra cœli turgidus evomam?
15 Si ſanctitatis forſan opinio
Me blanda tollat, num rabies tamen
Propellet uſque huc, criminis ut reus
Ipſum notarem crimine judicem?
Quin ture ſacris impoſito focis,
Taurumque juxta altaria dividens,
Illum rogarem mox prece ſupplice,
Fluente noſtras imbre ſuper genas.
16 Si ſupplicanti præbuerat mihi
Aures benignas, dum mihi carbaſa
Diſtenderat ſors flamine proſpero,
Hanc rem eſſe fictam prorſus imaginor.
17 Nam nunc ſeveræ juſtitiæ licet
Et puritatis ſim mihi conſcius,
Fractum procellis contudit aſperis,
Denſoque totum vulnere ſauciat:
18 Duroque ſic me pondere deprimit,
Urgetque preſſum ut non valeam miſer
Ex corde mœſtos turbido anhelitus
Haurire, nedum verba profundere.
19 Si fata vellem triſtia vincere,
Quisnam repugnet viribus illius?
Si judicari, quis Domino ac Deo
In jus eundi præſtituat diem?
20 Si ſanctitatem non ſibi conſcius

Et puritatem jactito vocibus,
Mox ipſa dirâ inflata ſuperbiâ
Me lingua mendax jure coarguet.
21 Quamvis beato ſanctior Angelo,
Quamvis beato purior Angelo
Vixiſſem in orbe, vivere longiùs
Sperare nulla inſomnia cogerent.
22 Declamat ipſum hoc experientia
Ex anteactis eruta ſeculis:
Ad buſta ſemper morte pari probos
Rector ſeverus raptat & improbos;
23 Belloque, peſte & lethiferâ fame
Gentem piorum depopulantibus,
Curas ſuorum negligit anxias,
Nec hos periclis triſtibus eximit.
24 Et regna mundi regibus impiis
Regenda tradit, tradita protegit,
Secura firmans præſidio ſuo:
Sin ille non hæc, da, precor, alterum.
25 En uſque puram flagitiis manum
Qamvis tenebam, ſors volucris mihi
Fugit citatis curribus ocior,
Dieſque fauſti præteriêre jam.
26 Prænavigârunt veliferas rates
Vento tumentes lintea proſpero,
Et avolârunt accipitre ociùs,
Qui prædæ avaris unguibus imminet.
27 Quòd ſi relictis ergò doloribus
Gaudere toto pectore cœperim?
Quòd ſi querelis jam poſitis meis
Lætis ferirem ſidera vocibus?
28 Formido ne me Cœlituum Pater,
Qui frenat æquis omnia legibus,
Stultis foventem pectora gaudiis
Mox duplicatis cladibus obruat.
29 Si mente totâ & corpore criminum
Contaminatus ſordibus impleor,
Cur ergò vanis ipſe laboribus
Me laſſo noctes ſemper & indies?
30 O juſte rerum rector & arbiter!
Si me lavem undis uſque nivalibus,
Ornemque cura non ſine ſedula

Candore palmas marmoreo meas!
31 Tu me profundo juſtitiæ tuæ
Merſum barathro mox ita tingeres,
Ut ipſa poſſet pallâ viderier
Corpus vereri tangere putridum.
32 Interque noſtras nemo ſupervenit
Cauſſas ſeveri examinis arbiter,
Utramque penſans qui trutinâ pari
Nos turbulentis litibus eximat:
Homunculorum, ô arbiter optime!
Inſana tu ſubſellia deſpicis,
Hîc me ergò tecum ſiſtere neutiquam
Fas: id clientûm diſparitas vetat.
33 Interque noſtram nemo ſupervenit
Litem benignus qui dirimat fide-
Juſſor, Deumque conciliet viro,
Utrumque prendens pacificâ manu.
34 O tolle duram, Rex bone! dexteram
Me deprimentem ſupplicio gravi:
Exſolve curis pectora turbidis,
Horrore mentem nec crucia meam.
35 Sic alloquar te: ſic vacuus metu
Sermone tecum plurima diſſeram:
Sed vota vana hæc: non ita ſors favet,
Non ſic benignis vultibus adſpicit.

CAP. X.

Nunc mors an dubitas ſtamina ſcindere
Vitæ continuis fluctibus obrutæ?
Nunc lingua an dubitas murmure lugubri
Implere & miſeris æthera queſtibus?
2 Rerum ſancte parens! cœtibus impiis
Tu numquam famulum connumera tuum!
Monſtra, quæ ratio eſt, quòd mihi litiges?
Unde hæc ira ſuam traxit originem?
3 Cur tu nequitiæ viribus improbæ
Sanctorum ſobolem nunc ſinis opprimi?
Cur tu nunc famulum negligis anxium,
Qui ſemper ſtudio te ſequitur pio?
Sed qui ſub tacito pectore concoquunt,

Et concocta patrant facta nefaria;
Horum cœpta, licet principio aſpero,
Succeſſu recreas omnia proſpero?
4 Num tu corporeo ſpiritus igneus
Sicut gens hominum lumine reſpicis?
5 Num certos tibi dant ſecula terminos,
Ævi perbrevibus clauſa recurſibus?
6 Ergò, juſte Deus! deſine, deſine
Errores oculis cernere lynceis.
7 Numquam ſum ſceleris (quod neque te latet)
Horrendi illecebris captus inanibus;
Sed nec ſancta fides nec pietas tamen
Curarum agminibus ſubtrahit obvium.
8 Per te, ſumme opifex! corporis undique
Ficta eſt Dedaleâ machina dexterâ;
Tu perdis tamen, & luctibus aſperis
Luctus adjiciens acceleras necem.
9 O numquam ex animo decidat hoc tuo,
Quod me de luteo pulvere finxeris:
Et vis (nec dubito) more parentium
Me rurſum in luteum ſolvere pulverem.
10 En! tamquam in calathum lac ubi funditur
In maternum uterum me modo fuderas;
Illic me aſſiduis ſic manibus premens
Ac fingens, mulier ruſtica uti ſolet
Compreſſum manibus fingere caſeum.
11 Me carnis tenero tegmine, me cutis
Poſthac indueras; undique fulciens
Me fulcris validis oſſium & artuum,
Compagem reliquam quæ mihi ſuſtinent,
Ne caſu ſubito machina corruat.
12 His factis, animam protinus igneam
Inflâſti calidis corporis artubus;
Hanc donis variis accumulaveras,
Hanc ſæva procul à morte reduxeras:
13 Sed tandem rapidis me æſtibus obrui
Curarum, innumeris atque doloribus;
Tecum hæc mens latuit ſub tacito ſitu,
In cæcis animi clauſa receſſibus.
14 Si quidquam ſceleris perpetro, ſi malis
Aurem conſiliis præbeo, ſi pedem
A recto dubium tramite diſtraho,

Tu me mox ſequeris vindice dexterâ.
15 Sed nec ſi pietas, ſpes, amor & fides,
Et candor maculis purus ab omnibus,
Stellato decorent me diademate,
Deluſus ſtolidâ ſpe mala perferam:
Errorum uſque adeo Cimmerium chaos
Offuſum tenebris me tegit horridis;
Nec certâ datur inſiſtere ſemitâ,
Nec plantas ſtabili ponere tramite:
O clemens genitor! nunc ope ſublevа
Afflictum, & placidus reſpice ſervulum;
En! pæne innumeris fluctibus obruor;
16 Et curæ accumulant ſe magis indies.
Me vindex laceras prævalidâ manu,
Ceu ſævis leo prædam unguibus involans;
Miriſque exagitas prætrepidum modis,
Prodens mirificæ ſigna potentiæ.
17 Addis lethifero vulnera vulneri,
Et ſemper furiis triſtis es aſperis:
Meque exoſa bonis mentibus horrida
Clangoris quatiunt murmura bellici.
18 Ah! matris tumido cur utero ex meæ
Infans prodîeram? proh! pater optime!
Cur non nulli hominum ex ſemine cognitus
In ventos tenues protinus iveram?
Cùm primum genitrix ubera præbuit,
Infantem placido ſuſcipiens ſinu,
Involvens calidis corpora faſciis?
19 Hæc, ſi contigerat, ſors foret æquior;
Nam ſic, viſceribus matris ab intimis
Egreſſus, tumuli pulvere conderer;
Et ſi lætitiæ non fieret capax
Mens, curis fieret libera triſtibus.
20 An non noſtra citò clepſydra labitur?
Parce ergò, genitor! parce, mihi brevem
Nunc ſaltem requiem da precor, antequam
21 Me fatum trahat ad regna nigrantia,
Umbris & tenebris obſita nubilis;
22 Umbris & tenebris, quæ roſeum diem,
Si vellet radios ſpargere lucidos,
Pennis obruerent undique luridis.

CA

CAP. XI.

MOx illum Zopharus furens adortus,
Iras ponere lugubreſque queſtus
Suadet, nec veterem ſequi tenorem,
Sed vitæ melioris inſtitutum.
2 Annon copia verbulorum inanis
Refellenda videtur eſſe vobis?
An qui plurima garrulus loquetur
Fœdi criminis arguetur inſons?
3 An linguam tibi nullus obſerabit
Qui mendacia fingis ore falſo,
Nec tibi ſalibus jocanti ineptis
Tingit purpureo rubore malas?
4 Tu dixti modò, ſemita ſolebam
In recta ſtabiles locare plantas;
Noſtra ſanguine pura mens manuſque eſt,
Nec vixi ſceleris patronus atri.
5 O ſi jam Deus, arbiter ſeverus,
Mox linguæ retinaculum reſolvat!
6 O ſi jam tibi pandat ille ſacrum
Oraclum ſapientiæ profundæ!
Non tibi nimios (ſcies) dolores
Infligi Pater orbis exigebat:
Pœnas te invenies pati minores
Ingens quàm tua culpa commerebat.
7 An magnum potes aſſequi Tonantem,
Qui ſceptrum in ſolio quatit tremendo
Stellarum globulis nitente claris?
An mens impia, vana, ſtulta, fallax,
Divinæ ſapientiæ, æquitatis
Amplæ, juſtitiæ, potentiæque,
Immenſum penetrabit in profundum?
8 Forſan ſidera celſa permeabis,
Et cœlo caput inſeres; ſed illum,
Qui cœlum regit arduaſque ſtellas,
An ſummum attigeris? vel in profundæ
Si fundum penetraveris gehennæ,
Divini tibi pervenire fas eſt
Ad plantam pedis? ingenive curto

Metiri modulo tui valebis
Immenſam Domini perennitatem?
9 Longinquam Deitas beata terram,
Et latum mare terminat: ſed ipſa
Nullis undique terminata metis.
10 Seu quem ſors rabidis premat procellis,
Seu blanda leve murmuret ſuſurro,
Quis mundi prohibere conditorem,
Mortali generatus à parente,
Audebit rabidas tumens in iras?
11 Humanæ ſobolis probè tenorem
Callet, vanaque cogitata mentis
Cernit lumine cuncta perſpicaci:
Non ergò ſceleris redibit ultor?
12 Humanæ ſobolis ſibi propago
Prudens & ſapiens cupit videri,
Quamvis progeneratur illa ſtulti
Onagri ratione naſciturque;
Onagri arboreas colentis umbras,
Qui per prata protervitate lætâ
Inſultans varias agit choreas.
13 Ergò criminis ergò cordis aulam
Expurga maculiſque ſordibuſque,
Attollens Domino manus ſupinas.
14 Et facti malè pœnitens rubentem
Ingreſſo roſeo colore vultum,
Horrendam ſcelerum omnium catervam
Hinc hinc ad ſtygias remitte lymphas.
15 Sic tolles faciem Deo ſerenam,
Turpitudine, labe, ſorde puram:
Sic firmus remanebis atque conſtans,
Ab omni vacuus timore prorſus:
16 Prorſus immemor omnium dolorum,
Qui abſcurrent ſubito repente lapſu,
In morem fluvii imbribus creati,
Currentis violentiâ feroci.
17 Sic & ſors placidò reverſa vultu,
Auroræ radiabit inſtar almæ,
Quando purpureas recens habenas
Quaſſans æquore ſurgit ex Eoo,
Fulgens clarior uſque clariorque,
Dum Phœbi mediam tenentis arcem

Sic

Stellati ætheris aureumque culmen
Exæquet radios nitore claros,
Curarum nebulis procul fugatis,
18 Sic te candida puritas fideſque
Securum ſtatuent periculorum;
Sic ædes ſimul exſtrues decoras,
Exſtructaſque habitabis, & quietem
Carpes undique tutus ipſe tutam.
19 Et nox ut tenebris opaca cæcis
Terras & mare condidit polumque;
Tu mox in placido toro recumbes;
Non maris neque Martis æſtuoſi,
Non flammæ neque flaminis procellæ,
Abrumpent tibi turbidum ſoporem:
Quin longâ quoque purpurâ decorum
Te faſces reverenter antecedent:
Turba te miſerabilis clientûm
Expoſcent facilem ſibi patronum,
20 Sed qui nequitiam ſequuntur atram,
Hos triſtis manet exitus, nec umquam
Pœnas effugient ſatis ſeveras:
Horum ſpes velut umbra mortuorum
Dilapſa in tenues abibit auras.

CAP. XII.

QUeſtibus hinc variis aditum patefecit Iobus,
Singultu medios impediente ſonos;
2 Scilicet in veſtro ſapientia ſola cerebro
Permanet? & ſolium collocat illa ſuum?
Veſtraque cum tumulo condentur membra ſub alto,
Ipſa quoque in tumulum lapſa repentè cadet.
3 Ergóne concedam laudes ego jure priores,
Doctrinâ, ingenio, cognitione, fide?
Omnia quæ vobis adeo admiranda videntur,
Magnificis adeo concelebrata ſonis:
Ecquis in immenſo non hæc ſciat omnia mundo,
Cuicumque humanæ mentis acumen ineſt?
4 En! ego qui mœſtas tollens ad ſidera palmas,
Imploro æthereum ſupplice voce Deum:
Quique meam vitiis mentemque manumque pudendis
Abſti-

Abſtineo noctes abſtineoque dies;
En! miſer oblitis jaceo deſertus amicis,
Opprobrium ſociis ludibriumque meis;
5 Scilicet ut lampas tenebroſo in tempore noctis
Non oculis grata eſt lumine caſſa tuis;
Sic mihi cum tenebris lucem ſors obruit atris,
Me miſerum comites deſeruêre mei;
Qui ſtruit inſidias dubiarum ambage viarum,
Incautos rabidâ dilaceratque manu.
6 Qui ſcelerum genus omne fovet gremioque recondit,
Contemnens magni juſſa verenda Dei;
Illorum anxiferis domus undique libera curis
Floret, divitiis facta ſuperba ſuis.
7 Quin age pennigeram ſtultiſſime conſule turbam,
Conſule terribiles ungue rigente feras;
8 Conſule fœcundam quæ parturit omnia terram,
Quique ſub æquoreis piſcis abundat aquis,
9 Cuncta fidem faciunt numquam ſine lege Tonantis
Fortunæ ancipitem ſe variare rotam;
10 Cujus ab arbitrio vivit moriturque ſupremo
Gens hominum, & quidquid terra vel unda creat,
11 Nonne cibos ſapidum diſtinguit ritè palatum?
Nonne probat varios auris acuta ſonos?
12 Vos quia jam niveos imitantur tempora cygnos,
Judicio reliquos exſuperare decet.
13 Robore conſilioque valet Regnator olympi,
Cunctaque ad arbitrium dirigit ille ſuum.
14 Diruit, ædificat loca diruta, claudit ahenis;
Exſolvit libitu carceribuſque ſuo.
15 Æquora limitibus modò continet, & modò rurſus
Tota latet vitreis abdita terra vadis.
16 Robore conſilioque valet Regnator olympi;
Fraus illi pariter ſimplicitaſque patet.
17 Gentibus externis jubet inſervire potentes,
Duraque purpuream jura ſubire togam,
18 Carceris exemtis iterum ſqualore tyrannis,
Tradit magnificâ ſceptra tenere manu;
19 Atque iterum, quocumque libet ſibi tempore, magnis
Regibus auratum dejicit ille thronum.
20 Cum libet argutæ periit facundia linguæ,
Nulla patrocinio fit bona cauſſa bono:
Cum libet extremæ periit ſapientia vitæ;

Orbaque

Orbaque judicio eſt ipſa ſenecta ſuo.
21 Sæpê tuum tenebris ſplendorem involvit opacis,
Et minuit vires, Rex venerande! tuas.
22 Sæpè etiam latebris myſteria clauſa recludit,
Hinc atque hinc umbris, Heſpere! tecta tuis.
23 Ille facit populos numeroſâ prole beatos;
Rurſus dat celeri pignora cara neci:
Ille facit populos latè ſua tendere regna;
Rurſus & ad ſpatium contrahit illa ſuum.
24 Subtrahit ille animum ſapientibus, inque receſſu
Silvarum dubias cogit inire vias:
25 Perque nigras tenebras, perque avia longa viarum,
Purpureo titubant ceu ſtimulante mero.

C A P. XIII.

CUncta olim hæc oculis noſtris atque auribus hauſi,
Olim animi hæc latebris delituêre mei.
2 Ergóne concedam laudes ego jure priores,
Doctrinâ, ingenio, cognitione, fide?
3 O pater omnipotens noſtram ſi expendere cauſſam
Nunc velit, & vitæ facta probare meæ!
4 Sed vos vaniloquo mendacia fingitis ore,
Nec miſero medicam ferre poteſtis opem.
5 Contrahite, ô comites! vanæ retinacula linguæ,
Si ſapitis; lucro lingua retenta foret.
6 O! mihi nunc animos certatim advertite veſtros,
Dum penitùs cauſſam labe reſolvo meam.
7 Ergóne larvati pietatis tegmine vultis
Pro Domino contra juſque piumque loqui?
8 Oreque falſidico laudem, decus, inclita facta,
Numen veridici concelebrare Dei?
9 Eſt igitur cordi vobis luſtrare profundi
Hunc face juſtitiæ pectoris antra ſuæ?
Siccine ſperatis Dominum vos fallere rerum,
Ut ſiquis ſocium falleret ipſe ſuum?
10 An ſua corrumpi blandis dat pectora verbis,
Si tacitâ cæcos texitis arte dolos?
11 Nonne Dei æterni majeſtas, gloria, ſplendor,
Perſtringent radiis lumina veſtra ſuis?
12 Vos præter cineres eſtis nihil, inque ſepulcrum

Cor-

Corpora pulvereum pulvere facta cadent.
13 Nunc me pauca precor taciturni audite loquentem;
Dummodo ſic in me maxima pœna ruat.
14 Cur fragilem teneo vitam quaſi dente tenaci,
Vel quaſi concluſâ ne volet illa manu?
15 Quamlibet omnipotens vitæ mihi ſtamina ſcindat;
Hinc ſpes, hinc animæ vita ſaluſque meæ.
16 Illius ante thronum, veniens mea facta probabo,
Nec ſubitus veniet noſtra per ora pudor:
Ille erit ille unus rebus mihi turris in arctis,
Nam ſolet in cæca mente probare pios:
Quique illum ore tenus tantum reverenter adorant,
His pudor infamem ſpargit in ora notam.
17 Ponite paulliſper rabidæ fera jurgia linguæ,
Et pateat monitis pervia porta meis.
18 Ecce meas tenui partes ego fortiter audax:
Nec dubito, Domino vindice, victor ero.
19 O aliquis Domino mecum ſi vindice certet!
Mox moriar linguam ſi retinebo meam.
20 Tu modò, ſumme Deus! duplicem concede favorem,
Sic numquam latebras coget inire pudor.
21 Hinc remove gravidam dextram, miſeriſque figuris
Deſine quæſo animum diſcruciare meum.
22 Tunc vel promtus ero tibi reſpondere petenti,
Vel me reſponſus redde petente tuos.
23 Heu quanta eſt numero vitiorum turba meorum!
Tu mihi judicium quanta ſit ede tuum.
24 Cur dulcem calida vultum mihi condis in ira?
Cur mihi terribilis ſic ſine fine manes?
25 Tune levem ſtipulam foliumque agitare caducum
Et ventis odii vis lacerare tui?
26 Plurima ſunt in me memori tibi ſcripta libello:
Quæ juvenis merui ſerior hora luit:
Sera redundavit ſceleris vindicta vetuſti,
Diſtat & ab meriti tempore pœna ſui.
27 Me vinclis retines, longæ veſtigia vitæ
Dinumeras, calces ſtigmatibuſque notas.
28 Tabidus interea morbis & edacibus æger
Abſumor, veluti res carioſa, miſer;
Paullatim abſumor veluti quæ paſcit avaris
Vermiculis rapidam veſtis adeſa gulam.

CAP.

C A P. XIV.

SEmine quicumque eſt noſtro ſatus, ilicet illi
Vita brevis variis eſt cumulata malis.
2 Provenit ex utero velut è tellure creantur
Gramina, quem ſubitò mors truculenta metit:
Non manet in terris; ſed mens citò membra relinquens
Ut levis, inductis nubibus, umbra fugit.
3 Cur me ergò trutinâ pendis, Pater alme! ſeverâ?
Cur oculos in me dirigis uſque tuos?
4 Ecquis enim in mundo poterit rem fingere puram
Sordibus impuris? nullus opinor erit.
5 Quando ita reſtringis ſpatiis mea tempora certis,
Quæ nullis hominum tranſiliiſſe licet:
6 Jam requiem concede brevem, deſiſte parumper,
Dum pactum perago ſervus ut ipſe diem.
7 Arbor enim ſpes eſt dura licet icta ſecuri
Quòd ramos iterum ſit paritura ſuos:
8 Quamlibet in gremio terræ carioſa jaceret,
Quamlibet annorum dente pereſa foret:
9 Floreſcet liquidas venis ſimul imbibit undas,
Fixa velut madido planta novella ſole:
10 At ſubitò gens noſtra perit, gens noſtra per auras
Avolat; atque ubi tunc quove ſub axe latet?
11 Sicut aqua oceanum, Phœbo abſorbente, relinquit,
Verſaque in æquoreos non redit illa lacus:
Utque perit rapidum ſenſim ſiccata per æſtum,
Nec veterem repetit fluminis unda locum:
12 Sic homo perpetuum carpit ſub pulvere ſomnum,
Donec ſupremus miſceat aſtra dies.
13 Sancte parens! gelido tumuli me conde ſub antro,
Dum tua cum tepidis avolet ira Notis:
Immemor irarum tandem memor eſto precantis;
Et repara laceræ naufraga membra ratis.
14 Si quem lethiferâ rapuit mors horrida dextrâ,
An rurſum antiquo vivere more poteſt?
Ergò vigil ſemper maneo, ſemperque manebo,
Intentus ſtudiis nocte dieque piis:
Ultima lux donec volitantem à corpore mentem
Terreno ad patrium ducat ab orbe polum.

15 Sæpè tibi fundam, genitor bone! vota preceſque;
Sæpè mihi facilis vota preceſque dabis:
Vota preceſque dabis: tibi non ſpernetur in ævum
Facta tibi artifici fabrica pulcra manu.
16 Tu mea comprendis numero veſtigia certo,
Obſervans oculis crimina cuncta tuis.
17 Cuncta velut tumido condis mea crimina ſacco;
Sacco, qui nulla ex parte foramen habet.
18 Mons ingens ſimulatque cadit, præruptaque rupes
In cinerem & lapides undique ſparſa redit.
19 Unda cavat lapidem, plantam eluit unda feracem:
Sic tu ſpes hominis votaque vana facis.
20 Perdis eum, & teneræ ſuccidis ſtamina vitæ,
Tunc perit in roſeo qui fuit ore color.
21 Tunc quoque, ſeu ſoboles rebus ſublata ſecundis,
Sive ſit adverſis ſubdita, neſcit iners.
22 Ipſe tamen miſeris cruciabitur undique membris;
Sentiet ipſe animo triſtia multa ſuo.

CAP. XV.

Tunc Eliphazus eximiam viri
Felicitatem prædicat integri,
Atque impiorum inauſpicatum
Vota docet retudiſſe finem.
2 An vir ſagaci mentis acumine
Ventoſa fruſtrà verba profunderet,
3 Quæ nec loquentem aut audientem
Auxilio relevare poſſunt?
4 Securus, omni ſepoſito metu,
Rerum parentem tu prece ſupplice
Non invocas, in rebus arctis
Præſidium & miſeris aſylum.
5 Vox ipſa prodit nequitiam tuam,
Vox ipſa fraudes prædicat impias:
6 Te teſte linguâ detegente,
Teſte alio nihil indigemus.
7 An tu creatus primus es omnium?
Aut ante montes factus es arduos,
Qui ſaxeas præbent latebras
Vertice graminibus comantes?

Tibine rerum conditor omnium
Arcana mentis prodidit? & tibi
Spectare conceſſit perennis
Conſilii tacitos receſſus?
Unumque blando lumine te videt?
Unoque gaudet te ſapientia?
Mortalium ex cœtu virorum
Te ſocium ſibi legit unum?
Quid intueris lumine lynceo
Vel ſanctitatis vel ſapientiæ,
Quod non videmus cernimuſque
Nos acie quoque perſpicaci?
Jam tecta canis tempora crinibus
Sunt noſtra: nobis jam tremor occupat
Artus ſeniles, qui parentem
[illegible] m ſenio præimus.
Dei p [illegible] amabile,
Num [illegible] n num tibi ſpernitur?
N [illegible] ſacroſancta
[illegible] furibunde calcas?
Quas [illegible]
Frau [illegible]
C [illegible]

Oracla, quæ multos per annos
Ipſe meis oculis videbam:
18 Oracla primis prodita patribus,
Tranſmiſſa ſeris uſque nepotibus,
19 Soli incolæ, non inquilini,
Cum tacitas habuêre terras.
20 Per tota vitæ tempora lubricæ
Sævos dolores parturit improbus:
Et præda ſemper impiorum
Corripitur manibus latronum,
21 Quocunque lætus tempore vixerit,
Murmur tremendum territus audiet;
Rebuſque florentem ſecundis
Pernicies nec opina perdet.
22 Spem ponit omnem rebus in aſperis,
Exire cæco de barathri ſpecu:
Ejuſque pectus turbulentum
Mucro petit gladii cruenti.
23 Huc errat illuc undique quæritans
Miſer prementem quo ſatiet famem;
Diem tenebris obvolutam
Eſſe ſibi meminit propinquam.
24 Terror tremorque & luctificus dolor
Illum obſidebunt undique, rex velut
Stipatus ingenti catervâ,
Sanguineo radiante ferro.
25 Contra potentem cœlituum Patrem
Fidens inani robore dimicat:
Contra ætheris Regem ſupremum
Sæva movet truculentus arma;
26 At Rex ſupremus quàm citò prodiit
Adverſus illum, tam citò concidit:
Nec ſquameo ferri nitore
Se miſerum radians tuetur:
27 Ejuſque vultus lethiferâ manu,
Malaſque rubro ſanguine fulgidas
Deformat, & carnem revellit
Poplitibus timidoque tergo.
28 Tunc teſqua terrarum incolet arida,
Domoſque nullis gentibus hoſpitas;
Domos, columnis quæ minantur
Succiduis ſubitam ruinam,

Nec parta cæcis recula fraudibus,
Nec parta ſævis recula viribus
Florebit, aut præſtabit umquam
Perpetuum ſtabilis tenorem.
Tellure quamvis conſitus humidâ
Frondoſa late brachia porrigat,
Areſcet æſtu, & eruetur
Horriferis Boreæ flagellis:
Semel tenebris obrutus horridis,
Et tectus umbris undique nubilis;
Numquam è tenebris ille & umbris
Terrificis iterum redibit.
1 Ne blanda ſtultum fallat opinio
Qui vanitatem pectore diligit;
Nam vanitatis tandem ad illum
Perveniet numeroſa merces.
2 Ante inſtitutum perveniet diem,
Ejuſque terræ ramulus inſitus
Nec tollet altam ſeſe in æthram,
Nec viridem rapiet colorem.
3 Brumæ rigores ſentiet aſperos,
Cancri calores ſentiet aridos,
Uvaſque ritu pampinorum
Diſcutiens oleæque frondes.
4 Cui melle vox eſt ſubdola ſuavior,
Sed felle mens eſt intus amarior;
Qui judicum ad ſe corda flectit
Muneribus labefacta magnis:
Uterque pœnas ſuſtinet aſperas,
Utrique clades imminet, imminet
Horrenda: mox prolem domumque
In cinerem fera flamma ſolvet.
5 Nam machinantur nequitiam, intimo
Et machinati pectore perpetrant:
Et fraus eorum cara ſemper
In gremio ſoboles fovetur.

CAP. XVI.

HÆc Eliphazo jam locuto vocibus
Acerrimè mordacibus,

Iobus irâ concitatus aſperâ
Mœſtam querelam ſuſcitat.
2 Quouſque linguæ tendet hæc procacitas?
Medici dolorum improvidi!
Eheu! cicatricem imperiti luridam
Prope coeuntem ſcinditis.
3 Plagâ recenti ecquando me conviciis
Vexare tandem deſines?
Quæ cauſſa te? quod calcar urget aſperis
Me vocibus laceſſere?
4 Procella nobis fracta ſi proſterneret
Fluctus tumentis impetus,
Vobiſque ſolitâ jam viciſſitudine
Blandum ſerenum nubibus
Confunderetque, & fluctibus tumentibus
Trepidam carinam attolleret:
Quaſſare poſſem verticem, & ludibria
Voce aſperare ludicrâ.
5 Aſt ego doloris anxii ſolatium
Vobis pararem dulcibus
Verbis; loquela noſtra vos perfunderet
Suavis liquore balſami,
Quò perferatis ſortis adverſæ graves
Forti procellas pectore.
6 Cur me rogatis ſemper ut ſilentio
Alto loquelam ſupprimam?
Nam nec loquendo, aut frena linguæ comprimens,
Rabidos dolores lenio.
7 Rerum creator degravat me ingentibus
Nunc obrutum tumultibus:
Et nunc amicis, nunc propinquis omnibus,
Et liberis & conjuge
Sum deſtitutus atque ſolitarius.
8 Ruga en ſenilis exarat
Frontem juventæ limen ingreſſam ſuæ
Ævi in vigore floridi!
Genas macilentas pallidaſque & ſqualidas
Imago mortis occupat:
Teſtantur hæc & illa contemplantibus
Quæ cura pectus excoquat
Reneſque cæcis delitens præcordiis.
9 En! quiſquis implacabili

Ferveſci

Ferveſcit odio, probra jactat impiis
Furiis acerbus aſperis:
Oriſque proni in contumelias graves
Lacerat flagello ſaucium:
Dentes fatigat dentibuſque, & horridùm
Ignita fulgent lumina.
10 Scurra & balatro ſeſe in unum colligunt;
Et ora hiatu libero
Laxata diras ingerunt calumnias,
Et propalam convicia.
11 O ſancte rerum conditor! me deſeris
Prædam impiæ tyrannidi;
Prædam lacerandam dentibus crudelibus,
Avidâque cædis dexterâ.
12 Nuper quietem liber à doloribus
Dulcem undiquaque carpſeram;
Et ſic ſereno navigabat æquore
Euros adepta proſperos
Carina noſtra; at illa nunc ingentibus
Illiſa ſcopulis frangitur:
Tu me prehenſum genitor à cervicibus
Validâ rotaſti dexterâ:
Hinc artuumque & oſſium compagibus
Jacent ſolutis corpora:
Tu me ſagittis tranſigendum & ſpiculis
Opponis ut metam tuis.
13 Comitum tuorum turba me ſtridentibus
Cinctum ſagittis appetit;
Hinc ergò renes diſſecor tot ictibus
Foraminoſos: hinc humi
Fel eliquatum effunditurque, & gutture
Telluris abſorptum latet.
14 Tu me gigantis inſtar atrocis manu
Sævâ prehendis irruens:
Et membra noſtra fracta mille partibus
Diſcerpis irâ turgidus.
15 Nunc ergò ſaccis velo me ſqualentibus,
Comam obvolutus pulvere.
16 Vultuſque lacrimis irrigo, atque oculis meis
Imago mortis inſidet.
17 Hæc cuncta quamvis perpeti coegerat
Fortuna læva, non tamen

Perſolvo

Perſolvo pœnas criminis: rerum parens
Facit mei periculum:
Nam ſcelere purum ſemper abſtinui manum,
Preceſque fudi ſupplices
A corde puro, corde fraudis inſcio.
18 O terra! te teſtem advoco,
Si noſtra falſos lingua concinnat dolos,
Si vana fruſtrà jactitat,
Ne nos querentes facilis intuere, ſed
Aurem ſeveram denega:
Nec ſcelera, cædes, furta, fraudes impias
Noſtras tenebris obruas.
19 Sed cur in orbe & cœtibus mortalium
Integritatis inclitæ
Teſtes vocarem? teſtis eſt rerum parens
Qui ſiderum palatia
Flammis decora fulgidis perambulat.
20 Cur ergò curem quamlibet
Rident amici me procellis obrutum?
Quin rideant, at interim
Ego profuſis lacrimiſque & fletibus
Numen ſupernum ſupplico.
21 O ſi liceret conditoris optimi
Thronum verendum & arduum
Sic invocare! ut invocamus judices
Noſtro creatos ſemine,
22 Dum vita reſtat. Namque ſpatio perbrevi
Tenues in auras avolans
Tranſibit anima, reditus unde non patet,
Mortis per atræ limina.

CAP. XVII.

JAm noſter putridum ſpiritus halitum
Fundit, jam ſpatium temporis invidi
Tranſcurrit citò, jam mors penetrabilem
Tendit lurida cuſpidem.
2 Non tu nunc ſalibus me petis aſperis,
O quondam comitum turba fidelium!
His ipſe his oculis omnia conſpicor
Quæ coràm opprobria ingeris.

3 Quin ante ætherium ſi libeat thronum
Siſtis, propoſitam quâ venias diem
Tu? vel quis comitum ſpondeat optimum
Mecum accedere judicem?
4 O Rex omnipotens! ante tuum thronum
Si cauſſam inciperent ſiſtere, tu citò
Illos dejicies, nec ſuper æthera
Frontem conſpicuam ferent.
5 Nam ſecum tacitè qui ſcelus excoquit,
Dum blando loquitur mollia murmure,
Cum tota ſerie funditus erues
Illum lethiferâ fame.
6 Eheu! fæx populi (nec prohibes) mei
Me coram opprobrium multiplicant meum,
Me cujus fuerat mentio nominis
Ceu blandæ ſonitus lyræ
7 Aures illiciens: lumina lacrimis
Torpent: aſſimulat jam cutis arida,
Quam pictis tabulæ frontibus exhibent,
Diram mortis imaginem.
8 Exemplo monitus juſtus & innocens
Noſtro nequitiam vitet, & omnibus
Præſtet diſſimilem qui ſceleri ſuo
Prætendunt faciem bonam.
9 Juſtus juſtitiæ carpere tramitem
Semper perpetuum pergit, & innocens
Vires accumulat quotidie novas,
Florens robore vivido.
10 Nunc mentes igitur vertite: vos ego
Rectis juſtitiæ moribus inſtruam;
Nam veſtro ſolidæ vix ſapientiæ
Quidquam in pectore comperi.
11 Eheu! jam celeres præcipiti gradu
Tranſivêre dies votaque inania,
Noſtra & ſpes nimiùm credula proſpero
Jam truncabitur exitu.
12 En! atris tenebris lurida nox venit,
Noſter ſol radios deproperat ſuos,
Mox vaſto oceano flammiferum caput
Ævi perpetui teget.
13 Ut vivam ulterius, mors fore deſtinat
Nobis perpetuam ſub tumulo domum;

Et clauſa in feretro pulvereo mihi
Condet membra ſub aggere:
His me depoſitum nempe cubilibus
Somnum conſtituit carpere ferreum;
Somnum quem minime rumpere quàm libet
Horrendi ſtrepitus valent.
14 Non ergò merito nomino pulverem
Patrem? Et vos pariter, pulveris incolæ!
Matrem ritè voco, examina vermium,
Et conſanguineos meos.
15 Ah! quò ſpes abiit nunc mihi credula?
Quò pennis mihi ſpes avolat aureis,
Et me nunc miſerum protinus orphanum
Rebus linquit in aſperis.
16 Humani generis mortua ſcilicet
Clauſtro mors inhibet corpora ferreo:
Poſt fatum cinerum gens hominum jacet
Atro in viſcere putrium.

C A P. XVIII.

Tunc reſponſa ferox aſpera vocibus
Bildadus referens liberioribus,
Felle acri furioſæ
Linguæ ſpicula collinit.
2 Quò jam garrulitas ſe rapit improba?
Jam tu ſtultitiæ præcipitem tuæ
Curſum ſiſte parumper:
Da verbis aditum meis.
3 Quid tecum in tacito pectore murmuras,
Laxans vaniloquæ frena ſuperbiæ?
Cur nos lumine ſpernis,
Tamquam quadrupedes vagas?
4 Si vultum laceras unguibus aſperis,
Et crines manibus, ſi lapidi caput
Illidis, miſerandis
Proclamans ululatibus:
5 An tellus ideo ſedibus eruta
Tranſverſim ſaliet? vaſtaque montibus
Saxa evulſa vetuſtis
Lapſu præcipiti ruent?

6 Candelæ nitidum lumen, & impio
Splendentem radiis lampada lucidis
Denſis nox tegit umbris,
Et nigris tenebris premet:
Horror concutiet, concutiet tremor
Ædes Cimmeriis nubibus obſitas:
Nec fax ulla refulgens
Lucem reddet amabilem.
7 Incautus gradiens illaqueabitur,
Fraudis fraude opifex illaqueabitur;
8 Et quam ſtruxerat ipſe
Præceps in foveam ruet.
9 Prendetur tacitis pes quoque caſſibus
Quos latro in mediis explicuit viis;
Per deſerta ferarum
Fumoſis procul urbibus.
10 Et præſens oculis conſpiciet ſuis
Terrorum innumeras undique copias:
Veloci pede fretus
Nequidquam rapiet fugam.
11 Illi dira fames corpora tabida
Siccabit macie & robora deteret,
A dextra atque ſiniſtra
Horrendum exitium imminet.
12 Illi dira fames robora deteret,
Et vultus roſei floricomum decus,
Vireſque atque vigorem
Mortis falx fera demetet.
13 Ac vana in mediis deſtituet malis
Spes illum, indomitâ cum tulerit manu
In cæcum barathrum, Rex
Terrorum arduus omnium,
14 Mors: cum magnificas ille reliquerit
Ædes fraude malâ & viribus improbis
Per ſtragem viduarum &
Orborum patre conditas.
15 Tunc ignes Dominus ſulphure flammeo
Mixtos terrifico murmure depluet,
Pompoſaſque ſequaci
Flammâ ædes populabitur:
Mox collapſa cadent icta bipennibus,
Illi purpureis brachia frondibus

Efflorentia, truncus
Areſcet citò putridus.
16 Et ſplendor, decus, & gloria nominis,
Laus & magnificæ pompa ſuperbiæ
Sub terra latitabunt,
Saxo marmoreo abdita.
17 Gazas divitias atque potentiam
Ingentem ſoboles poſtera neſciet:
Æterniſque tenebris
Longa oblivia diluent.
18 Nec dum perpetuis ſecula ſeculis
Se volvent, patrias accipient opes
Stirps longæva nepotum,
Tam fœdi ſoboles patris.
19 Totius ſeries pulcra propaginis,
Totiuſque domus dædala machina
Unâ clade peribunt,
Momento ſimul unico.
20 Quæ præſens oculis viderit hæc ſuis,
Quæ poſt hæc avidis auribus hauſerit
Ætas, jure ſtupebunt
Terrore ac trepidò metu.
21 Sic eſt: pernicies obruit impiis
Rem, prolemque ſimul, funditùs & domum
Aſſuetis venerandas
Leges ſpernere numinis.

CAP. XIX.

JAm ferè curis variis Iobus
Obrutus, mœſtas duplicat querelas:
Spe tamen fretus medio in dolorum
Flumine geſtit.
2 Ergò non umquam mihi deſinetis
Turbidam verbis cruciare mentem?
Et venenatæ jaculis acutis
Pungere linguæ?
3 Ecce! jam probris decies pudendis
Invicem vos me modò vulneràſtis,
Quamlibet noſtræ videatis omnes
Fata ruinæ.

4 Si viam rectam dubius reliquit
Et per anfractus abiit recurvos
Pes, & erroris remanet reatus
Nunc quoque noſtri:

5 An mihi veſtrum tamen inde quiſquam
Auſit inſultare, meoſque caſus
Aggravet, priſcam repetens procaci
Murmure culpam?

6 En! caput noſtrum pater ille mundi
Obruit ſævis penitus procellis:
Me ſuo incautum ſubito implicavit
Caſſe prehenſum.

7 En! miſer clamo lacrimaſque fundo:
Ille neglectam ſinit ire culpam,
Nec ſequi curat ſcelus impiorum
Vindice pœnâ.

8 Et mihi cunctos aditus viarum
Clauſit à dextra ſimul & ſiniſtra;
Et pedes lapſu inſtabiles tenebris
Terret opacis.

9 Suſtulit læto capiti coronam
Gemmeam, ſceptrum manibus verendum:
Suſtulit membris Tyrio nitentem
Murice veſtem.

10 Nunc meam peſſumdedit ille vitam;
Nunc opes, laudes, decus ac honores,
Spem quoque amovit procul uſque ab imâ
Stirpe revulſam.

11 Horridâ fervet violentus irâ:
Induit vultus graviter minantes,
Nunc ut hoſtilem videatur in me
Sumere mentem.

12 Ejus ad nutum veniunt cohortes
Ære fulgentes, habitaculique
Ambiunt preſſis latus omne noſtri
Undique turmis.

13 Jam genus patrum propiorque ſanguis,
Jam comes longo ſociatus uſu
Spernit afflictum, veteremque plane ob-
litus amicum eſt.

14 Neſciunt priſcum ſocii ſodalem:
Perfidi fratres procul abſtitêre,

Quos mihi vinclo propiore nectunt
Stemmata gentis:
15 Quique ſub noſtro jacuêre tecto
Me peregrinâ facie intuentur;
Me vel ancillæ velut inquilinum
Fronte protervæ.
16 Servus ad nutum mihi promtus olim
Erigit criſtas mihi jam ſuperbas;
Meque contemnit ſibi ſupplicantem
Ore modeſto.
17 Ipſa, quæ quondam face nuptiali;
Se mihi in cunctos ſociavit annos,
Horret exhalantem & abominatur
Oris odorem:
Dura perſiſtit, miſero marito
Dura, ceu geſtet rigido metallo
Cor, nec exſtinctas renovant amoris
Pignora flammas.
18 En! mihi illudunt titubante linguâ
Lacte vix pulſi puer & puella,
Meque proſcindunt ſalibus protervis
Probraque jactant.
19 Omnis arcani mihi teſtis, omnis
Quem favor longo ſociavit uſu,
Odit antiqui penituſque ſpernit
Nomen amici.
20 En! dolor lento jecur igne torret,
Et coquit noſtras penitus medullas,
Vix cutem nobis tenuem reliquit
Oſſa tegentem.
21 O manum feſſo date nunc benignam!
O manum feſſo date nunc amici!
Namque divinæ jaceo ulceratus
Vulnere dextræ.
22 Voſne divino ſocias furori
Subditis flammas? neque profluente
Ulcerum tabo mihi commoventur
Ferrea corda?
23 O meas voces, mea verba ſi quis
Digna nil vermes metuente cedro
Scriberet velox calamo ſequaci in
Cortice fido!

24 O meas voces utinam tenerent
Saxa cælatas adamante duro!
Saxa non umquam peritura longæ
Dente ſeneɛtæ.
25 Nam (ſcio) noſtræ genitor ſalutis
Vivit, & terras ſuper ille ſtabit,
Cum chaos priſcum referet ſuprema
Protinus hora:
26 Quamlibet vermis rapidus tenellam
Et cutim & carnem penitus vorârit;
Hunc ego cernam propriis ocellis,
Non alienis.
27 Quamlibet curâ miſeriſque morbis
Viſcera & renes mihi deteruntur;
Hunc ego cernam propriis ocellis,
Non alienis.
28 Sic loqui certè, comites! deceret;
Cur virum fruſtra cruciamus ægrum,
Cui jacet ſemen pietatis imo
Cordis in arvo?
29 Quiſque jam veſtrum caveat, tremendus
Imminet vobis gladius Tonantis,
Qui genus totum ſcelerum retundit
Dente triſulco.

CAP. XX.

AST illum furiis turgidus aſperis
Confeſtim Zopharus duriter increpat,
Ac iræ immodicæ jam retinacula
Juſſit currere libera.
2 Nunc mens indomitis fluɛtuat æſtibus
Irarum, & tacito denegat in ſinu
Concludi, cupiens protinus egredi,
Non magno ſine murmure.
3 Nunc linguæ innumeris undique ſpiculis
Seſe cor tenerum non ſinit amplius
Compungi, reſerans & pharetram ſuam,
Ut tela exſerat aſpera.
4 Nonne hæc à patribus cognita veritas
Eſt ſemper, reliquis prodita poſteris,

Ex quo gens hominum pulvere condita
Gratæ duxit anhelitus
5 Alternos animæ? ſcilicet impius
Qui coràm Dominum diligit & colit,
Sed clàm nequitiam pectore concoquit,
Parvo tempore geſtiet:
Curru victor eat dux licet aureo,
Sceptrum magnificâ concutiens manu,
Momentum tenebris obruet unicum
Pompamque & decus inclitum.
6 Quamvis eximiâ ſidera gloriâ,
Quamvis conſpicuo nubila vertice
Altus contigerit, quàm ſubitò tamen
Ceu ſtercus putridum interit!
7 Clamabunt homines quò vaga gloria,
Quò laus & decus hinc illius, illius,
Qui multis viguit clarus honoribus,
Pennâ præcipite avolat?
8 Nam curſu celeri diffugiet levis,
Ut pennis tacitè cum ſopor humidis
Fert quæ ludificant veſpere lurido
Mentes ſomnia credulas.
9 Cunctorum ille oculis ſe rapiet citò;
Nec lecti ſociam, nec ſua viſcera
Dulcis conjugii pignora, nec domum
Rurſus viſet amabilem.
10 Illius ſoboles orba erit omnibus
Patris divitiis, partaque fraudibus
Infandis rabidâ vel violentiâ
Reddet debita pauperi.
11 Laſcivis etiam quæ juvenum in choris
Fecit luxuriæ deditus impiæ,
Hæc illum comitant in tumulo cavo
Dilapſum in cineres putres.
12 Quamvis omne ſcelus fœdaque crimina
Sub lingua jaceant grata recondita;
13 Tandem ore humifico dum liquefacta jam
Sponte in guttura defluant:
14 At poſtquam cupido ventre reconditur,
Mel in fel ſubito degenerans gradu,
Diſrumpet tumido viſcera pharmaco,
Quod ſerpens vomit horridus.

15 Gazas quas avidò gutture devorat
Cunctas mox madidos deſpuet in ſinus;
Illi continuas nam Deus inficit
Miſcens hippomane dapes.
16 Illi Gorgoneis pocula temperat
Linguæ vipereæ tincta liquoribus;
Ac os ſpumiferum quod vomit aſpidis
Virus lethiferum bibet.
17 Nec cornu facilis divite copia
Largè mellifluos ſufficiet favos;
Nec vitam in placido tranſiget otio,
Curis liber edacibus.
18 Longùm divitiis nec fruitur ſuis,
Congeſtiſque opibus per ſcelus impium,
Per fas atque nefas, nullaque propriis
Linquet prædia poſteris.
19 Nam ſemper tenues opprimit orphanos,
Et tectum tugurî pauperis aridis
Obſeſſum ſtipulis funditùs obruit
Horrendis furiis ferox.
20 Quin vaſtus ſtomachus nec ſatiabitur
21 Ullis deliciis: hinc rabies gulæ
Dira abſumet opes, pauperies gravis
Deprenſam ſobolem premet.
22 Ac dum conſpicuis fulget honoribus,
Blanditur ſtolidis dum ſibi ſomniis;
Incauto tacitis dedita fraudibus
Latronis manus imminet:
23 Diram deliciis dum ſatiat gulam,
Laxans indomitæ frena licentiæ,
Tunc Rex omnipotens in medias dapes
Iram depluet horridam.
24 Pilis dum trepidâ terga dabit fugâ,
Defiget jaculis terga ſequacibus
Arcus, queis aditus fiet ad intima
Fibrarum penetralia.
25 Ferro ſanguineo viſcera mox petet;
Ac in viſceribus deſeret, hoſtium
Crudelis manus: hinc inde ferocibus
Pungetur latus enſibus.
26 Ejus tota domus lurida triſtibus
Squallebit tenebris: tota vorabitur

Flammis, væ miſeris ni citò fugerint !
Væ bis terque domeſticis !
27 Cœli teſtis erit regia criminum,
Quæcumque illa oculis viderat aureis ;
Tellus teſtis erit Dædala criminum,
Quæ monſtrum hoc parit unicum.
28 Quas vaſtis cumulat cumque laboribus
Gazas, divitias, magnificentiam,
In ventos tenues vanida tranſvolant
Iræ vindicis impetu.
29 Hæc merces operum redditur impiis,
Hæc illis Dominus digna laboribus
Præbet continuis præmia, ſemina
Pro ſemente legentibus.

CAP. XXI.

AT ſic Iobus mox comitem ſuum
Sermone ſuavi molliter increpat,
Et improbis monſtrat probiſque
Ancipitem variare ſortem.
2 Advertite aures, ora tenete, dum
Profundo verba dulcia, melleo
Lepore concinnata, dumque
Pauca loquor Charitum labellis.
3 Solamen ipſo cùm gravius malo
Vos applicetis vulneribus meis,
Tenete linguas, ſic ferocem
Fas fuerit relevare morbum :
Quas ore voces nunc ego proferam,
Audite primùm : tunc velut antea
Sermone finito miſellum
Ludibriis onerate ſævis.
4 Ego querelis non onero meis
Mortalium de ſemine quempiam,
Audire nullum in orbe poſco
Mente meos patiente queſtus :
Quòd ſi benignis fortè ſodalibus
Sortem dolerem cum lacrimis meam ;
Non jus & æquum, non decorum,
Non pietas prohiberet illud.

5 Hæc in latebris pectoris intimi
Quæ dico vobis quæſo recondite:
Manete dum promo latentes
Attoniti tacitique cauſſas.
6 Hæc me volutantem in tacito ſinu
Miraculorum millia millium
Circumſtrepunt terror pavorque,
Et miſeris quatiunt figuris.
7 Cur ad ſenectam ſæpius ultimam
* Fata improborum tempora protrahunt?
Cur plebe ſtipantur clientum,
Innumeris opibus potentes?
8 Pulcram perenni ſtirpe propaginem
Florere cernunt; atque videntibus,
Vigentibuſque æterna creſcit
Fertilium ſeries nepotum.
9 Non eſt medullas luctificus dolor,
Nec corda pungunt ſollicitudines:
Nec morbus in portas eorum
Lethiferis venit ullus alis.
10 Ut vacca tergo ſuſtinuit ſuo
Taurum ſalacem, mox uterus tumet
Fœtu tenello, nec laborat
Hunc ſtudio pariendi inani.
11 Grex liberorum progreditur foras,
Lætiſque pulſat ſidera cantibus,
Terramque tundit, multiformes
In numeros agitans choreas.
12 Et cum canoris organa tympanis
Pulſare docto pollice geſtiunt,
Mœſtamque curis degravatam
Deliciis relevare mentem.
13 Tam laxa tradunt frena libidini,
Tam blanda degunt molliter otia,
Ut longa momento ſenectæ
Tempora vel breviora credant.
14 Idcirco dicunt: hinc procul, ô Deus!
Faceſſe, noſtris deſine mentibus
Inferre vim, legumque duris
Circumagens inhibere frenis.

* *Per Fata hic intellige providentiam divinam.*

15 Quid eſt perennis conditor omnium,
Qui regna mundi numine temperat?
Quid proderit ſi forſan illi
Fuderimus miſeras querelas?
16 En! corde pravum concipiunt ſcelus,
Dextrâque pravum perficiunt ſcelus:
Furore mentes concitantur,
Et rabidâ ſtimulantur irâ.
17 Quàm ſæpe rerum rector ab impiis
Aufert lucernæ lumina ſplendidæ!
Quàm ſæpe compulſus furore
Præcipites agit in ruinam!
18 Ut huc & illuc turbinis impetu
Pulvis recurrit, vel ſtipulæ leves;
Sic ille conſuevit profanos
Continuis cruciare curis.
19 Duro ſeverus ſupplicio Deus
In prole ſera puniet impium;
Sed ipſe certè duriores
Nequitiæ luet ipſe pœnas.
20 Suam videbit luminibus ſuis
Stragem, furorem numinis horridum
Potabit, hic potus veneno
Delicias vitiabit omnes.
21 Mors ut ſenectæ ſtamina diſcidit,
Ecquid penates, progeniem, torum
Curabit? an lætâ peractam
Mente queat reputare vitam?
22 Celſi creatorem ætheris optimum
Ecquis docebit? arbitrio ſuo
Qui principum fœdat ſuperbos
Et lacrimis maculat triumphos.
23 Eſt quem cruentâ mors fera dexterâ
Tollit juventæ in robore floridæ;
24 Cui lacte pectus & medullis
Humidulis recreantur oſſa:
25 Eſt quem cruentâ mors fera dexterâ
Tollit, moleſtis uſque doloribus
Qui ſubjacet, languore mœſtam
Tabifico comitante menſam:
26 Ambo teguntur pulvere ſordido,
Amboſque vermis pulveris incola

De-

Depaſcet atrox, indieſque
Dentibus aſſiduis vorabit.
27 En vos receſſu cordis in intimo
Quæ cogitatis, ſunt mihi cognita!
En certa conſtant quæ putatis
In tacitis animi latebris!
28 Luxu paratas magnifico domos
An diruerunt fulmina funditùs?
An nunc (rogatis) regis ædes
In tenues abiêre ventos?
29 Quin tranſeuntes poſcitis hoſpites,
Qui regna viſunt extera gentium?
Hi vos ab exemplis, opinor,
Conſpicuis, ſtolidi! docebunt:
30 Vacare pravum vindice liberum,
Aduſque lucem quâ Deus Angelis
Hinc inde ſtipatus redibit,
Flammiferâ ſpecie coruſcus.
31 Quis digna reddet præmia? quis dabit
Abominandis æqua laboribus?
Nemo univerſo in orbe; namque
Intrepiduſque animique fortis.
32 Cunctos procaci ſpernere lumine
Dum vivit auſit; membraque ſpiritus
Ut liquit, ille expers pericli
In tumuli remanebit antro.
33 Amœna propter flumina mortuus
Ponetur; ingens & comitantium
Turba antecedet & ſequetur
Buſta alacri decorata pompâ.
34 Cur ergò vanis æthera vocibus
Impletis omnem? meque miſerrimum
Solaminis prætextu, amici!
Dejicitis ſalibus protervis?

C A P. XXII.

TUnc ora, facto cæteris ſilentio,
Sic Eliphazus ſolverat.
2 Quis in remotis orbis oris naſcitur
Mortalium de ſemine,

Qui ſanctitate aut puritate Cœlitum
 Magno parenti profuit?
Quamquam ipſe ſanctus voce ſanctâ & pectore
 Et dexterâ ſe juverit,
3 Si dextra tibi ſit pura ſcelerum ac ſordium,
 Deo hinc voluptas affluet?
Aut ſi ſequaris recti & æqui regulam,
 Quid ei redundat commodi?
4 Tene ille verbis reprehendet mollibus
 Rerum creator omnium?
Plagamque veritus duriorem infligere,
 Non reprimet ferociam
Tuam flagellis, ſed ſuavi blandiens
 Sermone linguæ melleæ?
5 Quàm fœda facies eſt tuorum criminum?
 Quanta eſt eorum ratio,
Quæ nulla lingua calculare noverit,
 Nec ulla mens comprendere?
6 Nam tu creatos propriis parentibus
 Peſſumdediſti fœnore,
Et veſtibus tu pauperem ſqualentibus
 Sæpe exuiſti & orphanum.
7 Nec ſole feſſum & arduis laboribus
 Haurire flumen paſſus es:
Nec durus umquam pauperi famelico
 Manum tuam porrexeras.
8 Sed quiſquis opibus polluit potentibus,
 Multâ decorus gloriâ,
Illi, ſed illi ſemper unico, tuæ
 Portæ patebant regiæ.
9 Nec tu benignâ ſublevaſti dexterâ
 Viduas maritis feminas;
10 Nec patre caſſos filios: hinc undique
 Terror tremorque luridis
Circumdedêre te paventem umbraculis:
 Hinc palpitat cor anxium.
11 Hinc te tenebris nox opacis obſidet,
 Lucem ſerenam obnubilans:
Hinc æquor undis æſtuans tumentibus
 Caput reſorbet obrutum.
12 Felicitatis ſomnio dum indulſeras,
 Rebus ſecundis inſolens,

E

3 Sic ipſe tecum dixeras: Rerum parens
Fandum & nefandum negligit:
Nam quomodo ille nube denſâ conditus
Mortalium res cerneret?
14 Illius oculos inter & mortalium
Res atra nox prætenditur:
Campos profundos ætheris perambulat,
Queis nubium ſubtexitur
Fornix opacus: ergò numquam lumine
Terras jacentes reſpicit.
15 An perſpicacitate cautus lynceâ
Tu ritè circumſpexeras
Vitæ tenorem quem tenebant impii?
16 Queis ante tempus atra mors
Injecit ungues tam repentè fluminum
Vaſto voratis gurgite.
7 Qui ſic profano muſſitabant murmure,
Effutientes impia:
O magne rerum conditor! pedem abſtrahe
A ſede noſtri pectoris:
Vanos labores cur teramus indies,
Tuo obſequentes numini?
8 Quum tu reſolvas ora ſtulta talibus:
Qui cogitabant impii,
Et cogitata abominanda fecerant,
Ædes eorum copia
Cornu beavit undiquaque divite:
Sed me timentem numinis
Hinc inde iniquis obrutum moleſtiis
Fortuna læva deprimit.
9 En! (crede ocellis, crede ſaltem propriis)
En! jure nobis omnibus
Queis ſola vitæ meta, ſola regula eſt
Lex ſacroſancta numinis,
Ridet benignis ſors ſecunda vultibus:
o At quidquid illis omnibus
Reſtabat, ædes gemmâ & auro divites,
Cum ſplendida propagine,
Flammis anhelis æſtuoſi ignis furor
In pulverem redegerat;
Hæc cuncta juſtus impiis contingere
Læto intuetur lumine,

Et

Et hoc beatum lætus ad ſpectaculum
Altum cachinnum ſuſcitat.
21 Ergò ad parentem Cœlitum revertere,
Manuſque tolle ſupplices;
Illi propinquo adjunge te conſortio,
Sceleris nefandi pœnitens;
Sic blanda ſeſe pax tibi comitem dabit,
Et vota reddet proſpera.
22 Quaſtore voces ille cumque fuderit,
Has aure lætus imbibe.
23 Sic te ipſe ſummi Dominus & rector poli
Cunctis beabit commodis.
24 Sic tu maniplis more denſi pulveris
Sinum replebis aureis:
Aurum, caminis ex Eois profluens,
Tamquam lapillos colliges.
25 Tibique rerum rector in rebus malis
Aſylum erit tutiſſimum:
Nec larga deerit æris umquam copia,
Quæ ſpem reducat anxio.
26 Tunc ipſe certâ numinis fiduciâ
Fretus, valebis fortiter
Coram tremendo Regis æterni throno
Vultus tuos attollere.
27 Tunc ſupplicabis voce lamentabili;
Advertet ille ſupplici:
Tunc ad ſecundos vota duces exitus;
Nec ſpes inanes nutries.
28 Quamcumque mente ſtatueris ſententiam,
Eventa læta ſentiet:
Meridiano ut clariores lumine
Tuæ actiones fulgeant.
29 Dextrâ, ſiniſtrâ, lætus intueberis
Tot obrutos moleſtiis
Hinc inde duris; liber ipſe & integer
Uno in Deo ſpem collocans:
Qui jure vanâ turgidos ſuperbiâ
Premit, obſequentes erigit.
30 Qui civitates fulcit omnes robore,
Quæ ſcelere puram continent
Mentem manumque; tam bonis placabilis,
Tam mitis ac amabilis.

CA

CAP. XXIII.

ERgò mox ſævâ violentus irâ,
Atque perfuſus lacrimis Iobus
Clamat, effundens miſeros ab imo
Pectore queſtus.
2 Nunc meo, en! æther gemitu remugit
Pulſus, & mœſtis reſonat querelis,
Nec tamen verbis rabidos ad unguem
Pingo dolores.
3 O mihi ſi nunc liceat videre
Quo quatit ſceptrum ſolio verendum!
Quam Pater mundi poſuit colendam
Numine ſedem!
Hanc ego nullum ſceleris pudorem
Fronte teſtatus peterem rubenti,
Nec metu pœnæ trepido reſultans
Corda tumultu.
4 Hîc meam firmâ ratione cauſſam
Judicis coram facie tenerem:
5 Is meam vitam meritò probaret
Puriter actam.
6 Mene dejectum à ſolio tremendo
Truderet? non ſic violentus eſſet:
Quin mihi infirmos valido novaret
Robore nervos.
7 Sic ſuper ſtellas radiis decoras
Tolleret noſtram Deus æquitatem:
Sic reportarem numeroſa ſanctæ
Præmia vitæ.
8 Ecce! defigo radios ocelli
Antè, tum flectens aciem retrorsùm
Dirigo, ſed ſe Dominus tenebris
Veſtit opacis.
9 Nec ſatis: dextram pede pertinaci
Hinc peto, rurſuſque peto ſiniſtram:
Sed mihi denſas Deus hîc & illic
Objicit umbras.
10 At mihi certè benè providebit;
Rebus anguſtis magis eniteſcam,

Ad modum flavi decies recocti
Igne metalli.
11 Namque conſtanti ſtabilis tenore
Illius legem colui verendam:
Nec meos fecit titubare greſſus
Nubilus error.
12 Nec vias liquit pietatis umquam
Mens levis capta illecebris caducis;
Et Dei ſermo fuit uſque noſtrâ
Gratior eſcâ.
13 Sed tamen rerum Pater atque Rector,
Quidquid in cæcis animi latebris
Cogitat, tandem validæ patrabit
Robore dextræ:
Nam quis in mundo prohiberet illum,
Qui polum nutu regit univerſum?
Ejus unius ratio voluntas
Digna putatur.
14 Ergò de me quod ſtatuebat olim,
Seu bonum ſive id ſecus eſſe vellet,
Fiet: hoc illi latitat ſub alta
Mente repoſtum.
15 Hinc ſtupor ſenſus tenet alligatos,
Hinc ſalit pectus; penetratque in oſſa
Terror, & noſtros tremor undiquaque
Concutit artus.
16 Nam Deus noſtram ſine fine mentem
Turbidam longis cruciare curis
Perſtat, & longo mea mens liqueſcit
Fracta dolore:
Jam liquet longo mea mens dolore
17 Fracta: cur me non cita mors ademit,
Sors mihi ut vultu fugitiva riſit
Blanda ſereno?
Antequam nigris penitus ſub umbris
Texerat nomen tenebroſa noſtrum:
Antequam vaſtis decus atque pompam
Obruit undis.

CA

CAP. XXIV.

SI Deus mundum regit univerſum,
Morte nunc raptans celeri juventam,
Nunc ſeni claudens lacrimoſa tardo
Lumina fato:
Unde qui legum pia juſſa ridet
Impius vitam peragit beatam,
Donec ad longos tremulæ ſenectæ
Pervenit annos?
Quum volutabro ſcelerum in profundo
Corporis vires, animi vigorem
Mergat, & ſemper violenta patret
Crimina pernix.
2 Sæpè qui limes, genitor quietis,
Arva ſejungit ſociis ab arvis,
Vi trahit ſecum, & pecudes amœna
Prata vorantes.
3 Sæpè caſſorum genitore aſellos,
Qui ſuper campos ſaliunt virentes,
Et bovem caro viduæ marito
Raptat avarus.
4 Pauperem faſtu premit arroganti,
Atque ſecretos fugere in receſſus
Cogit, ut tutus maneat profundo
Conditus antro.
5 En! velut ſilvas onager feroces
Qui colit, mollem fugat ille ſomnum,
Antequam Titan radios Eois
Exſerat undis:
Tunc locos currens per inhoſpitales,
Unguibus prædam lacerat cruentis:
Hâc fit illius ratione proles
Impia pinguis.
6 Falce diſſectos violenter agros
Nudat auratis nitidos ariſtis:
Pampinos uvâ vacuos in ampla
Vite relinquit.
7 Detrahit veſtes inopi, facitque
Nudus ut noctem peragat ſoporam,

Bruma dum cunctos vitreo coërcet
Marmore rivos:
8 Utque per montes gelidos vagetur,
Grandine in nudos humeros cadente,
Inque ſaxoſis tremebunda condat
Membra latebris.
9 Quin & infantem, tumidas papillas
Qui premit binis avidè labellis,
Orphanum tollit gremio parentis
Impete ſævo:
Fœnore injuſto tenuem & puſillum
10 Perdit; & nudum facit ire ſemper,
Bruma dum cunctos vitreo coërcet
Marmore rivos:
Fruge demeſsâ, ſimul atque pauper
Pauculas dextrâ ſegetes caducas
Colligit, lectaſque domum reducit
Pectore læto:
Inſtat extemplò furibundus ille,
Pauperem dextrâ ſpoliat rapaci,
Atque mercedem aſſidui laboris
Subtrahit omnem.
11 Pauper, autumno veniente, fructum
Diſcutit pinguem ex oleis, & uvam
Pampinis, verùm rapido latroni
Servit utrumque.
12 Hinc ſonant mœſtis plateæ querelis,
Terra longinquo reſonat boatu:
Nec Pater mundi ſcelera hæc retundit
Vindice dextrâ.
13 Quiſquis hunc vitæ ſequitur tenorem,
Lumen exoſus tacitè precatur,
Nox ut obſcuris rediens obumbret
Æthera pennis.
14 Dulcis auroræ jubar antevertit,
Ut premat ferro tenues cruento,
Dexteram quiſquis maculare gaudet
Sanguine juſto:
Phœbus ut ſeſe in thalamos recondit
Tethyos curis vacuus diurnis,
Ille furtivis hominem innocentem
Cædibus aufert.

Sic & intentis oculis adulter
Veſperem ſerum, ſceleris latebras,
Lætus exſpectat, faciemque falſo
Velat amictu;
5 Quâ domo pulcræ faciem puellæ
Vidit, & viſam tacitè cupivit
Sole fulgenti, petit hanc ſoporæ
Tempore lunæ:
Tunc rotas lunæ cupit eſſe tardas,
Et gradu lento peragrare cœlum:
7 Clara lux illi tenebroſa mortis
Umbra videtur:
Namque ſi quiſquam ſua facta ſciret
Conſcius, terror ſubitus tremorque
Turbidos artus quateret, comæque in
Fronte rigerent.
8 More torrentis ſubiti per auras
Impius tranſit tenues, nec illi
Vineas largum pluvio beabit
Agmine cœlum.
9 Cana nix languet medio ſub æſtu,
Quam bibit partim radiis decoris
Phœbus, & partim bibulæ voratur
Gutture terræ:
Sic & horrendi ſceleris miniſter
Per gradus tandem in nihilum redibit,
Cum ſemel longum capiet ſoporem,
Marmore tectus.
20 Et patri, matri & reliquis propinquis
Excidet, longis tenebris ſepultus:
Vermis impuram cupido vorabit
Gutture carnem:
Illius laus, & decus, atque ſplendor
Clarus obſcurum cadet in ſepulcrum,
Sicut in terram recubat cupreſſus,
Icta ſecuri.
21 Dente laſcivo lacerat carentes
Prole fœcundâ thalamos: nec unquam
Sublevat triſtes viduas, malorum
Pondere fractas.
22 Sub jugum dites trahit & potentes;
Et thronum adſcendens, ratione nullâ

Sontis,

Sontis, inſontis, rigidam ſecurim
Cæde cruentat.

23 Quamlibet carpat placidam quietem,
Illius vitam Pater orbis æquâ
Lance perpendit, meritiſque plectet
Crimina pœnis.

24 Quamlibet nomen, radiis niteſcens
Aureis, cunctas volitet per oras,
Et poli tangat nitidi cacumen
Vertice celſo:
Aſt opes, pompam, decus, ac honores,
Dira mors tandem ſubitâ recidet
Falce, maturis radiata tamquam
Jugera granis.

25 Fortè mentiri videor: quid ergo?
Quilibet mecum petat hîc arenam,
Meque facundæ ſuperare tentet
Fulmine linguæ.

CAP. XXV.

Bildadus ergò terribilem Dei
Juſtâ efferebat laude potentiam,
Præclara rerum conditoris
Facta poli ſuper aſtra tollens.

2 Rerum ille ſummus rector & arbiter
Et regna terræ, & ſpumea cærula,
Et verticis nutu tremendi
Sidereum moderatur orbem:
Quæ lingua nomen prædicet illius?
Quæ muſa numen concinat illius?
Abuſque formidandum Eois
Gentibus Heſperios ad Indos.

3 Quis mente vel comprendere languidâ,
Vel curioſis ſubdere calculis
Magno Tonanti inſervientes
Angelicas valeat catervas?
Quæ terra Phœbum neſciat aureum,
Latè coruſcis qui radiis nitet,
Qui Perſiam telis decoris
Percutit, occiduaſque Gades?

4 Qu

4 Quis ergò cretus ſemine putrido
Se jactitabit crimine liberum?
Quis gente natus femininâ
Juſtitiam ſibi vindicabit?
5 En ſordet illi Cynthia, quamlibet
Se copulatis cornibus alliget!
En lampades ſordent minores,
Flammiferis radiis comantes!
6 Quantilla noſtræ eſt ergò propaginis
Stirps, ævi iniquis obvia dentibus?
Quam parvulis nil intereſſe
Vermiculis tineiſque conſtat:
Vitalis auræ lumen amabile
Utrique carpunt, vitaque debilis
Utriſque vaneſcit per auras,
Debilibus ſociata membris.

C A P. XXVI.

ERgò miſer miſeros queſtus duplicavit Iobus;
Verbaque jam dederat liberiora dolor:
Quàm benè defectis inſtauras robora membris?
Et relevas animi vulnera dura mei?
3 Quàm benè triſtitiæ pellis mihi nubila mœſtæ?
Quæque doces miſero ſit medicina viro?
4 Cur adeò noſtros juvat exagitare dolores?
Unde animi rabies provenit iſta tui?
5 Omnipotens rerum genitor, qui cuncta creavit,
Qui regit arbitrio cuncta creata ſuo:
Ille ſub æquoreis animavit monſtra lacunis,
Quæ ſcopulos inter vaſtaque ſaxa latent.
6 Illius ante oculos patet atræ janua mortis;
Ille videt tenebras, orce profunde! tuas.
7 Perpetuos ſua templa Deus convolvit in orbes
Cærula, purpureis undique picta globis:
Templa, ſuper vacuum latè pendentia cœlum:
Æthereos vacuum fundat inane polos:
Et circumfuſo ſuſpendit in aëre terram,
Quæ jacet in medio, pondere preſſa ſuo.
8 Alligat æthereas nebularum in tegmine lymphas,
Nec nebula hæc gravidis rupta liqueſcit aquis.

9 Sæpè

9 Sæpè oculis aufert ſtellata palatia noſtris,
Subtexens nitido nubila nigra polo.
10 Æquora propoſitas juſſit ſua claudere metas;
Dum lucem tenebræ, lux tenebraſque fugit.
11 Quamprimùm horrendo tonitru facit ille fragorem,
Concutit æthereos, orbe tremente, globos.
12 Scindit in innumeras vaſtum mare protinùs undas,
Altaque ſpumiferum tollit ad aſtra ſalum:
Si ſibi quis vanos avidè congeſſit honores,
Dejicit & valido deprimit ille pede.
13 Sparſit in aſtriferis paſſim miracula cœlis,
Cæruleum varia pinxit ab arte polum:
Quique tuam caudam ſinuoſos flectis in orbes,
Artifici finxit te; baſiliſce! manu.
14 Cernimus ecce oculis lippis hæc paucula! verùm
Quantilla eſt magni portio nota Dei?
Adſpice, cum crepitum dederunt vaga fulmina raucum,
Quis non humano vivus in orbe ſtupet?

C A P. XXVII.

Sed nondum miſeros queſtus finivit Iobus;
Progreditur, lacrimas continuatque ſuas:
2 Per Dominum, æthereos nutu qui temperat orbes,
Juro; per æterni numina magna Dei:
Numina, quæ noſtros cumulant irata dolores,
Judiciumque animi ſurripuêre mei:
3 Dum trahit alternas animæ mihi ſpiritus auras,
Dum luteam retinet mens generoſa domum:
4 Nulla ego fallaci pingam mendacia fuco,
Nec fluet ex labiis fraus maleſana meis:
5 Nec veſana ſequar ſtolidæ deliria linguæ,
Ceu foret hæc vitæ norma tenenda meæ:
Juſtitiæ dare terga meæ, dare vela furori,
Nulla valent animum cogere verba meum.
6 Nil conſcire mihi, nullâ palleſcere culpâ,
Hæc mihi perpetuò ferrea turris erit.
7 Novi equidem injuſtos vaſtam exſpectare ruinam:
Hoſtibus eveniant talia fata meis!
8 Ecce virum niveo morum candore nitentem,
Qui ſcelera in tacito pectore dira coquit!

Quò tandem illius, quò ſpes malè credula tandem,
Triſtia cùm celerem fata tulêre necem?
9 An Deus in rebus clamantem exaudiet arctis?
Et ſacro ex adyto ſigna ſecunda dabit?
10 An ſemper mandata Dei veneranda revolvet?
An ſemper miſeras fundet in aſtra preces?
11 En vobis miranda fero, memoranda recludo!
Nec taceo laudes, conditor alme! tuas:
12 Imò patent oculis jamdudum hæc omnia veſtris:
Cur igitur ſtolido ſic juvat ore loqui?
13 Impius horrendas patitur pro crimine pœnas;
Illi Rex hominum præmia digna dabit:
Hic ſcopus, hæc miſeræ meta eſt extrema ſenectæ,
Hoc regit infauſtam ſemper in orbe rotam.
14 Si ſupereſt illi ſobolis numeroſa propago,
Blandaque poſteritas rura paterna tenet:
Trajicitur medias, ferro reſerante, medullas;
Membraque ſanguineo vulnere ſecta cadunt:
Aut mortem, ſtimulante fame, properare morantem
Exoptat longis attenuata moris.
15 Quos habuit ſocios uſquam vel ſanguine junctos,
Hos gremio impoſitos alta tenebit humus:
Et ſiqui fuerant comites carique propinqui,
Rejicient animo nomen inane ſuo:
Nec conjux viduata virum deflebit ademtum;
Nec lacrimis faciet ſtrata madere ſuis.
16 Haud ſecus ac cineres cumulet vaſti æris acervos;
Et tunicas avidè comparet uſque novas:
17 Comparet, aſt illas recipit pia turba gerendas;
Et coacervatas jure reportat opes:
Adſpicis infirmam quam nectit aranea telam,
Viſceribus vacuans pectora parva ſuis?
18 Adſpicis alternæ geminata ut gloria ſilvæ
Protegat arboreis languida membra comis?
Inſtabilem ſic ille domum fulcire laborat,
Quæ ſubito Zephyri flamine pulſa ruet.
19 Impius ecce opibus pollens, numeroque clientûm,
Fortunæ inſtabiles ſentiet ipſe vices!
Antè, retrò, tendenti oculos, dextrâ atque ſiniſtrâ,
Nemo dabit placidam, ſorte premente, manum:
Nemo temporibus lapſum relevabit in arctis.
20 Luridus indomitis obruet horror aquis;

Et citò per mediæ tenebroſa ſilentia lunæ,
Hunc rapiet ſubiti vis furibunda Noti:
21 Vis furibunda Noti rapiet ſub nocte ſopora,
Et procul à laribus ſubtrahet illa ſuis.
22 Inque caput miſerum Dominus librata repentè
Terrifico jaciet fulmina ſæva ſono:
Fulminibus trepidos laniabit corporis artus;
Neu fugiat mediâ comprimet uſque manu.
23 Totaque gens hominum plaudens ſuper omnia, mittent
Sibila de labiis ſtridula ſæpè ſuis.

C A P. XXVIII.

NOnne tenet gremio tellus fœcunda benigno
Argentum, fulvi divitiaſque Tagi?
2 Æra liquata fluunt ſaxis ex igne peruſtis;
Effoditur ſolido ferrea maſſa ſolo.
3 Cuncta oculis hominum tenebris incluſa recludit
Rector in ætherei qui ſedet arce poli:
Nulla latent mortale genus tellure ſub ima,
Non procul inferno ſint licet illa lacu.
4 Per loca perrumpent pedibus planè invia noſtris,
Sub terræ tacito flumina clauſa ſinu:
Attamen hæc rapidos latè volventia lapſus
Artifices conſtat poſſe fugare manus.
5 Flavam terra parit ſegetem; parit æmula flammis
Terra ſub omnifero ſaxa repoſta ſinu.
6 Pulvereis rutilum glebis intermicat aurum,
Splendidaque eximio gemma colore nitens.
7 Eſt via lethæis latitans obſcura ſub umbris,
Ad quam non avium turba canora volat:
8 Ad quam non oculis penetrat lynx acer acutis;
Non leo, non ſoboles dira leonis adit.
9 Hanc tamen Omnipotens oculis dat cernere noſtris;
Hanc tenebris pulſis exhibet ille palam:
Si quid enim obſcuræ latet imo in viſcere terræ,
Si quid in abſtruſis & ſine luce locis:
Exæquat planis viridantia culmina campis,
Dejiciens validâ ſaxa profunda manu:
Deque ſinu lapidum fluvios jubet ire loquaces,
Et varios latè pervolitare locos.

10 Detegit in mediis altè concluſa cavernis,
Et Stygium penetrat luminis orbe lacum.
11 Flumina propoſitis tenet exundantia metis,
Conſtringit ſpatiis æquora ſæva ſuis:
Sic ſiqua in gremio terræ ſint clauſa profundo,
Præfert illuſtrem prævius ipſe facem.
12 At ſibi quem divina thronum ſapientia fecit?
In qua dignatur ponere ſede pedem?
13 Gentibus humanis non illa agnoſcitur uſquam,
Nec ſibi terreno legit in orbe locum.
14 Nec videt hanc liquidis revolubile marmor in undis,
Quod refugo plangit littora lata ſinu.
15 Hæc equidem eſt ipſo longè pretioſior auro,
Hanc apud argenti gloria viſa levis.
16 Sed nec Ophyræum valet hanc æquare metallum,
Nec cyanus viridis, nec pretioſus onyx.
17 Non aurum, Pariuſve lapis circumdatus auro,
Hanc poterunt meritis æquiparare ſuis;
Non magnes rigidum geſtit quem accurrere ferrum,
Quàque licet lateri continuare latus.
18 Te quoque, coralium! denſis abſconde tenebris,
Quæque irim vario, gemma! colore refers:
Vincit enim nitidos ſapientia dia pyropos,
Quos parit externi dives arena ſali.
19 Hæc eſt eximio longè anteferenda topazo,
Æthiopum calido qui venit axe lapis:
Purior hæc auro eſt, cui ſordes funditùs omnes
Edomuit rapidi ſeptima flamma rogi.
20 Jam ſibi quem divina thronum ſapientia fecit?
In qua dignatur ponere ſede pedem?
21 Non illam tellus, non illam conſpicit æquor,
Penna nec aëreas quæ ſecat alta vias.
22 Illius attonitas reſonat mihi fama per aures,
Dicit Avernalis turba colona lacûs.
23 Solus at Omnipotens hanc lumine cernit acuto,
Hanc animo ſolus concipit ille ſuo,
24 Ille oculi radios latè diffundit in orbem,
Cunctaque ſtelligero ſubdita regna throno.
25 Pondera ventorum, tumidi quoque pondera ponti,
Olim perpendit ritè bilance pari.
26 Fecit & Oleniæ ſidus pluviale capellæ,
Conſtituit certam fulminibuſque domum.

27 Tunc argumentis homini monſtravit apertis,
Quid foret, ac in quo degeret illa loco.
28 Nempe timor Domini ſumma eſt ſapientia ſummi:
Hæc meritò ſummum dicitur eſſe bonum.

CAP. XXIX.

SEd neque jam miſeros queſtus finivit Iöbus;
Progreditur, lacrimas continuatque ſuas.
2 O [illegible] mihi ſi redeat veterum ſors priſca dierum,
Qualis erat paucis menſibus antè mihi!
[illegible] Pater omnipotens me per ſalebroſa viarum
Securum placidâ duxerat ipſe manu.
3 [illegible]ùm penitùs fuſcas clarâ face diſpulit umbras,
Quæ mihi Cimmerium luce retexit iter:
Præluſtrique procul coràm ſplendore coruſcans,
Certa erat ambiguæ duxque comeſque viæ.
4 Talis eram teneræ jucundo in flore juventæ,
Cùm domus æterni eſt hoſpita facta Dei:
Cùm mihi ſecuram ſtatuens Deus undique ſedem,
Signa animi oſtendit non dubitanda ſui.
5 Talis eram pulcrâ ſobolis ſtipante catervâ,
Cùm favor æthereus proſpera cuncta dedit.
6 Balſama ſudabant, greſſus quàcumque ferebam;
Balſama viſceribus ſaxa tulêre ſuis.
7 Noſtra domus ſimul ac portas patefecit eburnas,
Et traxit lentum planta verenda gradum:
Jamque propè acceſſi judex ſubſellia, jamque
Sedem ſepoſuit ſedula turba meam:
8 Protinus en! juvenes latebras petiêre paventes,
Et tenebris vultus occuluêre ſuos.
9 Surrexêre ſenes longævâ ætate verendi,
Magnates linguam continuêre ſuam:
10 Non aliter tenuêre ſuam ſine murmure linguam,
Quàm foret ad fauces illa ligata ſuas.
11 Me vaga tam vaſtum celebravit fama per orbem
Me digitus, quoquò prætereiturus eram.
12 Semper enim tenues, inopes, & patre carentes,
Dura per auxilium fata tulêre meum.
13 Qui penè innumeris curarum erat obrutus undis,
Quæ jacuit viduo ſola relicta toro;

Ille ſalutiferum me portum, aſt illa maritum,
Officium variè ſenſit uterque meum:
Jure igitur meritas grates referebat uterque,
Talibus: O tibi ſint omnia fauſta precor!
14 Regia veſtis erat pietas ſincera fideſque:
Simplicitas animi regia veſtis erat.
15 Me duce non oculis cæcus caruiſſe dolebat,
Officio mutilus nec caruiſſe pedum.
16 Me patris expertes blandè dixêre parentem:
Uſque adeò innumeris uſibus uſus eram.
17 Quæque fuit tacitis miſerorum cauſſa teneb[illegible]
Merſa, fuit ſtudio ſæpè reperta meo:
Faucibus injuſti ruptis, ego jure revulſi
Quam tenuit prædam dentibus ille ferox.
18 Tunc ego ſic mecum: jam me pax blanda fc[illegible]bit,
Jam venient vitæ tempora longa meæ:
Tempora, quæ numeret, ſiquis numerare valebit
Quotquot littoreus corpora pulvis habet.
19 Stirps mea fœcundas fudit prope flumina fibras,
Sedet in irriguis nocte pruina comis.
20 Fama mihi occultum crevit veneranda per ævum,
Fama procul jaculi, Mome! timore tui:
Nam regum populique favor, laus, ſplendor, honores,
Implerunt pharetram proſpera tela meam:
Sic citò lethiferas tulit in ſua viſcera pennas,
Direxit cupidâ qui mihi tela manu.
21 Et cùm doctiloquo ſermone ſilentia rupi,
Plebs cupida attentâ ferbuit aure mihi.
22 Voces illa meas avidâ ſic aure bibebat,
Terra velut pluvias ſicca reſorbet aquas:
23 Terra ſub autumnum velut imbribus ora relaxat,
Cùm ſeges auratos florea pingit agros.
24 Si ſibi ſuſtuleram tremulos ego fortè cachinnos,
O quàm grata mei ſigna favoris erant!
Si ſibi ſuſtuleram placido mea lumina vultu,
Non radios oculi ſpreverat illa mei.
25 Sede ſuper celſa medio Rex agmine ſedi,
Sola ſalus trepidis præſidiumque reis.

CAP. XXX.

AT mihi nunc, eheu! miſero jam illudere certant,
Ipſa etiam in tenero flore juventa virens:
Quorum ego non patres catuli dignabar honore,
Qui ſervat ſparſos lata per arva greges.
2 Horum namque manu nullam fuit uſus in artem,
Queis fati tacta eſt ultima meta ſui;
3 Qui, durâ ſtimulante fame, deſerta petebant
Arida, & inſolitos incoluêre locos.
4 Delicias dumos dixêre à ſtirpe revulſos:
Juniperi radix grata alimenta dedit.
5 Urbibus extorres tacitos petiêre receſſus,
Ut latro cùm trepidæ dat ſua terga fugæ.
6 Antra domos fecêre ſuas, terræque cavernas;
Solaque montanis hoſpita ſaxa feris.
7 In mediis dumis aſinorum more rudebant,
Sentibus in mediis conſtituêre choros.
8 Pauperibus nata eſt patribus pauperrima proles:
Sordidior luteâ ſorde ſedebat humi.
9 Hæc nunc ludibriis coràm me exponit apertis,
Jactat & in medio nunc mea probra foro.
10 Me ſpectat trepidoque procul fugit illa timore,
Et ſpuit in faciem plena furore meam.
11 Nunc quoniam Omnipotens laxat mihi frena doloris;
Laxârunt furiis hi quoque frena ſuis.
12 Me pedibus calcant juvenes hinc inde protervis,
Quà poterant, tardam concelerantque necem.
13 Per loca detorquent animum declivia noſtrum;
Nec requies, nec ſpes ulla ſalutis adeſt:
Accumulant lacrimas lacrimis, luctumque dolori;
Interea ſubitam fert mihi nullus opem.
14 En! tamquam fluvialis aquæ ruit impetus ingens,
In mea jam parili corpora more ruunt:
Ecce! meâ nutante domo & minitante ruinam,
Ut lapides in me vaſtaque ſaxa cadunt!
15 Luridus horrendis terror me jam obſidet umbris,
Aſſiduèque mihi triſtia corda premit:
Et procul ex animo, procul omnia læta fugavit,
Ut nebula Æoliis quæ fugit acta minis:

16 Jam

16 Jam volat in tenues mihi vita evanida ventos;
Interitumque trahunt fata citata meum.
17 Noctu verſati cruciantur corporis artus,
Membra nec in tacito ſunt requieta toro.
18 Ulcera tinxerunt tunicam ſanioſa fluentem,
Jamque alium à veteri verſa colore refert:
Ulcera me adſtringunt totis, en! undique membris;
Colla velut tunicæ ſtringor ab ore meæ.
19 In media ſtratus jaceo nunc, ecce! palude;
Pulvereâ nitidas ſorde tegente comas.
20 Te, rerum Pater alme! voco: Pater alme! ſalutem
Te rogo, tu miſeras reſpuis aure preces.
21 Tu me disjectum truculento vulnere ſternis;
Tu rabidâ laceras pectora noſtra manu:
22 Me venti ſuper aſtra poli violentibus alis
Tollis, & aërium carpere cogis iter:
Hîc me perpetuo crucias ſine fine rotatu;
Hinc verſa in cineres corpora noſtra fluunt.
23 Quicumque auricomos Phœbi videt undique vultus,
In tumulo extremam debet habere domum:
Nunc igitur miſerere mei, miſerere meorum;
Da placidam feſſo nunc, Pater alme! manum.
24 Siquis enim obſcuro tumuli ſemel abditur antro,
Non iterùm antiquo vivet in orbe modo:
Mortuus ille jacet gelidi ſub mole ſepulcri;
Nec fletu aut lacrimis fata novare licet:
Quamlibet innumeras fratrum pia turba querelas
Fundat, & æthereum verberet ore polum.
25 O quoties flevi miſerorum fata virorum!
Imbre ſuper madidas uſque cadente genas.
26 Speravi bona multa mihi, mala nulla: ſed en jam
Fronte riget tetricis ſors nebuloſa minis!
27 Viſcera fervebant trepido decocta pavore;
Cordaque ſollicitus quaſſit anhela tremor:
Omnia tentabam queis fata repellere poſſem
Dura, ſed excidium lux tulit una meum.
28 Nunc fleo, nec mihi lux blandè ſolamina præbet;
Nec lacrimas minuit fax radiata meas:
Nunc gemitus fundo populo ſpectante profuſos,
Et reſonat miſeris aura recuſſa ſonis.
29 Haud aliter mœſto lacrimat cum murmure bubo;
Haud alios fremitus ora draconis habent.

30 Ulcera ferventi torſerunt oſſa calore,
Æthiopas ſimulat noſtra peruſta cutis:
31 Nunc lyra, nunc ceſſant numeris reſonantia blandis
Organa, nunc lacrimis omnia plena meis.

CAP. XXXI.

O Quoties mecum taciturnum fœdus inivi,
Ne ſcelerent oculos virginis ora meos!
2 Hoc niſi feciſſem, ſuperi Regnator olympi
Nonne daret meritis præmia digna meis?
3 Nonne manet ſubitæ cunctos certa hora ruinæ,
Qui dant nequitiæ libera frena ſuæ?
4 Nonne oculis Dominus veſtigia cernit acutis,
Aſſiduè greſſus dinumeratque meos?
5 Si me mendaci reſplendens gloria fuco
Cepit, & illecebris fraus maleſana ſuis:
6 Me modò jam trutinâ pendat Deus ipſe ſeverâ;
Ut vitæ integritas ſit manifeſta meæ.
7 Si dubium furibunda pedem violentia traxit
In labyrinthæas & ſine lege vias:
Si mea mens luxum blandè dilexit inertem,
Sive manus ſcelerum labe notata fuit.
8 Arva teram raſtris, ſed arenæ ſemina mandem;
Opprimat & ſobolem vaſta ruina meam.
9 Si me femineæ pellexit gratia formæ,
Ante fores ſocii procubuique mei:
10 Alterius thalamos conjux mea repleat orbos;
Currat in alterius ſic violata torum.
11 Hoc ſcelus horrendum eſt, meritòque infligeret illi
Horrida ſupplicium judicis ira ſuum.
12 Hoc mihi divitias ſubitò quoque verteret omnes
In cinerem, Ætnæi ſæviùs igne rogi.
13 Non ego deſpexi famulum famulamve monentem
Recta; mihi nam ſic ipſe locutus eram:
14 Quid facerem, ſi jam ſubitò rerum arbiter æquus
Cogeret ante ſuum fortè venire thronum?
15 Una manus tremula finxit nos matris in alvo,
Atque animam nobis indidit una manus.
16 Non ego largam inopi dextram præbere refugi,
Qui noſtram miſerâ voce petebat opem:

Non ego ſum viduam tenuem macreſcere paſſus,
Nec duram hanc lentè depopulare famem.
17 Non ego delicias carpebam ſolus amœnas,
Sed ſocia hîc ſoboles orba parentis erat:
18 Illa igitur tenero patrem me dixit ab ævo,
Altera patronum, aſt utraque vera, ſuum.
19 Si quis erat rigidæ gelido ſub ſidere brumæ
Nudus, & occluſas frigidus ante fores:
20 Ille meis lumbos gregibus veſtitus abivit,
Et calido placidæ vellere tectus ovis:
Ille abiit lætis teſtans ſua gaudia verbis,
Et fauſtas pro me fudit ab ore preces.
21 Nec dum ſors tenuem preſſit miſeranda clientem,
Subtraxi auxilium, quà data cauſſa, meum:
Cùmque fatiſcebat gravidæ ſub mole ruinæ,
Non mea tunc celerem dextra negavit opem.
22 Quòd ſi fortè tamen mendacia fingere nitar,
Et tacitè falſos diſſimulare dolos:
Ipſa mihi in medio frangantur brachia nodo,
Et ſcapula ex humeris decidat ipſa meis:
23 Nam Patris ætherei, rerum qui frenat habenas,
Ante oculos ſemper ſtabat imago meos:
Ante oculos Domini præſentia numina ſemper
A vitiis animum continuêre meum.
24 Nec mea mens tacitè, flavo confiſa metallo,
Dixit, tu vitæ es cauſſa ſaluſque meæ.
25 Nec mihi divitiæ multo ſudore coactæ,
Reculaque aſſiduæ parta labore manûs,
Lætitiâ replere animum potuêre, nec umquam
Cæcârunt ſtolido pectus amore meum.
26 Nec ſol cùm nitidum radiis luſtravit olympum,
Cærulei peragrans culmina celſa poli;
Nec vaga cùm cœlo fulgebat luna ſereno,
Aſtrorum in vitreas exſpatiata plagas:
27 Baſia jactabam ſtolidis libata labellis;
Nec deus obſequio hic nec dea culta meo:
Nec mihi perſuaſit tam ſplendor amabilis illos
Propterea veros eſſe putare deos.
28 Hoc etiam ſcelus eſt, meritòque infligeret illi
Horrida ſupplicium judicis ira ſuum:
Nam ſic eſſe Deum veſania noſtra negaret,
Qui regit æterni ſidera ſumma poli.

29 Nec nimiùm gaviſus eram, cùm ſterneret hoſtem
Sors formidandis fronte coacta minis:
30 Nec dederam rabidæ retinacula libera linguæ,
Exagitans miſeri fata ſiniſtra viri:
31 Cùm tamen interea famulorum turba meorum
Concordi dederint talia dicta ſono:
O ſceleratam utinam liceat diſcerpere carnem!
Nulla, niſi hæc ſequitur, pœna ſevera ſat eſt.
32 Nec volui in vacuo peregrinum ſtertere cœlo,
Sed patuit noſtræ janua laxa domus.
33 Mens mea cùm ſceleris ſibi conſcia palluit atri,
Et vitiis in ſe commaculata ſuis,
Non velum obtendi, veteris non inſtar Adami,
In tacito occluſi crimina noſtra ſinu.
34 Tantane me ſtolidæ cepit reverentia plebis?
Et populum fuerat tantus adire timor?
Ut neque prodirem foribus, planèque faterer,
Quæ tenuêre animi clauſtra profunda mei.
35 O ſiquis noſtris adhiberet vocibus aures!
O mihi ſi ætherium fas ſit adire thronum!
O mihi ſi reſponſa meus jam redderet hoſtis!
Perpetuo inſereret ſi ſua verba libro!
36 Iſte liber, liber iſte humeris annexus adeſſet,
Et fieret capiti grata corona meo.
37 Huic enarrarem longæ veſtigia vitæ,
Trajicerem hunc linguæ fulminibuſque meæ:
Magnanimi virtute ducis ferventior inſtans,
Dum victum ſtratus ſe fateatur humi.
38 Ecquis agros fruſtrà noſtros verſavit? & ecquis
Officii pretium non retuliſſe dolet?
39 Non avido ſegetes alienas dente voravi,
Nec rapui à dominis arva beata ſuis:
Raptaque poſſedi, dominoſque in fata coegi,
Aut laqueo triſtem aut enſe ferente necem.
40 Quòd ſi fortè tamen mendacia fingere nitar,
Et tacitè falſos diſſimulare dolos:
Pro ſtipula granoque bono conſurgat avena,
Undique per medios & paliurus agros:
Has voces, hæc verba furens expreſſit Iobus;
Hîc finem queſtus juſſit habere ſuos.

C A P. XXXII.

TUnc tres amici tam feroces antea
Animis, procaces vultibuſque & vocibus,
Os reprimunt, & exitum verbis negant:
Nam ſeſe Jobus vocibus nec aſperis,
Sermone blando nec volebat corrigi,
Suæ ipſe plaudens ſuaviter prudentiæ.
2 Tunc Barachelis procreatus ſemine,
Buzita gente natus, ac origine
Ramita, Elichus arſit irâ turbidus,
Adverſus ipſum exarſit irâ turbidus
Iobum, iniquis qui Dei calumniis
Suam tueri nixus innocentiam eſt.
3 Adverſus ipſos arſit irâ turbidus
Hos tres amicos, ſic Iobum jugiter
Calumniatos, nec tamen cauſſam ſuam
Fulcire lapſis ſuſtinentes viribus.
4 Elichus ergò manſit uſque ad ultimas
Voces Iobi, infirmitatis conſcius,
Quæ juniorum ſæpè mentes occupat.
5 At cum obſeraſſent clauſtra linguæ fervidæ
Hi tres amici, jam furore percitus
Suam ipſe tandem protulit ſententiam.
6 Jam, Barachelis procreatus ſemine,
Buzita, Elichus ſolvit ora talibus:
Ego juventæ limen ingredior meæ,
At vos ſenectam contigiſtis ultimam:
Hinc corde pavidus, hinc timore pallidus,
Meas latebrâ opiniones obrui,
Nec propalatam protuli ſententiam.
7 Senecta, dixi, cana, cycnis æmula,
Promat latebras veritatis intimas,
Edocta longis temporum decurſibus.
8 Dixi, ſed hîc me credulum error abſtulit:
Divina pectus incolit mortalium
Mens, quam perennis omnium rerum parens
Inflat vigore flammeo, quo concita
Prudenter omnes actiones dirigit,
rnitque ſanctam recti & æqui regulam.

9 Non mente ſemper pollet ætas ultima:
Non quiſquis annis ſemper & prudentiâ
Præcellit alios, perſpicaci lumine
Cernens probique & improbi diſcrimina.
10 Nunc ergò quæſo, nunc favete vocibus
Meis, mihique diſſerenti attendite:
Meas latebrâ opiniones exſeram,
Et antè clauſam proferam ſententiam.
11 En! ipſe nulla ab ore fundens murmura
Mutus remanſi, dum ſtudetis interim
Reſponſa, tacito corde dum perpenditis.
12 En! cuncta fruſtrà, cuncta fruſtrà machinor:
Non eſt Iobum qui ſciat reprehendere,
Aptiſque ritè vocibus redarguat.
13 Non ille iniquis in homines injuriis,
Sed pertinaci offenſione numinis,
Repentè pœnas tam ſeveras reddidit:
Hoc ergò jam vos eſſe præmonitos velim,
Ventoſa ne vos elevet ſuperbia,
Penniſque vanis ulteriùs æquo evehat.
14 Non ille fœdas ingerit calumnias
In me, nec illum more veſtro criminum
Falſorum iniquis arguam ſententiis.
15 Obmutuerunt ultimùm ſilentio,
Stupore ſenſus alligante marcido:
Mens horruit, vox hæſit ipſis faucibus.
16 Exſpecto, longùm exſpecto: nec reſponſa dant,
Alto loquelam ſupprimunt ſilentio,
17 Linguaſque ſiſtunt. Tempus eſt erumpere
In verba, dixi, &, cæteris tacentibus,
Vicibus loquendi propriis fungi juvat.
18 Mens noſtra, vaſtâ plena rerum copiâ,
Suadet profunda cordis arcana eloqui,
Suadet latebras pectoris recludere.
19 Et noſter uterus utris inſtar obtinet
Novi, novello qui Falerno imbutus eſt,
Cui ni pateſcat exitus, diſrumpitur.
20 Ergò eloquemur, ergò apertè fabimur,
Ut recreemus ſpiritum prælanguidum,
Labella frenis noſtra liberabimus.
21 Ego veritatem promam ab imo pectore,
Falſâ nec ullum proſequar reverentiâ,

Tit

Titulis nec ulli blandiar fallacibus.
12 Me namque rerum genitor è medio auferet,
Et falce mortis diſſecabit aſperâ,
Si fortè titulis blandiar fallacibus.

CAP. XXXIII.

NUnc te ſuppliciter precor,
Aures conſiliis nunc adhibe meis,
Neu voces Aquilonibus
Portandas vacuum trade per aëra:
2 En! jam libera, motibus
Seſe lingua rotat noſtra volucribus,
Per fauces ſaliens levi
Curſu, nec tacitum diligit otium.
3 Depromam medio in penu
Quæ cordis latitant, & venerabilem
Pandet lingua ſcientiam,
Non fuco aut variis illita fraudibus.
4 Ecce! in ventre creaverat
Artus arte meos mirificâ Deus,
Et factis dedit artubus
Alternos animæ ducere anhelitus,
Olim lætificans mihi,
Vitali luteam lumine fabricam.
5 Si defendere ſuſcipis
(Nec te vel pietas vel pudor abſtrahit)
Cauſſam tam malè conſonam,
Conſiſte in medio, verbaque protinus
Produc in medium tua,
6 Abſentis vicibus judicis, en! Dei
Præſens ipſe vicarius
Fungar, quod toties antè cupiveras,
Effictus fragili luto,
Sicut gens hominum fingitur omnium.
7 Non eſt, quòd tibi pectora
Incaſsùm pavido proſiliant metu:
Non te, non mea dextera
Paſſim vulneribus figet atrocibus.
8 Voces audieram tuas,
Quas magno ſtolidus murmure fuderas,

Sic

Sic tecum haud veritus loqui ;
9 Sum planè vacuus criminis impii ;
Sum purus ſcelerum omnium :
Nec tincta eſt maculis noſtra ſequacibus
Mens inſons, manus innocens.
10 En! mecum immeritò jurgia ſuſcipit
Rerum conditor omnium,
Hoſtili lacerans pectora verbere :
11 Vinclis implicitum tenet
Curarum, atque oculis denotat acribus
Greſſus aſſiduè meos,
Cunctos dinumerans lumine lynceo.
12 En! hîc juſtitiæ viam
Tranſverſo penitùs tramite deſeris :
Reſponſum accipe debitum :
Immortalis, enim robore, gloriâ,
Princeps & ſapientiâ
13 Mortales ſuperat. Cur miſerum caput
Armis objicis illius ?
Nam nulli latebras pectoris intimi
In lucem Deus exſerit,
Nulli ſignificat quæ gerit omnia
Per terram & mare naufragum.
14 Bis terve Omnipotens alloquitur viros,
Unum forſan & alterum,
Haud quidquam reliquis percipientibus :
15 Cùm nox templa per aurea
Spargens purpureas undique lampades,
Langueſcentia triſtibus
Curis corda levat membra laboribus :
Cùm pennis ſopor humidis
Humanis oculis inſinuatus eſt,
Diversâ ſpecie ferens
Miranda in tacitis viſa cubilibus.
16 Tunc aures Dominus Deus
Et mentes aperit, perque ſuos gradus
Infundit ſapientiam,
Quam ſenſim cupidis auribus imbibunt:
17 Conatus fugere impios,
Sectari ſtudio recta docet pio :
Ne ventoſa ſuperbia
Stultos fortè homines tollat in ardua,

Lapſi

Lapſuros celeri gradu
In vaſtum barathri perpetui lacum:
8 Ne fortè ante diem cadant
Obſcurum in tumuli protinus aggerem:
Ne cum ſanguine plurimo
Exſpirent gladio in viſcera condito.
9 In lecto jacet impius,
Et pœnas ſcelerum ſuſtinet aſperas,
Ac totis dolor oſſibus
Infuſus miſeris diſcruciat modis.
10 Hinc vitæ miſerum piget,
Vitæ tam rapidis æſtibus obrutæ:
Hinc victum ſibi denegat:
Guſtus delicias tabidus abnuit.
11 Succum corporis ebibunt,
Et carnem rapidis dentibus exedunt
Curæque & dolor intimus,
Dirarumque cohors lurida febrium.
12 Jam triſtis prope limina
Lethe terrificis unguibus imminet,
Jam jam funereas faces
Exſpectans gelidis intremit artubus.
13 At ſiquis tamen unicus
Inter tot populi millia venerit,
Siquis venerit unicus,
Qui rectum doceat carpere tramitem,
Errorum & tenebris procul
Expulſis Dominum mente ſequi Deum.
14 Mox rerum Pater optimus
Languentem recreat robore vivido,
Placatuſque ita fabitur:
Nunc mors atra procul, nunc procul aufuge:
Hic iram, hic furias meas
Lenivit precibus ceu pretio ſuis:
Ceu pœnas ſibi debitas
Æternum Stygio penderet in lacu:
Namque inveni Hominem-Deum,
Qui vitam redimit morte vicariâ
Cunctis, qui ſcelus impium
Confeſſi ad Dominum mox redeunt Deum.
15 Pallorque & ſenium grave
Mutata aufugient, & roſeus color

In vultu, & vegetus vigor,
Infantis faciem vincet amabilem,
Et vires alacres ſimul
In corpus venient, & cutis aſperis
Rugis fœta novabitur,
In florem teneræ verſa puertiæ.
26 Divinam prece ſupplice
Implorabit opem: nec Deus abnuet
Aures ſuppliciis, neque
Avertet faciem: pectora gaudio
Perfundet ſimul, & ſui
Vultûs reſtituet lumen amabile:
Atque amiſſa parentium
Reddetur veterum crimine ſanctitas.
27 Nam curas hominum Deus
Latè ſidereo proſpicit à throno,
Et facti malè pœnitens
Si quis flebilibus ſic loquitur ſonis:
Ah! fœdi ſceleris piget:
Ah! nulla utilitas hinc mihi provenit.
28 Mox illum facili manu
Horrendo relevat de barathri ſpecu,
Vitam reddit amabilem,
Ac vitæ innumeris accumulat bonis.
29 Sic ſanè omnipotens Pater
Sancto res hominum numine dirigit:
Hæc facti malè pœnitens
A rerum Domino munera ſuſcipit.
30 Mox illum facili manu
Horrendo relevat de barathri ſpecu,
Vitam reddit amabilem,
Ac vitæ innumeris accumulat bonis.
31 O nunc auriculam arrige,
Attentus monitis & tacitus meis!
Nam me nunc juvat eloqui,
Et recti dociles tradere regulas.
32 Sin fari modò tu velis,
Et poſtrema mihi dicta refellere:
Profer quas fieri quidem
Opto vindicias, ſed dubito, tuas.
33 Si non: os inhibe tuum,
Linguæ vaniloquæ murmura ſupprime:

Nam myſteria nubilis
Exſerta è tenebris maxima proferam.

C A P. XXXIV.

PRæterea Elichus ſermonem extendere pergit;
Multiſque largè diſſerit rationibus.
2 Eja agedum! verbis aures intendite noſtris,
Queis perſpicacis eſt acumen ingenî:
Eja agedum! pendete omnes dicentis ab ore;
Quos ratio pennis evehit ſublimibus.
3 Multa placent, ſapido ſordent quoque multa palato:
Sic verba doctis auribus diſtinguimus.
4 Ergò ſimul ſtudio jam nos ſcrutemur honeſto,
Acrique veram ſanctitatem indagine;
5 Sanctus ſum, ſcelerumque inſons, (jactavit Iobus)
Surripuit animum quamlibet Deus meum.
6 Ergòne falſa meæ affingam mendacia vitæ?
Me vulnus atrox innocentem ſauciat.
7 Ecquis in immenſo, qui continet omnia, mundo
Pravis Iobo ſit ſecundus moribus?
Qui ſcelerum innumeras inhianti gutture turmas,
Fraudumque, rivi limpidi inſtar ebibit:
8 Qui ſcelerum cœtus blandè comitatur, & omnes
Amore pravos intimo complectitur.
9 Dixit enim quiſquis Domini mandata revolvit,
Noctes dieſque diligenter cogitans,
Nil ſibi ſic fruſtrà crucians ſua pectora prodeſt,
Nec fructum arenam ſeminando colliget.
10 Ergò agedum verbis aures intendite noſtris,
Queis perſpicacis eſt acumen ingenî:
Abſit ut Omnipotens ſceleri laxârit habenas!
Abſit nefanda ut patret auctor omnium!
11 Humanos meritâ penſat mercede labores,
Remuneratur & pios & impios.
12 Nulla patrocinio defendit crimina falſo,
Nec ille turpi affinis eſt injuriæ.
13 Ecquis perpetuis orbem regit alter habenis,
Mundi triformemque temperatque machinam?
14 Si modò jam ſubitam terris inferre ruinam,
Auræque gratum auferre vult anhelitum.

15 Omnia quæ vivunt, pecudes, volucreſque, feræque,
Immota fient protinus cadavera:
Totaque gens hominum vitâ fugiente per auras
Peribit, atrum mox reverſa in pulverem.
16 Tu modò, ſi ſapias, animo mea dicta reconde,
Gratâque voces aure cunctas imbibe.
17 An permiſſa ſibi retinacula juris haberet,
Qui jura legum injuſtus ipſe negligit?
An tua damnabit Dominum ſententia magnum,
Qui ſempiternis frenat orbem legibus?
18 Adſpice purpureos num lex regit ulla tyrannos?
Num bellicoſos lex coercet principes?
19 Quis furor iſte, (nefas!) quæ tanta inſania linguæ,
Deum deorum ut arguas, qui maximos
Nec reges reverenter habet, nec habere tenetur?
Qui nec potentes reſpicit, nec pauperes:
Nempe caſam tenuem, pariterque palatia regum
Superba dextrâ finxit ille Dædalâ.
20 Cernis, ut inſignes per plurima ſecula gentes
Una hora ſæpè vellicet radicitùs?
Cernis, ut eximios populos latèque potentes
Mors ſubita raptet? perque noctem luridam
Peſtis atrox, vel flamma ferox, tonitruque tremendum,
A ſtirpe totam diruat propaginem:
Divitiis licet ac numeroſo milite freti,
Nullum undiquaque pertimerent impetum.
21 Perficit hæc Deus, ille Deus, veſtigia vitæ
Qui noſtræ acuto contuetur lumine.
22 Nulla tegit pravos tellus, latebraſque miniſtrat,
Nec atra mortis umbra condit impios.
23 Nulli plura tamen juſto aut graviora ferendum eſt
Supplicia, culpam pœna ne tranſcenderet:
Ne Dominum rerum nutu qui cuncta gubernat
Injuriarum injurioſus arguat.
24 Faſtoſum tumidumque premit, frangitque rebellem,
Tranſmittit aliis illius potentiam.
25 Sæpè illis, tacitæ per opaca ſilentia lunæ,
Infert ruinam tale nil ſperantibus.
26 Sæpè etiam, ut roſeum ſol aureus extulit axem,
Exempla pœnæ horrenda præbet omnibus.
27 Nempe quod à Domino greſſus vertêre profani,
Pedeſque recta à ſemita deflexerant:

8 Et tenues preſsêre homines, inopeſque ſalutis,
Quorum querelas hauſit aure & lacrimas.
9 Quis turbare poteſt Domino faciente quietem?
At ſi tumultus concitabit bellicos,
Quis ſibi tranquillæ promiſerit otia pacis,
Vitamque curis liberam planè anxiis?
Seu furor in gentem latè graſſabitur omnem,
Seu fortè in unum ſe refundet verticem.
30 Hæc facit Omnipotens, regni ne frena gubernet,
Venena diro qui recondit pectore:
Ne regat imperium falſi ſimulator honeſti,
Ne plebs doloſis implicetur retibus,
31 Talibus imploraſſe Deum, mihi crede, deceret:
Jam jure pœnas, jure reddo debitas:
Non ego te vitiis poſt irritabo pudendis,
Severe Vindex & Pater blandiſſime!
32 Quæ lateant, oculis patefac ſcelera impia noſtris,
Ne fortè ſcopulis irruam latentibus.
33 Si tibi pro meritis merces numerata daretur,
Ut tu ore ſtulto ſæpè concupiveras:
Ille tibi merito penſaret facta flagello,
Seu ſponte ferres, ſeu coactus viribus:
Nunc vitam defende tuam, vitæque tenorem,
Et actiones ſingulatim ſingulas.
34 Jam videant, ſi quid noſtro pravum excidit ore,
Aures acuti, mente cordatâ, viri.
35 Nam ſine judicio blateravit plurima Jobus,
Obmurmuravit vanitates impias.
36 Ille mihi attentas utinam nunc præbeat aures,
Suæ tenorem dum loquelæ perſequor!
Rectum ego defendamque bonum, ſceleriſque pudendi
Defenſiones impias redarguam.
37 Namque ſcelus ſceleri cumulat, nec plaudere ceſſat,
Rerum parentem proſequens conviciis.

CAP. XXXV.

PErgit Elichus, reprehenſionem
Longè continuans gravem.
2 An tibi puræ eſt amor æquitatis,
Qui ſic dixeris: Æquitas

Noſtra præluſtri jubare æquitatem
Exſtinguit Patris optimi?
3 Hoc tuæ voces tacitè innuebant,
Cùm tu hæc murmura funderes:
Quid mihi prodeſt ſcelerum profundam
Evitâſſe voraginem?
Cur mihi mentem tenui manumque
Omni crimine liberam?
4 Ecce! reſponſum tibi jam tuiſque,
Reſponſum ſociis dabo.
5 Adſpicis claris radiata ſtellis
Cœlorum alta palatia?
Adſpicis celſas nebulas, propinquas
Campis ætheris igneis?
6 Si manum fœdo ſcelere inquinabis,
Æterno noceas Deo?
Sordibus ſi te maculas pudendis,
Id curare Deum putas?
7 Sive te contrà pietas juvabit,
Et mens & manus innocens:
Quam voluptatem ſibi commodumve
Hinc rerum Pater hauriet?
8 Si tibi virtus generoſa mentem
Exornaverit inclitam,
Sortis humanæ reparare poſſis
Cladem munificâ manu:
Sive ſqualebis vitiis abundans
Poſſis lædere homunculum.
9 Dira vis multos premit innocentes,
Hinc mœſtis ululatibus
Terra longinquo reſonat boatu,
Multis humida lacrimis.
10 Non tamen mœſtis Dominum querelis
Rerum ſollicitant Patrem,
Qui per obſcuram reſonare noctem
Nobis carmina ſufficit.
11 Qui dedit nobis animam ſagacem;
Subtilique ſcientiâ
Beſtias terræ ſuperare juſſit,
Pictarum & volucrum genus;
Quæ ſub expanſo volitant canopo,
Mulcentque aëra cantibus.

12 Er

12 Ergò dum fundunt miſeras querelas,
Non rerum Dominum invocant;
Ut procul ſeſe trahat impotentes
A vi & fraude potentium.
13 Reſpuit ſurdâ Deus aure cunctos,
Quos vanus tumor elevat;
Quiquè ſe puros ſcelerum impiorum
Vano murmure jactitant.
14 Heu! Deus nullis oculis videtur,
Inquis pectore languido:
Sed tamen tandem Deus ille facta
Vindex puniet impia:
Debet hîc ergò fieri ſalutis
Spes, dum ſors gravis intonat.
15 Hîc tamen tu jam minimè reponis
Spem, dum ſors gravis intonat;
Ergò te ſævis agitat procellis,
Et merſum caput obruit:
Tu tamen curâ vacuus metuque,
Non portum hunc petis unicum;
Ut tibi laſſam ſtatuat carinam
Fluctu & flamine liberam.
16 Hinc fit ut vanas ſine mente voces
Vano murmure funderes;
Utque multorum ſtrepitum cieres
Verborum abſque ſcientia.

C A P. XXXVI.

DIxit hæc, dixiſſe verò non ſibi ſatisfacit,
Ni ſubinde oratione melleâ concluderet,
Ora docta ſic reſolvens inclitis ſermonibus.
2 Mentem & aures applicare quæſo ne mihi abnuas,
3 Te docenti, Quanta rerum conditor miracula
Patret orbe in univerſo, nil patrans injuriæ.
4 Namque falſis veritatem vocibus non obruam:
Nempe linguam ad te loquentem ſpiritu ipſe dirigit;
Ipſe, cujus ampla metas reſpuit ſcientia.
5 Ecce! ſummus rector orbis flocci habebit neminem,
Quamlibet ſit ille magnus inclituſque, quamlibet
Mente polleat ſagaci, præpotenti dexterâ.

6 Non

6 Non tuetur improbos in arduo diſcrimine,
Sed furoribus potentis impotentem ſubtrahit.
7 A bonorum greſſibus non flectit orbes luminum:
Ille reges purpuratos inter illos collocat,
Et thronum dat occupare gemmâ & auro ſplendidum,
Et manu ſceptrum tenere, regna firmans undique,
Tuta ab omnibus periclis ſeculorum in ſecula.
8 Si dolore affligit ullos vinculis coërcitos,
Crura ferreâ retentos circumactâ compede:
9 Tunc aperta pandit illis criminum contagia,
Mens quibus manuſque ab omni parte ſqualet obſita.
10 Utque greſſum ſanctitatis dirigant ad tramitem
Admonet, procul fugatis impiis erroribus.
11 Si libenter admonenti commodant aures Deo,
Tota vita tranſigetur læta curis libera,
Et tenore ſempiterno tota curret ſuaviter.
12 Si tamen tot undiquaque cladibus perterriti
Contumaces eſſe perſtent, mox profundent ſpiritum
Enſe pectus perforati, nec reperient exitum,
Arte callidâ ſatiſque machinati fraudibus.
13 Nam dolos quicumque fuco ſanctitatis oblinunt,
Fervidum Dei furorem provocant; at vinculis
Cùm dolorum circumacti complicantur fervidis,
Neſciunt clamare Regem Cœlitum ejulatibus.
14 Ergò mortui recumbent in juventæ limine,
Cùm juventam turpibus contaminârint ſordibus:
Quæque velo impuritatem puritatis texerat
Inter impuras manebit umbra torta Erinnyas.
15 Pauperem in rebus vocantem liberabit aſperis,
Et benignam advertet aurem rector orbis optimus.
16 Is tibi, ſi tu vocares, liberato anguſtiis
Latum iter mox panderet procul arduis anguſtiis:
Is tibi menſam tapetis fulgidam nitentibus,
Splendidè ſtructam repleret ferculis lautiſſimis.
17 Tu piarum juſta legum juſſa cum contemſeris,
Nonne meritò jam flagellat te ſeverus arbiter?
18 Dum furoris jam tremendi fervet atrox impetus,
Supplica rerum Parenti voce lamentabili;
Namque merces nulla mortis liberabit faucibus:
19 Scilicet corrupta nummis atque gazis aureis
Te remittet? aut tuorum bellicoſas militum
Copias videns minacem mors recondet cuſpidem?

20 Ne

Sic, ut per orbem quidquid ille [illegible]
Peragant in omnes nationes [illegible],
Quaſcumque clarâ percutit [illegible]
13 Sive in catervas ſpargat ignes [illegible].
Seu ſicca lætis arva inundet [illegible],
Seu ſigna amici det favoris, [illegible]
Vel his vel illis exhibens [illegible]
14 Huc ergò, Jobe! intende [illegible]
Hic ſta, Deique facta [illegible]
15 Noſtîne tempus, quo Creator [illegible]
Sedem univerſis deſtinârit [illegible]
16 Illaſque claro [illegible]
Illaſque curvum in [illegible]
Noſtîne facta, quæ [illegible]
Oras potenti [illegible]
Rex ille, [illegible]
17 Aut membra [illegible]
Tepore blando [illegible]
Aurâ comantes [illegible]
18 Tune huic [illegible]
Convexa lat[illegible]
Quæ firma ſemper [illegible]
Vitri colorem [illegible]
19 Ecquis loque[illegible]
Deo? loquendi [illegible]
Oſſeſſa tantâ [illegible]
Aut ecquis [illegible]
20 Nam ſiquis illum [illegible]
Certè ille mox [illegible]
Vaſto voratus [illegible]
21 Nunc, ecce! [illegible]
Nubes, anheli[illegible]
Maſsâque terræ, & [illegible]
At has ſerenat [illegible] & [illegible]
Pennis nigrantem [illegible]
22 Jucunda ſeptem [illegible]
Exhalat aura, ſpiritu & [illegible]
Cœlum benignâ mitigat [illegible].
23 O quàm verendus eſt Creator [illegible]
Decore ſummo, dignitate, robore!
O perſpicaci mentis illum lumine
Quis intueri ſuſtinet! quem fulgida

CAP. XXXVII.

Hic corda trepido palpitant nobis metu;
Et comminantur tranſilire pectora.
2 Adeſte, vocem audite Patris optimi:
Vocem, ſonoro quam profundit murmure.
3 Per vaſta cœli ſpatia convexi, Deo
Emiſſa, ruptis nubium repagulis,
Sinuoſa flammæ curſitant volumina,
Et orbis oras territant longiſſimas.
4 Dei per orbem vox deinde perſonat
Tonitru tremendo, quo polus dirumpitur,
Quo terra vaſta quatitur, & vitreum ſalum:
Latèque rerum conditor plenâ manu
Globos refundit fulminum rotatiles.
5 Dei per orbem vox tremenda ut perſonat
Fragore rauco fulminum crepantium,
Splendore claro fulgurum micantium,
Aures & oculos occupat cunctos ſtupor:
Miranda Dominus perpetrat, quæ lumine
Mens noſtra lippo non valebit aſſequi.
6 Nix cana molli veſtit agros vellere,
Illo jubente & pluvia cœlo devenit,
Nunc parca tenui & tarda manans guttulâ,
Et nunc profuſis verberans tecta imbribus.
7 Humana tunc gens tota ſe confert domum,
Foreſque claudit, docta variis artibus,
Ut omnis unum noſcat artificem Deum.
8 Tunc & ferarum tota gens ſilveſtrium
Antri in receſſus corripit gradum intimos,
Et clauſa cæcis in cavernis delitet.
9 Auſter feroci ſibilat cum murmure,
Gyroque ſtipulam flectit aſſiduo levem:
At membra Boreas ſtringit acri frigore.
10 Ab ore ſummi ſpirat aura numinis,
Brumæ rigorem quæ reducit aſperum,
Et cuncta pigro ſtagna connectit gelu.
11 Nebulas aquoſas depluendo diluit,
Et fulgurantes diſſipat nubeculas.
12 Utraſque verò temperat rerum Parens

S

Sic, ut per orbem quidquid ille juſſerit,
Peragant in omnes nationes undique,
Quaſcumque clarâ percutit ſol cuſpide:
13 Sive in catervas ſpargat ignes impias,
Seu ſicca lætis arva inundet imbribus,
Seu ſigna amici det favoris, ſplendida
Vel his vel illis exhibens miracula.
14 Huc ergò, Jobe! intende mentis lumina;
Hîc ſta, Deique facta miranda adſpice.
15 Noſtine tempus, quo Creator omnium
Sedem univerſis deſtinârit nubibus?
16 Illaſque claro purpurârit lumine?
Illaſque curvum in fornicem ſuſpenderit?
Noſtine facta, quæ per orbis ultimas
Oras potenti perpetravit densterâ
Rex ille, nutu cuncta qui regit ſuo?
17 Aut membra veſtis ut remota recreet
Tepore blando veris adventu novi:
Aurâ comantes vix movente fraxinos?
18 Tune huic ſodalis ſiderum palatia
Convexa latis brachiis diſtenderas,
Quæ firma ſemper permanent reddentia
Vitri colorem fuſilis chriſtallinum?
19 Ecquis loquendi formulam monſtraverit
Deo? loquendi formulam non cernimus,
Obſeſſa tantâ eſt noſtra mens caligine:
Aut ecquis illi me loqui indicaverit?
20 Nam ſiquis illum cœperit modò alloqui,
Certè ille mox miraculorum millium
Vaſto voratus æquore abſorbebitur.
21 Nunc, ecce! fuſcat ſqualidas fumi vapor
Nubes, anhelis profluens ex ignibus,
Maſsâque terræ, & æſtuoſo ex æquore:
At has ſerenat ventus, & velocibus
Pennis nigrantem diſſipat caliginem.
22 Jucunda ſeptem emiſſa de trionibus
Exhalat aura, ſpiritu & leni fluens
Cœlum benignâ mitigat clementiâ.
23 O quàm verendus eſt Creator omnium
Decore ſummo, dignitate, robore!
O perſpicaci mentis illum lumine
Quis intueri ſuſtinet! quem fulgida

Radiis adornat aureis potentia, &
Severitate temperata lenitas:
Qui nempe plectit neminem æquo durior.
24 Ergò univerſus orbis illum diligit,
Illum veretur, illum adorat unicè:
Non ille doctos more noſtro amplectitur
Viros, acutâ præditos prudentiâ;
Ut quem piorum ſola tangat gratia.

C A P. XXXVIII.

Tunc Pater omnipotens ſermone ſilentia rupit
Protinus, in medio reſonanti murmure nimbo:
2 Quis jam conſiliis tenebras obtendere rectis
Nititur? Inſanaſque terit ſine fine querelas?
3 Eja age! ſi quid ineſt animi tibi, fortiter enſem
Cinge humeros audax, pariterque petamus arenam:
Jam mihi, ſi poſſis, referas reſponſa roganti.
4 Quis locus, aut quæ te ſedes antiqua tenebat,
Cùm certo ſtabilita loco fundamina terræ
Diſpoſui, ſedemque dedi mortalibus unam,
Dic mihi, ſi rerum tibi tanta ſcientia conſtat?
5 Quis vaſtum ſpatiis numerorum incluſerat orbem?
Dic, age! ſi nôris, exporrectâque rotundæ
Diametro dimenſus erat latera ardua terræ?
6 Quâ primùm ſtabilita manu tam immobilis hæſit?
Quemve putas primas ejus fundâſſe columnas?
7 Cùm lætis tremuêre ſonis templa aurea cœli,
Angelico teſtante choro ſua gaudia cantu,
Qui fulgent nitidis velut aſtra micantia flammis.
8 Quis vaſti oceani ſedavit molibus iras,
Cùm celeri lymphata gradu levis unda cucurrit,
E gremio terræ velut alvo egreſſa parentis?
9 Tunc nebulis undam cæcâ caligine miſtis
Veſtivi, & piceis glomeravi hinc inde tenebris.
10 Tunc vaſti oceani tenui vaga flumina clauſtris,
11 Præcipiti ſpatiata gradu. Sic ora reſolvens,
Hîc furias mulcebo tuas: hîc ſiſte ruentem,
Ulterius ne tende rotam, ne currere pergas
Amplius, herbiferoſque undis ne involvito campos.
12 An Titan, radiis inſignis vertice claris,

Te ſupplex humiliſque eſt deveneratus ab illo
Tempore, quo fragiles rexit tibi ſpiritus artus
Inſiſtens ſtatione ſuâ? ſedemque dediſti,
Unde citò emergens abigat fulgore coruſco
3 Purpureas aurora faces? Et manè recenti
Dirigat in cunctas radiorum ſpicula terras,
Quas hominum gens ulla tenet: ne ſcilicet auſit
Conſcelerare manus injuſtâ cæde furentes
Turba, ſed in tacitas ruat ut ſcelerata latebras.
4 Tunc diverſam orbis facies diverſa figuram
Induit, & propriam capiunt ſibi ſingula formam,
Ut figuli arbitrio varios vas fictile vultus
Accipit, aut varios veſtis mentita colores.
5 Ergò ſimul roſeam ſparſit fax aurea lucem,
Impia turba latet, cæcis incluſa cavernis,
Demiſſoque fugit pudibunda ſuperbia vultu.
6 An pede triviſti tumidi vada vitrea ponti?
Spumeaque intrepidis penetrâſti in marmora plantis?
7 An latè patefacta tibi eſt fera regia mortis?
Hauſiſtique tuis oculis quodcumque repoſtum
Terra ſinu tenuit, Stygiiſque admoverat umbris?
8 An tu porrectâ terræ ſuper omnia normâ
Jugera menſus eras ſub utroque jacentia Phœbo,
Dic mihi, ſi rerum tibi tanta ſcientia conſtat?
9 Dic ubi lux habitet? vel nox ubi ſidera condat?
0 Quaſque vias illis dederis calcare per ævum,
Ut fugiant, abigantque iterum ſe paſſibus æquis,
Atque domos linquant proprias, repetantque viciſſim?
1 Hæc ideò tibi nota patent, quia ſcilicet olim
Enixa eſt utero genitrix te tempore in illo?
Vel quia longævam tetigit tua vita ſenectam?
2 An cæci patuêre loci, patuêre receſſus,
Unde ille ætherei magnus Regnator Olympi
Mittit hyperboreas cum grandinis imbre pruinas?
3 Quas, velut ex aliqua ſubitò prolata pharetra
Spicula, turbatos paſſim jaculatur in hoſtes,
Bella ciens, rabidaſque ciens ad bella procellas.
4 Quomodò fulmineæ ſinuoſa volumina flammæ,
Et tonitru horrendum rapidos citò diſſipat Auſtros
Prorſus, ut omniparam circumflent turbine terram?
5 Quis regit aërias animo prudente canales,
Ut rapiant, ſiſtantque gradum? dextrâque feroci

Undique flammiferas ſpargit per inane ſagittas?
26 Ut nubes, pluviis alvo tumefacta caducis,
Fulmineo diſrupta globo, deſerta ferarum
Irriget, & ſteriles foveat ſine ſemine campos?
27 Ut deſolatas faciat revireſcere terras?
Ut ruptâ tellure in luminis exſeiat auras
Herba comam viridem, ſurgenſque è viſcere terræ
Quercus in aërios tollat ſua brachia campos?
28 Quem ſibi de nebulis fuſus levis imber aquoſis,
Quemve patrem agnoſcit ſibi ros? qui lapſus ab alto
Manè novo tenui veſtit dumeta liquore,
Prataque fluminеis pingit viridantia gemmis?
29 Ex utero cujus glacies venit horrida matris?
Ecquis erat liquidis genitor genitrixve pruinis?
30 Bruma rigens, ſeſe inſinuans per ſtagna lacuſque,
Sternit aquas, ſternit fluvioſque amneſque rapaces:
Unda gelu conſtricta jacet: vaga murmura ſiſtit
Lympha in marmoreum ſenſim durata rigorem.
31 Tune novi veris, roſeos cùm ſpargit odores,
Temperiem turbare potes, blandamque quietem
Imbribus & pluviis, rapidique ululatibus Auſtri?
32 Tune potes glaciem lento torpore ligatam
Solvere? perque vices, cùm tempora commoda poſcunt
Vitibus autumnum decorare, & frugibus æſtum?
33 Totane ſiderei regio pulcerrima cœli
Et nutus geſtuſque tuos obſervat acuto?
34 Lumine ſe ſolvens prægnans ex tempore nubes
Imperio ſubjecta tuo, quocumque vocâris,
35 Fundit aquas liquidas? Et fulmina rauca fragore
Horrifico trepidam quatiunt crepitantia terram?
36 Unde hominum mentes rerum prudentia velox
Incolit? unde animo pectus mortale ſagaci
Imbuit? & ſedem elegit ſine fine tenendam?
37 Quis poterit numero nubes comprendere certo?
Quis liquidas ſuſpendit aquas ſuper ardua terræ?
38 Aëre libratas vacuo, dum gleba rigeſcat
Putris, & in ſolidam coaleſcant jugera maſſam?
39 Tune voles (ſin fortè voles, tibi robora conſtant?)
Prædam alacri captare manu, & donare leoni
Deglutire gulâ ingenti, ſobolique leonis
40 Horrifici, dum ſe latitantes rupe cavatâ
Abſcondunt; ſi præda ſubit, lacerare parati

Unguis

Unguibus, & rabidum merſare in corpore roſtrum?
41 Quis dapibus largis corvo jejunia ſolvit,
Cum tenero fœtu dum totum immurmurat agmen,
Dum crocitat, mœſtiſque replet juga nota querelis?

CAP. XXXIX.

AN tibi quo pariant capreæ, quo tempore cervæ,
Quemq; modum obſervent, nullo cùm fine, ſub una
Lege per innumeris redeuntia ſecula ſeclis,
2 Pro certo patet? Atque animo prudente notâſti,
Ambiguos quoties renovet ſibi menſtrua vultus,
Luna abiens, rediens, turgentia pondera donec
Ventre ferunt, gravido tumefactæ viſcera fœtu?
Quâque die primas mittant in luminis auras?
3 Cùm ſeſe incipiunt curvum deflectere in arcum,
Enixæ teneros magno molimine natos,
Pondere duro uterum, & nimiâ gravitate trementem,
Solvunt, & veteres redeunt in corpora vires.
4 Illarum ſoboles viridem per membra vigorem
Accipiens, tumidas avido bibit ore papillas:
Dens ubi jam crevit ſegetes demittit in alvum;
Aſt ubi jam juvenes ætas adolevit in annos,
Aufugiens patremque ſimul matremque relinquens,
Non iterum reditura, ſuam, loca ſola pererrat.
5 Ecquem, cùm vaſti tot agantur ſecula mundi,
Fama virum tulit, aut viſum teſtatur ocellus,
Qui ſibi compedibus jactat vincliſque ſolutum
Eſſe onagrum, aut trepido excuſſit juga triſtia collo?
6 Deſertos amat ille locos virideſque receſſus:
7 Non populos urbeſque colit, fumoſaque tecta:
Non pavet indomitas rigidi rectoris habenas,
Infremitus non ille pavet, ſtrepitumque flagelli.
8 Per montes ſcopuloſque & ſaxa impervia vobis
Paſcitur, & tenera ſaliens exſultat in herba.
9 An fera, quæ in medio cornu mirabile vultu
Geſtat, & huc illuc temeraria currit in herbis,
Se tibi ſubjiciet, ſtabuloque obſcura manebit?
10 Servilique tuum collo ſuſpendet aratrum
Conſtanter, ferroque tuum ſulcabit agellum?
11 Scilicet hunc operis fidum tibi fortè miniſtrum

Tu

Tu fore ſperabis, vaſto quia robore pollet,
Et dabis immenſos illi exhaurire labores?
12 Cùm ſubit autumnus, tunc plauſtro ingente jubebis
Maturas portare & in horrea condere meſſes?
13 An tu flammiferis pavonibus undique pictis
Purpureas per colla jubas, per corpora pennas
Fulgida ſparſiſti nitidas, caudamque decoris
Pinxiſti radiis, nitidum quæ tranſit in orbem,
Irida vel varios Phœbi ſimulando colores?
An tibi formoſis decorata eſt ſtruthio villis
Femina, pennigeras inter ſtolidiſſima turbas?
14 Quæ ſimul ova parit calido ſub pulvere condit,
15 In mediis incauta viis oblita patere,
Indomitis calcanda feris frangendaque plantis:
16 Haud aliter teneros ſpernit ſua viſcera natos,
Quàm foret externâ ſoboles ea matre creata;
Et vanum ſine fruge terit, ſine fraude laborem.
17 Nempe quòd haud illi Dominus præcordia ſano
Conſilio imbuerat, animique eſt pectus inane.
18 At, ſibi cùm geminas libravit corpus in alas,
Flammivomos contemnit equos, contemnit equorum
Rectores rigido minitantes aſpera vultu,
Uſque adeò intrepidas expandit in aëre pennas.
19 Tune levi validos firmâſti robore nervos
Cornipedi, rauco qui fulmina mittit ab ore,
Horrificumque trahit vaſto pulmone ſonorem?
20 An ſonitus trepidas minimus dum perſonat aures,
Territus aufugiet pavidæ de more locuſtæ?
21 Terribiles cùm bella vocant de naribus iras
Evomit, & trepidum pulſu quatit ungula campum,
Et celeres ſubitò penetrat vigor acer in artus:
Corda veneniferis offert generoſa ſagittis.
22 Adſpicit armatas greſſum celerare phalanges,
Adſpicit, & riſum læto movet ore, manetque
Impavidus, ferroque negat dare terga rigenti.
23 Non clypeum ſquamis nitidum pavet ille, nec haſtam
Claris fulgentem radiis, pharetramve ſonantem.
24 Ore viam vorat, & ſubito pede currit in hoſtem,
Nec ſtreperas ſtupet ille tubas; clangore tubarum
In medio exſultat, geſtitque ciere cachinnum.
25 Eminùs horriſoni ſentit fera prælia belli,
Sentit adeſſe duces rabido ſimul ore tonantes,

Dum

Dum cœlum terraſque alto clamore fatigant.
26 An movet accipiter pennas te auctore volucres,
Qui cùm prædæ inhiat, celeri ſecat aëra gyro,
27 Turbine ſe ambiguo volvens? Aquilæque propago
Imperiis inſtructa tuis petit aſtra volatu?
Atque altum meditatur iter ſecura? ſecatque
28 Aërias ſuſpenſa vias? & nubila ſcandit,
Pennato ſubvecta gradu? Nidoſque tenellos,
Per montes ſcopuloſque & ſaxa impervia vobis,
29 Securos ſtatuit? Prædam deſpectat ab alto,
Atque oculis latè circumſpicit undique claris:
Siqua venit ſequitur prædam, & ſubitò terit uncis
Unguibus, & teneros enutrit ſanguine pullos.
30 Cruda autem gelidæ quàcumque cadavera terræ
Lapſa jacent, huc huc oculos intende; videbis
Sanguineam tepido carnem divellere roſtro.

C A P. XL.

Deinde autem Omnipotens ſic ora in verba reſolvit,
Poſt intermiſſæ non longa ſilentia linguæ.
2 An ſiquis Domino tentat committere pugnam,
Vincere ſe ſperet, clarumque auferre tropæum?
Quin modò ſi, clarâ rationis lampade fretus,
Mecum de dubia cupias contendere cauſſa,
Mecum, age! contendas, tibi reſpondere parato.
3 Ergò humilis tenui cum murmure vocis Iobus
Sic rerum lacrimis Genitorem affatur obortis:
4 Quid tibi jam referam? Labris verba impia claudam
5 Impoſitâ, Pater alme! manu. Semel improba fudit,
Bis ſtolidos mea lingua ſonos: non tendere pergam
Ulteriùs, curſumque meo jam ſiſto furori.
6 Tunc Pater omnipotens ſermone ſilentia rupit
Protinus, in medio reſonanti murmure nimbo.
7 Eja age! ſiquid ineſt animi tibi, fortiter enſem
Cinge humeros audax, pariterque petamus arenam;
Jam mihi, ſi poſſis, referas reſponſa roganti.
8 Ergòne tu penitus mea jura evertere ſancta,
Juſtitiamque abolere meam conabere pernix,
Ne tibi laus pereat vitæ ſine labe peractæ?
9 Eſtne tibi validæ tam vaſta potentia dextræ?

An tu ſiderei facis aurea mœnia cœli
Fulmineis trepidare globis, tonitruque tremendo?
10 Nunc, age! divini te majeſtate decoris
Indue, & eximiæ præſtans te gloria formæ
Nunc radiis hinc inde ſuis exornet amictum.
11 Nunc furias diffunde tuas paſſim, undique vanos
Elati faſtus oculi preme, ſterne ſuperbos,
12 Sterne viros, ſtratoſque in humum pede tunde cruento.
13 Illos coge ſuos maculoſo pulvere vultus,
Et nitidas fœdare comas, altiſque latere
In tenebris, miſerum teſtante rubore pudorem.
14 Hæc fac: jure tibi palmam debere fatebor,
Dignaque magnificæ referam præconia dextræ.
15 En! intende oculos, Elephantum, en! adſpice magnum:
Non veſtrâ regione procul per inhoſpita ſaxa
Ambulat, & virides deveſtit gramine campos,
Haud ſecus ac placidi qui tondent prata juvenci.
16 En! lumbos mediumque uteri vis prima vigorque
Occupat amplexu, & reliquos hinc tranſit in artus,
Inſinuatque alacrem per cætera membra vigorem:
17 Huc illuc agitat caudam poſt terga decoram,
More cedri, Zephyrus cui brachia quaſſit anhelus:
Firma catenati circumdant inguina nervi.
18 Oſſa ligat compago tenax: oſſa horrida (tanto
Robore ſunt) ſolido ſimulant clauſtra invia ferro,
Quæque arctant rigidas ærata repagula portas.
19 Ille feras inter reliquas latebroſa colentes
Antra ſedet princeps: illum Deus illius auctor
Armatum inſtruxit gladio ceu dente feroci.
20 Ille inter montes viridanti gramine pictos
Paſcitur, innumerâ medium cingente catervâ,
Quæ varias ducunt inter loca ſola choreas.
21 Membra ſub umbroſis feſſus languentia ſilvis
Sternit, & in mediis tectus latet undique cannis.
22 Et juvat umbriferas inter recubare cupreſſos,
Et ſalices, ubi murmur aquæ crepitante lapillo
Perſonat, æſtiferi ferventia brachia cancri
Arboreis fugat ille comis, & frigora captat.
23 Ebibit ingentem haud magno molimine rivum,
Jordanis fluvium longè latèque vagantem
Excipere immenſo ſtomachi putat ille barathro,
Ora ſimul reſerat, vaſtoque attollit hiatu.

24 Sic

4 Sic avidis ruit ille oculis, vultuque capaci:
Fruſtrà illi inſidias, fruſtrà venabula ſternas,
Inſidias duroque terit venabula naſo.

C A P. XLI.

TUne potes calamo ſalientem ducere parvo,
In liquidis * Leviathan aquis dum incautus oberrat,
Aut fune arreptâ trahere in tua retia linguâ?
2 Tune potes naſum, fauceſque utrimque cruentas,
Aut ſtimulo ſpinæ aut ferro penetrare recurvo?
3 An ſupplex tibi verba dabit? tibi ſupplice geſtu
Procumbet? placidoque adſternet corpora vultu?
4 An tibi gaudebit placidum componere fœdus,
Imperio parere tuo ſine fine paratus?
5 An tibi materiam luſûs dabit ille jocique,
Inſtar avis captæ, atque anguſto in carcere clauſæ,
Quæ ſolita eſt blandis aures mulcere querelis?
Aut erit ancillis ferratâ compede vinctus,
Vel flammis toſtus lentis, vel forſan aheno
Coctus, ut appoſitis hilaret convivia menſis?
6 Aut, dum ſe mediis volvens ſinuatur in undis,
Correptus, naviſque ingenti incluſus in alvo,
Per vaga diverſas junget commercia gentes?
7 Quæ poterunt unco penetrare haſtilia ferro
8 Squamigerum caput atque cutim? Nunc illius ergò
Formam animo tecum reputa, victuſque recede:
Neve iterum furiis miſerum caput objice noſtris.
9 Ecquâ vir regione latet, quem continet orbis,
Quin velut immotum jaceat mutumque cadaver,
Hoc viſo, tremuloſque horror citus occupet artus?
10 Nemo adeò ferus eſt, adeò qui robore fidat,
Ut velit huic vaſto membris & robore monſtro
Conſeruiſſe manus: ergò quis vivus in orbe
Mecum ſanguineas auſit committere pugnas?
11 Quis me muneribus largis cumulavit amicus,
Ut ſibi amicitiæ penſarem munera largæ?
Nam pelagus quodcumque parit, vel terra, vel æther,
In gremio fœcunda ſuo, mihi vendico totum.

* *Vel Crocodilum.*

12 Parva loquor: quin aure mihi ſervere memento,
Atque intende animum: referam majora relatis:
Cur pulcram taceo formam, nitidamque figuram?
Cur taceo immenſas immenſo in corpore vires?
13 Ecquis onus lato incipiens ſuperaddere dorſo,
Sicut equo facitis portanda ad pondera nato,
Stragula compoſuit latum velantia dorſum?
14 Quis dentes reſerare poteſt ceu clave lupato,
Quorum utrumque latus junctis amplexibus hærens
Stat, geminas rigido valvas imitata metallo?
Quàm formidandâ dentes habet ille figurâ,
Qui ſic terribilem ſpiræ ſinuantur in orbem!
15 Squameus eſt partes à vertice totus ad imas;
Squamis haud aliter jactat, quàm veſte decorâ
Gemmarum ac auri flammis radiante, catenâ
Perpetuâ connexa ſibi compago ligatur
Squamea, ceu tabulæ cerâ junguntur acernæ.
16 Nec tenues penetrare poteſt has ſpiritus auræ:
17 Uſque adeò quod tangit idem eſt. Sic altera ſemper
Alterutram complexa tenet; non ullus in orbe
Vivit, qui medium potis eſt diſcindere nexum.
18 Et pulſat raucis cum ſternutatibus auras,
Luce novâ expellit tenebras; te prævia lucis
Perſpicuis aurora oculis ſimulare videtur.
19 Ardentem flammam ſcintillaſque evomit ignis:
20 Ore ſuo egreditur geminis è naribus halans
Fumus, ut è calido quod concitat ignis aheno.
21 Igniferas paſſim jaculatur ab ore favillas
Spiritus, & quodcumque rapit populabile flammas.
22 Perſtat in indomito robur non flexile collo,
Et procul anxiferos animo fugat ille dolores,
Semper in horriſonis gaudens reſilire procellis.
23 Robore membra ſibi conſtant ingentia, membra
24 Firma manent, immota manent: Cordiſque rigori
Saxa vel æquorei cedunt horrentia ponti,
Et lapidem exſuperant præcordia dura molarem.
25 Cùm caput horrendum, vultuſque, oculoſque feroces,
In liquidis attollit aquis, ſeſeque videndum
Exhibet, extemplò validorum membra virorum
Frigore ſolvuntur, gelidos pavor alligat artus:
Ac, trepido quatiente metu, purgare peractæ
Effuſis precibus tentant ſcelera impia vitæ.

6 Si gladius fortaſſe ferox, ſi miſſile ferrum,
Sive haſta illiſa eſt, validos cute rejicit ictus,
Quæ ſecura manet ſquamâ clypeata rigenti.
7 Arma vocat ſtipulam ferro crepitantia denſam,
Quam levis aura vehit: fabricata ex ære rigenti
Arma vocat, ligni, carioſæ dente ſenectæ
Relliquias, vel dente tuo, fera blatta! pereſi.
8 Ille, velut ſtipulas ſuper arva aurata caducas
Lædere quæ ignorant, balearis verbera fundæ
Spernit, & emiſſas nervo ſtridente ſagittas.
29 Ille, velut paleas agitatas flamine venti,
Ridet tela ſibi paſſim volitantia, ridet
Siquis adeſt validâ vibrans haſtilia dextrâ.
0 Æquoreas inter cautes, atque aſpera ſaxa,
Membra ſuper bibulas ſternit defeſſus arenas.
1 Cùm leviter tumido ſinuatur in æquore, cogit
Spumiferum fervere ſalum: ſic torquet ahenum
Ignis odoriferos agitans ardore liquores:
Sic quoque anhelanti fervens ſalit olla camino.
2 Cùm vitreos tranare lacus libet, omnia longo
Tramite preſſa tenet: ſummus veſtigia fluctus
Omnia preſſa tenet, ſpumantia marmora canis
Credideris ſqualere comis, torpere ſenectâ.
3 Ecce! per omniparam latè circumſpice terram;
Non illi ſimilem peperit, non terra ſecundum:
Impavidus, liberque metu, trepidoque timore,
Nullo umquam anxiferis agitatur tempore curis.
4 Ille oculi faſtus tumidi premit, ille ſuperbos
Calcat, & in ſolio princeps ſedet ipſe ſuperbo,
Vibrans magnifico ſceptrum regale lacerto.

C A P. XLII.

Ergò humilis tenui cum murmure vocis Iobus
Sic Divûm lacrimis Genitorem affatur obortis:
2 Jam vires, Pater alme! tuæ, tua robora nobis
Conſtant, & validæ veneranda potentia dextræ:
Jamque oculi non prendo tui, ſed miror, acumen,
Qui potes arcanos animi penetrare receſſus.
3 Quis jam conſiliis tenebras obtendere rectis
Nititur? Inſanaſque terit ſine fine querelas?

Ad amicum ſuum amantiſſimum,

D. *Gulielmum Leach*,

Bibliographum Anglum,

Cujus operâ multum adjutus eſt in hoc libello imprimendo, cuique multis nominibus magnam debet gratitudinem;

Decaſtichon Euchariſticon.

GRatia quanta tibi referenda eſt, dulcis amice!
Gratia ſi meritis redditur æqua tuis;
Tu miſero flenti, & dura ſub mole gementi,
Das dextram, atque opibus conſilioque juvas.
Quod conſanguinei nobis, quodque eſſe ſodales,
Quod ſoror aut frater noluit, unus eras.
Unus in adverſis prohibes ſuccumbere rebus,
Et laceræ unus eras anchora firma rati.
Digna tibi meritis utinam det præmia tantis,
Ille oculis juſtis qui pia facta videt!

Sic precatur

GULIELMUS HOGÆUS.

SATYRA SACRA,

SIVE

PARAPHRASIS

IN

ECCLESIASTEN

POETICA:

Auctore GULIELMO HOGÆO.

CAP. I.

HÆc tibi, poſteritas ſeclis oritura futuris!
Hæc relegenda tibi pulcerrima ſcripta reliquit
Jeſſiadæ genitus ſublimi ſanguine vates,
Admonitor prudens animo, rerumque peritus,
Iſacidis qui jura dabat diademate cinctus,
Sceptraque magnifico tenuit Solymæa lacerto.
2 O curas hominum! O quantum eſt in rebus inane!
Nil vanum niſi mundus habet, nil præter inane:
Hoc pius admonitor, divino numine plenus,
Stigmate cuncta notat radianti ſubdita Phœbo.
3 Huc ades, huc aures avidamque advertito mentem,
Quicumque es poſiti ſub ſolis lumine mundi
Incola!

Incola! qui carpis perituræ gaudia vitæ:
Quid juvat innumeros toties ſubiiſſe labores?
4 En! hominum, en! etiam pecudum, pariterq; volantûm,
Secula perpetuis abeunt redeuntia ſeclis:
Sed quæ dat propriam cunctis animalibus eſcam
Firma manet tellus, longoque immobilis ævo.
5 Sol radiis illuſtre caput fulgentibus auro
Cum manè æquoreis emergens exſerit undis
Progreditur; puroque accenſam lumine flammam
Ducit ad occiduas conſtanti tramite metas:
Tum rapidum oceani rubro lavit æquore currum,
Et noſtro adverſum radiis illuminat orbem,
Eoique iterum rediens ſtat margine cœli.
6 Interdum in tepidos ventus deflectitur Auſtros,
Interdum in Scythici glacialia frigora ponti
Vertit iter; curſuſque alios, aliosque recurſus,
Integrat aſſiduo ſua per veſtigia gyro.
7 Omnia prona ruant licet in mare flumina vaſtum;
Non ſatiatur aquis marmor revolubile, poſtquam
Unde ortus habuêre ſuos huc verſa recurrunt,
In gremiumque ſuæ ſeſe effudêre parentis.
8 Denique quidquid habet dives circumſpice mundus,
Omnia preſſa ſua graviter ſub mole laborant,
Et proprio laſſata gemunt ſub pondere; quantus
Omnia languor habet, nec lingua oſtendere verbis,
Nec ſubtile queat complecti mentis acumen:
Quidquid in hoc oculus circumque infràque ſupràque
Orbe videt, numquam ſatiabitur ille videndo:
Et licet audieris humanæ mella loquelæ,
Et varias pecudum voces, cantuſque volucrum,
Murmuraque in querulis blandè reſonantia chordis,
Non tamen omninò cupidam ſatiaveris aurem.
9 Quidquid erit primis olim fuit antè diebus;
Factaque ſunt ſeclis quæ ſunt facienda futuris
Jampridem: & poſthac oritura ætatis imago eſt
Præteritæ, vitamque refert ventura vetuſtam:
Lumina nil ſub ſole novum mortalia ſpectant.
10 An quidquam in latis terrarum eſt cernere regnis
Quod dici queat eſſe novum? jam deſine tandem
Inſanire hominum ſoboles! Deſiſte ſuperbè
Inventus jactare novos, artemque novatam;
Nec vanos tibi finge novæ virtutis honores:

Quid.

Quidquid enim tibi laudis ineſt hoc gentis avitæ
Exemplum eſt, primoque patres ornaverat ævo:
Sin quid fortè novi produxeris, illud ab uſu
Fit vetus; & pereunte citò novitate ſeneſcit.
11 En! quæ præteritos magna cum laude per annos
Floruerant, jam ignota jacent; ſic tempore noſtro
Quæ modò clara micant etiam ſub nube latebunt
Perpetuâ, longiſque teget nox atra tenebris.
12 Neve tibi videar vanis imponere verbis;
Quæ loquor hæc docuit longa experientia rerum:
Ille ego qui Solymam magnâ ditione tenebam;
Per populos qui jura dabam ſacrata volentes;
Conſiliis opibuſque potens, ſceptriſque verendus;
Nil mihi, ſi quidquam potuit, quod terra miniſtrat,
Aut fortuna favens, hominem feciſſe beatum,
13 Defuit. His ego præſidiis inſtructus in imum
Naturæ penetrale paro perducere greſſum;
Per terras homineſque vagor, per quidquid in orbe
Cernitur humano ſtudio flagrante ferebar:
Me labor hic durus tenuit, quem Rector Olympi
Omnibus in mundo comitem ſociumque perennem
Eſſe dedit, curis acuens mortalia corda.
14 Cuncta pererravi, quæcumque ex æthere ſpectat
Siderei fax clara poli, quæcumque ſub undis,
Quæcumque in gremio latitant telluris opaco:
Judicium jam quiſquis aves cognoſcere noſtrum,
Nil niſi quod vanum eſt ingens complectitur orbis,
Multaque ſollicitis mentem exagitantia curis.
15 Quod claudum eſt nequit in rectam ſe vertere formam,
Quod truncum eſt mutilumque nequit ſupplerier illud
Viribus infirmis hominum: (quia ſcilicet arctis
Finibus incluſa eſt) humana potentia multos
Haud ullo reparare poteſt molimine caſus.
16 Ergò oculis animi quiſquis diſcernere certas,
Quâ ratione queas traducere ſuaviter ævum,
Huc adſis, memorique animo mea dicta recонde:
Si bona ſumma putas rerum cognoſcere cauſſas
Abditaque in tenebris myſteria cernere cæcis,
Falleris: en! ego ſic tacito ſub corde loquebar:
Jam mihi collecta eſt vaſta experientia rerum,
Jam mihi perſpectum eſt gremio quodcumque capax
Terra vel unda tenent, & quæ natura negavit

Viſibus humanis oculis ea pectoris hauſi:
Jam mea tranſcendit cunctos ſapientia reges,
Quicumque in ſolio Solymæ ſedêre ſuperbo;
Nec falſo: nam cuncta, aliis quæ clauſa jacebant,
Ingenio patefacta meo emersêre tenebris.
17 Et penetravi animo naturæ arcana ſagaci,
Quantum & ſtultitiæ diſtet ſapientia vidi;
Non tamen hinc animum potui relevare dolentem:
Hoc etiam de fonte dolor manabat acerbus,
Multaque ſollicitis mentem exagitantia curis.
18 Quiſquis enim vigili ſtudio myſteria mundi
Intima ſcrutatur, tenebriſque obſeſſa recludit,
Anxietate animi miſerè vexatur amari,
Ingentemque premit mœſto ſub corde dolorem,
Magnaque triſtitiæ comes eſt ſapientia magnæ:
Nam licet ingenii penetravit acumine vaſti
Plurima, multa tamen ſupereſſe impervia cernit;
Hinc magis atque magis ſitis eſt accenſa ſciendi,
Nec requie ſinit illa frui: quin ſe quoque torquet,
Forſitan à vulgo ſtolido contemtus, & illi
Fors meritum plebs ima negat virtutis honorem.

CAP. II.

JAmque ubi perſpexi penitus, ſapientia poſtquam
Suſtulit inque ſuo poſuit me culmine, vitam
Felicem procul eſſe tamen: tum talia mecum:
Nunc, age! ſepoſitis mea mens nunc incipe curis
Ducere ſollicitæ jucunda oblivia vitæ:
Carpe voluptates varias, quas terra benigno
Sufficit alma ſinu; dulcemque amplectere toto
Pectore lætitiam, ludis adaperta jociſque
Porta ſit, & laxis latè exſpatientur habenis:
Tunc mihi ſollicitam mille oblectamina mentem
Exhilarant, variâque animum dulcedine mulcent:
Quid tamen inde boni tulerim ſi fortè rogabis;
Deliciæque, jocique, & quæ tibi vita miniſtrat
Gaudia cuncta ſimul, ſi congererentur in unum,
Nil ſolidi his conſtat, ſunt vana & inania prorſus,
Sunt levibus ventis volucrique ſimillima ſomno.
2 Ergò mihi meritò tacitâ ſic mente loquebar:

Quid

Quid jocus eſt, ſtultæ niſi læta inſania mentis?
Riſus &, altiſono diſtorquens ora cachinno,
Quid facit? aut in quam properat contendere metam?
3 Tot verò expertis requiem quærendo cupitam,
Quamlibet haud uſquam invenio, vaſtumque per orbem
Nulla ſalutiferæ video compendia vitæ;
Non tamen abſiſto vigili perquirere curâ,
Quidquid auricomi ſpectatur lumine Phœbi;
Et reperire paro tibi, gens mortalis! in orbe
Quâ ratione queas traducere ſuaviter ævum,
Et, ſtolidis curis animique angore remoto,
Ducere ſollicitæ jucunda oblivia vitæ:
Idcircò laticum largè mea ſumit honorem
Dextera, lætifico relevans mihi pectora vino:
Non tamen ut multo ſtupeant ſenſumque relinquant
Corda ſepulta mero, ſed acumen flamma miniſtret
Vitea, & accumulet noſtrum inſinuata vigorem.
4 Immenſæque etiam turres, ac tecta, minæque
Murorum ingentes, æquataque mœnia cœlo,
Sunt opibus fabricata meis; ædeſque decoras
Exſtruxi, atque meâ plantata eſt plurima dextrâ
Vitis, in immenſum extentis diffuſa racemis,
Celſaque turrigeri tranſcendens culmina muri:
Plantavi innumeris diſtinctos floribus hortos,
Atque ſalutiferæ ſuccis variantibus herbæ;
Ut nares paſſim ambroſio vehementer odore
Pellicerent, viſuque oculos, guſtuque palatum,
5 Plena quoque arboribus ſtatui pomaria cunctis,
Ut ſenſus varium raperent generantia fructum,
Defeſſumque ſua refoverent corpus in umbra.
6 Huc liquidos mea cura lacus & ſtagna coëgit;
Arbor ut, ex imo fœcundo humore rigata,
Frondentes latè ramos & brachia tendens
Huc illuc, media ipſa ingentem redderet umbram.
7 Innumeroſque mihi famulos famulaſque paravi
Undique, vernarumque ingens mihi vulgus abundat,
Ædibus in noſtris queis primum infantia cœlum
Hauſerat; atque aſinos & equos ad fortia natos,
Atque laboriferi ſobolem mea dextra juvenci,
Lanigeraſque acquirit oves, hirtaſque capellas,
Silvicolaſque feras, numero quæ dicere non eſt;
Quem qui ſcire velit, Libyci velit æquoris idem

Diſcere quàm multæ Zephyris agitentur arenæ:
Sic mea tranſcendit cunctos opulentia reges,
Quicumque in ſolio Solymæ ſedêre ſuperbo.
8 Et pariter nivei cumulum flavique metalli
Collegi ingentem, ut numerum cum pulvere adæquet:
Quid? quòd ab Eois veniens cum claſſibus Indis
Mercator gravis ære domum mihi ſæpè redibat:
Et vaſtas cumulavit opes regale tributum,
Quod mihi collectum eſt populi inter millia noſtri,
Millia divitibus multum exundantia gazis:
Quin & ſceptrigerûm mihi toto ex orbe fluebat
Turba virûm, quos fama mei præclara trahebat,
Virtutes viſura meas; faſtuque remoto,
Ante meos cecidêre pedes, & ſupplice vultu,
Nec vacuâ venêre manu; ſed munera ſecum
Attulerant, ignotum argenti pondus & auri,
Et nitidas gemmas, Tyrioque nitentia ſucco
Tegmina, noſtrum avidi ſibi demeruiſſe favorem,
Atque aditus mollire ſuos, & tempora fandi:
Maſculeique mihi generis cantare peritos,
Fœmineique ſimul generis cantare peritas
Conduxi innumeras, nec defuit ulla voluptas,
Quâ trahitur mortale genus; citharæque, lyræque,
Organaque, & numeris reſonantia cymbala blandis,
Detinuêre animum variâ dulcedine noſtrum.
9 Sic mea ſceptrigeros tranſcendit gloria cunctos,
Qui priſcis diadema meum geſsêre diebus,
In portis, Solyma alta! tuis; nec pondere rerum
Tantarum mens fracta labat; ſapientia nobis
Prima manet, nec tantus opum proventus & uſus
Debilitant vires animi, mutantve vigorem.
10 Nulla optata aberant: oculo quæcumque vaganti
Vidi, viſa peto mihi mox, potiorque petitis:
Quoquò oculos verti, quoquò veſtigia flexi,
Deliciis pars nulla vacat: mihi gaudia præbet,
Quidquid in humanis dulce eſt & amabile rebus:
Lætitiamque mihi variam mea facta miniſtrant
Omnia, nam noſtri fructus fuit ille laboris
Unicus auricomi ſubter vaga lumina Phœbi.
11 Poſt verò immenſas, queis nocte dieque vacabam,
Tantorum impenſas operum, tantoſque labores,
Quos tuleram in poſito ſub ſolis lumine mundo;
Judicium

Judicium quicumque velis inquirere noſtrum
De cunctis quæ mundus habet, ſi credere fas eſt
Uſibus inſtructo, & multo aſſuetudine rerum,
(Si quid fortè docet longa experientia veri)
Nil niſi inane, nihil, vaſtus complectitur orbis,
Multaque peſtiferis animum torquentia curis:
Nil ſolidæ bonitatis habent, quæcumque videntur
Sidereo ſubjecta polo; totum undique vanum eſt,
Quidquid ab æthereo ſpectat ſol clarus Olympo.
2 Rurſus ad antiquum ſtudium, curaſque priores
Mens redit, & quid vera foret ſapientia rimor,
Quidque furor, quid mentis inops inſania, claram
Ingenio præbente facem; nam Rector Olympi
Tam puro noſtram perfudit lumine mentem, ut
Nullus in orbe queat melius diſcernere verum:
Nec mihi præripiat palmam quicumque futuris
Exſtiterit ſeclis hominum de ſemine cretus:
Nam quid in humanis poterit gens poſtera rebus,
Quod non præſtiterit magni ſapientia Regis,
Divitiis, opibuſque & feſta pace virentis?
3 Tunc mihi ſtultitiam tantum ſapientia cæcam
Vincere viſa fuit, variiſque excellere rebus,
Quantum præſtiterit nigris lux clara tenebris;
Lux oculis pergrata tuis, lux apta labori,
Expellenſque metus animo, rebuſque colores
Reſtituens, rectoque regens in tramite greſſum.
4 Vir ſapiens oculis non fruſtrà in fronte locatis
Utitur, hujus enim rectrix prudentia mentem
Inſtruit, errores abigit, circumſpicit ecquid
Fortè mali immineat, ventura pericula vitat,
Prævidet eventus operum, fructuſque laborum:
At contrà, ſtultus caret hâc duce, perque tenebras
Ambulat, inſanum peragit ſine mente laborem,
Currit in oppoſitas viduatus lumine foſſas:
Inter multa tamen diſcrimina convenit illud
Inter utrumque, ſuam nequeunt defendere vitam
Sortis ab adverſæ laqueis, nunc ſurgit in altum
Stultus, & in tenebras ſapiens demergitur imas:
Nunc rurſùm emergit ſapiens, & ſtultus ab alto
Præcipitat, ſummaque trahit de ſede ruinam:
Nunc hunc, nunc illum, placido ſors lubrica vultu
Reſpicit, atque iterùm rapidis volat avia pennis:

Uſque adeò ſimili vita eſt obnoxia ſorti
Amborum, & dubios ſubeunt ſine vindice caſus;
Præterea, metam pariter gens omnis in unam
Incola Phœbæo poſiti ſub ſidere mundi
Contendunt, gelidæque ruunt in limina mortis.
15 Ergò mihi meritò tacito ſub corde loquebar:
En! ego tam ſapiens, ſtoliduſque & mentis egenus,
Sorte pari, ætheriâ, fruimur, dum veſcimur aurâ,
Et, cùm fata vocant, parili quoque morte cademus;
Ergò ego cur iſto ſapientior eſſe ſtudebam?
Scilicet haud aliis minus eſt ſapientia rebus
Vana, nec hinc animo ſatis eſt ſolaminis ægro.
16 En! modò qui clarâ celebrantur laude per orbem,
Et famâ ſuper aſtra volant, mox infima tamquam
Fæx populi, æternis venturâ ætate tegentur
In tenebris, longaque diu ſub nocte jacebunt;
Et quâ morte cadit ſapiens? quâ pectoris expers;
Præcipites in fata ruunt mortemque tremendam
Hic atque hic, gelidique latent ſub mole ſepulcri,
Omnia conſimiles; nec poſt ſua fata reſurgent
Rurſus præteritæ ſubeunda ad munia vitæ.
17 Ergò mihi miſeræ venerunt tædia vitæ,
Immenſæque operum moles, vaſtique labores;
Phœbææ ſub luce facis quæcumque geruntur
Omnia ſunt nobis odio, nam evanida prorſus
Omnia ſunt, miſeris animum lacerantia curis.
18 Et contemta mihi jacet omnis gloria mundi,
Nam ſtudiis opibuſque meis quæcumque paravi,
Incola Phœbæo poſiti ſub ſidere mundi,
Hæc ego naſcenti puero mox cuncta relinquam.
19 An verò hic ſapiens, an inerti corde futurus,
Dicere quis poterit, certiſque oſtendere ſignis?
Qualiſcumque tamen fuerit, quæcumque paravi,
Incola Phœbæo poſiti ſub ſidere mundi,
Conſiliis opibuſque meis, ea cuncta tenebit:
O quantum eſt igitur cunctis in rebus inane!
20 Tunc ego ludibriis mihi ſtultè imponere vanis,
Optatumque mei fructum ſperare laboris,
Scilicet omninò fieri ſub ſole beatum,
21 Abſtiteram. Nam quis fugitivæ incommoda vitæ
Enumerare poteſt? ſunt qui nocteſque dieſque
Ingentes tulerant multo ſudore labores,

Juſtitiâ

Juſtitiâ meritiſque graves, mox dira ſub umbras
Mors abigit, cunctiſque frui permittitur alter,
Atque laboriferæ meſſem hanc abducere vitæ:
Quàm vanum & miſerum eſt tanto indulgere labori,
Cujus ad auctorem nulla emolumenta redundant!
2 Eſſe quid anxiferis cruciatum pectora curis
Juvit? & innumeros toties ſubiiſſe labores,
Quos tulit in poſito ſub ſolis lumine mundo?
3 Quippe dies agitat cum ſollicitudine cunctos,
Cunctorumque operum multi ſine fine dolores
Aſſidui perſtant comites, nec nocte quieſcit
In media, ſomnoſque abrumpit cura ſalubres:
Eheu! quàm vanum eſt tanto indulgere labori!
24 His ita perpenſis mihi juſto examine, tandem
Maturo ſic judicio decernere viſum eſt:
Quamlibet in terris nihil omni ex parte beatum
Poſſe videre datur, miſeris nec libera curis
Gens humana poteſt, requiemque indepta perennem,
Ducere ſepoſitam procul omni à turbine vitam;
Maxima ſollicitæ referam ſolamina mentis:
Nil magis in miſero dulce eſt & amabile mundo,
Quàm ſi quis rapiat fugitivæ gaudia vitæ,
Dum licet, & feſſas frugum ſibi munere vires,
Cordaque lætifico relevet languentia vino;
Nec ſinat ille ſuum fructu caruiſſe laborem:
Si tamen hâc ullus valeat dulcedine vitam
Exhilarare ſuam placidè, partiſque fruatur,
Hoc quoque divini mihi muneris eſſe patebat,
25 Et ſupera de ſede datum. Nam quotquot in orbe
Sceptrigeri diadema gerunt, quis me magis ipſo
Deliciis vitæ innumeris, opibuſque redundat?
Non tamen his potior, magni niſi numinis adſit
Ille favor, qui cuncta beat, qui cuncta ſecundat.
26 Nam Pater omnipotens, miro pietatis amore,
Sanctorum puro perfundit lumine mentes,
Lætitiâque animos hilarat, ſed corda malorum
Impia ſollicitis torquet trepidantia curis:
Quaſque ſibi multo nocteſque dieſque labore
Accumulavit opes, vel vi vel fraude, ſceleſtus,
Subtrahit, & puris animi rectiſque miniſtrat;
Datque laboriferæ meſſem hanc abducere vitæ:

Per-

Perfruiturque pius quod gens ſcelerata laborat:
Hæc quoque res vana eſt, & acerbi plena doloris.

CAP. III.

Carpe voluptates igitur quas vita miniſtrat
Innocuas, fructumque tui ne linque laboris;
Dum licet; extemplò fugit irrevocabile tempus:
Quidquid enim gremio tellus tenet alma benigno,
Quod refugo tenet unda ſinu, quod mobilis aër,
Quodcumque immenſum cœlum tegit, omnia ſurgunt
2 Per certas abeuntque vices: Sic tempore certo
Naſcimur, in tenues iterumque relabimur auras:
Figimus omniparæ plantas modò viſcere terræ,
3 Et modò convulſas rapimus. Modò corpora letho
Mittimus, interdum medicas ad vulnera præſtat
Applicuiſſe manus, mortemque fugare propinquam:
Interdum ex imis tecta ardua fundamentis
Diruimus, vaſtamque trahit domus ampla ruinam,
Æquataſque ſolo penitus proſternimus urbes:
Nunc lapſas renovare domos, ædeſque revulſas,
Et deſolatas urbis reparare ruinas,
4 Tempora juſta vocant. Nunc imbribus ora madeſcunt;
Et nunc jucundo diſtendimus ilia riſu:
Nunc plorare juvat, nunc prodere gaudia ſaltu,
Et lætos celebrare choros pede, carmine, vultu.
5 Commoda congerere, & lapides cumulare requirunt
Tempora; ſubvectare humeris cùm ſaxa neceſſe eſt
Conductas operas; ſeu ſors cordi eſt tibi parvas
Ædificare caſas, ſeu grandia condere tecta,
Et latè ingentes murorum attollere moles:
Nec minus abjicere & lapides diſpergere tempus
Nos vocat, adverſas aries cùm bellicus arces
Subruit, aut medios fundam evacuamus in hoſtes;
Aut cùm ſulphureæ impellit violentia flammæ
Saxa, cavo incluſus quoties furit æſtus aheno:
Eſt ubi, quos vinxit ſocialis tæda decenter,
Fœmina juncta viro blandis complexibus hærent;
Eſt ubi complexu decet abſtinuiſſe jugali.
6 Cùm ſors blanda favet, multi cumulàntur acervi
Nummorum, at contrà multo congeſta labore

Copia

Copia lapſa ruit, Zephyrus cùm blandus in Auſtros
Tranſit, & ambiguæ verſa eſt rota lubrica ſortis:
Tempore ſic certo bona parta tuerier æquum eſt,
Frigora queis duramque famem depellere poſſis,
Ne vitam orbus agas & inops: ſic tempore certo
Quæſitas diſpergere opes ſors dura requirit,
Parcere nec partis: avidis ſic ignibus ingens
Cui domus ardeſcit, ſibi dum fuga tuta ſuperſit,
Cætera non dubitat ſubitis permittere flammis;
Nec renuit medias merces effundere in undas
Navita, cùm rapidis ratis eſt agitata procellis,
Et damno leviore animæ diſpendia vitat.
7 Sic alias ſarcire decet, ſed rumpere veſtem
Triſtior hora vocat: nunc ora reſolvere verbis
Libera, nunc tacitæ mandare ſilentia linguæ
Alta decet, veluti diverſa occaſio rerum
Poſtulat aut prohibet: vario ſors lubrica vultu
Munera pro variis vicibus diverſa requirit:
Si tibi ſive tuis valeas prodeſſe, loquendum eſt;
Tunc tibi verba fluant, alias tacuiſſe juvabit,
Atque loquendi avidam frenis conſtringere linguam.
8 Nunc ſocius vero tibi complectendus amore eſt;
Nunc ſi degeneret penitus, ſi jura fidemque
Negligat, & vitiis ſeſe inquinet ille pudendis,
Materia eſt odii meritò vita impia ſancti:
Tempora nunc poſcunt armare in prælia dextram,
Duraque ſanguinei ſubiiſſe pericula belli
Protinus, hoſtili pateant ne præda furori
Patria, libertas, & quæ tibi cara ſuperſunt
Omnia, cùm nitido florentes ære phalanges
Undique conveniunt in te, excidiumque tuorum:
Aſt alias, placidam dulce eſt & amabile pacem
Amplecti, paciſque bonis impunè potiri.
9 Ergò quid innumeris animum diſcerpere curis
Gens humana juvat? vel quâ ratione laboris
Lenimen reperire potes, portumque doloris?
o Nam quocumq; oculos, animumq; adverteris ægrum,
Omnia languor habet, propria ſub mole gravantur;
Nec genti humanæ veram reperire quietem
Fas, haud ille ſinit ſuperi Regnator Olympi.
1 Tempore quidque ſuo pulcrum, vultuque decoro,
Efficit ille Deus; puerum puerilia certè

Facta decent indigna viro, gravitaſque ſenilis
Maximus ætatis decor eſt, vireſque juventæ:
Pax bello, & paci bellum contraria poſcit
Munera, diverſum ſors dura & læta requirit
Officium, & varias animi variata figuras
Imperitat, ſeu torva oculis ſeu fronte ſerenâ
Adveniat, lætumve premens, hilaranſve jacentem?
Sic verò ingenti quidquid contingit in orbe,
Ludit in humanis divina potentia rebus,
Diſpoſuitque vices varias & tempora rerum,
Ut nequeas ex præteritis præſcire futura,
Tam dubiâ ſubnixa rotâ ſors omnia verſat.
12 Hæc igitur certè cunctarum eſt optima rerum,
Carpere dum fas eſt fugitivæ gaudia vitæ:
Utendum eſt ætate, cito pede labitur ætas,
Invida quam ſpatio natura coërcuit arcto;
Multa ergò in paucis tua ſint benefacta diebus,
Neve infrugiferum tranſmittas turpiter ævum.
13 Carpe voluptates etiam quas vita miniſtrat,
Jucundumque tui fructum ne linque laboris:
Quid? quòd ab æthereo venit hoc tibi munus Olympo.
14 Nam cur ſollicitis cruciares pectora curis
Anxia, cùm nequeas divinam vertere mentem?
Namque Deus rerum Genitor, quodcumq; per orbem
Evenit immenſum, (res ô miranda relatu!)
Illud ab æterno quondam decreverat ævo;
Quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur,
Decreti ſunt cuncta libro deſcripta perennis:
Nec quidquam in vaſto penitus contingere mundo
Pluſve minuſve poteſt; facit hoc Pater ille perennis,
Diſcat ut æthereum gens noſtra tremiſcere numen,
Cujus ab arbitrio dependent omnia ſolo.
15 Hoc tamen interea memori tibi mente notandum eſt:
Quod nunc eſt, primis olim fuit antè diebus;
Factaque ſunt, ſeclis quæ ſunt facienda futuris,
Jampridem: Omnipotens anteacta reducere gaudet,
Antiquoſque referre dies aſſuevit, & ævo
Præterito ſimiles venientis reddere caſus.
16 Præterea, vigili ſtudio dum ſingula rimor,
Quidquid ineſt poſito ſub ſolis lumine mundo,
Erranti, paſſimque oculos per cuncta ferenti,
Juſtitiæ ſedes fraudis mihi plena doloſæ

Apparet, miſeriſque locus qui debet aſylum
Eſſe, fuit miſeris ſcopulus, ſed portus iniquis:
Hîc variæ ſcelerum facies, hîc dira cupido
Æris, adulterium, rabies, mendacia falſi
Oris, & innocuo manus oblita ſanguine, regnant:
Aſt inopes juxtà pariter jacuêre gementes,
Sedibus extorres peregrini, orbuſque parente
Orphanus, & caro conjux viduata marito.
17 Hæc ego proſpiciens, tacitâ ſic mente loquebar;
Jam regnant impunè mali, pietaſque fideſque
Sub pedibus contemta jacent, injuria dives
Juſtitiam premit, & cunctis dominatur in oris:
Non tamen hæc nullis oculis videt ille perennis
Arbiter; adveniet felix & amabile tempus,
Præmia cùm referent ſancti, pœniſque premetur
Impius, & meritâ præceps cadet ille ruinâ.
18 Hoc quoque, perluſtrans mortalia cuncta, notavi;
Quod Deus ante oculos facit effulgeſcere cunctos,
Quamlibet avertat ſtolidum ſua lumina vulgus;
Scilicet haud minimum brutis animantibus hilum
Humanum differre genus: quod bobus, equiſque,
Accidit, & reliquo pecori rationis egeno,
19 Hoc etiam noſtro generi contingit. Acerbæ
Cetera ceu mortis fatali lege tenentur,
Sic quoque nos pariles vitæ quoque ducimus auras,
Et pariter cinis atque umbræ mox ſimus inanes;
Uſque adeò brutas hominum de ſemine nati
Nil ſuperant pecudes: ſic nos, atque omnia paſſim
Cetera quæ innumeras habitant animalia terras,
Naſcimur & morimur ſimili ratione; nec uſquam
Præter inane, nihil, ſpatioſus continet orbis.
20 Seriùs aut citiùs ſedem properamus ad unam,
Lumine vitali qui veſcimur; omnia ſurgunt
E cinere, in cineremque iterùm dilapſa recurrunt.
21 Sed tamen à ſeclis hominum fera ſecla ferarum
Haud minimo diſtant diſcrimine: (ſed quis in orbe
Hæc animadvertit, penſatque examine juſto?)
Spiritus humanus volat alta in ſidera cœli,
(Cœleſti veniens ab origine) mole ſolutus
Corporeâ, ſed vita perit cum corpore brutis
Vanida, & in tenuem fugiens diſſolvitur auram,
Terrenâque petit veniens ab origine terram.

22 Hæc mihi ſollicitæ penſanti incommoda vitæ,
Quæ miſeras hominum mentes & pectora cæca
Diſcruciant, requiemque negant, examine juſto,
Maturo ſic judicio decernere viſum eſt:
Gens humana! tibi multo quæſita labore
Arripe, dum fas eſt, pereuntis commoda vitæ,
Quæ ſubitò fugitiva volant; raptimque prehende
Quidquid in humanis dulce eſt & amabile rebus,
Dum tempus, dum vita ſinunt: hæc optima rerum eſt:
Ecquis enim ventura poteſt prædicere, viſus
Quæ procul humanos fugiunt & nocte teguntur?
Quis ſcit, an adjiciet hodiernæ craſtina vitæ
Tempora Rex ille æthereus qui cuncta gubernat?
Ergò animo læto præſentibus utere rebus,
Jucundumque tui fructum decerpe laboris,
Dum licet: extemplò fugit irrevocabile tempus.

CAP. IV.

Rurſus ab excelſa gazis opibuſque tumentum
Sede virûm flectens oculos, ſub pondere duro
Conſpicio preſſos inopes, quos dextra potentûm
Degravat, armatumque nefas: qui vindice nullo
Afflicti vitam in tenebris luctuque trahebant;
Qui fruſtrà innumeras miſerandâ voce querelas
Fundebant, miſeris nullo auxiliante, perenni
Rore rigante genas, ſingultuque illa rupti.
2 Triſtia ego hæc oculis cernens ſpectacula fixis,
Ipſam tam miſeræ mortem tum præfero vitæ:
Quandoquidem his longè meliori ſorte fruuntur,
Qui dudum in gelido clauſi jacuere ſepulcro,
Et vacui curis taciturna in ſede quieſcunt.
3 At verò ambobus multò ille beatior iſtis,
Judice me, miſeræ qui nondum lumina vitæ
Attigit, ut videat duros ſub ſole labores,
Turbidaque anxiferis agitetur pectora curis.
4 Hinc quoque deflectens aciem, dum lumine fixo
Artificum adſpicio dextras, operumque labores
Eximios, huc livor edax contenderat arcum,
Telaque mortifero jaculatur tincta veneno,
Et, quod non potuit reprehendere, lædere geſtit:

Hanc laudem ingrati referunt à fæce popelli
Quicumque inventas vitam excoluêre per artes,
Quique ſui memores alios fecêre merendo:
Hæc quoque res vana eſt, & acerbi plena doloris.
5 Hæc mala ſors animam virtute absterret inertem,
Quæ manibus junctis ſedet averſiſque labori.
6 Dumque ſuos morſu miſero depaſcitur artus,
Dum propriâ ſe carne replens tenuatur alendo,
Sic ſibi veſano loquitur ſub pectore: Præſtat
Carpere jucundam tenui cum ſorte quietem,
Quàm ſi continuo nocteſque dieſque labore
Immenſas cumulâris opes, pulsâque quiete
Pectora ſollicitis agites trepidantia curis:
Sic ſibi blanditur, ſtolido ſibi pectore plaudit,
Stultitiamque fovet miſeram, quaſi re bene geſtâ;
Aſt ô! quàm procul à verâ ratione recedit!
Quid? quòd egeſtatem lethæa ignavia triſtem
Intereà, diramque famem producit egeſtas,
Quæque famem ſemper comitent mala dura ſequuntur.
7 Rurſus, ab ignavis revocans mea lumina, vanum
Auricomæ ſub luce facis diſcerno laborem.
8 Eſt quoque qui ſolus, ſocio ſemotus ab omni,
Degat, nec minimam ſobolem de ſtirpe virili
Fœmineave habeat, nec fratrem, aut ſanguine junctum,
Cui bona diſcedens avidè congeſta relinquat:
Hunc tamen atra fames, & amor ſceleratus habendi,
Perpetuò exagitat, ſtimulatque cupidine vano:
Hinc illum labor aſſiduus ſine fine fatigat,
Nec requiem dat cura brevem, nec lumen avarum
Nummorum immenſis umquam exſatiatur acervis,
Nec ſecum interea ſedato pectore fatur:
Quid tantum inſano juvat indulgere labori?
Cui tantæ cumulantur opes? cui cuncta reſervo
Quæ mea dextra parat? peregrino? an forſitan hoſti?
Cur propriis me fraudo bonis? cur negligo partum
Ipſe laboriferæ fructum decerpere vitæ?
En! qui divitiis ſoli incubuêre repertis,
Quàm vanum ſine mente terunt, ſine fruge laborem!
9 Quanto igitur meliùs? quàm ſuaviùs exigit ævum?
Cui comites adſunt, vitæ ſolatia tali,
Divite, ſejuncto à ſocio dulcique ſodali,
Immenſas inopi inter opes? ingentia noſtræ

Com-

Commoda nempè ferunt comites & gaudia vitæ,
10 Si duo conjuncti maneant, cùm decidit alter,
Offenſove gradu titubat, mox alter eumdem
Prolapſum ſubitò relevat, firmatve labantem:
Sic ſocius ſocium placidè ſolatur: at illi
Væ miſero! rerum dura in diſcrimina ſolus
Qui cadit, ac dulci longè eſt ſemotus amico:
Nemo laboranti potis eſt ſuccurrere ſoli,
Soli nemo poteſt ſociam conjungere dextram,
11 Namque velut, rigidæ poſuit qui in tempore brumæ
Solus membra toro, vix pellit frigora; verùm,
Cùm duo concumbunt, rigidæ gelidiſſima noctis
Frigora mox abigunt, duplicantque augentq; calorem:
Sic unus nequit ingenti præſtare labore,
Quod facilè expediunt conjuncto robore bini.
12 Quòd ſi fortè aliquis ſuccumbere cogitur hoſti,
Cùm duo concurrunt numero, non viribus æqui,
Si comes accurrat comiti, ſuperabitur hoſtis,
Inque fugam dabitur, numero majore ſubactus:
Quippe haud tergeminum facile eſt diſrumpere lorum.
13 Hoc etiam humanæ reliqua inter inania vitæ
Lumine perſpicio: Rex impius, obſitus ævo,
Qui negat averſam monitis prudentibus aurem,
Turpiter; infelix, miſerabile tranſigit ævum,
Huic puer impubes, ſapiens, animoque ſagaci,
Quamlibet obſcura genitus de plebe Quiritum,
14 Anteferendus erit. Namque hic ad culmina rerum
Evehitur, claroque caput diademate cingit,
Triſtibus ereptus tenebris & carcere cæco:
Ille autem, quamquam genus alto à ſtemmate ducat,
Sceptrigeris generatus avis ab origine prima,
Perdit opes, perdit veterum patrimonia Regum,
Remque ſimul regnumque trahit, patriæque ruinam.
15 Sed neque traducit vitam ſine nube ſerenam,
Qui diadema gerit, licet omni à crimine purus
Vixerit: Infidum, inconſtans, novitatis avarum eſt,
Vulgus, &, in ſenium patris vergentibus annis,
Optat ut in patrias ſoboles ſuccedat habenas.
16 Gens hominum, quotquot nitidi fax aurea mundi
Adſpicit, hoc animo eſt: orientem ſemper adorat
Illa, ſed occiduum ſolita eſt contemnere Regem:
Nec minus hæc Regis ſoboles odioſa parente

Vivet,

Vivet, in Heſperiam ſenii cùm tendere metam
Cœperit: hunc proles cupient oritura theatro
Exire, inque novum pariter ſua lumina Regem
Conjicient: avidum rerum ſine fine novarum
Uſque adeò eſt hominum genus & variabile: certè
Hæc quoque res vana eſt, & acerbi plena doloris.

CAP. V.

CErnis ut innumeris hominum gens undique vitam
Septa malis agitet, variiſque obnoxia damnis?
Sed tamen hoc reſtat miſeris mortalibus unum;
Unum, quo valeant jucundum ſuaviter ævum
Ducere, ſepoſitis tranquillo pectore curis,
Æternum venerare Deum, rerumque Parentem
Supplicibus ſupera votis, precibuſque fatiga;
Ut tibi det veniam vultu non durus amico,
Atque animum accipiat placidum, mentemq; benignam:
Tu verò inprimis curam hîc adhibere memento,
Ne fruſtrà vacuis implores æthera verbis,
Deceptuſque labor pereat, ceu cetera rerum
Pectora ſollicitis fruſtrà exagitantia curis:
Ergò ubi ſacratam Domini contendis in ædem,
Libratas inſiſte vias, & tramite recto
Cautum pone pedem, potiuſque accingere promtus
Audire ætherias ſubmiſſo pectore leges,
Quàm vanas cumulare preces, & fundere voces
Nequicquam innumeras: qui præſtat talia, cultûs
Divini procul à verâ ratione recedit,
Et falsâ ſpecie & vanis deluditur umbris,
Dumque Dei placare ſtudet, tum provocat iram.
2 Ne verba ante Deum properata, ſine ordine, raptim
Ejice, præcipitis dictata improvida mentis:
Nam Pater omnipotens ſummo ſedet altus Olympo,
Nutibus atque ſuis ſpatioſum temperat orbem,
Adſpiciens oculis latè mortalia juſtis:
Non latet hunc ſimplex probitas, & conſona verbis
Pectora, non latet hunc ſimulatæ gratia linguæ;
Nec mercede caret pietas, & neſcia fraudis
Lingua, nec effugiet meritas hypocritica pœnas:
Ergò cave nimiâ numen cœleſte loquelâ

Sollici-

Sollicitare: preces puro de corde profuſas
Æſtimat, haud numero vocum, ſed pondere verum.
3 Pectora nam veluti curis oppreſſa diurnis,
Nocte ſub obſcura, falſa ſub imagine ſomni
Ludificant variis ſimulacra evanida formis:
Sic quoque ſtultorum promanant plurima ab ore
Verba, ſed in vacuos fugiunt evanida ventos.
4 Hoc quoque conſilium memori tu mente teneto,
Rebus in adverſis Domini prece numen adorans,
Si votis caput obſtringas, violare caveto
Quod tibi promiſſum eſt; ſuperi Regnator Olympi
Perfida vaniloquæ ſpernit mendacia linguæ:
Ergò quod, in dubiis clamans ad ſidera rebus,
Reddere pactus eras, ſi fortè optata potenti
Annuerit Deus ipſe, fidem ſervare memento,
Vota nec aëriis rapiantur inania verbis.
5 Præſtat enim haud dubiè nullis te obſtringere votis,
6 Quàm pactam violare fidem. Temeraria numquam
Vox fluat ore tuo, nec te promittere cogat
Cujus pœniteat, vel quod præſtare graveris;
Lingua nec in laqueos tua te trahat, & tibi culpæ
Materiam ſtolidi præceps audacia voti
Præbeat; unde Deo culpam fateare neceſſe eſt,
Errorisque tui veniam prece ſupplice poſcas,
Quòd vota aut violes, aut quòd violanda voveres:
Ergò, ſi ſapias, maleſanâ voce caveto
Irritare Deum, calidâ ne concitus irâ
Irruat, atque tibi multo bona parta labore,
Et cunctas diſpergat opes, inopemque relinquat.
7 Somnia ſeu varias noctu referentia formas
Sollicitant animum falſa ſub imagine, ſed mox
Cum ſomno fugitiva volant: ſic prodiga linguæ
Improba garrulitas temeraria fundere geſtit,
Et falsâ ſpecie & vanis deluditur umbris:
Tu verò inprimis rerum venerare Parentem;
Sic linguam frenare tuam moderamine certo,
Et precibus caſtis divinum flectere numen,
8 Addiſces. Nec te moveat, nec tramite recto
Abducat, ſi fors tenues tu vindice nullo
Videris oppreſſos falſa ſub imagine juris,
Turbaque peſtiferis inopum ſit præda tyrannis:
Nam Pater omnipotens ſuperi Regnator Olympi

Unicus

Unicus ille alios ſub ſe premit altior omnes:
Proximus huic, longo ſed proximus intervallo,
Spirituum Chorus ille ſedet, qui cuncta potentum
Sub pede colla premunt, Regis pia juſſa perennis
Dum peragunt, mundique amplis dominantur in oris:
Non igitur ſemper pietas ſine fine premetur,
Nec ſemper dira impietas impunè ſedebit
Sceptra gerens, meritas referet pro crimine pœnas;
Ergò verere Deum conſtanti pectore: ſed nunc
9 Propoſitum repetamus iter. Quid præter inane
Mundus habet? Quid opes proſunt? Quid præſtat egeno
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis?
Quidquid enim fruitur vitali lumine victum
Sufficit, & gremio tellus fœcunda benigno
Undique, communis pariter fovet omnia nutrix
Viva, per innumeras pariter fovet omnia terras:
Secla hominum,pecudumque genus,vitæque volantûm,
Hinc ſibi producunt pereuntis tempora lucis:
Rex, æquè ac humiles tenui de plebe Quirites,
Hinc alimenta capit, vitali & veſcitur aurâ.
10 Ergò quiſquis avet nummos, & numinis inſtar
Diligit, & nivei facti infectique metalli
Immenſis ſine fine inhiat conſtanter acervis;
Dira fames animi numquam ſatiatur avari,
Sed veſana lucri crudeli tabe cupido
Cor vorat, ut medio reſidens in pectore vultur:
Creſcit & anxietas quantum ipſa pecunia creſcit:
Hæc quoque res vana eſt, levibuſque ſimillima ventis.
11 Præterea, hæc opibus plaga immedicabilis hæret;
Si vaſtæ cumulantur opes, cumulatur edentûm
Turba vorax: Domino quidnam utilitatis ab illis
Provenit, inde oculus niſi quòd ſe oblectat avarus,
Applauditque ſibi, vaſtâ cum ſpectat in arcâ
Candida cum croceis numero ſine miſta metallis.
12 Quoque minùs mireris opes gazaſque potentum,
Qui multo ſudore diem tranſegit, & horas
Phœbæas operi dederat, ſi pellere duram
Fortè famem valeat, taciturno in tempore noctis
Jucundo relevat languentia membra ſopore:
Prædulcem hunc duri fructum capit ille laboris,
Blanda laboriferæ requies comes addita vitæ:
At dives, vaſtis nummorum obſeſſus acervis,

Pauperis alta quies refovet dum membra, tenebras
Inſomnes agit: Haud oculis aut pectore noctem
Accipit, ingeminant curæ, rurſuſque reſurgens
Sævit amor nummi, & ſcelerata inſania lucri.
13 Hæc quoque divitias aliquando incommoda vidi
Dura ſequi: Dominis multo ſudore coactæ
Exitium peperêre ſuis vaſtamque ruinam:
Quid? quòd, avaritiæ ſtimulante cupidine cæco,
Filius ante diem longævi fata parentis
Præcipitat, genero ſocer eſt inviſus avaro:
Germanum germanus atrox, germana ſororem
Enecat, & maculat cognato ſanguine ferrum:
Nec ſocius ſocio, nec fida eſt nupta marito,
Nec ſatis eſt hoſpes ſecurus ab hoſpite: Tantum
Dira fames auri potuit ſuadere malorum.
14 Quàm miſerè bona tot, longo congeſta labore,
Mox pereunt, celerem dominis properantia mortem!
15 Eſto autem, placidum tranſegit ſuaviter ævum
Dives, & in tumulum ſine cæde & ſanguine venit:
Cuncta tamen ſoboli bona parta in morte relinquet,
Nec quidquam in cava buſta feret: (miſerabile dictu!)
Nudus ut ex utero materno prodiit infans,
Nudus & in terræ gremium poſt fata recumbet.
16 Ergò quid inde boni fructûs tulit ille, laborans
Comprenſare ſuis ſimulacra fugacia palmis?
17 Sic miſer in morte eſt: Quin &, dum vita manebat,
Ætatem miſeram in tenebris luctuque trahebat,
Pectora ſollicitis torquens trepidantia curis,
Nonnumquam & miſeris cruciatus corpora morbis:
Inſuper, & ſcelerum facies horrenda ſuorum
Attonitos ſtetit ante oculos, ſemperque coegit
Magnas inter opes inopem traducere vitam.
18 Ergò quod edidici, longo conſuetus ab uſu,
Audi avidè, & monitis animos advertito noſtris:
Arripe, dum fas eſt, celeris bona lubrica vitæ,
Quæ Deus ipſe tibi dulci ſub lumine ſolis
Sufficit, & feſſas frugum tibi munere vires,
Cordaque lætifico releva languentia vino,
Jucundoſque operum fructus ne linque tuorum;
Nam dum vita manet, dum pectora ſpiritus urget,
Dum fragiles vegetat morituri corporis artus,
Cunctorum hæc merces ſupereſt tibi ſola laborum,

Poſſe

Poſſe laboriferæ fructum decerpere vitæ.
19 Atque ideò celſum tetigit qui culmen honoris,
Remque, decuſque ſibi, divino numine cœptis
Adſpirante ſuis, peperit, partiſque dat uti
Poſſe Deus; ſi me audierit, fugientia vitæ
Commoda ne abjiciat, pereuntia gaudia carpat,
Atque ſuorum operum dulci mercede fruatur:
Quid? quòd ab ætherio venit hoc tibi munus Olympo.
20 Namque tibi Omnipotens emollit triſtia lætis,
Grataque ſollicitis interſerit otia curis,
Ut poſſis animo durum ſufferre laborem,
Et placidos tranſire dies, blandamque quietem
Carpere, jucundo curſu fugientibus annis.

C A P. VI.

HOc quoque Phœbæa video ſub luce dolendum,
Perq; hominum mortale genus commune vagatur:
2 Sunt, quibus ætherii magnus Regnator Olympi
Immenſas donavit opes, donavit honores,
Cunctaque ſucceſſu felici incepta ſecundat,
Attamen haud partis uti, fructumque laboris
Carpere jucundum patitur; ſed ſurripit alter
Quæ peperêre ſibi multo ſudore: dolenda
Hæc plaga eſt, animi plaga immedicabilis ægri:
3 Tanta ſequuntur opes aliquando incommoda. Sed tu,
Si bona ſumma putas longævæ tempora vitæ,
Canitiemque tibi & longos optaveris annos,
Scilicet hinc ſperas fieri te poſſe beatum,
Falleris, & procul à verâ ratione recedis:
Siquis fortè hominum ſpatioſum tranſigat ævum
Triſtis, & ad tremulos ſenii pervenerit annos,
Et ſobolem, & ſobolis ſobolem, poſt fata relinquat,
Interea ſi vixit inops, ſi vixit egenus
Divitiarum, aut ſi patrio bona parta labore
Prodigus effudit, vel avarus noluit uti,
Sponte ſibi miſeræ cumulans incommoda vitæ:
Denique ſi, in tenues abiit cùm ſpiritus auras,
Funera nemo gemat, lugenſve ad buſta ſequatur
Triſtia, nemo oculis abeuntem adſpexerit udis,
Fœtus abortivus media genitricis in alvo

Qui periit, numquamque oculis radiata diei
Lumina conſpexit, tali ſene fauſtiùs exit:
4 Alter enim ſenſu caruit, ſub morte dolorum,
5 Venturiſque malis fuerat præreptus: At alter,
Opprobrium cui vita fuit, ludibria fatum,
Turpiter, infelix, miſerabile duxerat ævum,
Inque cavum cecidit, nullo plorante, ſepulcrum;
Nomen & obſcuris tenebrarum obducitur umbris.
6 Quòd ſi quis vitam exigeret bis mille per annos,
Divitiis, opibuſque virens, & flore juventæ,
Non tamen inde foret mortali è ſtirpe beatus:
Tandem etenim tenues vaneſcit vita per auras,
Par levibus ventis, volucrique ſimillima ſomno:
Atque ſuum, licet ipſa foret longiſſima, finem
Obtinet; in mortem pariter contendimus omnes,
Communemque domum petimus, cava viſcera terræ.
7 Nec minùs inſanis animo, ſi fortè labore
Exſpectes aliquo vitam præſtare beatam:
Nam labor humanus ventri ſe devovet omnis,
Sed tamen haud umquam ventris furioſa cupido
Deſierit, certaſque ſibi præſcribere metas
8 Noverit. Ergò opibus quid habent gaziſque potentes,
Quò ſuperent inopes? namque inſatiabilis ardor
Torquet utroſque ſimul, parilique cupidine vexat:
Nec minùs his illi miſeræ mala plurima vitæ
Perpetiuntur, & in varios ſine fine dolores
Præcipitant, umbraſque avidi amplectuntur inanes,
Nec metam tetigiſſe valent tam ſæpè petitam,
Cùm nequeant animum ſatiare libidine raptum,
Optatumque ſui portam reperire laboris:
Nec minùs infelix ſapiens eſt mentis egeno,
Obvius innumeris incerti caſibus ævi,
Unde ſibi nequeat veram ſpondere quietem:
Uſque adeò ſtudiis hominum genus undique vanis
Carpitur, & curis conſumit inanibus ævum.
9 Diſce, hominum genus! inſanos compeſcere fluctus
Curarum, atque animi motus frenare rebelles
Indomiti, & potiùs præſentia carpere, quàm ſi,
Heu! nimis incertis inhians ſine fine futuris,
Turpiter amittas præſentis commoda vitæ,
Ne tibi quæ præſto eſt mox copia diffluat omnis,
Per medias elapſa manus, inopemque relinquat.

10 Quod

Quod fuit antiquis redivivum ſemper ab annis
Eſt homo, mortalique genus de ſtirpe creatum,
Et citò dejicitur lethali vulnere victus,
Robore ſi fidens tecum Rex ætheris alti
Dimicat, atque tuis miſerum caput objicit armis.
Quando ergò innumeris hominum gens undique curis
Anxia torquetur, ſtudioque indulget inani,
Tam variis fruſtrata modis, deluſaque ſemper,
Quis ſperare poteſt veram reperire quietem,
Dum levis hora fugit rapido velut umbra volatu?
2 Temporis eventus etenim Deus ipſe futuri
Nocte premit, ſpiſſiſque incluſum condidit umbris
Omne ſub auricomi venturum lumine Phœbi.

CAP. VII.

QUà tamen arte leves miſeræ mala plurima vitæ,
Si mihi fortè velis aures adhibere, docebo:
Virtutum præluſtris honos, & gloria clari
Nominis, unguentis pretio certantibus auro
Præſtat odoriferis, & aromata dulcia vincit:
Nempè epulas inter, feſtivaque gaudia, ſeſe
Spargit, & ambroſium latè diffundit odorem,
Unguentum, totamque domum dulcedine perflat,
Dum caput unius jucundo proluit imbre;
Paulatim tamen, amiſsâ virtute, fatiſcit
Dulcis odor, vacuas ſenſimque exſpirat in auras:
At latè ingentem ſeſe bona fama per orbem
Diſſipat, oblectatque ſuo ſplendore tuentes,
Accenditque animos miro virtutis amore,
Nec moritur, ſed clara viget poſt funeris umbras:
Mors quoque natali potior mihi ducitur horâ,
Naſcitur ærumnis etenim gens noſtra ferendis
Pluribus, & ſemper, velut unda ſupervenit undam,
Noxque diem, noctemque dies, ſine fine ſequuntur:
Sic nova præteritis ſuperadvenientia damnis
Exagitant mortale genus, cumulantque dolores
Quotidie, numquam placidæ datur hora quietis,
Sed mors cunctorum meta eſt extrema malorum,
Quæ patitur gens noſtra vago ſub ſole; ſepulcrum
Perpetuam præbet requiem mortalibus ægris.

2 Hoc

2 Hoc quoque crede mihi, monitus nec rejice noſtros:
Funereas ſpectare faces, lacrimoſaque buſta,
Vultuſque exanimes, oculoſque in morte natantes,
Eſt longè utilius, quàm ſi conviva recumbas
Inter plena meri redimitus pocula ſertis:
Quid? quòd in alterius tendens tua lumina finem,
Diſcis adeſſe tuum, properoque accurrere greſſu,
Communemque tibi moriendi incumbere ſortem:
Hoc tibi calcar erit venienti occurrere fato
Inſtimulans, ut cùm moribundos deſerit artus
Corporis, atque ſuo coram ſe judice ſiſtit,
Spiritus, æterni ſuperet radiantia mundi
Mœnia, nec miſeras Erebi deſcendat ad umbras.
3 Sic quoque ſedato conceptus pectore mœror
Pro ſcelere admiſſo, ſceleris quoque cauta futuri
Triſtitia, eſt potior riſu ſtolidiſque cachinnis:
Talis enim in vultu reſidens dolor efficit intùs
Cor melius, vanaſque abigit de pectore curas,
Quæ falsâ ſpecie multos & inanibus umbris
Alliciunt, rectoque trahunt à tramite greſſum.
4 Pectora prudentum non ſunt aliena dolori,
Crimina nam commiſſa gemunt, & omiſſa tremiſcunt
Officia, obſervantque ſuum cauto pede greſſum,
Perfunduntque ſuos lacrimarum flumine lapſus,
Signaque divini trepidant præviſa furoris,
Et vitare parant, lacrimis precibuſque profuſis:
Pectora ſtultorum ſtolidis ſunt dedita ſemper
Atque addicta jocis, vitæ ſecura futuræ,
(O ſtupor!) & vanâ tempus pretioſius auro
Lætitiâ ludiſque terunt, mœrore fugato.
5 Eſt ſatius monitus ſapientum audire ſalubres,
Quamvis increpitent vocum aſperitate protervâ,
Quàm paraſitorum blandæ confidere linguæ,
Fiſtula dulcè canit, volucrem dum decipit auceps.
6 Spinarum, en! veluti coſtis undantis aheni
Subdita congeries flammarum luce coruſcâ
Fulget, & ingenti ſtrepitu ferit aëra, ſed mox
Flamma ſimul ſtrepituſque perit; ſic gaudia ſtulti
Ora aureſque trahunt hominum, mox lapſa per auras
Diffugiunt, & nulla ſui veſtigia linquunt:
O fluxa! ô brevis! & ſubitò peritura voluptas!
7 Si jaceat ſapiens nimio ſub pondere preſſus,

De-

Deficit atque labat ſapientia pectoris illi,
Et dolor in rabidas cogit prorumpere voces,
Præcipitemque nequit frenis inhibere furorem:
Sic quoque prudentes alienant munera, nec non
Faſcinat ingenium grati ſpes blanda lucelli,
Qualibet uſque adeò lucri bonus eſt odor ex re.
8. Ergò in propoſitam contendas lumina metam
Quam petis, atq; animo numquam impatiente malorum
Quære fugam, nec flecte gradus à tramite recto,
Caſibus oppreſſus duris & ſorte malignâ:
Nec tibi blanditiis imponant munera vanis,
Seductoſque trahant ſcelerum per devia greſſus:
Impatiens animo, Domini qui juſſa relinquit,
Sorte premente, ſuum cupiens relevare dolorem,
Aggravat; at certè tandem, mihi crede, videbis
Optatum patientem animo contingere finem:
Quoſque in principio triſti ſub corde dolores
Pertulit, eventus felix penſabit abundè.
9 Præcipites iras inhibe moderamine certo,
Ira odium generans ſtultorum in corde quieſcit.
10 Tu quoque divinum caveas reprehendere numen,
Talia vaniloquâ fundens dicteria linguâ:
Secula præteritis cur non præſentia ſeclis
Æqua fluunt? ſortemque magis patiuntur iniquam?
Aut cur præteritæ fuerat pars optima vitæ?
Nunc fato ſequiore fruor? ſi talia quæris,
Stultus es, & procul à vera ratione recedis:
Ergò abſiſte Deum flecti ſperare querendo;
Conſiliis Deus ipſe ſuis nam cuncta gubernat,
Quæcumque in tota mundi regione geruntur,
Optatumque facit ſanctos contingere finem,
Quamlibet innumeris pateant aliquando periclis.
11 Plurima juncta opibus noſtræ ſapientia vitæ
Commoda fert ſecum; quicumq; inſtructus utroq; eſt,
Incola Phœbæo poſiti ſub ſidere mundi,
Dulcem & frugiferam poterit traducere vitam,
Atque ſui memores alios præſtare merendo:
Hoc facit ut patriæ ſit idoneus, utilis agris,
Utilis & bellorum & pacis rebus agendis.
12 Quippe ſalutiferi tutum munimine ſcuti
Protegit humanam mentis ſapientia vitam;
Sic quoque præſtat idem nummorum copia præſens:
Attamen

Attamen hoc æquâ ſibi plus ſapientia parte
Vendicat, interitum nequeunt avertere triſtem.
Divitiæ, duræque manum depellere mortis:
At ſibi devotis ſapientia vera, timorque
Numinis ætherii, felicem in ſecula vitam
Perpetuat, mortiſque gravi de lege triumphat.
13 Inclita facta Dei, nutu qui temperat orbem,
Cerne oculis; ecquis, curvum quod reddidit ille,
Corriget? illius nam legibus omnia parent:
Ergò illius opus reprehendere velle caveto,
Quandoquidem tibi nil poteris prodeſſe querendo,
Nec fletu aut lacrimis divinam vertere mentem.
14 Si tua proceſſus habeat fortuna ſecundos,
Lætus & exſultans præſentibus utere rebus,
Quæ tibi ſuppeditat cœli indulgentia; ſed cùm
Per mare nimboſum, turbantibus æquora ventis,
Carbaſa terrificis tua ſunt agitata procellis,
Attento perpende animo, quæ cauſſa tumentes
Excierit fluctus, pontumque armaverit irâ:
An ſcelus admiſſis aliquod ſpatietur habenis,
In te regna tenens, an amor furioſus habendi,
An vana ambitio, aut carnis ſcelerata libido?
Hoc vigil inquire, & quærendo detege crimen,
Detectumque fatere Deo, faſſuſque relinque:
Nec minus intentis oculis circumſpice, tutum
Quâ ratione queas reperire ac tangere portum:
Commoda in ambiguis tibi cura hæc utraque rebus:
Hoc quoque perpenſum memori tu mente teneto,
Sortem utramque Deus vario diſcrimine miſtam
Temperat, ut nequeant mortali ſemine creti
Eventura ſibi certis prænoſcere ſignis.
15 Omnia quæ eveniunt nitido ſub ſole notavi,
Invida vita licet ſpatiis me incluſerit arctis:
Eſt qui juſtitiam ſequitur, mentemque manumque
Criminis immunem retinet; ſed cæſus iniquæ
Victima fortunæ cadit: eſt qui ſanguine dextram
Polluit, & vitiis totus ſcatet undique fœdis,
Et tamen ille trahit longævæ ad ſera ſenectæ
Tempora ſepoſitam procul omni à turbine vitam.
16 Ergò tibi puro cum religionis amore
Callida juncta regat vitam prudentia, zelo
Sit cautela comes, ſerpens te admixta columbæ

Serve

Servet ab innumeris, ſalvâ pietate, periclis!
Nam ſæpè ipſa ſuam probitas temeraria vitam
Abjicit, acceleratque ſibi malè provida mortem;
Nec, falsâ illuſus pietatis imagine, vires
Deſtrue corporeas, animive infringe vigorem,
Nec nimio ſermone ſacrum tu numen adora:
Cordis enim cernens penetralia Rector Olympi,
Non prece prolixâ capitur, ſed pectore puro,
Et gemitu, & lacrimis contrito corde profuſis.
7 Ne tamen impietas laxis graſſetur habenis,
Dum trahis in pejus ſenſu mea verba ſiniſtro,
O homo ſtulte! cave; pariter mentemque, manumque,
Sordibus à ſcelerum vacuam ſervare momento;
Ne mereare oculis fieri ſpectacula cunctis
Triſtia, carnificis dextrâ trabe nexus ab alta:
Neve ardore gulæ, rapidove cupidinis æſtu, (tam;
Quamquam haud ſponte, tibi properes abrumpere vi-
Aut etiam ſcelerum furiis agitatus acerbis,
Occultum quatiente animo tortore flagellum,
Sponte tuâ proprio fodias tibi pectora ferro.
8 Utile conſilium tibi nunc, mihi crede, miniſtro:
Hinc ne averte gradum, monitus nec rejice noſtros,
Inter utrumque tene, medio tutiſſimus ibis:
Nam ſincera Dei reverentia, firma ſalutis
Anchora, & humanæ ſtatio tutiſſima vitæ,
Hæc docet: hoc fixum ſtatuunt in tramite greſſum,
Qui caſtè pia ſacra colunt, errore relicto.
9 Plus homini longè ſapientia roboris addit,
Confirmatque animum cunctis in rebus agendis,
Denorum quàm turba virûm fulgentibus armis,
Ardua turrigeri tutans faſtigia muri:
Hæc facit ut raro titubent veſtigia lapſu,
Hæc facit ut labens iterùmque iterùmque reſurgat.
10 Nam lapſus vitare nequit, nec criminis expers
Ullus in orbe ſuam potis eſt traducere vitam:
Sed minimùm peccant quibus eſt ſapientia cuſtos,
Directrixque operum conſervatrixque ſuorum:
Illa ſalutiferæ monſtrat compendia vitæ.
11 Ne nimis attentas da verbis omnibus aures,
Sicubi quis tacitis loquitur ſecreta ſuſurris,
Ne fortè ipſe tuum famulum tibi dira precantem
Deprendas, rabidoque animum rapiare furore:

Sæpè modo ſimili tua te mens conſcia novit
Devoviſſe alios, & eodem crimine damnat:
Cur aliorum ergò in vitiis tam cernis acutùm?
23 Cuncta hæc ipſe equidem ſtudio prudente notavi:
Tunc ego celſa tuæ, dixi, ſapientia! ſedis
Culmina contingam: ſed me mens vana fefellit.
24 Quis reperire tuam potis eſt indagine ſedem,
Tam vaſtis hominum ſpatiis, quæ gente remota es?
25 Sed licet obſcuris lateant tot clauſa ſub umbris,
Non tamen abjicio mentem, ſtudiumve rélinquo,
Nobilitas generoſa animi non fracta labori
Succubuit, ceſſitve malis: myſteria rerum
Pergit & occultas avidè perquirere cauſſas,
Quantaque ſtultorum teneat veſania mentes,
Inflammetque animos diro impietatis amore.
26 Tùm verò inventum eſt aliquid mihi morte vel ipſâ
Fellis habere magis, mulier, quæ ſubdola corde eſt,
Blanditiiſque ſuis juvenili retia turbæ
Sternit, & in laqueos miſerum ſeducit amantem,
Seductum capit, captum quoque detinet: illam
Effugiet, cujus Domini reverentia pectus
Incolit, aſt illi ſceleratus præda futura eſt:
Hunc meretricis amor vinclis conſtringit ahenis,
Stultaque mellifluis captivat pectora dictis.
27 Hoc quoque compertum eſt ſcrutanti ſingula rerum,
Luſtrantique oculis paſſim mortalia fixis,
28 Ut numerum reperire queam, quem quærere perſto,
(Dixerat admonitor) ſed adhuc mens neſcia veri
Hæret, & ambiguo trepidat ſententia motu,
Unum in mille viris aliquem quandoque notavi,
Pectore ſincerum, & veræ pietatis amantem,
Sed non femineæ mihi tanto ex agmine turbæ
Unica viſa fuit, ſincerâ prædita mente,
Intima corda gerens blandæ conformia linguæ.
29 Non poſſum innumeras ſcelerum comprendere formas,
Nequitiæque modos varios, fraudiſque malignæ;
Hoc certè humanæ vincit molimina mentis:
Qua tamen hæc prima veniant ab origine, noſtros
Eminet ante oculos manifeſto in lumine, ſexum
Fecit utrumque Deus rectumque, & crimine purum:
Ambo tamen ſubitò recto de tramite greſſus
Deflexêre ſuos, Stygio ſerpentis ab aſtu

Se-

Seducti, legemque Dei ſprevere verendam:
Dumque umbras avidè ſtulti amplectuntur inanes,
Se miſeri, ſtirpemque ſuam, feroſque nepotes,
Prolapſi ſubitâ ſimul involvêre ruinâ.

CAP. VIII.

AN tibi pergratum eſt, ſi plebs tibi, vertice prono,
Dicat, Ave! & ſupplex Dominum te voce ſalutet,
Adſpectus venerata tuos, vultumque verendum?
Tunc fac, vera tuam decoret ſapientia mentem,
Quâ juſtum & rectum à pravo diſcernere poſſis:
Pectora cœleſtis ſapientia ſi colat, illinc
Manat in externos decor & reverentia vultus,
Exornatque humilis frontem veneranda Quiritis
Gratia, regalemque oculis infundit honorem.
2 Hoc quoque, quod moneo, memori tu mente teneto:
Conſilium ne ſperne meum: parere memento
Regibus, & leges auguſtas, juraque ſerva,
Quando voluntati divinæ haud diſſona conſtant:
Hoc jubet, hoc mandat, violatorique minatur,
Sidereo lex miſſa polo, dux unica vitæ,
Cui tua perpetuo lingua eſt obnoxia voto,
Jurandoque tuum caput obſtrinxiſſe fateris.
3 Hinc verò utilitas ipſi tibi provenit ingens:
Hâc ratione queas ſecuram ducere vitam,
Immunemque malis: nam cùm Rex voce tremendâ
Intonat, & rabidæ jaculatur fulmina linguæ,
Cùm fremit, irarumque omnes effundit habenas,
4 Facta puta quæcumque jubet: Si dixerit olim,
Præcipites famuli rapite hunc, cruciataque duris
Corpora tormentis Stygiæ demittite morti:
Protinus hi faciunt, ſtat pro ratione voluntas,
Dictaque pondus habent, ubi dirum ac triſte minatur:
Ecquis enim Regem increpitet, ſic ora reſolvens?
Quid facis? heus! rabidum frenis inhibere furorem
Incipe, cur tumidas adeò exardeſcis in iras?
5 Tutus aget vitam procul omni à turbine, quiſquis
Mandatis facilem dederit regalibus aurem:
Cautus enim ſapiens diſtinguit tempora rerum,
Nec temerè ille caput regalibus objicit armis,

Cùm Regi, pariterque Deo, parere licebit,
Regna nec ætherio pugnant pereuntia regno.
6 Non tamen uſque adeò duros ſapientia caſus
Effugit, at miſeræ patitur mala plurima vitæ.
7 Quippe eventa latent denſis obſeſſa tenebris:
Neſcia mens hominum fati, ſortiſque futuræ,
Per præceps, per acuta, ruit, moderamine nullo,
Nec ventura oculis potis eſt diſcernere lippis:
Ecquis enim valeat certis prædicere ſignis,
Quæ fugiunt fragilem, ſub nocte latentia, viſum?
8 Hæc quoque communis pariter ſors omnia miſcet;
Morte pari rapitur, ſimilique occumbere fato,
Cogitur, in ſolio reſidens Rex ipſe ſuperbo,
Et pauper, medio reſidens in ſtercore: turres
Auguſtas, tenueſque caſas, diſcrimine nullo,
Pallida mors populat, mors ſceptra ligonibus æquat:
Copia nulla fugæ: nec ſigna relinquere fas eſt,
Hæc ubi bella vocant: fraudis ſcelerumque miniſtri,
Nequitiæ qui cuncta ſuæ fore prona putabant,
Non tamen eludent rigidi jus triſte ſepulcri,
Retia terribilis nequeunt evadere mortis.
9 Hæc ego rimando nitidi ſub lumine ſolis
Omnia perſpexi: perſæpè ad culmina rerum
Injuſtis creviſſe datur: rapiuntque feruntque
Innocuos, ferroque necant vel fraude; ſed illos
Exitium crudele manet: tolluntur in altum
10 Ut lapſu graviore ruant. Perſæpè tribunal
Impius adſcendit, quod aſylum dulce piorum
Debuerat fieri: tunc vi gerit omnia paſſim,
Commaculatque ſuam juſtorum ſanguine dextram;
Sub pedibus jus faſque premit violentia, donec
Lethiferâ mors atra manu ſine fine furentem
Corripiat, ſcelerique modum ſic ponat: at ille
Protinùs æternis, fato rapiente, tenebris
Obruitur, longaque jacet ſub nocte ſepultus,
Turbator gravis ille jacet, quem cuncta tremebant;
O ſervare modum dominandi ignara cupido!
O vana! ô fragilis perituri gloria ſceptri!
11 Nempè quòd haud ſubitò culpam ſua pœna coërcet,
Juſtitiæ quòd ſigna ſuæ plectendo ſceleſtos
Rara dat omnipotens magni Dominator Olympi:
Propterea gens cæca hominum violenter in omnem
Nequi-

Nequitiam ſine lege ruit; ſe accingit ad omne
Flagitium, laxiſque furens bacchatur habenis
Illa, nec æternam ſibi pœnam inſtare tremiſcit.
12 Ne tamen, hoc viſo, pietas labefacta fatiſcat,
Demittatve animum, ſed ſpe caput erigat, altum;
Namque impunè licet multos exegerit annos
Impius abſque metu, centenaque crimina nullo
Vindice perficiat, ſcelerumque in ſorde ſeneſcat:
Felix ille tamen Domini qui numen adorat,
Et Domini pia jura colit, legeſque verendas:
Poſt mortem nam corporeis mens libera vinclis
Scandet in ætherii radiata palatia cœli.
13 At minimè felix erit impius, illius ævum
Effugiet rapido veluti levis umbra volatu,
Tum verò in Stygias mox præcipitabitur umbras;
Hîc ſine fine luet ſceleratæ crimina vitæ,
Hîc lacrimas ſine fine dabit, ſine fine dolebit,
Extendetque ſuos ſeclorum in ſecula fletus.
14 Ergò animis vos eſte bonis, qui pectore puro
Numen adoratis Domini, nec corda dolore
Fracta cadant, duriſque negent ſuccumbere rebus,
Quamlibet adverſas moveat fortuna procellas:
Sæpè etenim in poſitis ſub ſolis lumine terris
Preſſa jacet pietas, variiſque obnoxia damnis:
Et, contrà, impietas, blandæ ſuper æquora vecta
Proſperitatis, agit vitam ſine nube ſerenam,
Sed citò in aërios volat illa evanida ventos.
15 Nunc igitur monitis animos advertito noſtris,
Ecquid enim potero meliùs ſuadere monendo?
Quicumque haud ficto venerari pectore numen,
Incola Phœbæo poſiti ſub ſidere mundi,
Accipe cum liquido Cerealia munera vino:
Arripe, dum fas eſt, pereuntis commoda vitæ,
Lætus & exſultans animo: fugientia promtâ
Gaudia carpe manu, cœleſtibus utere donis,
Dum licet: extemplò fugit irrevocabile tempus.
16 Nam juvat inſanos animi compeſcere fluctus,
Æternique Patris nullum reprehendere factum,
Quamquam adverſa bonis aliquando, & læta ſceleſtis,
Obveniant ſub utroque polo degentibus; ipſe,
Ipſe ego ſiderei luſtrabam facta Tonantis,
Facta per immenſum peragit quæ ſingula mundum:
Hoc

Hoc ſtudio traduco diem, traduco tenebras,
Pervigil, & placido caruerunt lumina ſomno.
17 Non tamen illorum abſtruſas indagine cauſſas
Detego, nec video denſis obſeſſa tenebris
Divini conſulta animi, quò tendere pergant:
Tu verò reverere Deum, quem prendere neſcis,
Nec modulo metire tuo, qui numine ſancto
Unicus æternas orbis moderatur habenas,
Arbitrioque ſuo mortalia cuncta gubernat:
Non potes illius ſenſus aperire repoſtos,
Scilicet, hanc vaſtam ingenio qui tentat abyſſum,
Oceani metitur aquas; quin mente ſagaci
Præditus, huc penetrare parans ſpem nutrit inanem;
Nempè licet ſocias labor & ſapientia vires
Contulerint, arcana Dei reſerare nequibunt
Abdita, nec tenebris poterunt educere cæcis.

C A P. IX.

HÆc ego ſollicitâ luſtravi ſingula curâ,
Ut monſtrarem aliis,tenebriſq; exſerta docerem:
Nempè quòd immunes ſcelerum, fraudiſq; pudendæ,
Et verâ pietate graves, duce numine, cunctas
Res peragunt, pacemque gerunt & prælia, clavum
Divinâ retinente manu, circùmque gerente:
Nec tamen inde licet certis cognoſcere ſignis,
Quem Pater omnipotens miro dignatur amore,
2 Proſequiturve odio. Pariter ſic omnia paſſim
Omnibus eveniunt: pariter pravumque piumque,
Inſontem ſontemque, immundum & crimine purum,
Cultoremque Dei contemtoremque perennis,
Nunc ſors dura premit, vultu modò læta benigno
Reſpicit, ac dubiis venit & fugit improba pennis:
Impius & pietatis amans, nomenque verendum
Qui temerare Dei metuit, quique ore profanat,
Lumine dum vitæ fruitur mortalis, uterque
Nunc mœrore gravi premitur, nunc pectore læto eſt,
Obvius ambiguis incerti caſibus ævi.
3 O hominum vita infelix! O ſubdita duris
Vita malis, quam nos agimus ſub lampade Phœbi!
Injuſtos juſtoſque locans diſcrimine nullo;

Impius atque pius parili nunc ſorte fruuntur,
Atque idcircò caput tollens impunè vagatur
Gens veſana hominum, ſcelerumque libidine rapti,
Nequitiæ dant frena ſuæ, dant frena furori,
Dum lux alma manet, tandem in cava buſta trahuntur,
Tum demum gelida taciturna in ſede quieſcunt:
Quis furor iſte fuit ſceleratam ducere vitam,
Quæ ſubitò aufugiens miſeros inopeſque reliquit!
Jamque jacent, nec ſpe ſortis melioris aluntur.
4 Quiſquis enim vivos inter vitalibus auris
Veſcitur, in duris ſibi læta ac dulcia rebus
Eventura putans animum ſpe ſuſtinet ægrum;
Maxima ſollicitæ ſunt hæc ſolamina vitæ:
Nam canis exanimum præcellit viva leonem.
5 Quiſquis enim fruitur vitali lumine, mortem
Jam jam inſtare videns, venienti occurrere fato
Ille parare poteſt; ut, cùm ſua membra reliquit,
Spiritus ætheriam ſcandat, novus incola, ſedem,
Angelico plaudente choro; non corpore functæ
Hoc præſtare valent animæ; nec, quidquid in orbe
Humano geritur, nôrunt, nec noſcere curant:
Mercedem exacti nitido ſub ſole laboris
Jam tulerunt; ſpes nulla aliud mercedis habendi.
6 Horum fama etiam ſociorum è mentibus omnis
Exſulat, horum etiam mœrores, gaudia, livor,
Blandus amor, flagrans odium, cum flamine vitæ,
Cuncta ſimul tenues abeunt fugitiva per auras:
Nec rerum aurato nitidi ſub lumine Phœbi
Geſtarum hinc ullam datur his attingere partem.
7 Quid facias igitur? bona tu pereuntia capta,
Dum ſinit hora fugax: reparent Cerealia vires
Munera, lætificum relevet tibi pectora vinum:
Hoc decet, ætherei probat hoc Dominator Olympi.
8 Unguenta exhilarent caput, & tibi corpora cingat
Veſtis hyperboreas imitans candore pruinas.
9 Cum conſorte tori, dulci cum conjuge, lætus
Exige ſepoſitis ævum irreparabile curis:
Dum fragilis tibi vita manet ſub lumine Phœbi,
Dum fragilis tibi vita manet, Regnator Olympi
Quam tribuit; merces etenim tibi ſola laboris
Illa datur nitidi rutilo ſub lumine Phœbi.
10 Quod tibi contingit faciendum, hoc perfice totis
Viribus;

Viribus: Ah! gelido, tua quò via ducit, in antro
Ingenii fax nulla micat, ſapientia nullum
Præſtat opus, nulloſque parit ſolertia fructus.
11 Hoc quoque conſpexi rutila ſub lampade Phœbi,
Non ſemper celer in curſu, nec fortis in armis,
Victor abit, lauroque caput victrice coronat;
Nec ſemper ſapiens incommoda pellere novit
Importuna famis, nec acervos mente ſagaci
Nummorum accumulat, opibus nec ſemper abundat,
Nec benè promeritos ſectatur gratia cunctos:
Tam dubiâ ſubnixa rotâ ſors omnia verſat.
12 Neſcia gens hominum fati, ſortiſque futuræ;
Squamiger incautis ut cùm ſecat æquora pinnis
Armatos rapit ore cibos, ærique recurvo
Fixus abire fugâ neſcit, pendetque prehenſus:
Et velut ex alto volucris levis æthere pennâ
Remige fertur, & in ſolida veſtigia terra
Cùm poſuit, laqueos citò præcipitatur in arctos:
Sic citò gens hominum, venturi improvida, duris
Illaqueata malis hæret: fuga nulla malorum eſt.
13 Hæc quoque conſpecta eſt oculis ſapientia noſtris
Auricomæ ſub luce facis, ſapientia noſtro
14 Ingens viſa animo: Fuit urbs tenuiſſima, paucis
Culta viris, nullis inſtructa paratibus: Hanc Rex
Maximus innumeris equitum peditumque petebat
Agminibus, denſâque illam obſidione premebat:
15 Hic pauper tamen unus erat; cui quamlibet eſſet
Res anguſta domi, longè tamen omnibus unus
Ingenii virtute ſui præluxerat; ille
Conſiliis urbem prudentibus eruit; at non
Urbs illi acceptam referebat grata ſalutem,
Nec lauro & meritis redimibat tempora ſertis.
16 His, ego, conſpectis, dixi, ſapientia præſtat
Viribus, at pauper ſapiens contemnitur; ejus
Verba abjecta jacent; placidamque his abnuit aurem
Dives agris, dives poſitis in fœnore nummis.
17 Si tamen illius placido quis pectore verbis,
Intentâque piis monitis ſe præbeat aure,
Hunc magis alliciet placido vox illa ſuſurro,
Murmura quàm ſtolidæ latè reſonantia linguæ;
18 Et magis hoſtiles frangit ſapientia vires,
Fortia quàm nitido radiata haſtilia ferro:

Sed

Sed tamen unius vitio quandoque ſceleſti
Fabrica, quam doctâ ſapientia condidit arte;
Deſtruitur, ſubitamque trahit convulſa ruinam.

C A P. X.

SIcut ab exanimis mutantur aromata muſcis,
Artifici compoſta manu, dulcedine captæ
Suavibus unguentis cùm immerſa cadavera linquunt,
Ac liquidi fœtore gravi fœdantur odores:
Sic quoque ſtultitiæ minimum, ſapientia claros
Quos facit, exiguæ maculatos crimine labis
Dedecorat, celebres nebulis obducit honores.
2 Vir ſapiens peragit feliciter omnia; ſed qui
Mentis inops res aggreditur facit omnia pravè;
Succeſſuque carent acti ſine mente labores.
3 In mediis ubicumque viis maleſanus oberrat
Stultus, & in plateis veſtigia figit apertis,
Stultitiam celare nequit, manuumque pedumque
Motibus hæc oculis manifeſta eſt undique cunctis;
Nec minùs hanc prodit turbati inſania vultûs.
4 Ira magiſtratûs ubi te premit aſpera, numquam
Officio diſcede tuo; ſed, læſus ab illo,
Fer patiente animo: rabidas patientia mentes
Lenit, & horribilem vinclis premit illa furorem.
5 Hoc quoque ſpectandum nitidi fax aurea mundi
Luminibus noſtris dederat miſerabile, ſed quod
Fluxit ab inſani ſtulto moderamine Regis:
6 Stultitia excelſum conſcendit culmen honoris,
7 Dejiciturque gradu ſapientia. Lumina ſæpè
Hoc mea viderunt fieri, per rura, per urbes:
Mentis inops, magnâ famulûm ſtipante catervâ,
Quadrijugis invectus equis, in ſe ora trahebat
Undique ſpectantis populi, dum divite juxtà
Præditus ingenio, quia ſola pecunia deſit,
Solus inopſque ſuum, comitante ſatellite nullo,
Carpit iter, ſpretoque premit veſtigia greſſu.
8 Qui puteum fodit, alterius qui retia vitæ
Clàm ſtruit, ille ſibi interitum parat ipſe, ſuiſque
Implicitus laqueis, nullo auxiliante, jacebit:
Qui verò irriguos ſeptum perrumpit in hortos,

Per ſcelus atque nefas, rabido mox dente petetu
Serpentis, media taciti latitantis in herba.
9 Saxa loco quicumque movet, lædetur ab illis;
Nec facilè evadit, findit qui ligna ſecuri,
Quin ictu ſua crura petat, ſibi vulnera figat:
Sic, aliis nocumenta parans, ſibi noxius ipſe eſt;
Sic &, amicitias alienas rumpere quiſquis
Tentat, ſeſe odiis aliorum exponit acerbis.
10 Si tibi ferri acies viduatur acumine, nec tu
Hanc reparas, tritoque facis juveneſcere ſaxo,
Quid tibi reſtat adhuc? tunc vi majore ſecurim
Imprime, tunc geminas plagæ ſuperaddito vires:
Sic tibi ſi ingenii, vel opum, ſit parva facultas,
Quod deeſt ingenii vel opum, ne cœpta relinquas,
Hoc labor aſſiduus, duplicataque cura, rependat:
Hoc docet innumeris quæ ſe ſapientia rebus
Didit, & ad varios variè ſe accommodat uſus.
11 Dira veneficii ſerpens licet inſcia, membris
Vulnera tabifico figit lethalia morſu:
Haud aliter lethum dat inevitabile, ſævo
Vulnere, garrulitas rabidæ temeraria linguæ.
12 Sicut enim ſapiens, recto moderamine linguæ,
Utilis ipſe ſibi eſt, aliis quoque multa miniſtrat
Commoda; ſic ſtultus, frenis inhibere loquelam
Neſcius, ingentes aliiſque ſibique dolores
Parturit, at verò inprimis ſibi noxius ipſe eſt,
Obrutus ipſe ſuæ perit ille voragine linguæ.
13 Stultitiam effutit, fari ſimul incipit, at cùm
Progreditur ſermonis iter, prorumpit in omne
Flagitium, laxiſque furens bacchatur habenis.
14 Mos quoque ſtultorum eſt multas effundere voces,
Verbaque vaniloquâ cumulare improvida linguâ,
Speque futurorum ſtolido ſibi pectore plaudunt
Ambiguâ, cùm nemo ſciat mortalis in orbe
Quid ferat hora ſequens; latitant ſub nocte futura:
Ecquis enim tenebris valet hæc educere cæcis?
15 Stultorum genus, incaſsùm, fruſtràque, laborat,
Semper & in curis conſumit inanibus ævum,
Nam veram quærendo nequit reperire quietem.
16 Væ tibi, terra! tuas ubi Rex qui tractat habenas
Eſt puer, indulgentque gulæ, qui jura miniſtrant,
Manè, ubi ſol liquidis primùm caput exſerit undis

17 F

7 Felix terra! tuas ubi Rex qui tractat habenas,
Regali ingenio eſt, &, qui tibi jura miniſtrant,
Officii numquam immemores, ubi munia regni
Sunt obeunda, cibis onerant ſua membra, ſed apto
Tempore diſcumbunt epulis, & corpora duris
Feſſa miniſteriis mulcent, reparantque labori,
Non ut luxuriæ laxentur frena pudendæ,
Viribus at vegeti præſcripta ad munia ſurgant.
8 Paulatim occultis, domino torpente, ruinis
Tecta cadunt, luit has meritò ſocordia pœnas,
Atque minutatim terræ dilapſa recumbunt.
9 Feſtivis ſunt apta jocis convivia, vinum
Cor levat, at ſolus reſpondet ad omnia nummus,
Solus & ad cunctos pariter ſe accommodat uſus.
0 Sacrilegis clauſo lacerare in pectore verbis
Illum, qui diadema gerit regale, caveto,
Aut vomere in proceres rabidæ mala toxica linguæ,
Interiore domûs reſidens in ſede; hominum gens
Si tacet, aëriæ referent tua verba volucres:
Ad pœnam, aligero populo prodente, traheris.

C A P. XI.

NE dubita liquidis panem committere lymphis,
Poſt multos redit ille dies, cum fœnore multo:
Non quæ præteritis vidit benefacta diebus
Omnipotens, neglecta jacent, nec fruge carebunt:
Nec qui ſidereum precibus pulſavit Olympum,
Pectore contritus, vacuus mercede manebit,
Sera licet veniat, veniet, mihi credito, tandem.
2 Munificas memor eſto manus extendere ſeptem
Pauperibus, nec tu, veniat ſi octavus ad ædes
Fortè tuas, occlude fores, inopemve remitte:
Scilicet humanæ fugiunt te incommoda vitæ
Plurima, quæ variis adeò eſt obnoxia damnis,
Et tantùm in levitate ſua conſtare videtur.
3 Nubila ſe in liquidas ſolvunt prægnantia guttas,
Lataque lætifico perfundunt arva rigatu:
Tu quoque, ut à mutis capias documenta magiſtris,
Nubis ad exemplum gravidæ, quæ ſponte liquentes
Prodiga fundit aquas ſitibundæ in guttura terræ,

Per ſcelus atque nefas, rabido mox dente petetur
Serpentis, media taciti latitantis in herba.
9 Saxa loco quicumque movet, lædetur ab illis;
Nec facilè evadit, findit qui ligna ſecuri,
Quin ictu ſua crura petat, ſibi vulnera figat:
Sic, aliis nocumenta parans, ſibi noxius ipſe eſt;
Sic &, amicitias alienas rumpere quiſquis
Tentat, ſeſe odiis aliorum exponit acerbis.
10 Si tibi ferri acies viduatur acumine, nec tu
Hanc reparas, tritoque facis juveneſcere ſaxo,
Quid tibi reſtat adhuc? tunc vi majore ſecurim
Imprime, tunc geminas plagæ ſuperaddito vires:
Sic tibi ſi ingenii, vel opum, ſit parva facultas,
Quod deeſt ingenii vel opum, ne cœpta relinquas,
Hoc labor aſſiduus, duplicataque cura, rependat:
Hoc docet innumeris quæ ſe ſapientia rebus
Didit, & ad varios variè ſe accommodat uſus.
11 Dira veneficii ſerpens licet inſcia, membris
Vulnera tabifico figit lethalia morſu:
Haud aliter lethum dat inevitabile, ſævo
Vulnere, garrulitas rabidæ temeraria linguæ.
12 Sicut enim ſapiens, recto moderamine linguæ,
Utilis ipſe ſibi eſt, aliis quoque multa miniſtrat
Commoda; ſic ſtultus, frenis inhibere loquelam
Neſcius, ingentes aliiſque ſibique dolores
Parturit, at verò inprimis ſibi noxius ipſe eſt,
Obrutus ipſe ſuæ perit ille voragine linguæ.
13 Stultitiam effutit, fari ſimul incipit, at cùm
Progreditur ſermonis iter, prorumpit in omne
Flagitium, laxiſque furens bacchatur habenis.
14 Mos quoque ſtultorum eſt multas effundere voces,
Verbaque vaniloquâ cumulare improvida linguâ,
Speque futurorum ſtolido ſibi pectore plaudunt
Ambiguâ, cùm nemo ſciat mortalis in orbe
Quid ferat hora ſequens; latitant ſub nocte futura:
Ecquis enim tenebris valet hæc educere cæcis?
15 Stultorum genus, incaſsùm, fruſtràque, laborat,
Semper & in curis conſumit inanibus ævum,
Nam veram quærendo nequit reperire quietem.
16 Væ tibi, terra! tuas ubi Rex qui tractat habenas
Eſt puer, indulgentque gulæ, qui jura miniſtrant,
Manè, ubi ſol liquidis primùm caput exſerit undis.

17 Felii

17 Felix terra! tuas ubi Rex qui tractat habenas,
Regali ingenio eſt, &, qui tibi jura miniſtrant,
Officii numquam immemores, ubi munia regni
Sunt obeunda, cibis onerant ſua membra, ſed apto
Tempore diſcumbunt epulis, & corpora duris
Feſſa miniſteriis mulcent, reparantque labori,
Non ut luxuriæ laxentur frena pudendæ,
Viribus at vegeti præſcripta ad munia ſurgant.
18 Paulatim occultis, domino torpente, ruinis
Tecta cadunt, luit has meritò ſocordia pœnas,
Atquè minutatim terræ dilapſa recumbunt.
19 Feſtivis ſunt apta jocis convivia, vinum
Cor levat, at ſolus reſpondet ad omnia nummus,
Solus & ad cunctos pariter ſe accommodat uſus.
20 Sacrilegis clauſo lacerare in pectore verbis
Illum, qui diadema gerit regale, caveto,
Aut vomere in proceres rabidæ mala toxica linguæ,
Interiore domûs reſidens in ſede; hominum gens
Si tacet, aëriæ referent tua verba volucres:
Ad pœnam, aligero populo prodente, trahêris.

C A P. XI.

NE dubita liquidis panem committere lymphis,
Poſt multos redit ille dies, cum fœnore multo:
Non quæ præteritis vidit benefacta diebus
Omnipotens, neglecta jacent, nec fruge carebunt:
Nec qui ſidereum precibus pulſavit Olympum,
Pectore contritus, vacuus mercede manebit,
Sera licet veniat, veniet, mihi credito, tandem.
2 Munificas memor eſto manus extendere ſeptem
Pauperibus, nec tu, veniat ſi octavus ad ædes
Fortè tuas, occlude fores, inopemve remitte:
Scilicet humanæ fugiunt te incommoda vitæ
Plurima, quæ variis adeò eſt obnoxia damnis,
Et tantùm in levitate ſua conſtare videtur.
3 Nubila ſe in liquidas ſolvunt prægnantia guttas,
Lataque lætifico perfundunt arva rigatu:
Tu quoque, ut à mutis capias documenta magiſtris,
Nubis ad exemplum gravidæ, quæ ſponte liquentes
Prodiga fundit aquas ſitibundæ in guttura terræ,

Dives opum ſis largus opis, nec durus egenum
Rejice, ſed miſeros aliorum reſpice caſus,
Reſpectos miſerare animo, miſeranſque coruſcum
E loculis depromo tuis ac ſparge metallum
In viduas, vetulos, pueroſque parentibus orbos:
Hoc decet, hunc æquum eſt mortali inſiſtere callem:
Indomitas nam ſæva manus mors omnibus æquè
Injicit, & pariter dites inopeſque prehenſos
Arripit, & mœſtas Erebi detrudit ad umbras:
Hîc ſua quemque manet merces, prout vita peracta eſt:
Præmia digna bonis veniunt hîc, pœna ſceleſtis
Debita, cùm ſævo fati illacrimabilis enſe
Procubuêre; velut quercus, cùm cæſa ſecuri
Congemuit, traxitque jugis avulſa ruinam,
Sive cadat tepidos frondenti vertice in Auſtros,
Seu cadat in Scythici Borealia frigora ponti,
Quà cadit illa manet; nec ſeſe attollit in altum
Rurſus, & in ſolito pandit ſua brachia trunco.
4 Qui metuit ventos, non audet ſemina terræ
Credere; nec referet meſſem lætatus opimam,
Qui timet imbriferi minitantia nubila cœli.
5 Quà ratione animus teneros infantis in artus
Inſinuatus eat, ſeſeque per omnia ſpargat
Membra, ſed humani fugiat ſpectacula viſûs,
Te latet hoc; nec te minùs hoc latet, oſſa tenella
Quâ ratione ſuum, media genitricis in alvo,
Nutrimentum habeant, ſenſimque increſcere pergant,
Atque minutatim prægnantis viſcera tendant:
Sic quoque divinæ tibi facta ingentia dextræ
Sunt ignota; tuæ fugiunt hæc lumina mentis:
Non potes hæc oculis penetrare impervia lippis.
6 Exoriente die, ſementem credere terræ
Incipe, nec, liquidas ubi ſol deſcendit in undas,
Deſine; quis poterit certis prædicere ſignis,
An tibi nocturnus labor, an tibi fortè diurnus,
Ex voto ceſſurus erit, vel forſan utrumque?
7 Lux oculos ſplendore rapit, lux aurea Phœbi
Pellicit humanos animos, & pectora palpat
8 Lætitiâ. Sed tu ſpatioſæ tempore vitæ
Si frueris, longumque trahis feliciter ævum,
Donec ad occiduæ venias extrema ſenectæ,
Mente tamen reputa longæ venientia noctis

Tempora, ſub gelido tibi traducenda ſepulcro:
Nil niſi quod prorſus vanum eſt tibi vita miniſtrat.
9 Lætitiâ exſulta, juvenis! juvenilibus annis,
Et tua ſepoſitis hilarentur pectora curis;
Carpe voluptates varias, genioque libenter
Gratificare tuo: nullâ dulcedine, nullis
Illecebris, quaſcumque oculis animoque requiris,
Abſtineas; at miſta tamen ſint ſeria lætis:
Judicis ad magni tandem rapiêre tribunal.
10 Ergò abſiſte animum ſtudiis corrumpere pravis,
Nec tua flagitiis maculentur membra pudendis,
Namque juventa fugax rapido volat ocior Euro,

CAP. XII.

AUctoris memor eſto tui jam in flore juventæ
Purpureo, firmata ſuis dum corpora nervis
Sana vigent, ſolidæque ſuo ſtant robore vires;
Dum tibi tempus abeſt triſtis lugubre ſenectæ,
Dum tibi decrepitæ procul abſunt tædia vitæ,
Lingua nec in miſeras ſenii languore querelas
Solvitur: Ah! cur fata gradum tardata morantur?
Hei mihi! vivendi quòd adeſt jam nulla voluptas!
2 Dum tibi luna ſuum referunt fraterque nitorem,
Nocturnæ nec flamma facis, nec flamma diurnæ,
Aſtraque fuſcantur nitidos caligine vultus,
Nubila nec pluviis redeunt tenebroſa fugatis.
3 Scilicet, occidui in duris languoribus ævi
Cuſtodes, queis cura domûs commiſſa tuendæ,
Debilitate ſimul, gelidoque horrore, tremiſcent;
Atque viri curvos validi flectentur in arcus;
Verſanteſque molam, numero pereunte ſuorum,
Abſiſtent aſſueto operi, tenebriſque tegentur
Qui geminum geminis caput exſeruere feneſtris.
4 Cunctaque per plateas claudentur limina cunctas,
Dum ſonat exiguo mola circumflexa ſuſurro,
Mollis & ex oculis pariter cum voce volucris
Criſtatæ ſopor aufugiet, corpuſque monebit
Inviſo relevare toro; tenuique crepabunt
Murmure ſuaviſonæ labefactâ voce puellæ.
5 Tunc miſeris quodcumque vident ſublime timorem
In-

Injiciet, terrorque viam ſpargetur in omnem,
Fervida cùm rapidos circumvehit ungula currus:
Tum grave vel minimam fuerit portare cicadam,
Atque cupido, animum ſolitus ſtimulare, relinquet;
Jamque domum genitus mortali è ſtirpe perennem
Ingreditur, plateaſque tegunt pia turba dolentûm,
Exanimum comitans ad triſtia buſta cadaver,
Et luteam gelido maſſam impoſitura ſepulcro.
6 Auctorem ergò tuum colito nunc, dum tibi dulcis
Vita manet, nec dum nivei compago metalli,
Jucundo religans animam cum corpore nexu,
Solvitur, atque leves penitus vaneſcit in auras:
Nec globus ille, oleum vitaï lampadi ſubdens,
Aureus, aſſiduo contorquens vortice flumen
Sanguinis, & liquidum faciens in corpore gyrum,
Rumpitur, ut nequeat ſolitos iterare recurſus:
Nec fracta eſt medio fontis ſalientis in alveo
Urna, nec ut liquidas rota flexilis extrahit undas
7 Ciſterna. Cinis in cinerem tunc verſus abibit:
Tum verò æthereum repetet mens ipſa parentem,
Unde ortus tulit illa ſuos; ut præmia vitæ
Digna ferat poſt fata ſuæ; ſedemque tenebit
Sideream, aut Stygias fugiet damnata ſub umbras.
8 O curas hominum! O quantum eſt in rebus inane!
(Sic pius admonitor clamat) nil præter inane
9 Mundus habet. Pius admonitor, quía mente ſagaci
Præditus ipſe fuit, populum præclara docebat
Plurima, conſtanterque pio ſermone monebat;
Multaque collegit vigili proverbia curâ,
Solerti intentus ſtudio, collecta locavit
10 Ordine cuncta ſuo: Quin & lectiſſima verba
Quæſivit, quæſita typis mandavit, ut omnes
Juſtitiam, rectique viam, ſervare doceret.
11 Aſſimilare queas ſapientum dicta flagellis,
Vitare errores, rectumque capeſſere callem,
Inſtimulant; clavos referunt hæc ipſa trabales,
Artificum fixos manibus, qui prorſus ab uno
Principe dependent: etenim ſic verba virorum
Prudentûm defixa animis conſtanter inhærent.
12 Hinc tibi deſumas monitus, dulciſſime fili!
Queis vitam moderêre tuam, ne tramite recto
Devius error agat: hominum per ſecula gentem

Scriben-

Scribendi ſine fine libros innata cupido
Inſtimulat, quos nemo valet percurrere cunctos,
Quamlibet immenſo ſeſe ille labore fatiget,
Continuans luci tenebras, lucemque tenebris.
3 Jam mihi dictorum repetenda eſt ſummula, tuque
Audi avidè, & monitis animos advertito noſtris,
Senſibus hæc imis, res eſt non parva, reponas:
Fac vereare Deum ſincero pectore, nec non
Divinis faciles adhibe tu legibus aures:
Hic ſcopus, humanæ meta eſt hæc unica vitæ,
Quam ſpectare decet ſenium cum flore juventæ,
Et pueros, cum virginibus, matreſque, nuruſque.
14 Quidquid enim mundi factum eſt ab origine, quidquid
Fiet ad extremo radiatum lumine ſolem,
Cùm chaos antiquum, mundo pereunte, redibit,
Singula librabit trutinâ Deus ipſe ſeverâ,
Seu pia, ſeu, contrà, ſint impia; ſive tenebris
Obruta, ſive diem videant manifeſta ſerenum.

FINIS.

CAN.

Culmina, delectam tibi cuncta in ſecula ſedem,
Templa tibi & ſolido fundata ſacraria ſaxo.
17 Omnipotens, qui templa habitat radiantia cœli,
Imperium ſine fine tenet, Regeſque ſuperbos
Ante ſuos recubare pedes, & lambere terram,
Cogit, & attonitos caput inclinare tyrannos:
18 Nam modò jam Phariæ ſoboles ſæviſſima terræ
Sectata Iſacidas, & equis & curribus audax,
Progrediens, medias rubri maris ivit in undas:
At ſubitò Deus ille manum protendit, & undam
Impulit; illa Noto citiùs redit, atque ita turbam
In vires redeundo ſuas mox obruit omnem:
Sed genus Iſacidûm, ſecurum, experſque pericli,
Intereà, ducente Deo, proceſſit, & audax
Arida tunc mediis veſtigia preſſit in undis.

F I N I S.

CA

CANTICUM MOSIS,

Quod continetur Deuter. Cap. xxxii.

Latino carmine redditum:

Eodem Gulielmo Hogæo Auctore.

Audite, ô Cœli! quæ nunc ego verba profundam,
Et voces, ô terra! tuam demitte per aurem
Mellifluas, quas ipſe canam dulcedine mirâ.
2 Magna canam, miranda feram, memoranda recludam,
Queis, gens Iſacidûm! cupidas ſi advertitis aures,
Efficiant virtute animum floreſcere, tamquam
Cœleſtis cadit imber aquæ, quo gramina ſurgunt:
Ac veluti ros manè novo deſcendit in herbas,
Indeque purpurei revireſcit gloria prati.
3 Nam ſanctum celebrabo Deum, rerumque Parentis
Jure ego doctiloquâ referam præconia linguâ:
Vos quoque facta Dei linguis celebrate diſertis.
4 Ille velut rupes medio eſt firmiſſima ponto,
Quæ fremitus ſalientis aquæ contemnit inanes:
Propoſitis non ille ſuis fruſtrabitur umquam;
Ille ſibi conſtat ſemper, juſtique tenorem
Et veri rectique colit ſervatque perennem,
Flagitium, fraudiſque dolos exoſus iniquæ.
5 Ah! genus Iſacidûm! quid priſco à ſanguine vitam
Degenerare tuam, & morum ſplendore coëgit,
Avertitque tuos patrum de tramite greſſus?
6 Siccine, gens inſana! animique & pectoris expers,
Sic benefacta Dei magna & præclara rependis?
An non ille tuus Genitor, qui à cæde redemtam
Reſtituit, mortiſque truci te à fauce revulſit?
Et ſtabilem juſſit fieri, in ſolidoque locavit?

Culmina, delectam tibi cuncta in ſecula ſedem,
Templa tibi & ſolido fundata ſacraria ſaxo.
17 Omnipotens, qui templa habitat radiantia cœli,
Imperium ſine fine tenet, Regeſque ſuperbos
Ante ſuos recubare pedes, & lambere terram,
Cogit, & attonitos caput inclinare tyrannos:
18 Nam modò jam Phariæ ſoboles ſæviſſima terræ
Sectata Iſacidas, & equis & curribus audax,
Progrediens, medias rubri maris ivit in undas:
At ſubitò Deus ille manum protendit, & undam
Impulit; illa Noto citiùs redit, atque ita turbam
In vires redeundo ſuas mox obruit omnem:
Sed genus Iſacidûm, ſecurum, experſque pericli,
Intereà, ducente Deo, proceſſit, & audax
Arida tunc mediis veſtigia preſſit in undis.

FINIS.

CAN

CANTICUM MOSIS,

Quod continetur DEUTER. Cap. xxxii.

Latino carmine redditum:

Eodem GULIELMO HOGÆO Auctore.

AUdite, ô Cœli! quæ nunc ego verba profundam,
Et voces, ô terra! tuam demitte per aurem
Mellifluas, quas ipſe canam dulcedine mirâ.
2 Magna canam, miranda feram, memoranda recludam,
Queis, gens Iſacidûm! cupidas ſi advertitis aures,
Efficiant virtute animum floreſcere, tamquam
Cœleſtis cadit imber aquæ, quo gramina ſurgunt:
Ac veluti ros manè novo deſcendit in herbas,
Indeque purpurei revireſcit gloria prati.
3 Nam ſanctum celebrabo Deum, rerumque Parentis
Jure ego doctiloquâ referam præconia linguâ:
Vos quoque facta Dei linguis celebrate diſertis.
4 Ille velut rupes medio eſt firmiſſima ponto,
Quæ fremitus ſalientis aquæ contemnit inanes:
Propoſitis non ille ſuis fruſtrabitur umquam;
Ille ſibi conſtat ſemper, juſtique tenorem
Et veri rectique colit ſervatque perennem,
Flagitium, fraudiſque dolos exoſus iniquæ.
5 Ah! genus Iſacidûm! quid priſco à ſanguine vitam
Degenerare tuam, & morum ſplendore coëgit,
Avertitque tuos patrum de tramite greſſus?
6 Siccine, gens inſana! animique & pectoris expers,
Sic benefacta Dei magna & præclara rependis?
An non ille tuus Genitor, qui à cæde redemtam
Reſtituit, mortiſque truci te à fauce revulſit?
Et ſtabilem juſſit fieri, in ſolidoque locavit?

7 Mente memor veterum repetas nunc ſecla dierum,
Ætateſque animo intentus perpende priores,
Inquire in patres, & avi rogitentur avorum,
Hæc uno, tibi quæ narro, ſimul ore docebunt.
8 Cùm Pater omnipotens ſobolem diſperſit Adami
Per terras, varioſque locos habitare coëgit,
Sic varios habitare locos, diverſaque regna
Fecit, ut Iſacidûm fuerit memor ille ſuorum.
9 Nam Deus hanc gentem elegit, lectamque dicavit
Hanc ſibi, ceu privam patrimonî in ſecula ſortem.
10 Hanc olim invenit Arabum per inhoſpita ſaxa,
Antraque ſilvicolûm latebris horrenda ferarum:
Hanc circumduxit placidè, vitæque beatæ
Inſtituit ſervare vias, oculique tenella
Ceu fuerit pupilla ſui, tutatus ubique eſt.
11 Sicut ineſt aquilæ pullorum cura ſuorum,
Queis ſuperincumbit, panſiſque ſupervolat alis,
Attollitque humeris geſtans per inane, docetque
Aërias tentare vias, & ſcandere nubes:
12 Sic populum Deus ille ſuum, Deus ille fovebat,
Non dii, quos animi fingunt deliria vani:
13 Monſtravitque viam cultas quæ ferret ad urbes,
Divitiis, opibuſque, & feſtâ pace virentes:
Luxuriantis agri ſegetes ut paſceret almas,
Ut fluerent illi ſaxorum è viſcere mella
Dulcia, florentique ſilex undaret olivo.
14 Ut vaccæ butyrum, & uti lac dulce miniſtrent
Ubera lanigerarum ovium, atque ut (qualia paſſim
Pulcra Baſanæos tondent animalia montes)
Delicias placidi pinguis caro præbeat agni,
Trux aries, hirtus caper, & bona copia frugum,
Uvarumque etiam biberet de ſanguine puro.
15 At ſimul increvit luxuſque, & copia rerum,
Ingratâ jam mente Deum contemſit avorum,
Rejiciens penitus ſanctarum dogmata legum:
Sicut equus, qui colla negat ſubmittere freno
Sævus, & in dominum furit atque recalcitrat ipſum,
Haud aliter certè gens hæc malèſana rebellans
In patrium movet arma Deum, donaverat illis
Qui vitam, totieſque datam de morte redemit.
16 Nam falſos coluere deos, & numinis iram
Atrocem idolis irritavere profanis;

17 Dæmo-

7 Dæmoniiſque litant inferna in ſede ſepultis,
Non Regi ætherio, qui ſidera celſa gubernat;
Et ſacris placare focis nova numina tentant:
Numina, non umquam patribus venerata vetuſtis,
Numina, non audita aut viſa prioribus annis,
Quæ nuper commenta hominum mens impia finxit.
8 Uſque adeò, Abramidæ! vobis de mente profana
Excidit æternus mundi Rectorque Parenſque,
Qui vos, ô quoties! miro dignatus honore eſt.
9 Hæc populi malefacta ſui ſpectavit ab alto
Omnipotens, natoſque ſuos, nataſque rebelles,
Degenerare videt penitùs: Pater ergò perennis
Jure fuit calidâ graviter ſuccenſus ab irâ,
10 Hæc igitur ſecum: noſtri nunc lumina vultus
Abſcondam: quàm dura, ſciet, fortuna ſequatur,
Me vultum condente meum, gens iſta rebellis,
Quæ præſcripta ſibi pariter promiſſaque ſpernit.
11 En! me ſtirps rabidas Jacobi accendit in iras
Impia, dum in varias ſimulacra exciſa figuras,
Marmoraque, pictique colit ludibria trunci:
Quâ mercede igitur gentem penſabo rebellem?
Facta ego cum patribus diſſolvam fœdera, & illam
Rejiciam, genteſque alias mihi fœdere jungam
Perpetuo, ac lenis placiduſque amplectar: at illi
Hæc adſpectanti ſtimulis præcordia pungam
Invidiæ, luctuque animos tabeſcere cogam.
12 Namque furore meo fera flamma accenſa, repentè
Deſcendens, terram, ac fructus, alimentaque terræ,
Et pariter vaſtos in fumum atque aëra montes
Vertet, & horrificæ penetrabit ad ima gehennæ.
13 Degener Iſacidûm ſoboles! ego jure dolores
Accumulabo tuos, plagis tua membra cruentis
Dilacerabo, unum faciam de corpore toto
Vulnus, & innumeris feriam tibi corda ſagittis.
14 Conſumet te flamma ferox, inopinaque ſtrages
Opprimet, immiſſæque truces te dente vorabunt
Terribileſque feræ, & morſu lethale necabunt
Pulvere te ſaturæ, rapientque in fata, lacertæ.
15 Imperioſa fames urbem prædabitur intùs,
Exteriùs medios gladio bacchante per agros:
Hinc pulcri juveneſque ſimul, mixtæque puellæ,
In fera fata ruent, & matris ab ubere vulſos

Mors

Mors rapiet pueros, ſenibus quoque vulnere ſævo
Cædet olorinas imitantia tempora plumas.
26 An non & patriâ ejectos vos undique cunctos
Diſpergam in populos, penituſque à ſtirpe revellam?
27 Hæc facerem, niſi jam vulgi malè credulus error,
Diraque ſacrilegæ revocet me inſania linguæ:
Ni fortè hoſtilis rabies, hâc clade tumeſcens,
Viribus aſſignare ſuis foret auſa, quod ipſe
Præſtiteram, ſtolidis jactans ſua robora dictis.
28 Hæc me cauſſa movet bilem compeſcere, & iram
Lenire, & populo, ſtolidoque & mentis egeno,
Parcere, præcipitemque animi frenare furorem.
29 O ſi jam tandem gens iſta, huc uſque rebellis,
Jam ſapere incipiat, jam recta capeſcere diſcat!
Et vitæ de fine ſuæ ſine fine revolvat,
Poſſet ut exſultans venienti occurrere fato!
30 His ita me ſtudiis ſibi devinciret amore,
Unus ut ex illis hoſtes vel mille fugaret,
Millia dena duo facerent dare terga trementes:
Sed quia non veterum ſequeris veſtigia patrum,
Degener Iſacidûm ſoboles! Deus ille perennis,
Ille Deus, patrum decus & tutela tuorum,
Te plectit, meritaſque tuo de ſanguine pœnas
Expetit, obſeſſamque omni te ex parte laceſſit.
31 Nam Domini notum eſt, populo vel teſte profano,
Robur: & ille deos ſub ſe, longè altior, omnes,
Quos alii ſtolidâ placant ceu numina curâ,
Deprimit, & ſplendore ſuæ virtutis obumbrat.
32 Et quicumque deos alios maleſanus adorat,
Contemto te, mundi Opifex! cadet ille repentè
Præcipitans, mortemque feret fugitiva voluptas:
Nempè bibet Sodomæ vitem infamiſque Gomorræ,
Vitem, uvas quæ felle magis producet amaras;
33 Nam cùm vina bibit, cupidâque recondidit alvo,
Aſpidis hinc virus rabidum generatur, & atri
Serpentis furiale malum, & per viſcera ſerpit.
34 Hoc mihi conſilium eſt; miſeros hæc fata manebunt,
Haudquaquam fugienda, Deo, quicumque, relicto,
Numina vana colunt, animi commenta profani.
35 In dextra vindicta mea eſt: me vindice, ſiquis
Sculptilibus dans tura deis tollatur in altum,
Mox lapſu graviore ruit, mortique dicatus

Mox

Mox perit, & ſubitâ meritò cadit ille ruinâ.
5 Si tamen ille miſer populus reſipiſcere tandem,
Omnibus exhauſtus prope cladibus, omnium egenus,
Et vitæ melioris iter jam inſiſtere diſcat:
Mox vultu meliore Deùs ſpectabit, amicâ
Gaudebit relevare manu, & miſerabitur ultrò.
7 Tunc illis Pater omnipotens ſic ora reſolvet:
Quò dii nunc abiêre tui? tua numina quò ſe
Proripuêre tibi, & miſeris te in rebus egenum
8 Undique deſeruêre? Tui queis turis honore,
Cæſarumque boum fibris, perſæpè litaſti,
Donaque cum liquido dederas Cerealia vino:
Jam faciles ſurgant ad opem promtique ferendam,
Cultorem ſi fortè ſuum tutarier auſint.
9 En ego! nonne vides? ego ſum qui in rebus egenis
Auxilium tibi ferre queam, tibi ſubdere vires:
Non alii, quoſcumque deos malè credulus error
Fabricat: en! pariter vitæque neciſque poteſtas
Me penes eſt unum; pariter quoque vulnera ſano,
Vulneraque infligo, nec ſe mihi ſubtrahet ullus,
Deprenſum quemcumq; hominum mea dextra tenebit.
10 Attollam ſi fortè manum, ſi fortè libebit
Per vitam jurare meam, mox, enſe recluſo,
11 Procedam, mihi crede, tuos violentus in hoſtes,
Et meritas pœnas ſcelerato ex ſanguine ſumam,
Diraque fatifero rumpam præcordia ferro.
12 Pectora ſanguineis configam inimica ſagittis,
Et meus hoſtili gladius ſe carne replebit:
Abramidæ miſeris namque implorare querelis
Ut numen cœpêre meum, ſcelerumque ſuorum
Pœnituit, vitæque piget tam turpiter actæ:
Tum gentem antiquam amplectar faciliſque bonuſque,
Tum regere, & diræ incipiam ſubducere morti,
Hoſtileſque premam furias ego vindice dextrâ.
13 Ergò alacres, quocumque loco, quocumque ſub axe,
Cum populo gaudete meo, atque applaudite, gentes!
Tot ſervis ferroque meis flammâque peremtis,
Stragis ego vaſtæ cumulos ulciſcar abundè,
Cordaque ſanguineis penetrabo hoſtilia telis,
Et populum, terramque meam, ſervabo benignus.

FINIS.

EJUS,

EJUSDEM

CARMINIS

Alia Paraphraſis Poetica:

ANDREA MELVINO Auctore.

VOs æterni ignes! & conſcia lumina mundi!
Palanteſque polo flammæ! vos humida regna!
Aëriique ſupèr tractus! campique jacentes!
Et cœlum! & tellus! (ego vos nunc alloquor) aures
Arrigite: & ceſſas dicenti advertite mentes.
Qualis rore fluens gemmanti argenteus imber
Plurimus, arentes maturis ſolibus agros
Temperat undanti rivo, glebaſque ſubactas
Evocat in florem, & viridantes elicit herbas,
Inſtauratque novos opulenti ruris honores:
Talis ab ore fluit ſacro vis lactea fandi:
Tale polo veniens numeris liquentibus aureum
Divitis eloquii flumen manabit in artus,
Oſſaque: perque imos ſenſus, perque alta pererrans
Pectora, nectareos læto feret ubere fructus:
Et gazam ætherea cumulabit meſſe perennem.
Quippe Dei pango nomen, cœlique verendum
Concelebrabo numen. Vos ergò Dei venerandum
Et nomen celebrate, & numen pangite noſtri.
Non tam fixa arbos altis radicibus hæret,
Non rupes immota manet, nec robora ferri
Dura, nec æternæ ſolido ex adamante columnæ;
Quàm divina ſuum veri conſtantia numen
Firmat, & æternùm virtute & mole ſuâ ſtat.

Quod

Quod facit, eſt numeris expletum, eſt partibus aptum:
Undique perfectum tenuem tornatur ad unguem.
Stat pacti ſincera fides. Rex magnus Olympi
Labe caret, culpæque exſors, & criminis expers,
Exemplum recti, norma æqui, regula veri.
At proles corrupta patris veſtigia liquit
Degener, & ſcelere obſtrinxit mentemque, manumque,
Infelix. Quæ tanta animo dementia crevit?
Siccine pro meritis grates malè grata rependis?
Non Rex ille tuus, qui te ſævo hoſte tyranno
Eripuit? lethique vias & vincula rupit?
Non Genitor? non ille auctor? non conditor? ecquid
Finxit humo fragiles artus, pictamque polivit
Effigiem, membriſque dedit mentique vigorem,
Et ſenſum æthereum, & libatam cœlitùs auram?
Tene ſibi cunctis prælatam gentibus unam
Selegit? nunc ſecla animo complectere, tecum
Nunc reputa annales: primæque ab originis ævo
Priſca memor pervolve: tuos affare parentes,
Percontare ſenes: pater hîc te temporis acti
Inſtruet exemplis: quorum eſt maturior ætas,
Cuncta renarrabunt, atque ordine ſingula pandent.
Principio, cœlum ac terras qui condidit altas,
Arbiter, ut gentes habitandum immiſit in orbem,
Et genus humanum varias disjecit in oras,
Externis poſuit metas & regna colonis,
Pro numero Iſacidûm: non ille oblitus & ictum
Fœdus, & æternum, quo ſe devinxit, amorem:
Namque Jovæ ſors una, Jovæ pars una Jacobi
Progenies: quæ ſola quidem, ſed cara parenti.
Hanc depenſam olim vidua cultoris in ora
Per loca ſenta ſitu, per dumis aſpera duris
Teſqua, per horrendos ſaltus & inhoſpita ſaxa
Duxit inerrantem, non, quà via proxima, callem
Difficilem, rupeſque altas, adituſque malignos,
Traduxit: longos ac circumflectere curſus
Ceſſantem: & metas Arabum luſtrare remotas
Inſtituit. Non ulla moræ diſpendia tanti,
Quin tecti incedant tutò; ceu pupula, cornu
Quam vitreo murus cingit cryſtallinus: & quam
Non ſecus ac vallo, teneri munimen ocelli
Sepſit utrimque pilis: celsâque crepidine ſurgunt

Hinc atque hinc geminæ duo propugnacula moles!
Ut benè tuta cavos condantur lumina in orbes.
Ac velut alituum princeps, fulvuſque Tonantis
Armiger, implumes & adhuc ſine robore nidos
Sollicitâ refovet curâ: pinguiſque ferinæ
Indulget paſtus: mox ut cum viribus alæ
Veſticipes crevere, vocat ſi blandior aura,
Expanſâ invitat plumâ: dorſoque morantes
Excipit, attollitque humeris: plauſuque ſecundo
Fertur in arva, timens oneri natat impete preſſo,
Remigium lentans alarum: incurvaque pinnis
Vela legens, humiles tranat ſub nubibus oras:
Hinc ſenſim ſupera alta petit: jam jamque ſub aſtra
Erigitur: curſuſque leves citus urget in auras,
Omniá pervolitans latè loca, & agmine fœtus
Fertque refertque ſuos vario: moremque volandi
Addocet: illi autem longâ aſſuetudine docti,
Paulatim incipiunt pennis ſe credere cœlo
Impavidi. Tantum à teneris valet addere curam.
Haud aliter, ſi æterna licet conferre caducis,
Numinis immenſi larga indulgentia tectos
Abramidas tutò per tot diſcrimina rerum
Duxit, eos patria cum ſollicitudine curans,
Incolumes: non dîs, non adjutoribus uſa,
Nec duce, nec comite externo: nihil indigus horum
Omnipotens Genitor. Deſerta per avia ſolus
Rexit oberrantes: ſolus ſubvexit in altos
Pinguis Idumeæ campos: lætoque fruendam
Ubere tellurem dedit, & proventibus auxit.
Ecquid odorato referam ſudantia ligno
Balſamaque, & ſuccos virides liquentis olivi
E ſilicum venis? rumpuntur cautibus amnes
Nectarei mellis, & flumina lactis inundant.
Quid memorem armenti prolem? quid pinguia narrem
Paſcua? multipliceſque greges, oviumque, caprarumque,
Et tenerum pecus, & lautis obſonia menſis
Hœdos, & pingues vitulis cum pinguibus agnos?
Quid meſſes frugum immenſas, & adorea farra
Commemorem? & gravidos Cereali mergite culmos?
Sanguineaſne legunt bullis turgentibus uvas?
Purpureóne bibunt ſpumantia pocla Falerno?
Egregia intereà gens hæc, tua clara, Jacobe!

Proge

Progenies, ſtirps ſancta, ſatur jam ac farta, refertaque
Et differta nimis, denſo diſtentaque pingui,
Ecce! ferox (ut equus craſsâ farragine corpus
Cui tumet, & ſurgunt animi, ſufflante ſaginâ)
Calcitrat, & crebro dominum pede verberat, ictum
Congeminans: fontemque ſuæ rupemque ſalutis
Rejicit: externos ritus, peregrinaque ſacra,
Omnigenûmque Deûm monſtra, ac ludibria cœli,
Suppliciter venerans accendit numinis iram,
Et juſto livore Dei ciet æmula corda.
Eloquar, an ſileam? ſcelere atque immanibus auſis
Informes laxata ſinus, ut adultera, paſſim
Proſtituit ſeſe inceſtis Cacodæmonis atri
Cultibus: & ſupplex aris mactavit honores.
Demens, quæ cœli atque ſuum numenque patremque
Abjecit: patremque Deum, numenque paternum:
Ut patribus nec culta, ſibi nec cognita, nuper
Nata, nefas! portenta colat, vereatur, adoret.
Scilicet hæc pietas? ſic vitæ dona reponis?
Et benè apud memorem veteris ſtat gratia facti?
Ergò ubi ſiderea Genitor ſublimis ab arce
Proſpexit, prolemque ſuam, gentemque ſuperbam
In pejus ruere: & ſeſe jam ſæpè repulſum:
Digna, indigna pati: vitiis infenſus, & irâ
Terribilis, tales erumpit pectore voces:
Heu gens prava! mihi proles malefida! quid ultrà
Demoror? hinc placidam pacati luminis auram
Deflectam: & vultum ſubducens ora recondam,
Securus ſpectabo manent quæ fata rebelles.
Olli me divis irritavêre profanis:
Succendêre meum numen per inania rerum.
Fas mihi, fas inquam (nam fert ita corde voluntas)
Æmula per vanam ſuccendere pectora gentem.
Ergò mea ſubitò candenti igneſcet ab ira
Flamma vorax: terræque vias, Orcique latebras,
Tartareoſque lacus imus pervaſerit ardor;
Et gelidos tractus, & ſubterranea regna,
Tellurisque ſolum, & ruris populabit honores:
Ardebunt montes, everſaque fundamenta,
Et flammis abſumta, leves minuentur in auras.
Jamque novò feſſos cumulabo mole malorum:
Telaque miſſa manu torquebo protinus omnia

Exhauſtâ pharetrâ, ac conſumtis cominus armis,
Dura fames dirâ macie, ſitis arida febre
Ardenti, funeſta lues feralibus auris,
Depaſcet vitam, exuret membra, atteret oſſa:
Languenteſque animas ſenſu torquebit amaror,
Dum necet atra dies & funere mergat acerbo.
Nec ſatis: immitam rictus & roſtra ferarum,
Alituumque truces rabidis cum dentibus ungues
Ceu pecus in tenerum: immanes mandentque, trahentque,
Diripientque artus impaſtæ, & viſcera carpent.
Addam angues: addam liventi armata veneno
Agmina, vipereum virus genus acre draconum:
Ut gentem infandam morſuque ictuque trucident.
Parva loquor: jam ferri aciem mucrone coruſco
Diſtringam infenſus: ſternentur inertia paſſim
Corpora, perque domos & compita. Triſtis ubique
Terror, ubique pavor, & plurima mortis imago.
Ferro occumbet floſque virûm, roburque juventæ,
Et formæ decus atque ævi, ſanctuſque ſerenæ
Virginitatis honor: ferro cadet aureus infans,
Et qui reptat adhuc, & adhuc qui pendet ab almo
Ubere: tarda gelu, ſecliſque effœta, ſenectus
Caniciem immundo turpabit pulvere verrens.
Hæc ego cum ſiccis oculis tua vulnera cernens,
Sic mecum: Extremas, excuſſum ſede, per oras
Sparſiſſem, exciſamque domum cum ſtirpe tuliſſem:
Ni me operis tanti veſana ferocia crudi
Hoſtis, & inſultans ſine more ſuperbia, laude
Fraudaret: primoſque ſibi raptaret honores:
Atque manu magnâ atque invictis viribus illud
Diceret omne ſuis confectum, haud numine noſtro.
Eſt genus inconſultum, & mentis lumine caſſum,
Quale pecus tardum ingenio, & rationis egenum.
Si vel tantillum ſaperent; ſi quæ ante pedes ſunt
Proſpicerent, rerum interitus, ſua fata viderent.
Quînam, age! disjectos premat unus mille, duove
Dent decies millena fugæ palantia terga:
Ni vis illa, ſuos cui quondam cura tueri,
Addictos hoſti in prædam, incluſoſque dediſſet
Armorum bellique potens. Non hoſtica ſicut
Numina, ſic aut victa jacent, aut feſſa quieſcunt
Tandem noſtra, nec increpitans hoc dixerit hoſtis.

Nam

Nam quales [illegible]
Et Gomorrhæis [illegible]
Talis ab hac radice [illegible]
Erumpit: ſceler[illegible]
Fert triſti infames [illegible]
Noxia vis, non [illegible]
Anguis alit venis, [illegible]
Crudeſcens [illegible]
Fructibus, aut baccis [illegible]
Nonne hæc cuncta [illegible]
Obſignantque [illegible]:
Miſcere undantem [illegible]
Porgere lethales [illegible]
Hauriat exitium, & [illegible]
Dum titubata [illegible]
Inſtat ſumma dies, [illegible]
Quippe ſuos, poſt [illegible]
Funera, poſt varios belli[illegible]
Arbiter æthereus ſolio [illegible]
Reſpiciet feſſos: &, [illegible]
Jura dabit ſcelerum vindex, [illegible]
His hoſtem inceſſit dictis: [illegible]
Numina magna Deûm? [illegible]
Nixá fuit? quorum dapibus, [illegible]
Pinguibus expleti, tauros mactaſtis ad aras
Ingentes, pateriſque merum libaſtis [illegible]
Exſurgant, in bella ruant: [illegible]
Auxilia: obtentuque ſui [illegible]
Me, me, adſum qui [illegible] vultus,
Oráque, & attentas [illegible]:
Cernite me, mea vis omnis; [illegible],
Nec poterint. Deus, ecce Deus! qui vulnera [illegible]
Dura manu, atque eadem, quamquam lethalia, [illegible]
Solus ego ſontes animas ad triſtia trudo
Tartara: rurſus & infernis ego ſolus ab umbris
Pallentes revoco dulces in luminis auras.
Do vitam, tolloque: & lumina morte reſigno:
Nec quiſquam hanc dextram, quà vi, quà fraude, potentem
Effugiat. Dextram attollens ad ſidera fabor:
Sic æterna mihi longum ſtet vita per ævum,
Si gladii fulgentis acutâ cuſpide lamnam
Cudero fulmineam, & populis dare jura vocatis

Cœpero:

Cœpero : mox hoſti infeſto, atque oſoribus ultrò
Perſolvam grates dignas : & præmia reddam
Debita : mox mea cæſorum de ſanguine fuſo
Ebria tela bibent : & inexſaturabile ferrum
Obvia quæque vorans abſumet corpora letho.
Libratum intorquens, defixumque altiùs, enſem
Captorum in jugulo, ductorum in corde recondam.
Vos variis diſperſi oris, & fœdere ſancto
Diſcluſæ gentes, gentem ſub fœdere ſancto
Tollite ſublimem læto ſuper æthera cantu !
Namque Parens rérum, & ſuperi Regnator Olympi,
Sanguinis ille quidem fuſi, cædiſque ſuorum
Horrendæ memor, hoſtili de ſanguine pœnas
Ille ſuis, terræque ſuæ placabitur ultrò.

DAVIDIS *Canticum*

In mortem

SAULIS & JONATHANIS.

GEntis ſacratæ dulce decus tuis
 Ergò ſacratis corruit in jugis ?
Ergò feroci Marte fortes
 Turpe ſolum tetigêre mento ?
Ne cladis atræ nuntius aut Gathum,
Aut Aſcalonis compita perſonet :
 Ut ne Paleſtinæ profanas
 Concelebrent choreas puellæ.
Vos celſa montis culmina Gilboe !
Vos juncta cœlo culmina Gilboe !
 Ne roris almi gutta roret,
 Ne pluviæ riget imber undæ.

Hic

Hîc, heu! virorum ſcuta valentium
Transfixa, ſcutum tergore multiplex
Saulis peremti, cui ſacratus
Malabathro maduit capillus.
Fuſo à cruore, à ſumine pinguium
Impaſtus arcus, dum Ionathan ſtetit,
Non retroceſſit, nec receſſit
Saulis acinacis incruentus.
Hunc inter atque hunc mutuus, ac piis
Jucundus, arſit fomes amoribus,
Dum vita manſit, nunc ſub atra
Nocte nefas dirimi ſepultos.
Non ſic Tonantis fulminat armiger
Pennis coruſcis, non leo viribus
Præpollet æquè, ut Saulus acri
Vi, & Ionathas, volucrique plantâ.
Lugete Saulem Iſrälides piæ!
Lugete regem, qui Tyrianthinis
Veſtibat ornans vos, & auro,
Deliciaſque ſuper refundens.
Ergò virorum maſcula fortium
Virtus duelli hoc pulvere ſordido
Proſtrata procumbit, tuiſque
In tumulis Ionathan peremtus?
Te propter ingens me (Ionathan!) premit
Mi frater! angor; dulcis amor tui
Mî lucis inſtar: vicit in me
Femineos tuus ardor ignes.
Ergò virorum maſcula fortium
Virtus retuſo concidit impete?
Telumque duri Martis omne
Occidit indecore ruinâ?

F I N I S.

DECA-

DECALOGUS, ſive LEX DEI:

Latinis verſibus perſcripta:

Patricio Adamsono *Scoto, Sancti Andreæ in Scotia olim Archiepiſcopo, Auctore.*

ADverte, Iſraël! memorique hæc mente repone.
Sum Dominus, Deus ille tuus, qui Ægyptia ſolvi
Vincula, qui Pharii eduxi tellure Tyranni:
Ante oculos aliena meos ne numina habeto.
Sculptile ne faxis ullum, ſimulacrave rerum,
Quæ ſunt in cœlo ſuprà, aut tellure premuntur
Inferiùs, liquidove animans ſub marmore ſerpit.
Ne coràm inclines, nullo dignabere cultu:
Namque ego ſum æternus veſter Dominuſque Deuſque,
Zelo ardens, Patrum in natos delicta rebelles
Ulciſcor: quæ me ſoboles, pro more parentum,
Oderit, in terno & quarto luet ordine pœnas.
At quem cepit amor noſtri, legiſque lubenter
Obſequitur monitis, ejus milleſima cernet
Progenies, quàm larga adſit clementia nobis.
Ne ſume incaſſum Jehovæ venerabile nomen,
Nam contemtorem Dominus non linquit inultum.
Sabbata ſanctificato, memor: ſex ritè diebus
Indulgeto operi: Jehovæ lux ſeptima magni eſt
Sacra quies: nullos illâ exercere labores
Fas eſto, tibi, nec nato, natæ, famulove,
Ancillæve, bovive, aſinove, aut jure recepto
Hoſpitii: nam ſex terræquè polique diebus
Machina conflata eſt: ſeptenâ luce quievit,
Sacravitque diem ventura in ſecla beatum.
Patrem proſequere & Matrem reverenter honore;
Longævam ut felix poſſis traducere vitam,
In ſanctâ Jehovæ conceſsâ munere terrâ.
Ne quemquam occidas. Alieni fœdera lecti
Ne violes. Furto abſtineas. Ne teſtis iniquus
Vicino ſis innocuo. Nec tecta propinqui
Concupias, junctamve toro, famulumve miniſtrum,
Ancillamve, bovem, aut aſinum, aut quod dicere poſſit
Jure ſuum: nullo illius flagrabis amore.

F I N I S.

Poet-

Poeticum Duellum:

SEU

GEORGII EGLISEMMII

CUM

GEORGIO BUCHANANO

Pro dignitate Paraphraſeos Pſalmi CIV. *certamen.*

Cui adnectitur

GUL. BARCLAII, amœniorum Artium & Medicinæ Doctoris, de eodem certamine judicium; nec non conſilium Collegii Medici Pariſienſis de ejuſdem EGLISEMMII maniâ, quod carmine exhibuit ARCTURUS JONSTONUS M. D.

NON VIOLANDI MANES.

Subjunguntur etiam ejuſdem PSALMI aliæ Paraphraſes Poeticæ ſex, auctoribus totidem SCOTIS:

Juxta optima quæque earamdem Paraphraſeôn exemplaria expreſſæ.

EDINBURGI:

Apud THO. & WALT. RUDDIMANNOS, 1739.

GULIELMI BARCLAYI

AD

G. EGLISEMMIUM

EPIGRAMMA.

MUltis note diebus, Egliſemmi!
Et annis mihi valdè amate multis:
Habet me malè, non pudet fateri,
Scribendi cacoëthes hujus ævi.
Hoc te crimine liberum putâram,
Donec venerat in manum libellus,
Quo tu præcipuum Triariorum
Ad certamen es auſus evocare.
Sed oh! quot dabis omnibus, quot unis
Dabis Pariſiis, amice! pœnas:
Qui non ſorte, ſed optione, Judex,
Pararunt tibi in arce Tullianum.
Ergò opprobria tempori recanta,
Et manus dato manibus Poëtæ:
Aut in carcere quadrupes peribis.

G. BAR-

G. BARCLAIUS,
MEDICINÆ DOCTOR,
GEORGIO EGLISEMMIO,
Medico Regio, amico ſuo
S. P. D.

PSalmos, materiem publicam, & in medio poſitam, poëticâ paraphraſi expreſſit eleganter Buchananus, poëta, ſi temporis, ſi ſermonis ratio habeatur, interioris notæ. Ante eum, idem argumentum aliquot, poſt eum, plurimi tractaverunt. Nemo tamen inventus eſt, qui auderet palam cum eo de lauru contendere, præter te, amice Egliſemmi! cujus verſus tàm cupide legi, quàm incautè ſcripſiſti: exſpectabam ab illo ingenii tui arvo molles violas & purpureum narciſſum: ſed ut video;

Carduus & ſpinis ſurgit paliurus acutis.

Succenſeo, neſcio an dicam, temeritati tuæ; ſed ſuccenſeo tibi, in medio Doctorum, in conſpectu doctiſſimi Principis, auſo revocare in arenam jam diu rude donatum, & quaſi quemdam, ut ita loquar, laniſtam Poëtarum. Tuli, ingenuè fateor, acerbè hoc certamen, & certè ſæpius hæc mecum, Quid dicent cis citraque Alpes Literati! Nempe,

Certent & cygnis ululæ, ſit Tityrus Orpheus.

Quis non ſtringet in te calamum? Scotia te perſequetur, cujus fuit proles; Pariſini exſibilabunt, quorum fuit alumnus; Burdegalenſes deridebunt, quos erudivit; Quid te fiet?

Cui neque apud Danaos uſquam locus; inſuper ipſi
Dardanidæ infenſi.

Cenſeo (ut primus omnium eruditorum impetus comprimatur) carmen tuum domi verbis, non dicam verberibus, caſtigandum. Sic ſine dolo malo exteri minus duriter te excipient. Hoc officii genus, ego verò, ac lubens ſuſcepi, & tuâ, & patriæ, & poetæ cauſſâ. Carmen tuum ergo reddam incudi, te, ut decet, & ut debeo, multùm amabo. Vale.

PARAPHRASIS

PSALMI CIV.

Auctore Georgio Buchanano, Præceptore Regio.

TE rerum, Deus alme! canam Dominumq; Patremq;
Magne Parens! ſanctâ quàm majeſtate verendus,
Ætheris æternas Rector moliris habenas!
2 Te decor, auratis ambit te gloria pennis,
Et circumfuſum veſtit pro tegmine lumen.
Tu tibi pro velo nitidi tentoria cœli,
3 Et liquidas curvo ſuſpendis fornice lymphas:
Et levibus ventorum alis per inania vectus,
Frenas ceu celeres volitantia nubila currus.
4 Apparent accinctæ auræ flammæque miniſtræ,
5 Ut juſſa accipiant. Stat nullo mobilis ævo
Terra, ſuper ſolidæ nitens fundamina molis,
6 Pollenti ſtabilita manu: terra obruta quondam
Fluctibus, ut fuſo ſuper ardua culmina velo:
7, 8 Sed ſimul increpuit tua vox, tonitruque tremendo
Inſonuêre auræ, paullatim adſcendere montes
Cernere erat, ſenſimque cavas ſubſidere valles,
Inque cavas valles trepidas decurrere lymphas.
9 Neve iterum immiſſa tellus ſtagnaret ab unda,
Limitibus compreſſa ſuis reſonantia plangit
Littora, præſcriptas metuens tranſcendere metas.
10 Tum liquidi fontes imis de collibus augent
Flumina, per virides undas volventia campos:
11 Unde ſitim ſedent pecudes, quæ pinguia tondent
Paſcua, quique feris onager ſaxa invia ſilvis
12 Incolit: hîc levibus quæ tranant aëra pennis,

PARAPHRASIS

PSALMI CIV.

uctore GEORGIO EGLISEMMIO, Medico Regio.

MEns, age! depoſitâ curarum nube, canoras
Pange Deo laudes. O inviolabile numen!
perio penetrans magni ſacraria mundi,
niveæ cinctum radianti lucis amictu
lendor, & aurato velamine gloria veſtit.
ndis ut aulæum rutili flammantia cœli
ılmina, mobilibus cœnacula ponis in undis.
mones denſiſque rotas è nubibus aptans.
ntorum alato peragras ſublimia curru.
rvitum properat flamma comitante voraci
iritnum pennata cohors. Ne ſedibus umquam
ulſa datis abeat tellus, compage ſolutâ,
ibratur gravitate ſui; ceu veſte fluenti
lta ſuperfuſo velante cacumina ponto,
elituit quondam; tua vox ubi ſacra profundum
ıcrepuit, tonitruque poli ſonuêre fragoſa
Iurmura, præcipites fugiunt in cærula fluctus.
onſpicui nudata levant faſtigia montes,
ıbſidente cavis humili cum vallibus agro,
abitur ad priſcos aqua per declivia fines,
t varios collecta ſinus, tranſvolvier illinc
Ieſcia, plangendo reſonantia ſaxa laceſſit,
Ie liquido rurſum latitet ſub marmore tellus.
ontibus è nitidis valles, argenteus, implet
er tumidos rivus flectens veſtigia colles.
ibabit latices campis quæcumque vagatur

Bellua

Per virides paſſim ramos ſua tecta volucres
Concelebrant, mulcentque vagis loca ſola querelis.
13 Tu, Pater! aërios montes, campoſque jacentes
Nectare cœleſti ſaturas, fœcundaque rerum
Semina vitales in luminis elicis oras.
14 Unde pecus carpat viridis nova pabula fœni:
Unde olus humanos geniale aſſurgat in uſus:
15 Quæque novent feſſas Cerealia munera vires,
Quæque hilarent mentes jucundi pocula vini,
Quique hilaret vultus ſuccus viridantis olivi.
16 Nec minùs arboribus ſucci genitabilis humor
Suſficitur: cedro Libanum frondente coronas,
17 Alitibus nidos: abies tibi conſita ſurgit,
Nutrit ubi implumes peregrina ciconia fœtus.
18 Tu timidis montes damis; cava ſaxa dediſti,
Tutus ut abſtruſis habitaret echinus in antris.
19 Tu lunæ incertos vultus per tempora certa
Circumagis: puroque accenſum lumine ſolem
Ducis ad occiduas conſtanti tramite metas:
20 Inde ſuperfuſis cuncta involventibus umbris,
Per tacitas ſpargis nocturna ſilentia terras.
21 Tum fera prorepit latebris, ſilviſque relictis
Prædator vacuis errare leunculus arvis
Audet, & è cœlo mugitu pabula rauco
22 Te Patrem expoſcit: dein rurſus, ſole renato,
Abditur occultis prædatrix turba cavernis:
23 Inque vicem ſubeunt hominumque boumque labores,
Donec ſera rubens accendat lumina veſper.
24 Sic, Pater! in cunctos didis te commodus uſus.
Nec tantùm tellus, Genitor! tua munera ſentit,
25 Tam variis fœcunda bonis: ſed & æquora ponti
Fluctibus immenſas circumplectentia terras,
Tam laxo ſpatioſa ſinu: tot millia gentis
Squamigeræ tremulâ per ſtagna liquentia caudâ
26 Exſultant: tot monſtra ingentia & horrida viſu
Veliferas circum nant puppes: grandia cete
Effingunt molles vitreo ſub marmore luſus.
27 Atque adeò quæ terra arvis, quæ fluctibus æquor
Educat, à te uno pendent, Pater optime! teque
Quæque ſuo proprium poſcunt in tempore victum.
28 Te magnam pandente manum, ſaturantur abundè
29 Omnia: te rurſus vultum condente, fatiſcunt.
Te

ua, qui ſilvis onager ſe triſtibus abdit
mat ille ſitim: volucris quæcumque ſtrepenti
ere pennarum vacuas nitetur in auras,
itio frondente toros ſtructura loquaces,
ceat hîc vocum tremulo diſcrimina cantu.
roſio montes irrorant aſtra liquore,
eribus ſatiata tuis, pecorique viriſque
s obſequiis, alimentis dulcibus aptas.
nit humus teneris gemmantes floribus herbas,
pineos animis nectentes gaudia ſuccos,
accas oleæ fragrantis ut ora ſerenent,
Cererem valido firmantem corda vigore.
reos fœtus, tineis impervia cedri
ra tu ſaturas, Libani quæ conſita celſo
ice, progeniem volucrum nidoſque tuentur.
minùs eſt felix abies, hâc vimine texta
dula caſtra novat clangente ciconia roſtro.
epori ſilices, pavidis juga ſenta receſſum
ilias damis: conſtanti temporis ortu
nſtans lunare decus renovare figuras,
duoque jubes pelago decumbere ſolem.
a ſoporiferos piceâ caligine vultus
ila diffundis tacitam ducentia noctem.
ruit intereà ſpeluncis acre ferarum
en, & auxilium cœleſte leunculus eſcam
rædam exorans, rugitibus æthera pulſat.
recens orto latebroſis invia dumis
ra ſubit: remeant alacres ad plauſtra coloni,
ec purpureus det ſera crepuſcula veſper.
te opifex! quanto moliris cuncta decore,
ſilioque ſtruis! Moles terrena tuarum
es opum exſultat; latè circumſonat ingens
anus; ſeu parva lubet, ſeu magna ciere
pora ſquamigerûm, vitreâ complectitur alvo
umeras pinna fluitantes remige turbas.
dentes levibus naves cita carbaſa ventis,
rmoreoque ſinis balænas gurgite paſſim
pere jucundos placido molimine ſaltus.
e, ſumme Parens! hæc inclinata recumbunt
via, temporibus victum poſcentia certis.
dante accumulant, dextram laxante renident
aturata bonis, vultum celante paveſcunt.

Vitalei

Te tollente animam, ſubitò exanimata recurrunt
30 In cinerem: inſpirante animam te denuò, ſurgit
Illicò fœcundæ ſobolis generoſa propago,
Et deſolatas gens incolit aurea terras.
31 Sic eat! ô nullo regnet cum fine per ævum
Majeſtas divina: ſuumque in ſecula lætus
32 Servet opus Deus! ille Deus, quo territa tellus
Concutiente tremit, montes tangente vaporant,
Fumiferâ trepidum nebulâ teſtante pavorem.
33 Hunc ego, dum vivam, dum ſpiritus hos reget artus,
34 Uſque colam: tantùm ille meas faciliſque bonuſque
Accipiat voces: nempe illo oblector in uno.
35 At verò impietas planè exſtirpetur ab ima
Radice, & ſcelerum ſtirps nulla repullulet: ac nos
Te rerum, Deus alme! Patrem Dominumque canemus.

Vitales reſecante moras animæque nitorem;
Protinùs in tenuem vertuntur pulveris umbram.
Adſperſo rediviva tuo ſpiramine ſurgunt;
Squalentique redit facies lætiſſima terræ.
Compleat æterno venientia ſecula plauſu
Fama Jovæ! Caras operum monumenta ſuorum
Delicias Rex uſque vocet; cui viſa repentè
Terra tremit: rupes, tactâ radice, vacillans
Exſudat refugos dorſo fumante vapores:
Carmen erit Deus iſte mihi, quoad ultima vitæ
Lima ſuccedet; mihi pars quoad ulla ſuperſtes,
Illi ſacra canam memori præconia cultu.
Dulce melos meditatus ei, lætabor eodem:
Rapta ſed in nihilum terras gens prava relinquat.
Pange Deo laudes poſitis mens libera curis!

GUL. BARCLAYI,

Amœniorum Artium & Medic. Doct.

JUDICIUM

DE

Certamine Poetico G. Eglisemmii
cum G. Buchanano,

Pro dignitate Paraphraſeôs

PSALMI CIV.

VATABLUS.

BENEDIC, Anima mea! Jehovæ: Jehova Deus mi! magnificatus es vehementer, gloriam & honorem indutus es.

BUCHANANUS.

Te rerum, Deus alme! canam Dominumque Patremque:
Magne Parens! ſanctâ quàm Majeſtate verendus,
Ætheris æternas Rector moliris habenas!
Te decor, auratis ambit te gloria pennis.

Poëtarum noſtri ſeculi longè Princeps, elegantiſſimus *Buchananus*, cùm ſuperaſſet æquales ſuos omnes, & plurimos majorum, ceteris poëmatis, hoc tandem poëmate ſuperavit ſeipſum. Cos ingeniorum, Poëtarum lima, *Julius*

us *Scaliger* ſic judicavit, & judicium limatiſſimo Epi-ammate pronunciavit:

Felix Georgi! *lactea venæ Pater,*
Quæ ditat immenſum mare.
Quid Barbarorum voce ſqualentem abſonâ,
Meriſque nugis obſitum,
Ineptu rientem non ferendis artibus,
Audire memet poſtulas?
Plectrumne Phœbo temperante, Marſyas
Tentabit ictum pollicis?
Amabiles Thalia ſi faciat modos,
Garrire pica geſtiet?
Te natum ad alta Pegaſi cacumina,
Tepente ſuſceptum ſinu,
Regina ſacri magna Calliope ſoni
Liquore non noto imbuit:
Deditque palmam ferre de tot gentibus,
Latina quot colit cohors.
Puris beatâ voce teſſellis nitor
Perſtringit aures candidas,
Flexuque ducta vena dulcis aureo
Quam ſuſtulit, iterat ſitim,
O me ſuperbum mole ſublatum novâ,
Te Literatorum Deo!
Deſideratum abeſſe me, ut ſcribis doles,
Quod aliquid eſſe me putes:
Te te ipſe contemplator, in quo cuncta ſunt,
Et vota lenies tua.

Vulgò cantatum breve carmen *Caroli Utenhovii*, ſed a-tum, ſed acceptum, tollit omnem ſpem æquandi glori-a *Buchanani:*

Tres Italos Galli ſenos vicêre, ſed unum
Vincere Scotigenam non potuêre novem.

Tres Galli, *Michael Hoſpitalius*, Franciæ Cancellari-, *Adrianus Turnebus*, Regius Græcarum Literarum a-d Gallos Profeſſor, *Joannes Auratus*, Poëta Regius. At i viri? Soles ſui ſoli. Sex Itali, *Accius Sincerus San-zarius*, *Hieronymus Fracaſtorius*, Doctor Medicus, *Mar-Antonius Flaminius*, *Marcus Hieronymus Vida*, *Andre-Naugerius* & *Petrus Bembus* Cardinalis. Quæ lumi-? Lunæ ſui cœli. Horum nomina potuiſſent deterre-vulgare ingenium.

Ad rem. Hæc paraphraſis, non Latina ſolùm, non ſolùm concinna, & cincinnis plena Poëtarum, ſed tam Divina, tam Theologica, tam curioſè copioſa eſt, ut pauci Commentatorum clariùs aperuerint mentem Prophetæ. Examinemus ſingula.

Benedic, Anima mea! Jehovæ. Animat, ut ita dicam, Animam ſuam Propheta ad benedicendum, mox excitatâ alacritate Anima prorumpit in hæc verba, *Jehova Deus mi! magnificatus es vehementer.* Quid? Poteſtne major fieri Deus? Minimè gentium; ſed apud homines tanto major fit, quanto notior ex operibus. Hæc omnia fusè facilèque exprimit Poëta:

Te rerum, Deus alme! canam Dominumque Patremque.

Quoniam ineffabile nomen quatuor literarum, quo utitur Propheta, exprimi non poteſt ullâ aut cogitatione, aut voce: ſapientiſſimus Poëta quatuor pouit epitheta, *Deum, Almum, Dominum, Patrem.* Pergit:

Magne Parens! ſanctâ quàm Majeſtate verendus!

Majeſtas enim à magno dicitur: & qui tam magnus eſt, ut dici nequeat, certè verendus eſt ob Majeſtatem, & confeſſione ignorantiæ cognoſcendus. Ob quam fortaſſe cauſſam, Græca tranſlatio ἐξομολόγησιν, id eſt, confeſſionem ſubjungit.

Ætheris æternas Rector moliris habenas!

Huic verſui in textu quod reſpondeat, non eſt quidquam apertè poſitum. Sed ut nomen Jehovæ toties repetitum in hoc Pſalmo, ſemel deſcriberet multis notis; tandem vocat hîc *Rectorem*: aut certè hoc verſu illuſtrat ea verba, *magnificatus es vehementer!* quoniam major fit Deus tantùm in cognitione noſtra, quam cognitionem Cœlum intuentes omnes homines capiunt.

Gloriam & decorem indutus es.

Te decor, auratis ambit te gloria pennis.

Hîc Poëta, ut graviorem Heroïcum verſum faceret, tranſlationem Prophetæ & non videtur retinere, & retinet. Non videtur, quia Deum circumdat gloriæ *pennis*, non veſtibus. Retinet tamen, quoniam verbum *induendi*, ſi amplè ſumatur non excludit etiam pennas. Jam videamus quàm appoſitè;

—— *Auratis ambit te gloria pennis.*

Gloria, ſi credimus Ciceroni, *eſt frequens de aliquo fama cum laude.* Et alibi, *Eſt illuſtris & pervulgata multorum*

rum

rum & magnorum, in omne genus hominum, fama meritorum. Ergò famæ pars quædam gloria eſt. At famæ quis neſcit eſſe pennas? Supereſt unica ratio illuſtrandi carmen Divini hujus Poëtæ: ſi ſubnectamus verſus *Egliſemmii*, ut tamquam Æthiopes jubeant noſtrates Europæos apparere candidiores.

EGLISEMMIUS.

Mens, age! depoſitâ curarum nube, camœnas
Pange Deo laudes.————

Mens, age! Quantum hoc principium ab illa Majeſtate?

Te, rerum Deus alme! canam.———

Conſulat qui volet aures, maluiſſem ego,

Eia age! depoſitâ curarum nube.——

Quid hîc *curæ*? quid *nubes*? Propheta non ſuggeſſit, Poëta non præivit. Malum omen curarum mentio in ipſo limine lætitiæ.

———*O inviolabile numen!*
Imperio penetrans magni ſacraria mundi.

Inviolabile, Nec huic rei, nec huic loco convenit. Non rei: quia & Spiritus & Cœli inviolabiles. Non loco: quia toto Pſalmo canitur gloria Dei ex operibus, quæ amorem excitent, non timorem incutiant, non vim, non vulnera, non violentiam loquantur. Scio *Simonem* dixiſſe.

——*Et non violabile veſtrum* *Teſtor numen.*——
Imperio penetrans magni.———

Hunc verſum Propheta ſi viveret expungeret: & exiſtimo auctorem ipſum brevi inducturum, memorem nihil tale in textu proſaïco inveniri.

VATABLUS.

2 Qui operit ſe lumine, tamquam veſtimento: qui extendit Cœlum tamquam cortinam.

BUCHANANUS.

Et circumfuſum veſtit pro tegmine lumen.
Tu tibi pro velo nitidi tentoria Cœli.

Nota, quàm eleganter *veſtiat* orationem *luminibus* eloquentiæ:

quentiæ : quàm proprè *Circumfundat lumen:* quàm doctè appellet *tentoria Cœli*, alludens ad vulgatam Editionem, ubi legitur, *Extendens Cœlum ſicut pellem*, quia antiquitùs tentoria ex pellibus fiebant.

EGLISEMMIUS.

Te niveæ cinctum radianti lucis amictu
Splendor, & aurato velamine gloria veſtit.
Tendis ut aulæum rutili flammantia Cœli
Culmina.——

Si quis è diſcipulis meis fudiſſet hæc talia, certè quidem non abiiſſet impunitus. Nam *ſplendor veſtit te cinctum radianti amictu niveæ lucis :* nonne idem eſt, ac ſi dicas, *Splendor veſtit te veſtitum ſplendore ſplendoris* ? Interpretemur candidè per ſynonyma; *Splendor veſtit te cinctum*, id eſt, *veſtitum: radianti amictu*, id eſt, *ſplendore: niveæ lucis*, id eſt, *ſplendoris*. Pergamus:

Tendis ut aulæum rutili flammantia Cœli
Culmina.——

Nego equidem doctè dici, *Culmina Cœli :* credimuſne Cœlum

Pauperis & tuguri congeſtum ceſpite culmen ?

Atqui ſi *culmen* à culmo eſt, ut aſſerunt Grammatici, non ſine periculo legimus *flammantia culmina*, niſi fortaſſe mutuum accepit hoc nomen ab illa parte Aſtrologiæ, quæ judiciaria vocatur, cujus Profeſſores Senatuſconſulto ſaxo dejiciuntur, *Genus hominum potentibus infidum, ſperantibus fallax*.

VATABLUS.

3 Qui contignat aquis ſuperiora ſua, qui ponit nubes currum ſuum, qui ambulat ſuper alas venti.

BUCHANANUS.

Et liquidas curvo ſuſpendis fornice lymphas,
Et levibus ventorum alis per inania vectus,
Frenas ceu celeres volitantia nubila currus.

Dele voculam, corrumpes ſententiam : adde voculam, ſententiam corrumpes. Loquitur Poëta noſter mentem Pro-

Prophetæ, non circumloquitur. Examina ſingulatim: *ſuſpendit*; nihil poteſt Latiniùs dici: *Lymphas*, ut miraculum appareat, *liquidas*; *curvo fornice*, Quid poteſt narrari ornatius? Quid paucioribus clarius?

Eglisemmius.

——*Mobilibus cœnacula ponis in undis,*
Temones, denſiſque rotas è nubibus aptans.
Ventorum alato peragras ſublimia curru.

Undæ ſignificant aquas aliquando: ſed præter *Lucretium* nemo homo eſt, qui pluvias aquas vocet *undas*: & ille quidem *aërias undas*, vocat nubes potiùs quàm pluvias. Quæro ex te, an aptans temones peragret ſublimia? quòd otium aptandi paulò antè defuerit: cùm ſolum eum, aut otioſum meritiſſimè nos Chriſtiani negemus.

Vatablus.

4. Qui facit Angelos ſuos Spiritus, miniſtros ſuos ignem flammantem.

Quoniam hic verſus negotium faceſſit Theologis, exprimit Poëta ſenſum veterum Hebræorum, quem hauſerunt à *R. Salamone*. Reliquit controverſiam intactam, quam verè & eleganter diremit *Theodoretus*.

Buchananus.

Apparent accinctæ auræ, flammæque miniſtræ,
Ut juſſa accipiant.——

Non potuiſſet ipſum Latium Latiniùs loqui. Ponderemus verba. *Apparent*, Quàm propriè? Apparitorum enim eſt adeſſe officii cauſſa. *Accinctæ*, hæc vox auget proprietatem præcedentis. Quàm oppidò paratæ ſunt, quæ non ſolum *apparent*, ſed *accinctæ* apparent?

Eglisemmius.

Servitum properat, flammâ comitante voraci,
Spirituum pennata cohors.——

Bone Deus! quid hæ tenebræ cum illo lumine? non ſic loquebantur Romani. Non neſcio *Virgilium* ceciniſſe,

—*Aut*

—Aut Gratis ſervitum matri o.

Non facilè tamen invenies *ſervitum prope-are*: Romani properare Romam, Properare in urbem, Properare ire, ſcribere, non itum, ſcriptum: nullum probum auctorem habet hæc formula loquendi.

VATABLUS.

5. Fundavit terram ſuper baſes ſuas, ne moveat ſe in ſeculum & in ſeculum.

Deſcendit jam Poëta ab aëre in terram: in qua paulò diutius moratur, tamquam in ſede hominibus, & notâ diu, & habitatâ.

BUCHANANUS.

————Stat nullo mobilis ævo
Terra ſuper ſolidæ nitens fundamina molis,
Pollenti ſtabilita manu.

Proſa oratio, *Ne moveat ſe in ſeculum & in ſeculum.* Verſu, *Stat nullo mobilis ævo terra.* Si Propheta fuiſſet Latinè loquutus, uſus fuiſſet his verbis aut ſimilibus. *Fundavit terram ſuper baſes ſuas.* Duæ cauſſæ ſunt propter quas terra tota non movetur: altera à centro petitur, in quo graviora cuncta conquieſcunt; altera à juſſu Dei, cujus juſſa non capeſſere, planè contra naturæ jus eſt.. Utramque cauſſam eruditiſſimus Paraphraſtes complectitur:

——Super ſolidæ nitens fundamina molis,
Pollenti ſtabilita manu.

EGLISEMMIUS.

———Ne ſedibus umquam
Pulſa datis abeat tellus, compage ſolutâ,
Libratur gravitate ſui.——

Ovidius in eadem materia iiſdem penè verbis aliter proferebat,

Nec circumfuſo pendebat in aëre tellus,
Ponderibus librata ſuis. Non *ſui.*

Si quis ita loqueretur ex iis qui nondum ære lavantur ad Cœmeterium Divi *Pauli*, haud dubiè non effugeret ferulam.

VATABLUS.

6 Voragine tamquam veſtimento operueras eam, ſuper montes ſteterant aquæ.

Familiare fuit Prophetæ, aquam, nivem, veſtibus, lanæ comparare. Alibi, *Qui dat nivem ſicut lanam.*

BUCHANANUS.

——Terra obruta quondam
Fluctibus, ut fuſo ſuper ardua culmina velo.

EGLISEMMIUS.

——Ceu veſte fluenti
Alta ſuperfuſo velante cacumina ponto,
Delituit quondam.——

Hîc deſidero gluten, quo hæc adhæreant ſuperioribus. *Buchananus* repetitâ voce *terra*, eleganti figurâ, reddidit orationem plenam. Hic, omiſsâ particulâ *quæ* aut *hæc*, aut aliâ ſimili, reliquit in oratione abyſſum, qualem deſcribit. Præterea vox *velante*, meo animo, ſuperflua eſt.

VATABLUS.

7 Et tamen ab increpatione tuâ fugerunt, à ſonitu tonitrui tui feſtinaverunt.

BUCHANANUS.

Sed ſimul increpuit tua vox, tonitruque tremendo
Inſonuêre auræ.——

Nonnè auditur quoddam artificioſum tonitru in iſtis verſibus, quo Poëta ipſam quodammodo videtur adæquare naturam? Audiamus jam *Egliſemmium.*

EGLISEMMIUS.

——Tua vox ubi ſacra profundum
Increpuit, tonitruque poli ſonuêre fragoſa
Murmura, præcipites fugiunt in cærula fluctus.

Audiuntur in verbis *Buchanani* quaſi nubes ipſæ diſſilientes: In iſtis, *——Vox*
Auditur fractos ſonitus imitata tubarum.

Certè benè cœpit currere, ſed præ copia claudicavit. *Virgilio*, Deo Poëtarum, ſatis fuit *Intonuere poli*. Huic,

——Tonitruque poli ſonuêre fragoſa
Murmura.————

Cur non vereris

————Crudeles dantem Salmonea pœnas?
Dum flammas Jovis & ſonitus imitaris Olympi.

VATABLUS.

8 Tunc adſcenderunt montes, deſcenderunt valles ad locum ſuum, quem fundaſti iis.

BUCHANANUS.

——Paulatim adſcendere montes
Cernere erat, ſenſimque cavas ſubſidere valles,
Inque cavas valles trepidas decurrere lymphas.

Omni melle dulcior oratio, Indicæ ſucco cannæ ſuavior. Neſcio an Romana lingua meliores umquam verſus viderit. Sed obviam fit difficultas, quam ſcilicet portionem Pſalmi exprimant hæc verba:

Inque cavas valles trepidas decurrere lymphas.

Id difficultatis paucis ſic infringo. Doctiſſimus Poëta ſequutus *Franciſci Vatabli* Pſalmorum interpretationem; quem Pariſiis Hebraicæ linguæ Profeſſorem habuit ſummè amicum & familiarem. Itaque conſulebat curiosè fontes ipſos, & linguam, quâ Pſalmos cecinit Regius Propheta. Unde deducit aliquando plus ſententiæ quàm appareat in vulgatis Editionibus. *Tremellius* hunc verſum intelligit de aquis ipſis cùm ait, *Conſcenderunt per montes, deſcenderunt per valles, in locum quem fundaſti ipſis*. Et non malus interpres: *Adſcenderunt*, inquit, *montes aquarum, & deſcenderunt campi aquarum, dum ab increpatione timentes aquæ, magno fremitu, attollunt fluctus ſuos, & deponunt, donec ad locum ſibi paratum perveniant*. Nam & Poëta dixit,

——Quanti montes volvuntur aquarum!

EGLISEMMIUS.

Conſpicui nudata levant faſtigia montes,
Subſidente cavis humili cum vallibus agro,

Labitur

Labitur ad priſcos aqua per declivia fines.

Primus hic verſus poteſt eſſe cujuſlibet Poëtæ: ſi decem fila talia intertinxiſſent totum hoc aulæum, fuiſſet planè dignum Aulâ. Subſidit tota elegantia ſecundo verſu, nugationeque & tautologiâ corrumpitur:

Subſidente cavis humili cum vallibus agro.

Vatablus.

9 Terminum poſuiſti iis quem non pertranſibunt; non revertentur ad operiendum terram.

Hîc tria quærenda ſunt: Quis fixit terminos maris? *Deus, Job. cap.* 38. *verſ.* 10. *Circumdedi illud terminis meis, & poſui vectem & oſtia, & dixi; Uſque huc venies, & non procedes amplius, & hîc confringes tumentes fluctus tuos.* At qui ſunt termini? Arena: *Hier.* 5. *ver.* 22. *Qui poſui arenam terminum mari, præceptum ſempiternum quod non præteribit.* Si præceptum eſt ſempiternum, cur redierunt aquæ in diluvio? Redierunt juſſu Dei: hoc autem non eſt violare præceptum, obedire præcipienti.

Buchananus.

Nève iterum immiſſa tellus ſtagnaret ab unda,
Limitibus compreſſa ſuis reſonantia plangit
Littora, præſcriptas metuens tranſcendere metas.

Hæc vel *Virgilio* digniſſima carmina, videamus quo artificio imitatur

Eglisemmius.

In varios collecta ſinus, tranſvolvier illinc
Neſcia, plangendo reſonantia ſaxa laceſſit,
Ne liquido rurſum latitet ſub marmore tellus.

Hæc Diſcipuli ſunt, illa Præceptoris: hæc pueri, illa viri. Quid aio? Hæc Verſificatoris, illa Poëtæ, & Poëtæ quidem Principis. Jam quid ad mentem Prophetæ?

In varios collecta ſinus.——

Plus continet quàm Propheta dicit.

——*tranſvolvier illinc.*

Inaudita phraſis, quæ quodammodo implicat, ut dicam dialecticè, contradictionem: nam *trans* includit tranſitionem hinc illuc, ut *Trans mare currit*. Itaque *tranſvolvier illinc*, nullo ſenſu dicetur. At dubito an Latini uſi fuerint voce *tranſvolvier*.

Vatablus.

10 Qui emittit fontes in convallibus, inter montes ambulant.

Buchananus.

Tum liquidi fontes imis de collibus augent
Flumina, per virides undas volventia campos.

Hi verſus reddunt me memorem *Maronis*, ponuntque ante oculos locum illum ſæpè mihi cantatum:

Non ſcopuli rupeſque cavæ, atque objecta retardant
Flumina, correptos undâ torquentia montes.

Eglisemmius.

Fontibus è nitidis valles argenteus implet
Per tumidos rivus flectens veſtigia colles.

Quàm hîc turbidos fontes emiſiſti, qui valles totas inundent & impleant? Hi faciunt, ut ne ſint rivi argentei (ut vis) ſed cœnoſi. Si intuereris tua carmina meis oculis, ſubitò exclamares:

Eheu! quid volui miſero mihi? floribus Auſtrum
Perditus, & liquidis immiſi fontibus apros.

Vatablus.

11 Potum dat omnibus beſtiis agreſtibus, frangunt onagri ſitim ſuam.

Buchananus.

Unde ſitim ſedent pecudes, quæ pinguia tondent
Paſcua, quique feris onager ſaxa invia ſilvis
Incolit.——

Epitheta natura ipſa dictavit. *Pinguia paſcua* à Patre Poëtarum accepit. *Tondent, feris ſilvis, ſaxa invia:* his

his adjunctis naturam onagri planè exponit, quam Propheta tacitè tantùm ponit.

EGLISEMMIUS.

Libabit latices campis quæcumque vagatur
Bellua, qui ſilvis onager ſe triſtibus abdit,
Eximat ille ſitim ———

In primis; nulla particula nectit hanc orationem ſuperiori. Quàm egregiè *Buchananus, Unde ſitim ſedent?* Tum quod addit de onagro, à *Buchanano* ſurripuit. Nam in ſacro contextu non dicitur onager ſilvas incolere, aut ſilvis ſe abdere.

VATABLUS.

12 Juxta eos fontes volucres Cœli habitant, inter frondes dant vocem.

BUCHANANUS.

——*Hîc, levibus quæ tranant aëra pennis,*
Per virides paſſim ramos ſua tecta volucres
Concelebrant, mulcentque vagis loca ſola querelis.

Concelebrare tecta, didicit à Lucretio: ego planè ſuſpicio quot voces, tot Margarita.

EGLISEMMIUS.

———— *Volucris quæcumque ſtrepenti*
Verbere pennarum vacuas nitetur in auras,
Hoſpitio frondente toros ſtructura loquaces,
Mulceat hîc vocum tremulo diſcrimina cantu.

Fruſtra hîc moneam cæmentum deeſſe, quod apud hunc nuſquam eſt. Sed operæ pretium eſt advertere animum, quanto hîc verborum apparatu aviculam in ſublime levet, & id quidem ut nidum faciat: hoc enim volunt verba, *ſtructura toros loquaces.* Exſpectabam hîc alaudam enitentem alarum remigio in nubes, ut canorâ voce aures mortalium oblectaret: ſed fruſtra fui, nam omnis hic volandi conatus inſtituitur ad ſtructuram nidi, quod eo etiam eſt abſurdius, quia multæ aves humi nidificant, ut ad eam rem haud opus ſit volatu. Longè deterius eſt, quod de omnium avium cantu ſubjicit, nam naturâ dictante intel-

ligere

ligere debuit plures eſſe aves non cantatrices. Addo particulam *quæcumque* totam orationem falſitate vitiare: certè periculo plena eſt Paraphraſis, quæ Spiritus Sancti oracula falſa facit.

VATABLUS.

13 Qui irrigat montes de ſuperioribus ſuis, de fructu operum tuorum ſatiabitur terra.

Propheta hoc verſu addit aliam & admirabilem providentiam, & videtur mihi, hoc loco, ipſum carmen cum materia ſurgere. Præter enim flumina & fontes, quibus non poſſunt irrigari montes & altiora loca, Deus pluit ex nubibus, veluti ex Cœleſtibus quibuſdam fontibus, ut nulla pars terræ non ſentiat opem, & tempeſtivè irrigetur. Sed audiamus quàm inimitabiliter hæc canat Caledonius noſter olor;

BUCHANANUS.

Tu, Pater! aërios montes, campoſque jacentes
Nectare Cœleſti ſaturas, fœcundaque rerum
Semina, vitales in luminis elicis oras.

Narrant Oppianum Poëtam Græcum pro ſingulis verſibus ſingulos aureos ab Imperatore accepiſſe. Certè hæc tria *Buchanani* carmina plus habent eloquentiæ, plus materiæ, plus ſapientiæ, plus arcanæ Theologiæ, quàm multa carmina Græcorum Poëtarum (ſed quid præmii mereantur, decernere non magis meum eſt, quàm dare.) Examina ſi placet. *Aërios montes*, quid dici poteſt altiùs? *Campoſque jacentes*, quid addi potuit ſpatioſiùs? *Nectare Cœleſti ſaturas*, Hæc ſapiunt Nectar & Ambroſiam. *Fœcundaque rerum ſemina*: quàm facundè? *Vitales in luminis elicis oras*: Quàm diu hic ſol lucebit, tam diu hæc verba vivent, & volitabunt viva per ora virûm.

EGLISEMMIUS.

Ambroſio montes irrorant aſtra liquore,
Muneribus ſatiata tuis, pecorique viriſque
Aptas obſequiis, alimentis dulcibus aptas:
Promit humus teneris gemmantes floribus herbas.

Conatus

Conatus eſt primo verſu imitari Nectar illud *Buchanani*, ſed ſatis eſt. Intueamur propiùs. *Nectar* potus Deorum ait; *Ambroſia*, cibus. Non ergò tam propriè irrigantur montes Ambroſiâ quàm Nectare. Ad hæc non exiſtimo *aſtra* irrorare montes: nam etſi Cœlum capiatur pro aëre, aſtra non item capiuntur. Si *humus*, quod verbum longè ſequitur, jungatur cum *ſatiata*, nihil legi poteſt obſcuriùs. At *Pecorique viriſque aptas obſequiis:* Quo auctore didiciſti ſic Latinè loqui contra leges Grammaticorum? *Aptas obſequiis viris:* Virorum dicendum erat. Debes Priſciano pœnas: quantò dixiſſes emendatiùs, *pecorumque virumque aptas obſequiis*.

Vatablus.

14 Qui germinare facit fœnum pro jumentis, & herbam ad uſum hominum, & educit panem de terra.

Buchananus.

Unde pecus carpat viridis nova pabula fœni:
Unde olus humanos geniale aſſurgat in uſus:
Quæque novent feſſas Cerealia munera vires.

Si præter hos verſus nihil umquam *Buchanani* vidiſſem, aſſererem certè hæc eſſe & ſummo judicio viri, & maximo ingenio Poëtæ carmen. Quàm *Apolline* digna ſunt, *Viridis nova pabula fœni*? quàm eleganter, *olus* pro *herba*? & apponit ex interiori Philoſophia, *geniale*. Tùm pro *pane*, *Cerealia munera*: tam Heroïcè, ut nihil ſuprà: Uno verbo, quæ vocula ſine pondere?

Eglisemmius.

Promit humus teneris gemmantes floribus herbas.

Propheta hoc verſu dicit tria, *Egliſemmius* unum. Propheta ponit fœnum, herbam & panem; fœnum jumentis, panem hominibus, &, ne deeſſet obſonium, herbam. *Egliſemmius* exiſtimans panem & fœnum abundare, exprimit ſolùm herbas. Ne utar pluribus, certè manca eſt hoc loco Paraphraſis. Sed quid ad fœnum? quid ad herbas cibarias hæ gemmæ? hi flores? Nam herbæ ſæpenumerò pulcerrimorum florum non eduntur.

Va-

VATABLUS.

15 Et vinum quod lætificat cor hominis, ut faciem nitere faciat præ oleo, & panem qui cor hominis fulcit.

BUCHANANUS.

Quaque hilarant mentes jucundi pocula vini;
Quique hilarat vultus ſuccus viridantis olivi.

Longè conſultiùs hîc omittitur ſine culpa iterata mentio *panis*, quàm in ſuperiori verſu, quoniam facile eſt eumdem verſum repetere, nec indecorum fuiſſet eumdem repetere. Sed quid de hoc ſentiam, alibi.

EGLISEMMIUS.

Pampineos animis nectentes gaudia ſuccos,
Et baccas oleæ fragrantis ut ora ſerenent,
Et Cererem valido firmantem corda vigore.

Primo verſu ſermo non exprimit ſenſum Prophetæ, & ipſa ſententia non promit vinum. Probo. *Pampinei ſucci nectunt gaudia animis*, non ſignificant *lætificare cor*. Deinde, *Pampinei ſucci* non ſunt *vinum*; aut ſi pro vino capiantur, dura locutio eſt, & plurium figurarum.

VATABLUS.

16 Saturantur arbores excelſæ, cedri Libanon quas plantavit.

BUCHANANUS.

Nec minùs arboribus ſucci genitabilis humor
Sufficitur, cedro Libanon frondante coronas,
Alitibus nidos. ——

EGLISEMMIUS.

Arboreos fœtus, tineis impervia cedri
Robora tu ſaturas, Libani quæ conſita celſo
Vertice progeniem volucrum nidoſque tuentur.

Agnoſco numeros, & verba, &, ut ſic dicam, ſtamen Virgilii, *Arboreos fœtus*: ceterum agnoſco ſubtegmen Textoris, qui confecit centonem in uſum incipientium puerorum,

tum, ex veterum, & ſuis epithetis, quaſi verſicoloribus quibuſdam filis; hinc ſubſecuit *Egliſemmius*, *Tineis impervia cedri*. Cedrus enim (inquit puerorum Pædonomus Textor) lignum habet jucundi odoris & tineis impervium. Ad hæc, quis umquam legit *robora cedri*? Eodem jure dicam fagos *cedri*, platanos *cedri*, fraxinos *cedri*: quæ locutiones digniſſimæ ſunt *robore & rubore*.

Vatablus.

17 Ut ibi aves nidificent, Ciconiæ abietes ſunt domus.

Buchananus.

——— *Abies tibi conſita ſurgit,*
Nutrit ubi implumes peregrina Ciconia fœtus.

Egliſemmius.

Nec minùs eſt felix abies, hâc vimine texta
Pendula caſtra novat clangente Ciconia roſtro.

Cum quâ confertur arbore felicitate abies? *Ut non minùs ſit felix*: Quæ tandem eſt hæc felicitas? An quòd ſaturatur rore Cœleſti? an quòd ibi aves nidificent? At certè arborum felicitas hæc nulla eſt, eſt potiùs *avium*. Deinde, quis docuit *Ciconiam caſtra ſua vimine texere*?

Vatablus.

18 Montes excelſi ibicibus, petræ hoſpitium leporibus.

Buchananus.

Tu timidis montes damis, cava ſaxa dediſti,
Tutus ut abſtruſis habitaret echinus in antris.

Egliſemmius.

At lepori ſilices, pavidis juga ſenta receſſum
Concilias damis. ——

E tot ſententiis interpretum elegit *Buchananus* honeſtiſ-

ſima nomina, ut res videretur ab ipſa natura depingi; ſic *timidi damæ* amant montes, *echini* antra. Certè non diſputabo cum linguæ Hebraïcæ peritis: ſed maximè fugerem ſententiam interpretum, qui ſtruunt lepores. Ratio. Timidum animal lepus eſt, & ideò dicitur dormire apertis oculis, totamque vitæ ſpem in pedibus & fuga ponere; hinc *lepus* quaſi *levipes*. Jam ſaxa, ſilices & montes retardant lepores fugientes. Itaque aperta æquora & campos amant lepores.

VATABLUS.

19 Fecit lunam in tempora, ſol novit occaſum ſuum.

BUCHANANUS.

Tu lunæ incertos vultus per tempora certa
Circumagis, puroque accenſum lumine ſolem
Ducis ad occiduas conſtanti tramite metas.

Ipſe hypercriticus ille Cæſaris nihil carperet in iſtis verſibus, ubi *luna* tot figuris, & *ſol* tam *puro lumine* illuſtrat orationem.

EGLISEMMIUS.

———————— *Conſtanti temporis ortu*
Inconſtans lunare decus renovare figuras,
Occiduoque jubes pelago decumbere ſolem.

Neſcio quo merito luna viſa eſt favere his verſibus, eoſque ſpongiæ ſubtrahere. Imitatio eſt *Buchanani*: ille *incertos*, *certa*: hic *conſtanti*, *inconſtans*.

VATABLUS.

20 Ponis tenebras & eſt nox: in ipſa reptat omnis beſtia ſilveſtris.

BUCHANANUS.

Inde ſuperfuſis cuncta involventibus umbris,
Per tacitas ſpargis nocturna ſilentia terras:
Tum fera prorepit latebris.———

Prore-

Prorepit exprimit Hebraicæ dictionis vim: hi verſus obſcuram noctem clarè depingunt.

EGLISEMMIUS.

Tecta ſoporiferos piceà caligine vultus,
Nubila diffundis tacitam ducentia noctem:
Proruit intereà ſpeluncis acre ferarum
Agmen. ——

Ut melius exprimeret noctem, verſus fecit plenos tenebrarum. *Diffundis nubila ducentia tacitam noctem:* Minimè gentium: *nubila* non *ducunt noctem*. Nam ſudo & ſereno cœlo, & non nubilo, fit aliquando nox: Atque ſæpenumero interdiu nubila. Alter totus verſus eſt ſuperfluus, & Ovidii ad verbum, 1. Met.

——— *Madidis Notus evolat alis,*
Terribilem piceà tectus caligine vultum.

VATABLUS.

21 Leunculi rugiunt ad prædam, & ad quærendum à Deo eſcam ſuam.

BUCHANANUS.

——————— *Silviſque relictis,*
Prædator vacuis errare leunculus arvis
Audet, & è Cœlo mugitu pabula rauco
Te Patrem expoſcit. ——

EGLISEMMIUS.

——— *Et auxilium Cœleſte leunculus eſcam*
In prædam exorans rugitibus æthera pulſat.

Sanè non poſcunt feræ *eſcam in prædam*, ſed *prædam in eſcam*.

VATABLUS.

22 Oritur ſol, congregant ſe; & in habitaculis ſuis accubant.

Effingunt molles vitreo ſub marmore luſus.

EGLISEMMIUS.

Pandentes levibus naves cita carbaſa ventis,
Marmoreoque ſinis balænas gurgite paſſim
Carpere jucundos placido molimine ſaltus,

Non intelligo quid ſit, *Sinis naves pandentes cita carbaſa.* Nec ſenſus bonus eſt, nec ſyntaxis: ego ſcripſiſſem *pandere.*

VATABLUS.

27 Univerſa ipſa in te ſperant, ut des eſcam ipſorum in tempore ſuo.

BUCHANANUS.

Atque adeò quæ terra arvis, quæ fluctibus æquor
Educat, à te uno pendent, Pater optime! Teque
Quæque ſuo proprium poſcunt in tempore victum.

EGLISEMMIUS.

In te, ſumme Parens! hæc inclinata recumbunt
Omnia, temporibus victum poſcentia certis.

Hæc ergò omnia non recumbunt in Deum, niſi *inclinata,* jacentia & debilitata? Falſum, & contra mentem Prophetæ. Immò hæc omnia erecta, integra, & firmis viribus in Deum ſperant, à Deo pendent. Phraſis Virgiliana detorſit calamum tuum in hoc diverticulum ex 12 Æneid.

——*Domus inclinata recumbit.*

VATABLUS.

28 Das iis, colligunt: aperis manum tuam, ſaturantur bono.

BUCHANANUS.

Te magnam pandente manum, ſaturantur abundè
Omnia——

EGLI-

Eglisemmius.

Sancte Opifex! quanto moliris cuncta decore,
Conſilioque ſtruis! moles terrena tuarum
Dives opum exſultat,——

Agitur, ut ego ſentio, non Spiritu Poëtico hic auctor, ſed motu naturali; qui ſemper velocior eſt in fine, ut hic Poëta melior in poſtremis verſibus. Ego tamen non appoſuiſſem *ſtruis*, nec adjeciſſem *moles*, nec dixiſſem *exſultat*, nam *ſtruis* & *moliris* idem. *Moles* verò & *moliris* faſtum potiùs quàm figuram loquuntur. Et *exſultat* quod *Buchananus* tripudiantibus piſcibus adſcribit benè, adſcribit hic non benè terræ.

Vatablus.

25 Hoc mare magnum & latum locis: ubi reptilia, quorum non eſt numerus, & beſtiæ puſillæ cum magnis.

Buchananus.

——*Sed & æquora ponti,*
Fluctibus immenſas circumplectentia terras,
Tam laxo ſpatioſa ſinu: tot millia gentis
Squamigeræ tremulâ per ſtagna liquentia caudâ
Exſultant.——

Eglisemmius.

——*Latè circumſonat ingens*
Oceanus, ſeu parva lubet ſeu magna ciere
Corpora ſquamigerûm, vitreâ complectitur alvo
Innumeras pinnâ fluitantes remige turbas.

Vatablus.

26 Ibi naves ambulant, & Leviathan iſte, quem formaſti ad ludendum in eo.

Buchananus.

——*Tot monſtra ingentia & horrida viſu*
Veliferas circumnant puppes, grandia cete

Effu-

Effingunt molles vitreo ſub marmore luſus.

EGLISEMMIUS.

Pandentes levibus naves cita carbaſa ventis,
Marmoreoque ſinis balænas gurgite paſſim
Carpere jucundos placido molimine ſaltus,

Non intelligo quid ſit, *Sinis naves pandentes cita carbaſa.* Nec ſenſus bonus eſt, nec ſyntaxis: ego ſcripſiſſem *pandere.*

VATABLUS.

27 Univerſa ipſa in te ſperant, ut des eſcam ipſorum in tempore ſuo.

BUCHANANUS.

Atque adeò quæ terra arvis, quæ fluctibus æquor
Educat, à te uno pendent, Pater optime! Teque
Quæque ſuo proprium poſcunt in tempore victum,

EGLISEMMIUS.

In te, ſumme Parens! hæc inclinata recumbunt
Omnia, temporibus victum poſcentia certis,

Hæc ergò omnia non recumbunt in Deum, niſi *inclinata,* jacentia & debilitata? Falſum, & contra mentem Prophetæ. Immò hæc omnia erecta, integra, & firmis viribus in Deum ſperant, à Deo pendent. Phraſis Virgiliana detorſit calamum tuum in hoc diverticulum ex 12 Æneid.

——*Domus inclinata recumbit,*

VATABLUS.

28 Das iis, colligunt: aperis manum tuam, ſaturantur bono.

BUCHANANUS.

Te magnam pandente manum, ſaturantur abundè
Omnia——

EGLISEMMIUS.

Te dante, accumulant; dextram laxante, renident
Exſaturata bonis.———

VATABLUS.

29 Abſcondis faciem tuam, turbantur:
fers Spiritum eorum deficiunt, & in pul-
rem ſuum revertentur.

BUCHANANUS.

———*Te rurſus vultum condente, fatiſcunt:*
Te tollente animam, ſubitò exanimata recurrunt
In cinerem.———

EGLISEMMIUS.

——————*Vultum celante, paveſcunt:*
Vitales reſecante moras animæque nitorem,
Protinùs in tenuem vertuntur pulveris umbram.

Vitales reſecare moras, id eſt, morti addicere, privare vi-
Non vulgaris certè phraſis, petita ex abditioribus lo-
endi formulis, fortè obſcurorum virorum Epiſtolis.
æterea, ſubjunxit aliam phraſin longè deteriorem, *reſe-*
e nitorem animæ, quod quid ſit ne Sybilla quidem in-
pretur. Deinde, *vertuntur in pulveris umbram:* hoc
rruptionis genus ignoravit Ariſtoteles. Umbra enim
vatio eſt, in quam nullà res vertitur. Sanè fruſtrà,
n dicam ineptè, plus dicimus quàm Propheta: ille, *In*
lverem ſuum revertentur: hic, *In tenuem vertentur pul-*
ris umbram.

VATABLUS.

30 Mittis Spiritum tuum, creantur: & in-
vas faciem terræ.

BUCHANANUS.

———*Inſpirante animam te denuò, ſurgit*
Illicò fœcundæ ſobolis generoſa propago,
Et deſolatas gens incolit aurea terras.

EGLI-

EGLISEMMIUS.

Adſperſo rediviva tuo ſpiramine ſurgunt,
Squalentique redit facies lætiſſima terræ.

Ex hac paraphraſi unius verſiculi facile erit decernere, quot ſtadiis præcurrat *Buchananus* non hunc, quem piget nominare, ſed omnes Poëtas, præter incomparabilem Maronem. Hoc ut clarè intelligamus, interpretemur exactè verſiculum Prophetæ; *Mittis Spiritum tuum, creantur: & innovas faciem terræ.* Principiò, *creantur* non accipitur propriè, ut Theologi capiunt, pro eductione ex nihilo, ſed pro eductione in generè & procreatione individuorum, in diverſis rerum ſpeciebus. Itaque quamvis poteſt Deus Opt. Max. *mittere Spiritum ſuum*, & vitam reddere iis quibus abſtulit, etiam in individuo; ut verè faciet tandem in reſurrectione omnium hominum: tamen Propheta hîc loquitur de miſſione Spiritûs vitalis in animantium genera per novam generationem, quo ſenſu rectiſſimè *renovat faciem terræ*; cùm, poſt varios caſus & occaſus animalium, iterum replet orbem novo fœtu per generationem. Jam videamus quàm peritè, quàm facundè, quàm poëticè, hæc omnia cecinerit olor noſter Caledonius:

——*Inſpirante animam te denuò, ſurgit*
Illicò fœcundæ ſobolis generoſa propago.

Hoc eſt, *Mittis Spiritum tuum, creantur.* Pergamus, *& innovas faciem terræ.*

Et deſolatas gens incolit aurea terras.

O verba planè aurea! O Regem Poëtarum! Agis Theologum, dum interpretaris: agis Poëtam, dum fundis iſta mella. Mallem eſſe auctor horum trium carminum, quàm Rex Togatulorum. Audiamus jam ſtrepitum verborum *Egliſemmii:*

Adſperſo rediviva tuo ſpiramine ſurgunt,
Squalentique redit facies lætiſſima terræ.

Hæc paraphraſis videtur interpretari Prophetam de renovatione faciei terræ: quæ fit quotannis, cùm induit novam quodammodo veſtem, & herbeſcentem diffundit viriditatem, ut ait Tullius; quæ an ſit ad mentem Prophetæ, judicent alii: hoc tamen non duxi prætermittendum, quòd *Spiramen* vel Dei Spiritum, tamquam liquidum quid foret, vel ut oleum, adſpergi dicat.

VATA-

Vatablus.

34 Dulce erit ei eloquium meum: ego lætabor in Jehova.

Buchananus.

——Tantùm ille meas faciliſque bonuſque
Accipiat voces: nempè illo oblector in uno.

Eglisemmius.

Dulce melos meditatus ei: lætabor eodem.

Carmen hoc & humile eſt, & tantum abeſt ab Heroici carminis majeſtate, ut oleat ſolutam pueri orationem. Jure merito ſubjungam:

Turpe eſt Doctori cùm culpa redarguit ipſum.

Vatablus.

35 Conſumentur peccatores de terrâ, & impii ultrà ne ſint.

Buchananus.

At verò impietas planè exſtirpetur ab ima
Radice, & ſcelerum ſtirps nulla repullulet.——

Eglisemmius.

Rapta ſed in nihilum terras gens prava relinquat.

Reliquam verſiculi Prophetæ partem reliquit lectoribus per apoſiopeſin ſupplendam. Expreſſit ornatiſſimus *Buchananus:*

——Et ſcelerum ſtirps nulla repullulet.

Vatablus.

36 Benedic, Anima mea! Jehovæ. Alleluya!

Buchananus.

——————Ac nos
Te rerum, Deus alme! Patrem Dominumque canemus.

Rurſus bellè incipit, & bellè loquitur. Conferamus cum contextu.

Qui adſpicit terram, & tremit.

——*Cui viſa repentè*
Terra tremit,——

At quæ ſequuntur verba planè tremunt. Cur ais? *Tactâ radice.* Nihil tale habet Propheta: ſed dicit, *Tangit montes, & fumant.*

Lector amice! peto hîc vehementer attentionem. Hoc verſu Propheta alludit ad montem Sinaï, quem deſcribit Moyſes, Exod. 19. his verbis: In cujus verticem deſcendit Dominus, & vocavit Moyſem *in cacumen ejus: Totus autem mons Sinai fumabat, eò quod deſcendiſſet Dominus ſuper eum in igne, & adſcenderet fumus ex eo, quaſi de fornace.* Ergò deſcendit in *verticem*, non ad *radicem.*

Adnectit:

Exſudat refugos dorſo fumante vapores.

Qui ſunt refugi hi vapores? Certum eſt fumos adſcendere, ſcribitque Moyſes, *Et adſcenderat fumus ex eo:* quomodo ergò refugiunt?

VATABLUS.

33 Cantabo Jehovæ in vita mea: pſallam Domino meo quamdiu ero.

BUCHANANUS.

Hunc ego dum vivam, dum ſpiritus hos reget artus,
Uſque colam.——

EGLISEMMIUS.

Carmen erit Deus iſte mihi, quoad ultima vitæ
Linea ſuccedat: mihi pars quoad ulla ſuperſtes,
Illi ſacra canam memori præconia cultu.

Videtur *Egliſemmius* extendere ſententiam horum verſuum ad laudes, quæ poſt hanc vitam ab anima ſuperſtite fundentur, quod eſt contra interpretes & mentem Prophetæ.

VATA-

VATABLUS.

34 Dulce erit ei eloquium meum: ego lætabor in Jehova.

BUCHANANUS.

——Tantùm ille meas facilisque bonusque
Accipiat voces: nempè illo oblector in uno.

EGLISEMMIUS.

Dulce melos meditatus ei: lætabor eodem.

Carmen hoc & humile eſt, & tantum abeſt ab Heroici carminis majeſtate, ut oleat ſolutam pueri orationem. Jure merito ſubjungam:

Turpe eſt Doctori cùm culpa redarguit ipſum.

VATABLUS.

35 Conſumentur peccatores de terrâ, & impii ultrà ne ſint.

BUCHANANUS,

At verò impietas planè exſtirpetur ab ima
Radice, & ſcelerum ſtirps nulla repullulet.——

EGLISEMMIUS.

Rapta ſed in nihilum terras gens prava relinquat.

Reliquam verſiculi Prophetæ partem reliquit lectoribus per apoſiopeſin ſupplendam. Expreſſit ornatiſſimus *Buchananus*:

——Et ſcelerum ſtirps nulla repullulet,

VATABLUS.

36 Benedic, Anima mea! Jehovæ. Alleluya!

BUCHANANUS.

——Ac nos
Te rerum, Deus alme! Patrem Dominumque canemus.

EGLISEMMIUS.

Pange Deo laudes poſitis mens libera curis!

Nihil habetur in textu quod curæ ſignificent, niſi fortaſſe ſit illud *Alleluya*. Ego certè quidem fateor Hebraicè me minimè eſſe doctum; ſed accepi à Præceptoribus *Alleluya* lætitiæ vocabulum eſſe, non curarum. Quoniam puduit tam lætum, tam lautum Pſalmum tam triſti verſu claudere, ſubjeci iterum ultimum *Buchanani*, plenum urbis & elegantiarum.

Te rerum, Deus alme! Patrem Dominumque canemus.

FINIS.

G. EGLISEMMII

DE

BUCHANANI PSALMI CIV

Poetica Paraphrasi

JUDICIUM

QUiſquis [illegible] Muſas [illegible] ſodiam [illegible] quam [illegible] Regni perperam [illegible] ſecutiit ut [illegible] idè potuerit [illegible]

In primis, [illegible] nil moror) [illegible] corripuit, [illegible] *vo*) deductam.

Secundò, [illegible]

Neve iterum [illegible]
Limitibus [illegible]
Littora, præſcriptas [illegible]

Si enim epithetum (*compreſſa*) [illegible] reddit orationem: & ut [illegible] *Scaliger*, ſolœciſmus erit in Philoſophia. Sin [illegible], ſolœcon dabit in Grammatica, ſubjectum & [illegible] collocans in obliquo caſu, epithetum in recto. Nec licebit ei ſe defendere ſubaudiendo ſubjectum repetitum in recto, ſola enim imperſonalia hoc admittunt.

Tertiò, carmina ſolutam potiùs orationem quàm Heroi-

ci

ei verſus Majeſtatem redolentia effudit ibidem, hæc ſcilicet:

Pollenti ſtabilita manu terra obruta quondam, &c.
Veliferas circumnant puppes, grandia cete, &c.
Exſultant tot monſtra ingentia & horrida viſu, &c.

Nec non iſta,

Te tollente animam ſubito exanimata recurrunt
In cinerem: Inſpirante animam te denuò, ſurgit, &c.

Et illa,

At verò impietas planè exſtirpetur ab ima
Radice, & ſcelerum ſtirps nulla repullulet, ac nos,

Nec urgebo admodum carmina quàm proximè ad ridiculam leoninorum naturam accedentia, quorum medio & penthemimeri finis reſonat. Nam etſi non invenuſta ſit quandoque literæ unius reſonantia, ut;

Fluctibus ut ſuſo ſuper ardua culmina velo,

Item,

Nevè iterum immiſſa tellus ſtagnaret ab unda:

Tamen quò plurium literarum & quò pluribus verſibus hæc reſonantia fit, eò deformius carmen redditur. An qui venuſtatem aſſequi poteſt, nævis gaudebit ejuſmodi?

Ætheris æternas Rector moliris habenas, &c.
Te decor, auratis ambit te gloria pennis, &c.
Littora, præſcriptas metuens tranſcendere metas, &c.
Paſcua, quique feris onager ſaxa invia ſilvis, &c.
Tutus ut abſtruſis habitaret echinus in antris, &c.
Ducis ad occiduas conſtanti tramite metas, &c.
Inde ſuperfuſis cuncta involventibus umbris, &c.
Prædator vacuis errare leunculus arvis, &c.
Abditur occultis prædatrix turba cavernis, &c.
Fluctibus immenſas circumplectentia terras, &c.
Squamigeræ tremulâ per ſtagna liquentia caudâ, &c.
Quæque ſuo proprium poſcunt in tempore victum, &c.
Et deſolatas gens incolit aurea terras, &c.

Sapiunt hæc ferè incultum id ſeculum quo ſenes & circulatores rythmicis hexametris unicè delectabantur; cujuſmodi celebratur illud marmoreæ cathedræ Weſtmonaſterii appenſum:

Ni fallat fatum, Scoti quocumque locatum
Invenient lapidem, regnare tenentur ibidem.

Quartò, conjunctiones *&*, *atque*, *que*, *ac*, toties iteratas poſuit, nempe 34, ut nauſeam pariant: ut *Dominumque,*

que, patremque, & circumfuſum, & liquidas, & levibus, flammæque, tonitruque, inque, quique, mulcentque, ſilviſque, campoſque, fœcundaque, quæque, quæque, quique, puroque, & è cælo, inque, hominumque, boumque, ſed & æquora, & horrida, atque adeò, teque, quæque, & deſolatas, ſuumque, faciliſque, bonuſque, & ſcelerum, ac nos, Dominumque.

Quintò, eliſiones plures (puta 35.) in carmine polito parciùs uſurpandæ ſunt, ut *ventorum alis, accinctæ auræ, juſſa accipiant, terra obruta, inſonuiſſe auræ, cernere erat, neve iterum immiſſa, ſaxa invia, unde olus, geniale aſſurgat, quæque hilarent, quique hilaret, ubi implumes, lunæ incertos, puroque accenſum, cuncta involventibus, Patrem expoſcit, monſtra ingentia & horrida, atque adeò, à te uno, tollente animam, ſubitò exanimata, in cinerem, inſpirante animam, ſuumque in ſecula, tantùm ille, nempe illo oblector, ut verò impietas, planè exſtirpetur, radice & ſcelerum.*

Inter quas omnium duriſſimæ ſunt quæ in quintum pedem proximè incidunt; ut,

——————— *Terra obruta quondam,*
——————— *Saxa invia ſilvis.*

Sextò, congeſſit omnia ſupplementa miſerè laborantis ingenii, nempe, *tum, tantum, ſic, unde, inde, tam, tot, tu, te, tibi. His locis, tum liquidi fontes, tum fera prorepit, nec tantum, tantum ille, ſic Pater, ſic eat, tam variis, tam laxo, tot millia, tot monſtra, unde ſitim ſedent, inde pecus, unde olus, inde ſuperfuſis, te rerum, te decor, tu tibi, tu Pater, tu timidis, tu lunæ, te Patrem, te didis, à te uno, te magnum, te rurſus vultum, te tollente, teque, quæque, &c.* Quæ ab elegantia iterationis poëticæ longè diſtant, ob multorum carminum moram interjectam.

Septimò, nugationes, ut, *dein rurſus ſole renato,* item, *nullo cum fine per ævum. Patrem, Parens, Pater, Patrem, Genitor, Pater, & Pater optime,* denique *Patrem.*

Ut phraſium duarum priorum nugationes perſpicuæ reddantur, obſervetur particulam *(re)* in vocum compoſitarum ſtructura idem penitùs deſignare, quod *rurſus.* Ergò *renato,* id eſt, *rurſus nato:* proinde cùm dixit, *dein rurſus ſole renato,* idem præſtitit ac ſi dixiſſet, *dein rurſus ſole rurſus nato.* Similiter, *nullo cum fine* idem valet quod *per ævum.* Idcirco dum protulit; *nullo cum fine per ævum,* ſenſu perinde eſt ac ſi protuliſſet, per *ævum per ævum.* Deinde *per ævum,* id eſt, *nullo cum fine*; quare qui dixerit

nullo

nullo cum fine per ævum, perinde loquetur, ac ſi diceret, *nullo cum fine*, *nullo cum fine*. Cetera ſeipſis patent.

Quinimò, eorumdem epithetorum reiteratio & diverſis ſubjectis applicatio exſibilanda eſt in tam exiguo Poëmate. *Per virides campos*, *virides ramos*, *viridis fœni*, *viridantis olivæ*, *fœcunda ſemina*, *fœcunda tellus*, *levibus alis*, *levibus pennis*.

Octavò, reſonantia literarum finalium in vocibus ſimiliter deſinentibus in *(a)* indigna eſt erudito Poëtâ. Ut in hoc poëmate aliquoties, nempe,

Squamigeræ tremulâ per ſtagna liquentia caudâ.

Item,

Exſultant tot monſtra ingentia & horrida viſu.

Et in *æ*,

Apparent accinctæ auræ, flammæque miniſtræ.

Nonò, integrorum penè verſuum, in aliis auctoribus, & in ipſo alibi poſitorum, mutuatio egeſtatem denotat, ut horum:

Ætheris æternas Rector moliris habenas.

Item,

Donec ſera rubens accendat lumina veſper.

Denique, digreſſiones à ſenſu textûs, & omiſſiones partium textûs, minùs rectam arguunt Paraphraſin, ut collatione verſuum cum ſacro codice liquidò conſtabit.

Alia verò plurima Buchanani errata caſtigatione digniſſima, ipſis tyronibus pulverem Grammaticum verſantibus obvia, ut *plunget*, *ne ſtagnaret*, item *rugitus leunculi*, & ſimilia, lubens prætereo; cuncta hæc limatiſſimo Celeberrimæ Pariſienſis Academiæ judicio ſubmittens; hæc enim utrique noſtrum benigna fuit Parens ſtudiorum.

His peractis obſervatiunculis, de illius & noſtro Poëmate judicet qui volet; ſi qui volet, judicio valeat incorrupto.

FINIS.

GUL.

GUL. BARCLATI

Amœniorum Artium & Medic. Doct.

JUDICIUM

DE

Judicio G. EGLISEMMII, quo damnat BUCHANANUM & læſæ Latinitatis, & violatæ Poëtices.

PRincipiò, præfiſcinè, pronuncio magis eſſe arduum in *Buchanani* Poëmate invenire verſus non bonos, quàm in *Egliſemmii* non malos. Clara res eſt conſideratè legenti.

Deinde, quæ objicit maximo & clariſſimo Poëtæ, omnia ſunt aut evidenter falſa, aut ridiculè puerilia, aut perperàm intellecta. Sed ordiar altiùs, & quid peccatum ſit, & hîc, & ibi, judicio meo, ſine odio, & ſine amore, palàm proferam. *Egliſemmio*, quaſi Doctori, dabo primas: *Buchanano* ſecundas, ut tantùm docto. Scriptum ſuum ergò vocat *Duellum*, Anglicè potiùs, quàm Latinè. Nam *Duellum* idem eſt quod Bellum: at bellum duarum partium quidem eſt, ſed non duorum ſolùm. Vocaſſem *Certamen* potiùs, quod inter duos fit frequenter. Crede Maroni:

Et certamen erat Corydon cum Thyrſide magnum.

Epigraphe peccat iterum in *Decertantibus*. Certè non decertat jam *Buchananus*, niſi fortaſſe cum Orpheo, in campis Elyſiis: ob quod certamen vocat fortè Egliſemmius *laſſatos ejus Manes*, in Epiſtola ad magnum Regem.

In toto Poëmate tantùm octo ſunt ſive verſus ſive

 ſtra-

phraſes, ſecretioris literaturæ myſtis tolerabiles: ſcilicet

Ventorum alato petagras ſublimia curru:
Conſpicui nudata levant faſtigia montes:
Per tumidos rivus flectens veſtigia colles:
Sole recens orto latebroſis invia dumis
Antra ſubit: ——————
Innumeras pinnâ fluitantes remige turbas:
Illi ſacra canam memori præconia cultu.

Phraſes.

Cœnacula ponis in undis.
Per tumidos colles.

Solæciſmos, impropriè dicta, mancas paraphraſes, non hærentia membra, obſcura, ſuperflua, notavi *in judicio de Paraphraſi.*

Hic locus cogit contundere manifeſtas calumnias, quibus famatur nobilis Poëtæ eruditio. In primis, inquit *Egliſemmius:*

Syllabam Grammaticorum omnium regulis longam hic inſulsè corripuit: nempe ultimam in *denuò*, à nomine puta *de novo* deductam.

Haud dubiè ineptum eſſet contendere cum *Mathematico* de nominum geneſi: ſed de quantitate ſyllabarum ſoleo, non Genethliacos, ſed Grammaticos conſulere. Inter quos Victorinus affirmat *denuò* eſſe dactylum. Et quoniam agimus cum Scoto, de Scoti eruditione, non erit abſurdum, teſtem etiam Scotum producere: is eſt *Sedulius*, locuples admodùm & religioſus teſtis, qui floruit circa annum quadringenteſimum trigeſimum. Ejus hic verſus eſt:

Vox Domini ſuperexſtat aquas, vox denuò verbum.

Ergò Grammatici & Poëtæ nobis adſunt. Videamus an argumentis vincat. Putat ideò ultimam in *denuò* produci, quia à nomine deducta eſt: quid igitur amodò, ſedulò, mutuò, citò, quorum ultimas licet corripere? An non & ea à nominibus derivantur? Tandem accipiamus legem, quam ipſe tulit: ſint talia longa omnia; cur ille ſuæ legis immemor, corripuit priorem in voce *quoad*, nempe à nomine *quo* deductam? & quod mirandum eſt, à nemine priùs correptam?

Secundò, ſubjungit *Egliſemmius:*

Solœciſmum turpiter commiſit his verſibus *Buchananus:*

Neve iterum immiſſa tellus ſtagnaret ab unda,

Limiti-

Limitibus compreſſa ſuis reſonantia plangit
Littora, præſcriptas metuens tranſcendere metas.

Si enim epithetum *compreſſa* attribuat *telluri*, falſam reddit orationem; &, ut loquitur Scaliger, ſolœciſmus erit in Philoſophia: ſin attribuat *undæ*, ſolæcon dabit in Grammatica, ſubjectum & ſubſtantivum collocans in obliquo caſu, epithetum in recto: non licebit ei ſe defendere ſubaudiendo ſubjectum repetitum in recto, ſola enim impersonalia hoc admittunt.

Exiſtimo eſſe præter officium Medici morbos orationis ſanare: ſed arbitror eſſe è re literaria docere orationem vegetam, valentem & ſatis ſuperque ſanam, non ægrotare. Hi verſus *Buchanani*, non vitali ſolùm calore, ſed vivido colore pleni, nihil habent quod jure carpat vel *Invidia*. *Egliſemmius* taxat duo: *Plangit ne ſtagnaret*, & *Ab unda, limitibus compreſſa ſuis*.

Hâc formulâ loquuntur excellentiſſimi auctores; Grammatici vocant *Syllepſim caſûs*. Linacer ſic definit; *Syllepſis eſt, cum diſſimilibus clauſulis commune aliquid, quod in una ponitur mutatum aliquatenus, in alia deſideratur.* Confer hanc definitionem cum verbis *Buchanani*;

Neve iterum immiſſa tellus ſtagnaret ab unda,
Limitibus compreſſa ſuis. ——

Unda ergò eſt aliquid commune duabus clauſulis, quod priore verſu ponitur, & mutatum aliquatenus, ſcilicet in caſu, ſequenti verſu deſideratur. Satin' clarè? Intellexiſtin' *Egliſemmi*? Quæſo diſce candidè loqui de viris doctis, & modeſtè de mortuis. Auctores Latinæ linguæ non ſemel utuntur eâ formulâ ſermonis; *Cornel. Tacitus*, 2 *Annal. Quem auctorem utriuſque regni, ſi ſperneretur, vindicem metuebat*. Non eſt tibi Dictatori inter Grammaticos opus, ut arbitror, Commentatore: Saluſt. Linguæ Latinæ quaſi quidam atavus, De ordinanda Repub. *Ad pecuniam, quâ, cuique libet, viâ nititur*. Eutrop. lib. 8. *Proptereà quod à Trojano victâ Daciâ, ex toto orbe Romanorum infinitas eò copias hominum tranſtulerat*. Lac lacti non eſt ſimilius, atque hæc oratio *Buchanani* verbis. Hîc enim ſubauditur in nominativo, quod antè ponebatur expreſsè in ablativo. Sed pudet repueraſcere. Pergerem ad viriles & robuſtas, ut ſic dicam, objectiones, niſi me paululum moraretur illa regula de *Imperſonalibus*, quam, bonâ fide, nec intelligo, nec lego apud Grammaticos.

Tertiò, ita inſit *Egliſemmius:*

Carmina ſolutam potius orationem quàm Heroici verſus Majeſtatem redolentia effudit ibidem: hæc ſcilicet;

Pollenti ſtabilita manu, terra obruta quondam.
Veliferas circumnant puppes, grandia cete.
Exſultant tot monſtra ingentia & horrida viſu.

Nec non & iſta,

Te tollente animam ſubitò exanimata recurrunt
In cinerem: Inſpirante animam te denuò, ſurgit.

Et illa,

At verò impietas planè exſtirpetur ab ima
Radice, & ſcelerum ſtirps nulla repullulet, ac nos.

Hos verſus ut infelicia lolia, ut ſteriles avenas, ut vitia quædam carminum libens eruncaret: Quos tamen nemo vel mediocriter Poëta non intuetur ut lilia, non exoſculatur ut roſas. *At ſolutam orationem redolent.* Si vocat ſolutam orationem, carmen grandi & regio gradu incedens, quamquam ordo Grammaticæ compoſitionis non turbetur: ipſe Virgilius ſolutas fudit tales orationes:

O formoſe puer! nimiùm ne crede colori.
Humida ſolſtitia atque hyemes orate ſerenas.
Vix è conſpectu Siculæ telluris in altum
Vela dabant læti. ——

Defatigaret lectorem repetitio mille verſuum, quorum ipſa ſimplicitas virtus eſt, non vitium. Fortaſſe vocat illam orationem tantùm carmen, quæ turbido & temulento paſſu gradiens, & ordinem confundit, & rem obſcurat. Qualem orationem Egliſemmii paraphraſis ſuppeditat.

Ambroſio montes irrorant aſtra liquore,
Muneribus ſatiata tuis, pecorique viriſque
Aptas obſequiis, alimentis dulcibus aptas:
Promit humus teneris gemmantes floribus herbas.

Hæc oratio vel Oedipum cruciaret.

Pergit Egliſemmius:

Nec urgebo admodùm carmina quàm proximè ad ridiculam Leoninorum naturam accedentia: quorum medio & penthemimeri finis reſonat.

Paucis interpoſitis.

Sapiunt hæc ferè incultum id ſeculum, quo ſenes & Circulatores rythmicis hexametris unicè delectabantur. Cujuſmodi celebratur illud marmoreæ cathedræ Weſtmonaſterii appenſum.

Ni fallat fatum, Scoti quocumque locatum
Invenient lapidem, regnare tenentur ibidem.

Antagoniſta hic definit Leoninum verſum, & ponit exempla: utrumque malè. Nam qui damnat Buchanani carmina virtute definitionis, is neceſſariò abſolvit eadem vi exemplorum. Si, ut cum Philoſophis loquar, eſſentia Leonini verſus conſiſtit in ſono ultimæ ſyllabæ, reiterante quodammodo poſtremam ſyllabam penthemimeris: certè verſus Leoninos admiſit quoque Virgilius:

Quæ regio in terris noſtri non plena laboris?
Nuſquam amittebat, oculoſque ſub aſtra tenebat.

Jam verò exempla docent contra deſcriptionem, non ultimæ ſyllabæ rationem habendam, ſed penultimæ.

Ni fallat fatum, Scoti quocumque locatum.

Ad hanc regulam nulla ſunt carmina *Buchanani*. Atque etiam ſi talia carmina ſenum tantùm ſunt & Circulatorum: Circulator Ovidius eſt; ſic enim ille in Arte;

Quot Cœlum ſtellas, tot habet tua Roma puellas.

Circulator Virgilius eſt, qui 10. Æneid.

I nunc! & verbis virtutem illude ſuperbis!

Quartò, Increpat *conjunctiones toties iteratas.* Miror; illæ enim ſunt, ſine quibus poëticum opus ædificari nequit. Ad ornatum aliquando ponuntur, aliquando ut explicant, etiam ſine neceſſitate.

Nam neque Parnaſſi vobis juga, nam neque Pindi.
Multa quoque & bello paſſus.——
Atque hinc atque illinc numeros ad vulnera durant.
Molemque & montes.——

I nunc, ſodes! Virgilium increpa.

Quintò, Eliſiones numerat, nempè triginta quinque: tot equidem ornamenta, ſine quibus carmina non parum ſuæ magnitudinis amitterent. Opponam unum hemiſtichium adverſus tot teſtes, obtorto collo, huc à te ductos.

Phyllida amo ante alias.——

Ubi quatuor verba, tres eliſiones.

Sextò, *Congeſſit* (inquit Egliſemmius) *omnia ſupplementa miſerè laborantis ingenii, nempè tùm, tantùm, ſic,* &c. Numquam legit Egliſemmius, ut apparet, Patrem Poëtarum Homerum: in cujus decem verſibus obiter occurrentibus, plures non neceſſariæ particulæ leguntur, quàm in ſexaginta verſibus Buchanani. Architecti, haud dubiè, te præfectum non admittent; immò mittent potiùs

potiùs

tiùs in latomias lapidarias; qui parietem ſine calce, ſine cœmento, eodem jure ædificandum cenſeres, quo Poëma ſine particulis, quæ tamquam fibræ continent membra orationis, & continuam faciunt ſententiam. Itaque tales voculæ, *non ſunt ſupplementa miſerè laborantis ingenii*, ſed ſigna acerrimi judicii, periti artificis, & indicia perfectiſſimæ orationis,

Septimò, accuſat *nugationes*, & ponit exempla:

Dein rurſus ſole renato.

In primis, hunc verſum non intelligit: Sermo eſt de feris quæ noctu vagantur; Sole verò orto, ſeſe recipiunt.

Tum fera prorepit latebris.——

Quando? Cùm

Per tacitas ſpargis nocturna ſilentia terras,
——*Dein, rurſus, Sole renato,*
Abditur occultis prædatrix turba cavernis.

Conſtrue, ſi placet, *Dein, Sole renato, prædatrix turba rurſus abditur.* Sed fac dixiſſe *rurſus renato Sole.* Quid tum? an non Latinè? an non eleganter dicitur? Sanè, vel decima Muſa Plautus non eſt Latinè loquutus. Pœnul. Prolog. *Reverte rurſus,* Bacchid. *Rurſum recipere.* Ciſtellar. *Rurſum recurrere.* Petron, Arbiter. *Rurſus me ad bibendum revocavit.* Suet, *Rurſus repetitâ Bithyniâ.* Nugari eſt his nugis reſpondere. Academia Pariſienſis, quam judicem elegit, facilè crederet Elleborí jugere inſanabilem eſſe hæc talia ſeriò dicentem.

Octavò, Verba ſunt Egliſemmii, *Reſonantia literarum finalium in vocibus ſimiliter deſinentibus in (a) indigna eſt erudito Poëta:*

——*Tremulâ per ſtagna liquentia caudâ.*
——*Tot monſtra ingentia & horrida viſu,*

Non eſt ergò eruditus Ovidius;

Cetera cum charta dextra loquuta mea eſt
Parce laboranti pictâ, Dea! læta pharetrâ,
Vaneſcat culpâ culpa repulſa tuâ.
Et riget amiſsâ ſpina relicta roſâ.
Decepta eſt operâ nulla puella meâ.

Non eſt eruditus Virgilius, qui canit;

——*Bella, horrida bella,*

Nonò, *Integrorum penè verſuum, in aliis auctoribus, & in ipſo alibi poſitorum, mutuatio egeſtatem denotat*; ut horum:

Ætherii

Ætheris æternas Rector moliris habenas. Item,
Donec ſera rubens accendat lumina veſper.

Hoc eodem argumento accuſat Homerum, accuſat Virgilium, & pleroſque Principes Poëtas. Cogor hîc calamum abjicere, & ſaniorem precari *Egliſemmio* ſanitatem, ne valetudine abutatur ſcribundis ægris operibus. Ne videar tamen iniquus judex, magnum opus aggrediar, & audebo verſus etiam Buchanani cenſoriâ virgulâ notare. Ut ſentiant Lectores Egliſemmium præteriiſſe locos, qui præferebant ſpeciem peccati; animadvertiſſe in innocentes. Pronunciabo ego quidem ſententiam meis verbis, non meam, ſed Momi, qui ſuperſtitiosè curioſus ait tertium verſum ſuperfluum, & dictionis quaſi impetu natum.

Ætheris æternas Rector moliris habenas.

In judicio noſtro de paraphraſi reſpondimus.

Deinde, cùm ſermo habetur de ſententia ejus verſus, — *Apparent accinctæ auræ*: Surgit ille & ait, Apoſtolum clarè, & ſine dubio, verſum illum interpretari de Cœleſtibus Spiritibus, qui ab officio dicuntur Angeli: Cujus interpretationem decet nos Chriſtianos venerari & ſequi. Non inficior: Poëta tamen ſequutus videtur veterum Hebræorum ſenſum, qui hunc locum de ventis & igneis meteoris expoſuerunt. Sed, pace tuâ, Mome! verba Prophetæ utramque interpretationem admittunt, & Theodoretus utramque conjunxit: *Qui facis Angelos tuos Spiritus, & miniſtros tuos ignem urentem*: id eſt, facis ut Angeli miniſtri tui habeant velocitatem Spirituum, hoc eſt, ventorum; & efficaciam ignis urentis: atque ita ſint veluti quidam Spiritus in diſcurrendo, & veluti quidam ignes Divini in operando.

Arcturi

Arcturi Jonſtoni, *Scoti*, M. D.

Hypermorus Medicaſter:

SIVE

Conſilium Collegii Medici *Pariſienſis*

De Mania *G. Egliſhemii* quam prodidit ſcripto,

Cui titulus:

Duellum Poëticum pro dignitate Paraphraſeôs
PSALMI CIV.

DECERTANTIBUS

G. { Egliſhemio *Medico* / Buchanano *Pædonomo* } Regio;

Quod Pariſienſis Academiæ judicio ſubmiſit.

QUæ *Buchananæis* Medicaſter crimina Muſis
 Objicit, & quo ſe jactat inane melos,
Vidimus: & quotquot tractamus Pæonis artes;
 Hic vates, uno diximus ore, furit.
Eſt furor hic, ſed non qualis ſolet eſſe Poëtis,
 Pectora Pierio cùm caluêre Deo.
Hîc Athamanteas furias, hîc cernis Oreſtæ:
 Thyas Hypermorum vel Corybantes agunt.
Atra ſedens illi circum præcordia bilis
 Æſtuat, & cerebrum corripit omne lues.
Tranſverſum rapitur mens hoc infecta veneno;
 Et, quæ vix audet fabula, monſtra parit.
Se regem putat upilio, bellumque minatur
 Horridus, & trepidas fulminat inter oves:
Sceptrum eſt vile pedum, ſunt hirtæ purpura pelles;
 Eſt caſa parva domus regia, rapa dapes.

Hic tacitus captat, ſibi viſus aranea, muſcas;
Hic, tritici granum ſe ratus, horret aves.
Sunt vitreum, ſunt qui credant ſibi fictile corpus,
Occurſumque hominum, compitaque ipſa timent,
Vidimus & qui ſe vitales crederet auras
Liquiſſe, & Stygias jam penetraſſe domos.
Non illi conjunx, non illi pignora curæ;
Nec fas humanas vel tetigiſſe dapes.
Talis Hypermori furor eſt: ſeſe ille Poëtam
Credit, & Aonium pulſat ineptus ebur.
Non aliter dulces interſtrepit anſer olores,
Aut patulo cornix cùm vocat ore Notos.
Suaviùs æra ſonant Corybantia, ſuaviùs illo
Arcadicum poſſet plectra movere pecus.
Blanditur tamen ille ſibi, non ipſa *Maronis*
Carmina, Mæonidæ non putat æqua ſuis.
Nec furor has intra potuit conſiſtere metas,
Ipſa ſed indignis conſpuit aſtra modis.
Te vatum, *Buchanane!* decus, quem ſuſpicit orbis,
Priſca cui aſſurgunt ſecula, dente petit.
Ille tuis audet demens oppedere Muſis,
Quodque nequit livor perdere, rodit opus.
Vatis Jeſſiadæ cultu donata Latino
Carmina ſunt, illo judice, digna focis.
Hæc linit, hæc radit, nec ſævos abſtinet ungues,
Cuncta abolens, numeros ſubſtituitque ſuos.
His Rex quæſitus patronus, *Gallia* judex,
Teſtes, quot populos maximus orbis habet.
Proh pudor! excuſſis veſana licentia frenis
Jam ruit, & ſcelus eſt quod fuit antè furor.
Spernitur & fœdis violatur charta lituris,
Quam pinxit radio Cynthius ipſe ſuo.
Quodque Deo cecinit plectro meliore Camœna;
Impia nunc audet radere lima melos.
Rex ſacer exutum queritur ſe Regis amictu,
Et Jeſſæa ſuo plectra carere ſono.
Nec monſtrum hoc parcit patriæ, patriæque Parenti,
Iſta quibus demens ſcripta legenda dedit.
Si qua Caledonio facta eſt injuria vati,
Scotia! te, Regem tangit & illa tuum.
Te penes illius ſunt incunabula, ab illo
Parva licet, magnum, *Scotia!* nomen habes.

Nil tuba Mæonidæ, nil magni Muſa Maronis
  Furta Deûm præter cantat, & arma virûm.
Inſpirat melior *Buchanani* pectora *Phœbus*,
  Et facit ut puro nectare vena fluat.
Ille Dei æterno modulatur carmine laudes,
  Aptat & *Hebrææ* plectra Latina *Lyræ*.
Eruit è tenebris idem tua geſta, duceſque,
  Queis Latium, queis nil *Græcia* majus habet:
Tuque, Parens patriæ! niſi deliquiſſet in uno,
  Quid te de vatem non meruiſſe putas?
Imbuit ille animum ſtudiis, & Regibus olim
  Invia Pieridum per juga rexit iter.
Finxit & os tenerum puero, quo pectora mulces,
  Quoſque regis populos non ſinis eſſe feros.
Os dedit, & dignos formavit principe mores,
  Et docuit quæ vos ſæpè latere ſolent.
Quid Rex privato, quid diſtet Rege tyrannus;
  Quid populus Regi debeat, ille Deo.
Hoc duce tu fœlix; ut Rex ſis, ſanguinis auctor;
  Ut Reges inter maximus, ille dedit.
His tamen obtrectat meritis latrator Anubis,
  Mixtaque vipereo felle venena vomit.
Eſt furor hic certus, ſunt certi ſigna furoris:
  Quis referat tanti quæ ſit origo mali?
An quibus armatur flammas objecit Erinnys,
  Et quod *Gorgoneo* ſibilat angue caput?
An ſaniem eructans infecit membra veneno
  Tartareas monſtrum quod cubat ante fores?
Forſitan incautum rabie canis acta momordit,
  Aut fera quæ molli ſtamine velat aquas.
Forſan equæ lentum quod ſtillat ab inguine virus,
  Forſan Echidnæum cauſſa furoris erat.
Aut curæ vigiles, aut dulcis copia Bacchi,
  Aut qui corda ferus ſæpè venenat amor.
Fortè etiam tetigit mala gramina; fortè viator
  Aridus inſano proluit ora lacu.
Vel gelidus duro concrevit frigore ſanguis,
  Vel miſer æſtivo ſub cane fecit iter.
Diſtrahit in partes animum vis cæca furoris,
  Hæc tamen eſt vero proxima cauſſa mali.
Fortè canis rabidi Batavus puer ore petitus,
  In rabiem infelix actus & ipſe fuit.

Vidi

Vidit Hypermorus, Batavis tunc hoſpes in oris,
  Et medicâ ſævam depulit arte luem.
Fama volat: Medici ad limen fluit undique vulgus;
  Undique lymphati, turba timenda, ruunt.
Haud aliter circum glomerantur tecta volucres,
  Non exſpectato cùm ruit imbre Notus.
Pars fremit ante fores, pars intra limina, terror
  Hinc atque hinc, horret tota furore domus.
Parva *Lycaonio* rumpuntur tecta tumultu,
  Jurares Stygias hîc habitare canes.
Quàcumque ingreditur, rabie gens effera ſemper
  It comes, & medici claudit utrumque latus.
Hic ululat, latrant alii, fluit omnibus ater
  Ore cruor, paſſim ferrea vincla crepant.
Hinc eſt prima mali labes, hinc prima furoris
  Semina, contracta eſt tranſitione lues.
Sic lepra, ſic diræ ſpargunt contagia peſtes,
  Et ſcabiem toti fert ovis una gregi.
Tange luem, Veneris quæ turget nomine, tactus
  Damna dabit; lippos adſpice, lippus eris.
Sed morbi quid ſigna juvat, quid dicere cauſſas,
  Pæoniâ tolli ſi nequit arte malum?
Proh dolor! iſta lues non eſt medicabilis herbis,
  Ipſa ſuum quamvis mitteret Ida nemus.
Cum ſubeunt, pelli poſſunt medicamine morbi:
  Tollere naſcentes quælibet herba poteſt.
Aſt ubi facta mora eſt, ſumunt à tempore vires;
  Nil tum dictamnus, nil panacæa juvat.
Nec quamvis eſſet caput hoc ſanabile ſuccis,
  Annueret medicæ Cynthius auctor opis.
Quam patitur vates, facta eſt injuria *Phœbo*;
  Hic memor, & forſan criminis ultor erit:
Non impunè tulit vati quod fecit Atrides,
  Et didicit longas Numinis eſſe manus.
Non tamen hic, quamquam ſpes eſt excluſa ſalutis,
  Æger Apollineam ſpernere debet opem.
Quas miſer exſpirat, fugientes naufragus auras
  Captat, & in mediis brachia jactat aquis.
Tollere ſi tantos neſcit medicina furores,
  Ne poſſit virus creſcere, fortè dabit.
ERGO, age! Hypermori curam qui ſuſcipis, omnem
  Tolle moram, & promtam, ſi potes, adfer opem.

Quadrupedem primò conſtringens, vincula centum
  Injice, captivi qualia ferre ſolent.
In facinus ruit omne furor, niſi compede frenes;
  Non leo, non tigris plus feritatis habet.
Ipſa furens natum diſcerpſit *Penthea* mater;
  Te patris obtrivit, parve *Learche!* furor.
Se quoque *Leucothoe* cum nato perdidit, *Ajax*
  Ipſe ſuo demens ſanguine tinxit humum.
Nec vinclis preſſiſſe ſatis: nocet halitus oris,
  Deterius nullum virus Echidna vomit.
Abde catenatum ſemoti carceris antro,
  Lux ubi nulla micat, vox ubi nulla ſonat.
Ipſe Deus ſuperis Furias ſecrevit ab oris,
  Merſaque ſub terras tecta, laremque dedit.
Expedit & tortis humeros & terga flagellis,
  Et latera & geminas ſæpè ſecare nates.
Quod caput infeſtat virus dolor omne revellit,
  Corrigit & mores, & fera corda domat:
Hic facit ut ſævæ miteſcant tigridis iræ,
  Et ſua crudelis fulmina ponat aper.
Protractum è tenebris interdum merge profundo,
  Ut lavet inſanum ſæpiùs unda caput.
Conſpectum nomenque horret lymphaticus undæ,
  Hic tamen illius ſæpè levatur ope:
Ferro etiam cohibenda lues: incidere venas
  Ne dubita, nec te pigra moretur hiems.
Hâc ope, quo turgent, membris expellere virus,
  Aut oneris ſaltem parte levare potes.
Vulnere tergemino cubitus tundatur uterque,
  Ut fluat ex omni viſcere tetra lues.
Sed quia ſumma petens mentis furor occupat arcem,
  Præ reliquis ferrum poſtulat iſte locus.
Quæ frontem dirimit mediam tibi vena ſecanda eſt,
  Et quæ ponè latens nomine puppis habet.
Quæque oculis ſimul exſpirant & naribus ignes,
  Et cava quæ circum tempora utrimque micant:
Hæc quoque quæ linguam ſucco loliginis atræ
  Imbuit, auxilium non leve ſecta dabit.
Si quid adhuc mixtum terrenâ fæce ſuperſit,
  Hoc procul è cerebro virus ad ima trahe.
Quæ latet in gemino tundatur poplite vena,
  Quæque pedes imos malleoloſque rigat.

Præ

Præ reliquis aperire juvat, quæ ſponte tumentes
Virus ab extremo podice ſæpe vomunt.
Has reſera ferro, vel amaris illine ſuccis,
Vel mordace cutem pumice ſæpe frica.
Aut ſi fortè latent, exſugat hirudo cruorem,
Aut aloes æger pocula plena bibat.
Quinetiam extremis quadrant extrema, furorem
Tollere ſi ferro non potes, igne doma.
Ure locum capiti cervix ubi jungitur, ure
Brachia, mox geminum crùs & utrumque femur,
Sic grave ſepteno manabit flumine virus,
Et quod non poſſunt ſingula, multa dabunt.
Sunt hæc magna quidem; verum eſt præſentius iſtis
Auxilium, quoties mens agitata furit.
Sponte ſua nemorum ſiccis in collibus herba
Naſcitur, Aoniis non malè nota jugis.
Huic folium platani, radix cepæ æmula, caulis
Eſt ferulæ, cnici ſemina, floſque roſæ.
Hæc, reliquas cùm condit hiems, Aquilonia ridens
Frigora, brumali ſub nive ſurgit humo.
Grata peregrinis eſt coturnicibus eſca;
Creditur & ventrem ſæpè ciere capris.
Repperit hanc primùm, ſi vera eſt fama, *Melampus*;
Factus & eſt medicus, qui modò paſtor erat:
Hâc ope, cum furerent ſævæ Junonis ob iras
Prætides, hunc mentem reſtituiſſe ferunt.
Hæc animi inſtaurat vires, hæc frena furori
Injicit, & toto corpore virus agit.
Helleborum Graiis, Veratrum eſt dicta Latinis,
Et ſua qui invenit nomina ferre dedit.
Quòd nigra ſit radix, nigrum cognomine dicunt:
Cetera, queis radix albicat, alba vocant.
Hinc ægro quærenda ſalus: Quibus undique vectes
Helleboros, centum ſub juga coge boves.
Silva *Caledoniæ* luſtranda, & *Grampius* ingens;
Vix, quot opus, plantas inſula tota dabit.
Omnia veſtiga loca, radiceſque potentes,
Et folia & flores, ſeminaque ipſa lege.
Cuncta manu medicâ miſcens ſimul exprime ſuccos,
Quos bibat ægrotus, nec ſine fæce bibat.
Huic cyathos, ſeu triſtis hiems, ſeu torreat æſtas,
Tres veniente die, tres abeunte dabis.

His

His ſine nec Cererem libet, nec quas dabis undas;
  Et quaſcumque capit, condiat inde dapes.
Auribus hos etiam inſtillet, vel manſitet ore
  Radicem, & fumos naris obeſa trahat:
Nil opus hîc tentare caput fuligine pœti;
  Hellebori fumus quàm magis aptus erit?
Hic dabit auriculis (ſi quas habet æger) inaures,
  Hic, quæ promeruit carmine, ſerta dabit.
Et dabit armillas, & longa monilia collo;
  Ne tamen his ſeſe ſtrangulet ille cave.
Quod ſi cura comæ eſt, veratri pulvere crines
  Spargat; odor florum ſi juvat, inde petat.
Farciat hic capitis maleſani tegmina pulvis,
  Et veſtem, & ſi quæ ſtragula lectus habet.
Denique Hypermorum circumque, infraque, ſupraque,
  Helleboros præter nil patiare meros.
Miſcendum niſi fortè illis Cereale papaver,
  Quæque natat mediis alga paluſtris aquis.
Aut quæ Lethæo liventia poma veneno
  Educat, & ſtirps eſt vertice, ſubtus homo.
Helleboruſve alter, vel alyſſum & ruta canina,
  Et faba quæ porci fertur, & uva lupi.
Et cerebri quodcumque poteſt reſtinguere flammas,
  Quidquid & in ſomnum lumina feſſa trahit.
Sed ſi fortè caput non eſt ſanabile ſuccis,
  Quos creat Arctoo terra ſub axe jacens.
Quod juvet, externis æger ſibi quærat in oris,
  Luce quibus Titan dat meliore frui.
Hinc procul, Herculeo perquam vicina ſepulcro,
  Objacet Euboicis inſula parva jugis:
Inſula parva quidem, ſed fœta potentibus herbis:
  Sponte ſuâ hîc felix omnia fundit humus.
Hîc ver aſſiduum; non urunt frigora terras,
  Nec canis Icarii ruſticus ora timet.
Mens vegeta indigenis, hilaris frons, corpora ſana,
  Nulla lues illis, nulla venena nocent.
Non canis hos rabidus, non lædit aranea morſu;
  Vipera nec vitam quo tueatur habet.
Anticyram dixêre olim; ditiſſima tellus
  Helleboro; has ſolas inſula jactat opes.
Huic noſter facie eſt ſimilis, ſed viribus impar;
  Virus abeſt, noſtro quod ſolet eſſe comes:

Non

Non ſenibus, non ille nocet puerilibus annis,
Nec canis hunc, gemino cum furit igne, vetat.
Cetera ſi vincit rabies, has æger in oras
Naviget: eſt ipſo fonte levanda ſitis.
Quæ nullo expelli poterat medicamine, Druſo
Herculeam tellus depulit iſta luem.
Hic quoque qui magni Zenonis ſcripta refellit,
Helleborum prudens non ſemel antè bibit.
Atque utinam his æger purgaſſet pectora ſuccis,
Ante Deo ſacrum quàm violaſſet opus!
Liquiſſet mentem furor, aut moderatior eſſet;
Hei mihi! nunc ſeram ferre paramus opem.
Impia creſcendo cœpit dementia vires,
Vix tribus Anticyris cederet iſte furor.
Ne tamen hîc animum deſponde: vota ſuperſunt:
Quæ dare non poſſunt cetera, poſce Deos.
Eſt locus Ardenna in media, ſecretus ab omni
Voce, niſi ſi quæ murmura fundat avis:
Deſuper horrendus nigrâ formidine lucus
Imminet, & totum ſurripit umbra diem:
In medio veteri circumdatur area muro;
Hîc ſtat in exigua ligneus æde Deus:
Huberti cognomen habet. Non parva poteſtas
Numinis, hîc quamquam marmora nulla vides.
Res hominum varias ſuſtentans Jupiter olim
Ingemuit, dorſo cùm grave ſenſit onus.
Tum primùm reliquis, ad ſeſe in tecta vocatis,
Partem oneris fertur diſtribuiſſe Diis.
Cunctis dat quod agant: Latio hic favet, alter Iberis;
Tutelare Getes numen, & Indus habet.
Sunt quibus artificum curæ eſt genus omne; patronum
Fur habet, & leno ſacrileguſque ſuum.
Abluit hic ſtrumas, alter collyria lippis
Illinit, hic dentes eruit, ille polit.
Et canis & vulpes & habet ſua numina porcus;
Suntque quibus curæ muſca, cicada, pulex:
Singula quis numeret? Nemo indotatus abivit,
Munera reſtabant diſtribuenda duo.
Nemo qui viduas thalamis prohibere ſecundis,
Nemo qui rabiem pellere poſſet erat.
Hæc dum detrectant omnes, Hubertus aſello
Vectus adeſt, huic mox optio facta ſeni eſt.

Eligo

His ſine nec Cererem libet, nec quas dabis undas;
Et quaſcumque capit, condiat inde dapes.
Auribus hos etiam inſtillet, vel manſitet ore
Radicem, & fumos naris obeſa trahat:
Nil opus hîc tentare caput fuligine pæti;
Hellebori fumus quàm magis aptus erit?
Hic dabit auriculis (ſi quas habet æger) inaures,
Hic, quæ promeruit carmine, ſerta dabit.
Et dabit armillas, & longa monilia collo;
Ne tamen his ſeſe ſtrangulet ille cave.
Quod ſi cura comæ eſt, veratri pulvere crines
Spargat; odor florum ſi juvat, inde petat.
Farciat hic capitis maleſani tegmina pulvis,
Et veſtem, & ſi quæ ſtragula lectus habet.
Denique Hypermorum circumque, infraque, ſupraque,
Helleboros præter nil patiare meros.
Miſcendum niſi fortè illis Cereale papaver,
Quæque natat mediis alga paluſtris aquis.
Aut quæ Lethæo liventia poma veneno
Educat, & ſtirps eſt vertice, ſubtus homo.
Helleboruſve alter, vel alyſſum & ruta canina,
Et faba quæ porci fertur, & uva lupi.
Et cerebri quodcumque poteſt reſtinguere flammas,
Quidquid & in ſomnum lumina feſſa trahit.
Sed ſi fortè caput non eſt ſanabile ſuccis,
Quos creat Arctoo terra ſub axe jacens.
Quod juvet, externis æger ſibi quærat in oris,
Luce quibus Titan dat meliore frui.
Hinc procul, Herculeo perquam vicina ſepulcro,
Objacet Euboicis inſula parva jugis:
Inſula parva quidem, ſed fœta potentibus herbis:
Sponte ſuâ hîc felix omnia fundit humus.
Hîc ver aſſiduum; non urunt frigora terras,
Nec canis Icarii ruſticus ora timet,
Mens vegeta indigenis, hilaris frons, corpora ſana,
Nulla lues illis, nulla venena nocent.
Non canis hos rabidus, non lædit aranea morſu;
Vipera nec vitam quo tueatur habet.
Anticyram dixêre olim; ditiſſima tellus
Helleboro; has ſolas inſula jactat opes.
Huic noſter facie eſt ſimilis, ſed viribus impar;
Virus abeſt, noſtro quod ſolet eſſe comes;

Non

Non ſenibus, non ille nocet puerilibus annis;
Nec canis hunc, gemino cum furit igne, vetat.
Cetera ſi vincit rabies, has æger in oras
Naviget: eſt ipſo fonte levanda ſitis.
Quæ nullo expelli poterat medicamine, Druſo
Herculeam tellus depulit iſta luem.
Hic quoque qui magni Zenonis ſcripta refellit,
Helleborum prudens non ſemel antè bibit.
Atque utinam his æger purgaſſet pectora ſuccis,
Ante Deo ſacrum quàm violaſſet opus!
Liquiſſet mentem furor, aut moderatior eſſet;
Hei mihi! nunc ſeram ferre paramus opem.
Impia creſcendo cœpit dementia vires,
Vix tribus Anticyris cederet iſte furor.
Ne tamen hîc animum deſponde: vota ſuperſunt:
Quæ dare non poſſunt cetera, poſce Deos.
Eſt locus Ardenna in media, ſecretus ab omni
Voce, niſi ſi quæ murmura fundat avis:
Deſuper horrendus *nigrâ formidine lucus*
Imminet, & totum ſurripit umbra diem:
In medio veteri circumdatur area muro;
Hîc ſtat in exigua ligneus æde Deus:
Huberti cognomen habet. Non parva poteſtas
Numinis, hîc quamquam marmora nulla vides.
Res *hominum* varias ſuſtentans Jupiter olim
Ingemuit, *dorſo* cùm grave ſenſit onus.
Tum primùm reliquis, ad ſeſe in tecta vocatis,
Partem oneris fertur diſtribuiſſe Diis.
Cunctis dat quod agant: Latio hic favet, alter Iberis;
Tutelare Getes numen, & Indus habet.
Sunt quibus artificum curæ eſt genus omne; patronum
Fur habet, & leno ſacrileguſque ſuum.
Abluit hic ſtrumas, alter collyria lippis
Illinit, hic dentes eruit, ille polit.
Et canis & vulpes & habet ſua numina porcus;
Suntque quibus curæ muſca, cicada, pulex:
Singula quis numeret? Nemo indotatus abivit,
Munera reſtabant diſtribuenda duo.
Nemo qui viduas thalamis prohibere ſecundis,
Nemo qui rabiem pellere poſſet erat.
Hæc dum detrectant omnes, Hubertus aſello
Vectus adeſt, huic mox optio facta ſeni eſt.

Eligo

Eligo poſterius, labor hic minùs improbus, inquit,
Utiliorque aliis, utiliorque mihi.
Ex illo Huberti paſſim increbeſcere numen,
Dignaque cœperunt ſurgere templa Deo.
Hîc patria, hîc ſedes, hîc magni numinis ara
Inter inhumanos conſpicienda lupos.
Undique dona ferens ſecum genus omne furentum
Huc ruit, & multa cum prece poſcit opem.
Non tamen extemplò linquit furor, antè ſacerdos
Ter caput irrorans crimina luſtrat aquis:
Ter niveam indutus veſtem procumbit ad aram,
Raucaque ter muſſans murmura farre litat.
Tunc ante ora Dei vinclis circumdatus æger
Sternitur, & ſupplex oſcula figit humo.
Hîc fovea eſt vicina Deo, caput abdit in illam;
Pars latet anterior, poſteriora patent.
Hæc ſecat antiſtes virgis, & verbere denſo:
Tota venenato terra cruore madet.
Hinc ubi protractus ſupplex advolvitur aræ,
Terque Deum inclamat, ter tremit ara ſono.
Tum crucis adſpicies ſignari ſtigmate frontem,
Sindone quam purâ turba verenda tegit.
Hæc ſtola ſacra Dei eſt, nullo violabilis ævo,
Secta licet toties, quæ fuit antè manet.
Intereà tolerare miſer jejunia venter
Cogitur, herba famem pellit, & unda ſitim.
Hæc ubi ſuſtinuit rabidus, mirabile dictu!
Mens & judicium, quod fuit antè, redit.
Hæc & Hypermoro quamvis via longa terenda eſt,
Hoc ſanare caput numina ſola queunt.

VIRTUS NOS ORNAT.

AD

D. G. *Barclayum* Poetam, Medicum, Med: & Philologiæ Profeſſorem,

Philopoetæ Scoti.

ADmonuit ſi fortè tuum deponere plectrum
  Phœbus, & ad medicæ te vocat artis opus;
Hoc facit is metuens proprium ne perdat honorem,
  Cùm tanti tua ſit æmula lingua Dei.
Sume igitur citharam, cùm ſis jam factus Apollo
  Noſter, & invidiam ſperne doloſque Dei.

In Eumdem.

BEza & Turnebus, Scaliger Pater atque Joſephus
  Te, Buchanane! ſuper ſidera laude locant.
Fruſtrà igitur verbis famam detraxerit ullus
  Nec Graio tinctis Auſoniove ſale.
Quid Stephanum referam? Taſtæum? quidve Meliſſum?
  Quidve Europa alios quos ſpatioſa tenet?
Queis erit æternùm Buchanani nomen honeſtum,
  Fulgens Phœbæis ob meritum titulis.
Hi Buchanano omnes vivo numerantur amici,
  Dum valuit felix reddere dona manu.
At, Barclaye! manes obitum poſt fidus amicus,
  Abſtergens nitido crimina falſa ſtylo.
Nec tantùm egregius ſentit tua munera Vates:
  Sed cara avertis dedecus à patria.
Romulus & Coſſus, vel non Marcellus opimis
  Ornati ſpoliis te potiora gerunt.
Tollica perpetuo domus eſt celebranda canore,
  Ex qua tam docti proſiliêre viri

JACOBUS BALLIOLUS.

In Eumdem.

HOc vetus eſt dictum, Medici! præbete medelam
  Vos vobis, maniam non levat arte ſuam

Doctor Egliſſemius: Medicaſtrum quis putet arte
Præſtare in medicâ? quis feret alter opem?
Rem magnam aggrederis, Medicorum gloria! gentis
Et decus, & Clarii gloria magna chori,
Mi Barclaye! tuâ poteris medicabile vulnus
Arte levare, animi quis levet arte luem?
Tollere ſi poteris, fueris mihi magnus Apollo,
Fama perennis erit, ſi potis arte leves.
Ad limam revocas incondita carmina Mævî,
Qui tentat Davidis ore ciere modos:
Ad vivum reſecas; proprio te armabit Iambo,
Si pergat rabidus rodere dulce melos
Dente Theonino: ſi interſtrepat anſer olores,
Morte Lycambæâ crimina tanta luet.

G. W. *Neaberdeanus.*

Ad Geor. Eglisemmium.

TUnè ſacros audes infenſâ voce Poëtas
Spernere, Pierio non benè grata choro?
Saxa, feraſque truces cantu Rhodopeius Orpheus,
Et potuit Stygium perdomuiſſe canem.
Captus Arioniâ Delphin dulcedine vocis,
Illæſum placido tergore vexit onus.
Mellifluo Tyrios Amphion carmine montes
Tranſtulit, & Lyricâ mœnia ſtruxit ope.
At tu ſi pergis Vates contemnere, dicam;
Caucaſeis ſaxis durior, eſque feris.

In Eumdem.

QUem Galli, Hiſpani, Germana ac Itala tellus
Vincere non poterant, tentat Egliſſemius:
Impar congreſſus, dum Aquilam certare Leoni
Cernimus implumem: mox ſubit inde pudor.

Imparilitas.

UT ſublimè volans tenuem ſecat aëra Falco;
Ut paſcuntur humi Graculus, Anſer, Anas:
Sic ſummum ſcandit ſuper æthera Buchananus:
Sic ſcit humi tantùm ſerpere Egliſſemius.

In

In Eumdem.

LOngævum, priſciſque parem, ſummumque Poëtam,
(Illius oppoſito nomen in orbe viget)
Imberbis Medicus, qui non prius induit arma,
Horrida (quid referam?) Martis ad arma vocat.
Sed fuge: te inſequitur magni levis umbra Poëtæ:
Si ſapis, iſta manu tela tremente cadant.
Dum fugis hanc pleno vocem da pallidus ore,
Imberbi Medico parce, Poëta! tuo.

In *Geor. Buchananum* Scotum

Epitaphia & Poemata.

Joſephi Scaligeri Epitaphium.

POſtquam laude tua patriam, meritiſque beâſti,
Buchanane! tuis ſolis utrumque latus:
Contemtis opibus, ſpretis popularibus auris,
Ventoſæque fugax ambitionis, obis.
Præmia quina quater Piſææ functus olivæ,
Et linquens animi pignora rara tui:
In quibus haud tibi ſe anteferent quos Itala Vates
Terra dedit: nec quos Gallia mater alit,
Æquabunt genium felicis carminis, & quæ
Orbis habet famæ conſcia ſigna tuæ.
Namque ad ſupremum perducta Poëtica culmen
In te ſtat, nec quò progrediatur habet.
Imperii fuerat Romani Scotia limes:
Romani eloquii Scotia finis erit.

Andreæ Melvini in Eumdem.

ERgò ſilent magni Buchanani in funere Muſæ?
Nec Vatem Aonidum flet pia turba ſuum?
An ſecum Buchananus habet montem, unde Camœnæ
Devolvunt mœſtos murmura trunca modos?
An ſecum Buchananus habet fontem, unde Poëtæ
Pieriis poti collacrimantur aquis?

ri de Georgii Buchanani carëma.

r allatum mihi
um, molle carmen, aureum,
ellis omnibus ;
uritas, decus, nitor,
ulentum ullum queat :
facilè doctis Viris,
tur ardor efficax,
ter ardorem merum.
aris, ut ego de me ipſo loquar,
ulùm ut ſimplex puer :
ubi eſſe volui intelligens,
e perculſus tuæ,
ntelligens nihil fui.
am ſic monere : ne petas
ndere. Non enim audeo.
ſpondere, non reſpondeo.

us, Ludimagiſter Edinburgenſis, imiligeri de Virgilio verſus, Buchanani em inacceſſam admiratur hoc carmine.

Vates! fons beati carminis!
na Siren! patriæ
s! & mel leporis Attici!
ſſime Nepos Romuli!
enæ! Flacce duplex! & triplex
re! mens Poëſeos!
vitio monſtrum! & abſque fluctibus
um profundum! nubibus
bſque purum! ô poſteris miraculum!
onte Muſas Pegaſi
canoras qui advocâſti ad inclitæ
onis hymnos aureos :
que ditem Cœlitum qui Principi
udando ſic indulſeris.
mentis Cœlum oberrans entheo,
olis labores, ſidera,

Lunæ

Aonio fruſtrà quæruntur vertice Muſæ:
Caſtàlio fruſtrà è fonte petuntur aquæ.
Pro monte eſt Cœlum, pro fonte eſt Chriſtus: utrumque
Et Chriſtum & Cœlum nunc Buchananus habet.
Hauſiſti hinc ſacros latices, Divine Poëta!
Fudiſti hinc ſummo carmina digna Deo.
Hauriat hinc quiſquis Buchanani in funere mœret;
Ut Vatum fundat carmina digna Deo.

Joannis Jonſtoni in Eumdem.

SCotia quem genuit, fovit, cum Pallade Muſa
Diva beat, tanto ſeſe hoſpite Gallia jactat;
Ingenſque ingentem Tellus miratur & Æther,
Seu canit Hiſtoriam, ſeu grandi carmina plectro;
Quem decorant Reges, qui ipſos decorat quoque Reges
Et Solymæ & propriæ gentis: Quique entheus almi
Facta Dei, laudeſque virûm, qui ſidera dixit;
Exiguo magnus ſub ceſpite Buchananus
Hîc Vates recubat. Nomen viget alite famâ,
Atque orbem immenſum complet. Jamque arduus ipſe
Cœlum habet, & gaudet permiſtus Cœlitibus Diis.

* *Joannis Adamſoni de ceſpititio Georgii Buchanani tumulo Carmen.*

MArmoreæ cur ſtant hîc omni ex partæ columnæ,
Signaque ab artificum Dædala facta manu?
Ut ſpectent oculis monumenta inſignia vivi,
Per quæ defunctis concilietur honos.
Talia nonne etiam debet Buchananus habere;
Doctius aut melius quo nihil orbis habet?
Gloriolas vivus qui contemnebat inanes;
An cupiet Divus ſe decorent lapides?
Illis fas pulcro nomen debere ſepulcro;
Qui nil quo melius nobilitentur habent.
Per te olim tellus eſt nobilitata Britanna,
Et decus es tumulo jam, Buchanane! tuo,

Julii

* Ejus curâ Buchanani Cranium de ſepulcro erutum in Bibliotheca Academiæ Edinburgenæ adſervatur; rotundius quidem & tenuius, ut lux per id tranſpareat. D. *Rob. Sibbaldus*, Com. in vitam Buch. pag. 61.

Julii Cæſaris Scaligeri de Georgii Buchanani carminis venuſtate poëma.

HEri legebam nuper allatum mihi
Sapidum, tenellum, molle carmen, aureum,
Intelligendum vel puellis omnibus;
Si ſplendor, atque puritas, decus, nitor,
Animum ſubire luculentum ullum queat:
Intelligendum non facilè doctis Viris,
Niſi mentis excitetur ardor efficax,
Sententiarum propter ardorem merum.
De me ut loquaris, ut ego de me ipſo loquar,
Intelligebam primulùm ut ſimplex puer:
At ubi Vir eſſe, ubi eſſe volui intelligens,
Vocis ſerenâ luce perculſus tuæ,
De intelligenti intelligens nihil fui.
Hoc te volebam ſic monere: ne petas
Me velle reſpondere. Non enim audeo.
Hocque eſſe reſpondere, non reſpondeo.

Joannes Rayus, Ludimagiſter Edinburgenſis, imitatus Scaligeri de Virgilio verſus, Buchanani Divinitatem inacceſſam admiratur hoc carmine.

MIrande Vates! fons beati carminis!
Latina Siren! patriæ
Illuſtre decus! & mel leporis Attici!
Doctiſſime Nepos Romuli!
Latinæ Athenæ! Flacce duplex! & triplex
Homere! mens Poëſeos!
O abſque vitio monſtrum! & abſque fluctibus
Pontum profundum! nubibus
Cœlum abſque purum! ô poſteris miraculum!
A fonte Muſas Pegaſi
Primus canoras qui advocâſti ad inclitæ
Sionis hymnos aureos:
Venamque ditem Cœlitum qui Principi
Laudando ſic indulſeris.
Calore mentis Cœlum oberrans entheo,
Solis labores, ſidera,

Lunæ,

Lunæque curſus, indicâſti ut indiges
    Mortalis inter Cœlites.
Sic prorſa, vorſa fundis auſpice alite,
    Aptans cothurnos ſocculis,
Ut artium omnium Deus & auctor unicus,
    Et meta naturæ cluas.
Te voce qualis, quantus es depingere,
    Nemo poteſt niſi Deus.
O ſi perenni fons benigni fluminis
    Fluore noſtrates riget!
Rerum ut Parentem ter beato carmine
    Cum laude, teque concinant.

Joannis Poſthii Archiatri Palatini in Buchanani Paraphraſin Pſalmorum Carmen.

SIdereum adſcendit nuper Buchananus Olympum,
    Vocante Rege Cœlitum:
Miſtus ubi ſanctis jam Vatibus, aurea templa
    Cantu ſuorum carminum
Mellifluo replet, cœtu admirante piorum,
    Stupente & ipſo Davide:
Qui, meritò Superis, ait, iſta probantur & orbi;
    Ter maximi laudes Dei
Clariùs ac meliùs referentia, quam mihi quondam
    Modulata Hebræâ barbito.

Pauli Meliſſi Franci Carmen de Eadem.

DIverſos multi variè elicuêre ſonores;
    Aptando Latiæ plectra Syriſſa lyræ.
Barbiton hic, citharæque fides, chelyn increpat alter;
    Et ſuus ex merito quemque ſecutus honos.
Quod, Buchanane! canis, modulamina cetera vincit;
    Ceu reliquas liquidæ Daulia vocis aves.
Et quiſquam dubitet, plenis edicere buccis;
    Hæc ſuperat cunctas buccina clara tubas?

Hen-

Henrici Stephani de Eadem.

ECce! Caledonia Maro, Naſo & Flaccus in ora,
Pro Jove nunc diſcunt poſſe ſonare Jovam!

Ejuſdem de Eadem.

DAvidis hîc corpus, ſed tectum veſte Latinâ,
Quæ picta eſt Flacci, picta Maronis acu.

Incerti Auctoris de Eadem.

LUdicra Chriſticolæ ponant: Æneïde majus
Exit opus, celebri majus & Iliade.

Theodori Bezæ in Georgium Buchananum Carmen.

AUdieram Gottos, & quos Septentrio quondam
Barbarus immanes ultricem in numinis iram
Effudit populos, ſceleratæ mœnia Romæ,
Et quæcumque prius ſpoliato ex orbe ſacrârant
Imperii faſtuſque ſui monumenta Quirites,
Partim æquâſſe ſolo, partim injeciſſe voraci
Conſumenda rogo: ut quæ olim faſtigia Cœlis
Intulerat, ſeptem attollens in nubila montes,
Nunc proſtrata ſuis celebretur Roma ruinis.
At non ingenium ſolers, linguamque diſertam,
Æternis quibus illa opibus tot ſecula felix
Roma olim cunctas inter caput extulit urbes:
Hæc, inquam, reliquis longè anteferenda tropæis,
Non equidem audieram Gottoſve, aliaſve feroces
Quas procul Oceanus gentes glacialis inundat,
Noſcere, mirari nedum potuiſſe: rapaces
Barbarus ut prædæ iſtius dulcedine captus
Injiceret Muſis ungues, quas deinde rigenti
Captivas ſic diligeret coleretque ſub Arcto,
Ut medias inter glacies Boreæque ſonori
Pectora nata gelu Muſarum ardore calerent.
Attamen hoc factum ſi quis dubitaverit, idem

Vel medio lucere die Titana negârit,
Vel te virtuteſque tuas ignorat ineptus,
Aonidum immortale decus, Buchanane! ſororum.
Namque tibi extremæ propè nato ad littora Thules,
Os tenerum Aonides ſic formavêre puellæ,
Sic Graio pariter melle illevêre labella,
Pectora Romano ſic implevêre ſonore,
Ut te Roma, licet Scotorum ad littora natum,
Æquoreas inter cautes atque horrida Cete,
Tamquam urbe in media civem ſibi vindicet ortum:
Inde autem magni te Mantua clara Maronis
Juret ſtirpe ſatum; at, contrà, Verona Catulli:
Aſſerat hinc Venuſinus, & hinc Pelignus: & inde
Corduba te repetat: repetat quoque Bilbilis inde.
At Vatem interea Buchananum Scotia jactet
Una tuum, felix tantis natalibus una.
Macte quoque ingenii tantâ virtute, Georgi!
Æternùm, & Latii ſpoliis ornatus opimis,
Invidiâque omni major, Buchanane! triumpha.

Andreæ Melvini Carmen in Eumdem.

MUltum oro Phœbi numen, doctaſque ſorores,
 Dent mihi dem quæ te carmina digna tibi.
At Phœbus nequidquam audit, mutæque ſorores,
 Et concreta rigent mollia corda gelu.
Nil Phœbus ſine te, ſine te nil turba ſororum,
 Unus tu des te carmina digna tibi.

Incerti Auctoris in Eumdem.

ILlic imperium fore jactavere Quirites,
 Eſſet ubi ſedes, Scipio magne! tua.
Illic Pierides, illic erit alma poëſis,
 Illic Phœbus erit, quà Buchananus erat.
Cernis ut ad Scotos migrent, Helicone relicto,
 Laurigeræ tanti Vatis amore Deæ?
Neque ullo reditûs ſpes ævo eſt: Ergò vocabo
 Scotum, Heliconiaden, anne Caledoniden?

FINIS.

PSAL.

PSALMI CIV.

Paraphraſes Poeticæ ſex:

Auctoribus totidem SCOTIS.

Pſalmi CIV. Paraphraſis Poetica:

Auctore *DAVIDE HUMIO Theagrio.*

Eia! anima ingentem Jehovam cane: ſidera ſupra
 Aurea, ſupra apices denſos atque ardua rerum,
Te qualis, te quantus agis, Deus! ô decus almum!
O majeſtatem indutum! tu lucis amictus
Lumen inacceſſæ: tu cœli aulæa ſupernè
Picta, decorem altum & rutilas ſpirantia flammas
Inſinuas, curvaſque cavum teſtudine in arcum.
 Tum ſubtùs liquidis ſignat cœnacula lymphis
Aëra per vacuum; celeres ubi nubila curſu
Ceu currus frenatque agitatque, Eurique ſonantis
Alis vectus ovat: volat ille faceſſere promtus
Imperium, totumque ruens quatit imbribus orbem.
 Non rapidæ flammæ, non miſtus fulgure turbo,
Non grando, incanæque nives, nimbique ſonori,
Caſſa miniſteriis: certant maria æther & ignes
Obſequium properare ſuum. Stat mole ſuâ vis
Immenſæ telluris, & inconcuſſâ per ævum
Fundamenta premit; vaſtam quam gurgite quondam
Incubuit ſuper unda premens colleſque tenebat:
Cùm fœta imperiis vox majeſtate tremendâ
Intonat, & pontum gravis increpat: ilicet ille
Accelerare fugam perque alta cacumina montium,
Perque cavas valles, juſſo & ſe condere clauſtro.
Nunc ſtupet oppoſitis metis, frenumque tremiſcit

Subque pedes dare: jam ſolum te pectus anhelum
Spirat, agens dulces curas: tibi geſtit & uni
Exſultans fovet in trepidis cor gaudia fibris.
  At ſcelerum turbas, inviſa exoſaque cœlo
Nomina, quà latis exſultant impia regnis,
Mecum aude exitio diræque adſcripta ruinæ
Credere, nec lictura ſuis veſtigia terris,
Quiſquis es: immenſumque Deum cole magnus: & illi
Immenſas grato mecum fer pectore laudes.

Pſalmi CIV. Paraphraſis Poetica:

Auctore *THOMA RHÆDO.*

Eia! age, divinos, mea mens! celebremus honores!
  Nulla tuas æquant, Genitor! præconia laudes:
Te tua majeſtas, te formæ æterna juventa,
Dives inacceſſæ veſtit te purpura lucis.
Tu gemmata tibi tendis conopea cœlos,
Penſilibuſque hærere jubes cœnacula nimbis,
Tu nubes auriga premis, ventoſque jugales
Circumagis, vaſtumque truces per inane fatigas.
Nunciat aura levis tua juſſa, ſed impiger ignis
Exſequitur, lictorque ſacras ulciſcitur iras.
  Stat tellus immota loco, ne concidat in ſe
Undique nixa cadit; fuit olim merſa profundo,
Lugubri montes pallà cùm texit abyſſus.
Sed tua vox disjecit aquas, tonitruque pavente
Deſiluêre jugis: ſtagnat convallibus humor,
Ima petens; ſpumæ rorantia littora quaſſant,
Ne redeant terraſque tegant, hîc terminus hæret.
  Tu trahis illimes montana ab origine fontes,
Quos pecudes & prata bibant & ſecla ferarum.
Hîc ubi natales mulcetis carmine ripas,
Et viridi celatis, aves! ſub tegmine nidos.
Quinetiam montes, te dante, è nubibus almo
Rore madent: te faſſa Patrem parit omnia tellus,
Gramina jumentis, ægris mortalibus herbas,
Et dulces genus omne cibos: ut pectore curas

Vina fugent, pinguique oleo frons læta niteſcat,
Et guſtata Ceres feſſos corroboret artus.
Te plantante, virent ſilvæ: domus alta volucrum
Cedrus, odoratâ Libanum quæ protegit umbrâ,
Cuique piam credit ſobolem crotaliſtria pinus.
Perſultat, duce te, rupes, fraudeſque ſequentûm
Cervá fugit, ducitque hiſtrix ſub pumice ſomnos.
Tu ſtata multiplici deſignas tempora lunâ,
Quadrifidumque rotas ſolis decurſibus annum.
Ut verò aſtrifero texit nox omnia peplo,
Deſtituunt ſua luſtra feræ, catulique leonum
Te, Deus alme! vagis prædam rugitibus orant.
Mane novum pellit ſaturos conditque latebris,
Et vocat è ſtratis avidos ad aratra colonos.
Fervet opus donec jubeat diſcedere veſper,
O decor! ô cunctis lucens ſapientia factis!
Plena tui tellus, rerum Sator! æquora plena:
Æquora ſquamigerûm domus ingens, hoſpita nautis,
Vela tremunt Zephyris: balæna è naribus undas
Evomit, & tardo molitur corpore ſaltus.
In te, magne Pater! quæ ſpirant omnia ſperant:
Tu tempeſtivam præbes orantibus eſcam.
Te ſpargente legunt, ſatiataque divite dextrâ
Exſultant, marcentque tuo defecta favore;
In cineres redeunt, vitæ cùm dulce repoſcis
Depoſitum, juſſuque tuo de pulvere ſurgunt.
Tum nova vernat humus ſubitiſque arridet alumnis.
O regnes ſine fine bonus! ſine fine beatus!
Quæque creas ea lætus ames! Te vaſta minante
Terra tremit, fumoque metum juga celſa fatentur.
Tu mihi carmen eris, Genitor! tu ſola voluptas:
Tu deſiderium: rumpet mors unica vocem.
At cadat impietas, imaque à ſtirpe reciſa
Areſcat, juſtâque levet formidine terras.
Eia! age, divinos, mea mens! celebremus honores!

Pſalmi

Pſalmi CIV. Paraphraſis Poetica;

Auctore D. *GUL. STUARTO Ocbiltri*

Expleto nondum anno ætatis decimo quinto.

Ela! Patrem cane, pange Deo præconia laudum,
Mens cognata polo! quem majeſtate ſerenat
Oris honos, redimitque ſacris circumflua pennis
Gloria, ſidereo trabeatum lucis amictu.
Ille ſibi ætherii ſubſellia firma theatri
Imbriferis contignat aquis, & celſus in axe
Nimbijugo dat lora volans, vehiturque quadrigâ
Aëriâ, ventos frenans auriga jugales,
Aura levis promtis mandata capeſſere pennis,
Flamma voraxque ſacras ulciſci accingitur iras.
Fulta ſuæ molis ſolido fundamine tellus
Stat nullâ violanda manu: quondam obruta tellus,
Æquora cæruleo tegerent cùm culmina velo:
Voce tuâ rumpente moras, varioque tumultu
Horriſono reboânte polo, ſtupefacta repentè
Fulmineas tremuêre minas, teſtante pavorem
Terrificum refugo præſcripta in mœnia fluctu.
Cernere erat venis montes juga nuda ſolutis
Tollere, & ad poſitas valles deſcendere metas,
Et laceros undare ſinus, valleſque per imas
Irruere è mediis argentea flumina ſaxis.
Neve iterum terras perruptis undique clauſtris
Hauriat indomiti diffuſa licentia ponti,
Comprimis inſtabiles reſono molimine fluctus.
Perque humiles paſſim ſinuoſo tramite valles
Præcipites volvuntur aquæ, prærupta ſecantes,
Quas onagri pecudeſque bibant: hîc remige pennâ
Vecta per alticomæ ſpatiantia brachia ſilvæ
Implumem fovet ore larem, ramoſque frequentans
Avia mulcet avis tremuli diſcrimine cantûs.
Montibus imbibitur gelidis argenteus humor
Nectaris ætherii: ſenſim & cum fœnore multo
De terræ locuplete penu genialia ſurgunt
Semina, vitales animanda vigoris in uſus:
Unde avidæ fœnum pecudi, mortalibus herbæ,

E

t munus Cereale datur, mentemque gravatam
acchi animans genialis honos, & ſuccus olivæ;
xhilarans rutilum diffuſo lumine vultum.
Iec minùs & fœtus animat vegetabilis humor
rboreos. Libani cedro ſua tecta virenti
oncelebrat pennata cohors: tibi pinea ſurgit,
ui ſobolem creditque pios crotaliſtria nidos;
ic ſilices lepori, ſed echino concava ſaxi
ndulgent facilem tranquillâ pace quietem.
'u lunare decus ſtabili das temporis ortu
iſtabiles lunare vices, & ſidus Eoum
lara renaſcentis reſerans ſpiramina lucis
Ieſperio recubare toro: tunc, cùm urget in aſtra
ræcipitem lux prona diem, cava tecta relinquit
uadrupedum ſilveſtre genus, catulique leonum
re fremunt, poſcuntque vagis alimenta querelis.
um croceis invecta rotis aurora reſurgens
parſerit in totum radiis nova lumina mundum,
æca cavernoſi ſubeunt penetralia ſaxi:
ervet opus, ſemperque hominum manus emicat ardens,
um ruit & fuſcis nox terram amplectitur alis.
Iens mundi, rerumque Parens, quàm mira patrâſti,
uncta movens, mota amplectens, amplexa gubernans!
ædala nec tantùm ſentit tua munera tellus,
mnigenis diffuſa bonis, ſed & undique fluctu
Equora, quæ medias lambunt circumſona terras,
am patulo complexa ſinu: quæ remige pinnâ
oncelebrat pinnata cohors, ſulcantque per undas
luctivagæ vada ſalſa rates: ubi grandia cete
umida ſpumificis turbant cryſtalla choreis.
ncumbunt hæc cuncta tuæ, Pater optime! curæ,
emporibus ſatianda ſuis: te dante renident,
e dextram pandente legunt, condenteque vultum
orſus in obſcuris tabeſcunt cuncta tenebris.
e vitam tollente, fugit modò corporis artus
piritus, & tenues ſenſim vaneſcit in auras:
itales afflante auras, generoſa reſurgit
rogenies, tacitaſque novat gens aurea terras.
loria perpetuâ Domini renovanda juventâ
loreat, æternamque operi det ferre coronam!
uo radiis fulgente vagis, conterrita tellus
ntremuit, trepidiſque fluens de montibus ater

Undabat

Undabat tangente vapor. Te proſequar uſque
Laudibus, hæc luteæ dum putris fabrica maſſæ
In cineres reſoluta cadat: fatalis at imâ
Impietas de ſtirpe ruet ſine ſemine: ſed mens
Eia Patrem cane, pange Deo præconia laudum!

GUL: STUARTUS *Ochiltrius.*

Pſalmi CIV. Paraphraſis Poetica:

Auctore D. *HENRICO HENDERSONO*,
Ab *ELVINGSTONE*, M. D.

MEns fer ad aſtra Deum! Iſacidûm columenq; decuſq;
Tranſcendit cunctas tua magna potentia metas.
Te veneranda tegit majeſtas, gloria cingit
Lucis inacceſſæ radiorum tegmine amictum.
Tu cœli expandis radiantes luce tapetes.
Pluſquam marmoreis tua regia fixa columnis
Fidit aquis: nubes reddis moderamine currus.
Ventorum aligeros agitas temone jugales:
Spirituum æthereæ legiones uſque miniſtrant:
Ignes & flammæ tua juſſa capeſſere gaudent.
Ponderibus librata ſuis ſtat in aëre tellus
Immota, exigui fundata ſtatumine puncti.
Hanc olim undiſoni maris obduxêre procellæ;
Oceanuſque furens ſuper alta cacumina terræ:
Horribili ſed voce tuâ cecinêre receptum
Æquora, terribili tonitru fugiuntque repentè
Attonitæ reſidentque imis in vallibus undæ.
Scandere ſe ſimulant montes, deſcendere valles,
In proprias ſedes fixit quas Conditor orbis.
Comprimis iratum pelagum, furibunda repellens
Murmura, ſeu valido ſpumantiaque ora capiſtro
Littoribus frenas, undiſque repagula monſtras,
Ne velut antè fremens tellurem abſorbeat unda.
Tu ſalientis aquæ rivos, tu flumina aquarum
Dejicis in valles circumlabentia montes.
Unde armenta ſitim, pecudes, onagerque, feræque,
Largiùs epotis poſſint compeſcere lymphis.

Ad

Ad rivos habitant volucres, ramiſque canentes
Oris blandiloqui concentibus aëra mulcent.
Ipſe rigas montes deſtillans æthere ab alto,
Fructu operum imprægnata tuo telluſque refulget,
Pabula tu pecori rorantia gramina profers:
Uſibus omnigenas hominis tu porrigis herbas.
Exhilaras animos vino, curiſque mederis,
Efficis & nitidos oleo ſplendeſcere vultus,
Pane tuo fragiles reparaſque in corpore vires.
Vivifici arboribus locuples data copia ſucci,
Cedrifero in Libano Domini quas dextra ſerebat.
Hîc turmæ aligeræ fabricant ſua frondea tecta,
Hîc vernatque abies ubi grata ciconia degit.
Barbigeris capris tribuis juga celſa petrarum,
Rupibus in mediis quæritque cuniculus antrum.
Per lunæ inſtabilem ſtabilis tua tempora curſum;
Tu rapidum Heſperias ſolem convolvis in undas.
Juſſa tegit terras tunc nox velamine opaco,
Egreditur ſilvis furiataque turba ferarum,
Magnanimus poſcit ſupplexque leunculus eſcam,
Te Dominum agnoſcens: rugit, regioque paveſcit.
Sol ſimul Eois roſeum caput extulit undis,
In latebras & luſtra redit truculenta caterva:
Tunc ad opus ſe accingit homo, alternoſque labores
Fert, donec tenebroſa nigris nox incubet alis.
Ampla tuæ laudis quot facta illuſtria proſtant!
Singula & in proprios uſus ſapientia finxit.
Luxurianſque tuis opibus terra undique geſtit.
Sic pelago hoc magno vaſtoque potentia grandis
Lucet, ubi undigenæ gentes regna uda pererrant:
Innumeræ reptant immanes mole feræque
Et parvæ, piſceſque natant ſaliuntque per undas,
Hîc & fluctivagæ ſulcant vada ſalſa carinæ,
Et ludit liquidis magnus leviathan in undis,
Exſtans ſupremi mirandum plaſma Parentis.
Quæque ſalo, quæcumque ſolo generantur ubique,
Te ſpirant, ſperant, venerandum & numen adorant,
Et poſcunt dulcem opportuno tempore paſtum.
Cuncta legunt eſcas tribuis quas providus ipſis,
Teque manum expandente bonis ſatiantur opimis;
Si vultum abſcondis ſunt conſternata pavore:
Si revocas animam ſubitò mors occupat atra,

Inque ſuum vilem cinerem reſoluta faceſſunt:
At rediviva creas validus ſi ſpiritus inflat,
Et decorat mundi faciem renovata juventa.
Gloria florebit Domini per ſecula ſeclûm:
Ille triumphabit geſtis, lætabitur actis.
Cujus ab adſpectu tellus concuſſa tremiſcit:
Cujus contactu montes ad ſidera fumant.
Dum fervet calidus circum præcordia ſanguis,
Dumque ſuperſtes ero recinam Dominumque, Deumque,
Dulce erit eloquium mihi, quod penetralia cordis
Effundent: erit ille mihi mea ſola voluptas.
Funditus excisi pereant cum ſtirpe ſceleſti,
Lumina nec ſolis turba umquam impura reviſat!
Mens fer ad aſtra Deum, Iſacidûm columenque decuſque!
Cuncta creata Deum totum celebrate per orbem!

Pſalmi CIV. Paraphraſis Poetica:

Auct. *NINIANO PATERSONO*, V.D.M.

Deus Gloriosus.

ACcipe noſtrarum, Genitor! præconia laudum,
Qui ſuper excelſi ſinuoſa volumina cœli
Lucis inacceſſæ ſplendens, venerandus amictu
Majeſtate ſedes auguſtâ, quique capeſſis,
Quidquid id eſt, mundi jure inferioris habenas.
Tu ſuperi convexa poli tentoria figis,
Atque tibi liquidis regalia ponis in undis
Tecta habitanda: levi raptos ſuper axe jugales
Nubila divinis cogis ſervire lupatis:
Invecta adſpirat Zephyrus famulantibus alis.
Ocius angelici, flammâ per inane volante,
Turba chori levibus tenuem ſecat æthera pennis.
Libratumque ſuis valido ſuſpendis ab axe
Ponderibus mundum, moles ne tanta vacillet:
Quam, velut injecto circumvelamus amictu
Corpora, ſic cumulus quondam ſubtexit aquarum,
Uſque adeò ut guttis juga celſa inſperſit amaris.
At ſimul increpuit tua vox, ſubitoque fragore

Into

Intonuere poli, perterrita montibus altis
Mox delapſa ruunt per apertas flumina valles.
Neve iterum effuſo ſtagnaret ab æquore tellus,
Arctus ab appoſitis limes diſterminat arvis.
Hinc, alta de rupe cadens convallibus imis,
Volvitur obliquus per ſaxa humentia rivus:
Unde per incultos relevent errantia campos
Bruta ſitim, ſiccique onagri vaga flumina libent.
Hîc levis æthereas quæ nititur ales in auras
Suſpendit ramis (operoſa cubilia) nidos,
Ingeminans ſuaves ruris ſolatia cantus.
Defluus incumbit ſcopulis ardentibus imber,
Cultaque labentes potant ſitientia lymphas.
  Alma parens frugum tellus tua munera ſentit,
Quæ partu fœcunda ſuo gemmantia reddit
Gramina, quæ victumque homini pecudique miniſtrant:
Quæque cient alacres turbato in pectore motus,
Prodit odorati fragrantia munera Bacchi,
Quique hilarat vultum ſuccum viridantis olivæ
Sufficit, & Cererem reparandis viribus aptam.
Hinc fœtu largo ſaturatis prodiga fibris
Arbor fundit opes: Libani celeberrima cedrus
Gloria diffundit ſpatiantia brachia ramos,
Alitibus nidos: thalamos procera pudicos
Hoſpitiumque abies tibi, grata ciconia! præbet.
Gaudet inacceſſis capra montibus hirta, cubile
Gaudet in umbroſis fodiſſe cuniculus antris.
  Cura eadem aërii tractus tibi: nam tibi lunæ
Incertæ certo deducitur orbita motu.
Tu ſolem auricomum, emenſum ſpatia omnia cœli,
Ducis ad heſperium conſtanti lege cubile.
Ergò feræ, obſcuris dum nox amplectitur alis
Tellurem, effuſæ latebris graſſantur opimæ
Spe prædæ, & ſaltus latè populantur opacos.
Ipſaque torvorum proles truculenta leonum,
Triſtia dum vacui ſtimulant jejunia ventris,
Mugitu ſupplex victum tua numina poſcit.
At ſimulac radiis tectum patefecerit orbem
Mundi oculus, trepido repetit ſua luſtra meatu
Turba rapax, feſſoſque ſopor complectitur artus.
Sic genus humanum aſſuetum labor urget in orbem,
Intentumque operi tenet à Pallantidos ortu,

Dum referunt tacitam rubicunda crepuſcula noctem,
Quàm patet amotis ſapientia provida metis,
Summe Deus! Vel quanta tuæ miracula dextræ,
Magne Opifex rerum! Quot numinis undique proſtant
Argumenta tui! Tibi vaſtæ climata terræ
Quàm ſis dives opum teſtes: teſtatur & unda
Circumfuſa tuis immenſo gurgite terris,
Quam variæ rerum facies & muta natantûm
Agmina ubique colunt: illic expoſta procellis
Horriſonis ſalis alta ruit temeraria puppis.
Illic terribilis mole & vaſto impete priſtis
Fluctibus inſultat, luſuque indulget inani.
Quæ mare, quæ tellus, vel quidquid parturit aër,
Seu pecudum volucrumve genus, ſive agmina in undis,
A te uno pendent, Pater alme! & pabula cunctis
Sufficis, & propriam præbes poſcentibus eſcam:
Quæ das cumque avido ore legunt, alimentaque aperta
Debent quæque tuæ ſaturata animantia dextræ.
Contrà, ſalutiferum dum condis languida vultum,
Tabeſcunt, animamque potens dum ſubtrahis ægris
Artubus, heu! cineres veterem labentia in ortum
Quæque ſuos repetunt: hoc volvitur ordine fatum.
Aſt ubi vitales, Genitor bone! luminis hauſtus
Indulges ſuperi, vegetantia ſemina cœli,
Mox nova progenies certatim aſſurgit in auras
Æthereas, fœtuque beat ſua ſecla recenti.
Sic tua perpetuis celebretur gloria ſeclis,
Rerum æterne Parens! Sic delectere tuorum
Mole operum, læto diffundens gaudia vultu!
Namque tibi ſolo (tua tanta potentia) nutu
Terra tremit, tactuque levi juga nubis opacæ
Umbra horrens furvo ſubtexuit ardua velo.
Ipſe ego, dum incertæ peragam ſpatia ultima vitæ,
Dum fruar æthereâ luce & vitalibus auris,
Inſigni te laude feram: mihi ſuaviter ictæ
Materies eris una lyræ, venerabile Numen!
Dulce tui eloquium mihi: tu mihi ſola voluptas,
Demulcens alacres purâ dulcedine ſenſus,
At verò intereat prorſus cum ſtirpibus imis
Eruta contemtrix ſuperi turba impia ſceptri!
Tu, noſtræ interea capiens decora inclita laudis,
Magne Parens! feſto ſemper celebrabere plauſu.

Pſalmi

Pſalmi CIV. Paraphraſis Poetica:

Auctore *ARCHIBALDO PITCARNIO*, M. D.

DExteram invictam canimus Jovemque,
Qui triumphatis hominum & deorum
Præſidet regnis, animatque magnam
Numine molem.
Quàm tuæ virtus tremefecit orbem,
Juppiter! dextræ: Sacra tu ſereni
Pandis, immenſum veluti volumen,
Atria coeli.
Orbis, ac uni tibi nota ſumma
Orbium, & nantes per inane vaſtum
Vi tuâ terræ, Jovis eſſe clamant
Omnia plena.
Tu domos priſcæ penetras abyſſi,
Tu rotis nubes vehis inquietis,
Et manus ventis tua dædaleas
Aſſuit alas.
Jura tu brutis facileſque leges
Rebus imponis, quibus antra parent
Æoli, parent rapidæ fluenta
Fervida flammæ.
Illa, quam nobis patriam dediſti,
Nobilem, tellus, hominum ſtativis,
Fert tuas laudes per aprica noſtri
Littora ſolis.
Tu jubes illam placitâ revolvi
Orbitâ, gyros ſibi conſtitutos
Audeat ne quo violare quondam
Avia ſaltu.
Tu ſalo victis dominante ripis
Merſeras terras homineſque, ut omnis
Vicerit montis juga vis aquarum,
Iraque ponti.
Voce ſed magnâ monitæ Tonantis
In ſuas undæ recidêre ſedes,
Et minas ponti domat infrementis
Reddita tellus.

Illa

Illa, dejectis moderanter undis,
Vox, ſalutari penitùs ruinâ,
Montium naſci juga valliumque
Æquora juſſit.
Arduum ſævis marium procellis
Littus opponis, tumidumque arenæ
Aggerem, quem non ſuperabit æſtu
Unda rebelli.
Attamen dulces latices in omnem
Depluis vallem, tibi quos ab alveo
Phœbus excivit maris, atque nubes
Traxit ad altas:
Quos bibunt denſæ pecorum catervæ,
Quos feræ potant, aviumque turmæ,
Queis ſitim pellunt onagri colentes
Invia teſqua.
Tu doces lætas volucrum cohortes
Ramulos parvis onerare tectis,
Et levi propter latices morari
Otia cantu.
Proluit ſiccam pluvialis æther
Barbam & arentes humeros Atlantis,
Thureis prægnans opibus Sabæas
Ornat arenas.
Ebria epotis alacriſque tellus
Nubibus gramen pecori dicatum,
Divitem, humani pretium laboris,
Sufficit herbam.
Vita frumentis alitur, Falerno
Redditur vivax, oleo niteſcit
Frons, & ultrices jubet exſulare
Pectore curas.
Siderum invadit patriam propago
Arborum potis animoſa rivis,
Et caput cedrus Libani voluptas
Nubibus infert:
Cedrus incertis avium catervis
Dat lares dulces, abies pelargum
Accipit civem piceo ſalubris
Grataque ſucco.
Cuncta divini regit ordo fati:
Montium damis juga deſtinantur,

Inte

Inter & rupes latebras echinus
Invenit aptas.
Tu ſtato lunam reditu fatigas,
Solis alternis radiis coruſci
Objicis terras, retrahiſque furvæ
Noctis in umbram.
Eripis ſoli, tenebriſque terras
Tradis ereptas: fera tum, relictis,
Ut famis ſuaſit rabies, cavernis,
Territat orbem.
Ille prædonum leo ſævientum
Rex, & ipſarum domitor ferarum,
Inverecundo licet ore, ſupplex
Te rogat eſcam.
Sol, ut averſæ redière terræ,
Cogit occultis ſtabulis leones,
Tum levant turmæ pecorum diurno
Corpora ſomno.
Tum quoque ipſorum domitor leonum
Excutit ſomnos homo, tum labores
Impiger poſcit, reficitque ſero
Membra ſopore.
Quanta ſolertis monumenta dextræ
Eminent! dextræ, freta quæ faceſque
Siderum, & terras moderatur omni
Sole calentes:
Quæ per immenſas pelagi paludes
Piſcium mutos populos, pecuſque
Sole vix utens regit, & profundo
Gurgite verſat.
Hîc volant puppes, choreaſque cete
Improbas campo celebrant in udo:
Humidum vulgus ſtupet, & per imas
Diffugit undas.
Quæ fovet tellus, fluidumque regnum
Tethyos, turmas miſerans egenas,
Tu foves ſolus, recreaſque dulci
Munere vitæ.
Dividis ſeclis alimenta, dextram
Laudat altricem tribus omnis, & te
Exigit vitæ variam ſtatutæ
Auſpice ſortem.

Tu

Tu relegatas animas in orcum
Trudis, & vitæ rubicunda rumpis
Stamina, occluſis adytis viiſque
Sanguinis almi.
Aſt ubi fibris reſidem ciere
In ſuos flexus placuit cruorem,
Tum ferax natis ſubitò renidet
Terra colonis.
Omnis hunc tellus colet, omnis ætas
Dicet æterno celebrem triumpho:
Ipſe luſtrabit placido beatas
Lumine terras.
Illius nutu trepidare magnus
Orbis, excelſi trepidare montes,
Et metum miſtâ tremulo favillâ
Prodere fumo.
Juppiter carmen mihi ſemper: illum
Noſtra clarabit lyra, dum nec anni
Denegant vires, neque ſanguis arti
Tardior obſtat.
Juppiter ſolus mihi Rex & auctor:
Illi ego inducam choreas ovantes
Victor, Eois numeris peritus
Pangere carmen.
Ipſe det terrâ pietas ut omni
Regnet, & virtus rediviva cœlo
Æquet humanum genus: illud à te,
Juppiter! ortum.

F I N I S.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
REFERENCE DEPARTMENT

This book is under no circumstances to be taken from the Building

form 419